

PAX

ČASOPIS PRO PŘÁTELE
BENEDIKTINSKÉHO ŘÁDU

VYDÁVÁ

OPATSTVÍ EMAUZSKÉ V PRAZE

IV. ROČNÍK.

LEDEN—PROSINEC 1929.

TISKLA ČESKOSLOVANSKÁ AKCIOVÁ TISKÁRNA V PRAZE II
KARLOVO NÁMĚSTÍ ČÍSLO 5-6.

Obsah IV. ročníku časopisu „PAX“.

<i>P. Justin Albrecht</i> O. S. B.:	
Dogma, liturgie, život (pokračování z III. ročníku) 8, 138, 177, 303	
Duchovní život Benediktinů podle Řehole a tradice	98
<i>P. Lambert Beauvain</i> O. S. B.:	
Obnova liturgie v Římě	202
<i>Sv. Otec Benedikt:</i>	
O pokoře (VII. kapitola jeho Řehole)	103
<i>P. Sigismund Bouška</i> O. S. B.:	
Legenda o svatém Křištofu (pokr. z předchozích roč.)	12, 257
Svatý Benedikte!	53
<i>P. Jindřich Häsler</i> O. S. B.:	
Východ z Egypta (pokračování z III. ročníku)	28, 144, 191, 318
Advent	292
<i>P. Hildebrand Höpfl</i> O. S. B.:	
Monte-Cassino	56
Mariánská úcta v starokřesťanském Římě	133
Mariánská úcta v Římě. Santa Maria Maggiore	182
<i>Dr. V. Hrudka:</i>	
Svatováclavská medailka	327
<i>MUDr. R. W. Hynek:</i>	
Město Mariino	282
Sláva Monte Cassina	310
<i>Min. r. Jan Kakš:</i>	
Píseň svatováclavská	252
Z nejstarší vánoční hymnodie	307
<i>P. Method Klement</i> O. S. B.:	
Holubice benediktinských zahrad	1
Regule sv. Benedikta táborem, školou a dílnou dokonalosti	107
<i>P. Ildefons Lichtenstein</i> O. S. B.:	
Základní myšlenky a modlitby k oběti a přijímání ve Mši sv.	163
<i>Fr. Method Pecháček</i> O. S. B.:	
Méně známí světcové řádu Benediktinů v Čechách	217
Břevnovské svatováclavské glosy	245
<i>Fr. Cyril Petr</i> O. S. B.:	
Svatováclavské památky v Emauzích	272
<i>Jeho Svatost Pius XI.:</i>	
List k 1400. výročí Monte-Cassina	129
Liturgie a gregoriánský zpěv	154
<i>P. Václav Pokorný</i> O. S. B.:	
P. Maurus Kinter O. S. B.	21
Přehledně dějiny benediktinských klášterů v českých zemích	68
<i>P. Dr. Alban Prause</i> O. S. B.:	
Památky úcty svatováclavské v kraji broumovském a poličském	265
<i>Opat Benedikt Sauter</i> O. S. B.:	
Liturgické slovo	211

<i>P. Anselm Sedláček</i> O. S. B.:	
Vývoj mešních zpěvů ve středověku	4, 188
Řehole sv. Benedikta ve vývoji liturgického zpěvu	117
<i>P. Marian Schaller</i> O. S. B.:	
Pod modrým nebem Itálie (Pokračování z III. ročníku)	36, 223
Po Španělsku	278
Božské Děčátko	289
Zlaté kněžské jubileum sv. Otce	290
<i>P. Filip Šubrt</i> O. S. B.:	
Kněz a Nejsvětější Svátost	42
<i>P. Justin Uttenweiler</i> O. S. B.:	
Arciopat Placidus Wolter, spoluzakladatel beur. kongregace	313
<i>P. Bernard Velíšek</i> O. S. B.:	
Doba předpostní	24
Život svatého Otce Benedikta podle svatého Řehoře Velikého.	123
Z řádu benediktinského	174, 251
<i>Opat Ārnošt Vykoukal</i> O. S. B.:	
529—1929	49
Benediktini na českých stolcích biskupských	126
Cyrilomethodějská tradice v Čechách	233
<i>P. Athanasius Wintersig</i> O. S. B.:	
Liturgické knižní umění a nová mešní kniha	330
První opat v Neuburgu u Heidelbergu	227
Zajímavá svěcení	228
Tři náčrtky pro výzdobu liturgických rouch	230
Svatý Václav ve Zwiefalten	255
Čtení o svatém Václavu v benediktinském breviři	277
Modlitby ze Mše svaté: půlnoční — jitřní — ve dne	329

Seznam autorů, jichž knihy byly posouzeny:

<i>P. B. Baur</i> O. S. B.	46
<i>P. P. Bihlmeyer</i> O. S. B.	46
<i>P. S. Bouška</i> O. S. B.	45
Breme	46
K. Bureš	176
Ch. Dickens	45
<i>P. M. Hubert</i> T. J.	176
<i>P. K. Karg</i> O. M. Cap.	47
L. Kulhánek	45
V. Oliva	45
<i>P. Dr. J. Pejška</i> C. Ss. R.	47
J. Röttig	45
<i>P. J. Rybák</i> T. J.	176
<i>P. A. Schott</i> O. S. B.	46
<i>P. F. Stadler</i> S. J.	46
A. Špale	48

HOLUBICE BENEDIKTINSKÝCH ZAHRAD.

V STAŇ, přítelkyně má, krásko má, a pojď . . . , ukaž mi svou tvář, hlas tvůj ať zazní v uších mých: neboť hlas tvůj je líbezný a tvář tvoje krásná.“ (Píseň Písní, 2, 13—14.). Jásavá výzva ženicha z Šalamounovy „Písně Písní“ zní v kapitulu nešpor a laud o svátku sv. Scholastiky 10. února v benediktinských chórech. Je to základní tón liturgické melodie, na kterém vybudována jest celá oslavná píseň ke cti líbezné sestry zakladatele západního mnišství, sv. Benedikta.

Staré i nové umění stavělo je vždycky vedle sebe. Tak spolu trůní ve své kryptě na Monte-Cassinu. Tak v tympanonu vchodu do chrámu sv. Gabriele na Smíchově. Sv. Benedikt, přísný patriarcha, zákonodárce, neznající úsměvu, v ruce knihu „Regule“ se 73 kapitolami římsky stručnými, které jsou jen „malým návodem k počátkům svatého života“; a ona v úžasu extatického nadšení nebeské lásky, ruce pozvednuty k modlitbě, prsa ozdobena symbolickým obrazem „Columbae“ — holubice, zrak odpoutaný od země a pohroužený ve věčné hlubiny nepřístupného věčného světla. —

Večer jak večer opakuje se před rozchodem mnichů k nočnímu odpočinku modlitba k sv. Scholastice, která vedle velkolepého umírání patriarchy, který zemřel „stoje v oratoriu“, připomíná i její umírání podle zprávy sv. Ře-

hoře Vel.: „Bože, který jsi duši blažené panny své Scholastiky, abys naznačil nám nevinnosti cestu, v podobě holubice dal proniknouti do nebes: dej i nám, bychom pro její zásluhy a na její prosby tak nevinně žili, abychom si zasloužili dosáhnouti věčných radostí...“

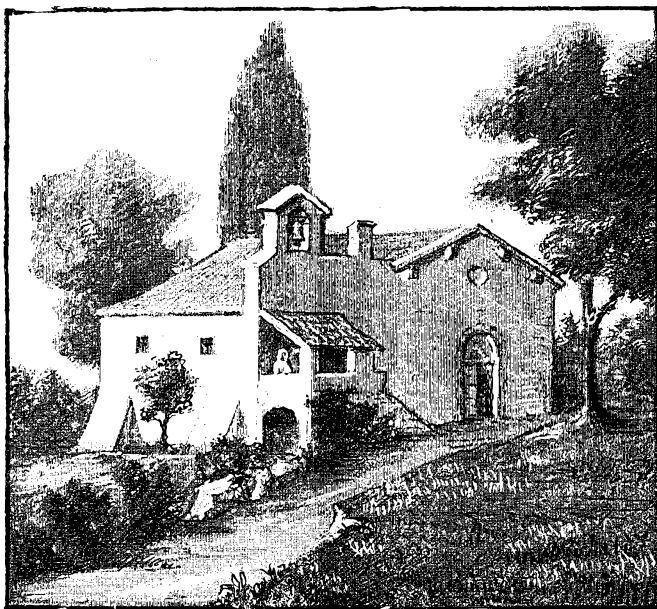
O jejím životě máme zachovány jen dvě události v knize „Dialogů“ sv. Řehoře Vel. Zázrak zdržení jejího bratra sv. Benedikta k poslední rozmluvě o věcech nebeských — a ono vidění sv. Benedikta, kdy ve chvíli její smrti vidí duši její v podobě holubice spěti do nebe. Zvláště kapitola XXXIII. o „zázraku sv. Scholastiky“ je tak mistrným kusem mystického pera velikého papeže — Benediktina — že vzácně najdeme literární klenot hlubší duchovní vybroušenosti a přesnější ilustrace cíle řeholního života: ve svatosti svého života, t. j. v dokonalosti lásky, silou modlitby nakloní Boha k vyplnění svého přání a prosby. „Tak není s podivením, že žena, jež dlouho toužila svého bratra viděti, tenkrát více zmohla než on sám; neboť ježto podle slov sv. Jana „*Bůh jest láska*“, soudem velice spravedlivým, více zmohla ta, která víc milovala.“

S jakým jásotem vítězné ironie obrací se k svému přísnému bratru, když bouře, hrom a liják zatarasují cestu k návratu do monastýru: „Jdi tedy nyní — můžeš-li.“ Láska dosahuje v nezdolné síle své u Boha, čeho ochránce zákona nedosahuje ve své strohosti litery. — A tato stručná zpráva o životě tělesné sestry a duchovní dcery světce Benedikta postačuje, abychom poznali vysoký stupeň svatosti, k němuž životem řeholním, t. j. dokonalým odpoutáním se od tohoto světa a přimknutím se k ženichu svému Kristu — duše sv. Scholastiky dospěla.

Její symbolem jest holubice. Něžná invokace ženicha v Písni Písni, kterou se obrací ke své nevěště. Symbol Ducha Svatého, vznášejícího se nad vodami, a spojujícího Otce a Syna Člověka ve vidění sv. Jana Křtitele v Jordáně při křtu Božího Syna. Tak se sv. Scholastika, se svou holubicí k nebesům se vznášející, stává jasným výkladem celého benediktinského života. Z temných tichých zahrad pinní a cypřišů vznášejí se bílé holubičky. Z tvrdé dlaně benediktinské regule a černých habitů mlčenlivých dormitorií odpoutává se duše vzhůru k volnému nebeskému letu.

Holubice zanechává zemi, odpoutává se, vznáší se nad

ní letmo ve velikých lehkých kruzích, nedotýká se země, netouží po ní; „kdo mi dá křídla holubičí, abych letěla a spočinula...“ Směřuje do azuru k nebeským dálkám, od země k hvězdám, od těžké hroudy k zářivému slunci. Holubičky vznášejí se mlčky a tiše v duchovní touze po nebi, jsou bělouňké a milostné, čisté a mírné. Jsou symbolem

Místo poslední rozmluvy sv. Benedikta se sv. Scholastikou.

Ducha Svatého, který přebývá v srdcích naplněných Kristem. S klenby starých ciborií, oltářů vyzíraly „peristery“, holubice zlaté a stříbrné, které bývaly schránkami Nejvyšší Svátosti.

Tak symbolická holubice na prsou svaté Scholastiky stává se jemným vůdcem do tajemných hlubin přísných vět benediktinské řehole, a líbezná bytost sestry sv. Benedikta nepostrádatelným doplňkem jeho vlastní bytosti a jasným výkladem jeho vůle podle Evangelia a Otců apoštolských a Otců pouště. Odpoutáním se od země tichým letem Ducha Svatého směřovat k nebi. Sebezáporem řehole k Bohu.

Emausy.

P. Method Klement.

VÝVOJ MEŠNÍCH ZPĚVŮ VE STŘEDOVĚKU. ALELUJA.

Pokračování z ročníku III.

ZPĚV Aleluja přejalo mladé křesťanství z liturgie synagogální. Zde bylo Aleluja spojeno s některými žalmy, tak zv. alelujatickými, a církev, poskytnuvši těmto plodům starozákonné poesie i ve svých obřadech vynikajícího místa, přeložila je sice do řeči lidu srozumitelné, slovo „aleluja“ (hallelu - Jah = chvalte Boha) — podobně jako „amen“ — zachovala však v původním znění, aby projevila svoji úctu k nářečí, jímž mluvil Božský Spasitel a jímž dle zjevení sv. Jana pějí andělé i svatí v nebesích k nehynoucí oslavě vítězství Kristova. Z tohoto důvodu považovalo se Aleluja v liturgii za „krůpěj nebeské radosti pro pozemské poutníky“ a jeho zpěv za sdružení se s andělskými sbory, za okoušení (anticipatio) budoucí slávy v nebesích — názor, jenž vedl přirozeně k tomu, že v době, kdy převládá myšlenka pokání, Aleluja v liturgii umlkalo. Proto se s ním středověká liturgie na počátku svatopostní doby tak těžce loučila, poněvadž v něm viděla do jisté míry kus nebe na zemi a pochopíme, že s „odkládáním aleluja“ se vyvinuly během času různé obřady.* Dosud se ohlašuje v církevních hodinkách počátek svatopustní doby takto: Neděle Devítník, v níž se odkládá zpěv Aleluja. Všimněme si však jeho liturgického a hudebního rázu ve mši svaté.

Již ve IV. stol., jak dosvědčuje sv. Jeroným, zpíval se na Východě v nedělních bohoslužbách mezi čtením Písma sv. žalm s Aleluja v ten způsob, že Aleluja tvořilo refrén shromážděného lidu na žalmový přednes solisty. Na popud sv. Jeronýma zavedl v Římě tento obyčej papež Damasus (368 — 384), a to nejprve na Hod Boží velikonoční; později se Aleluja zpívalo v celé velikonoční době, a sv. Řehoř Vel. rozšířil tento zvyk i na všechny neděle a svátky církevního roku, vyjímaje však dobu postní a kající. Pontifikát tohoto velikého papeže a organisátora římské liturgie tvoří,

* Není vyloučeno, že zbytky těchto obřadů vyznívaly v některých lidových zvycích na konci masopustu, zejména v tak zv. pohřbívání basy.

jak se pravdě podobá, důležitý mezník i v hudebním rázu alelujatického zpěvu.

Nesmíme míti za to, že zpěv Aleluja byl v liturgii synagogální hudebně chudým a nenáročným. Synagoga měla v době počátku křesťanství svůj liturgický zpěv vyvinutý dokonale¹ a postavení, jaké Aleluja u ní zaujímalo, dá tušiti, že i alelujatické melodie stály hudebně na značné výši. Snad vyspělost těchto synagogálních alelujatických melodií byla příčinou, že všechny osady křesťanského Východu, které stály židovskému kultu nejbliže, měly alelujatický zpěv ve veliké vážnosti. V řeckých obcích se setkáváme dokonce se zvláštními sbírkami těchto zpěvů, tak zv. Alelujariemi, a křesťanští Koptové v Egyptě, jak tvrdí chorální badatel Wagner, zpívají Aleluja dosud i čtvrt hodiny dlouho. Představu takových alelujatických melodií, ovšem silně idealisovanou, může si utvořiti, kdo slyšel Händlovo oratorium „Israel v Egyptě“ s onou krásnou sopránovou arií „Aleluja“, jejíž přednes trvá několik minut. A takovou — podle mínění některých choralistů mnohdy nekonečně dlouhou — melismatickou melodií se odíval alelujatický zpěv jistě i ve starověkých obcích církve Západní. Zpívají takové dlouhé melismatické melodie v Aleluja se nazývalo „jubilaré“, melismatická melodie sama pak „jubilus“, a církevní spisovatelé podávali nejednou k těmto hudebním útvarům své mystické výklady. Tak praví sv. Augustin ve svém výkladu k 99. žalmu: „Kdo jubiluje, nepronáší slov; jest to jakési radostné plesání, jež slov nezná, jest to hlas srdce, blahem se rozplývajícího, jež se snaží dáti veškerý důraz svým citům, aniž by kladlo na slovní smysl váhu.“ Ještě význačněji mluví o alelujatickém zpěvu Cassiodor: „Jeho vlastním domovem jsou chrámy Boží, on je přizpůsoben každé svaté slavnosti. Jím ušlechtilé se zdobí jazyk zpívajících, jím radostně se ozývají síně chrámu Páně a jako poklad, jehož krásou nelze se nasytiti, znovu a znovu se opakuje v různých melismatických figurách.“ Dle toho byl alelujatický zpěv již v 6. stol. zpěvem samostatným a tak bohatě vyvinutým, že mohli tehdejší chorální zpěváci ukazovati na něm své umění, a co nás zejména zajímá a jest více než pravděpodobno, že byl „písní beze slov“, jedinou daleko rozpředenou melismatickou melodií.

Tyto často až nekonečně dlouhé melismatické periody, v nichž liturgie ambrosiánská v Miláně a zejména liturgie orientální si libovaly, musily nutně doznati v oblasti ritu římského pevné úpravy. Duch římské liturgie právě jako duch tak obdivovaného římského práva byl duchem naprosté, systematické přesnosti. Jeho sklon k jasným, průzračným formám, spojený se vzácnou diskretností vůči potřebám celku, poutal zájmy jednotlivce a hlavně jeho individuální citovost železnými předpisy. Neměla-li mše sv. býti nadmíru prodlužována, musil i zpěv Aleluja býti precisován, uveden na pravou míru. To se stalo asi v době největšího geniálního reformátora římské liturgie sv. Řehoře Vel. († 604) a to dle všeho tak, že do melismatických melodií, zpívaných do té doby bez textu, byly vloženy žalmové verše. Při tom je zajímavo, jak tuhý odpor alelujatické zpěvy tomuto uspořádání kladly. Na onom stupni chorálového vývoje, kdy uniformita ostatních mešních zpěvů byla ve všech zemích římské liturgie i co do textu i co do melodie dokonale provedena, vykazují rukopisy ve volbě alelujatických veršů nápadnou volnost. V některých starých graduáliích čteme dokonce poznámku „Alleluia quale volueris“ — „Aleluja si zvol dle libosti.“ Tato různost byla podporována také tím, že až do konce středověku byly skládány nové a nové alelujatické melodie, kdežto u ostatních mešních zpěvů rozhodovala již od pradávna tradice. Zde se děl tedy vývoj právě opačný tomu, jež jsme dosud ve svých chorálních pojednáních sledovali. U Introitu a částečně i u Graduale přistupovala k původnímu žalmu melodie; tím se text krátil, až zůstal z něho jediný verš. U Aleluja přistupoval k původní melodii text, a tím se krátila zase melodie.

Ruku v ruce s tímto formálním vývojem alelujatických zpěvů krácel vývoj melodický. Jen mimochodem se zmíníme — abychom milé čtenáře přílišnou teorií neunavovali — že nejstarší alelujatické melodie s oblibou jsou komponovány v archaickém II. a VIII. modu (modus značí v chorálu něco podobného jako naše tóniny) a tím časově předstihují nejčtetnější nápěvy graduální, složené většinou v pozdějším V. modu. Nás více zajímá vývoj stavby melismatické; již proto, že byla pro tyto zpěvy od pradávna příznačnou.

Nejstarší typus alelujatických zpěvů byl ve své melismatické struktuře velmi podoben graduálním responsoriím; melismy zde probíhají organicky, samorostle, bez úmyslné umělé úpravy, právě jak dosud jsou zpívány v liturgiích orientálních. Alelujatické zpěvy této skupiny se nám zachovaly dosti spoře. Tento typus se nazývá obyčejně gregoriánským, poněvadž doba jeho kompozice sahá asi k době sv. Řehoře Vel.

Daleko čtnější a umělečtější je skupina pogregoriánská. Až na malé odchylky jsou téměř všechny alelujatické zpěvy sem náležející vzorem průzračného, symetricky uspořádaného rozčlenění. Jeví se to zejména v melismech samých; jsou rozestaveny tak přehledně, že jejich jednotlivé skupiny a celá jejich dispozice padnou do oka na první pohled. Kdežto verše skupiny gregoriánské končí samostatným závěrem, jenž nemá obyčejně s melodií předcházejícího melisma* nic společného, opakuje se u závěru veršů skupiny pogregoriánské počáteční melismatický motiv, takže dispozice ABA je na první pohled patrnou (A alelujatické melisma či jubilus, B verš). Tuto disposici ABA nazývá Wagner klasickou strukturou alelujatického zpěvu.

Všimněme si zde vlastního alelujatického melisma. Překvapí nás bohatost jeho formální úpravy a velmi často šťastně projevená snaha, podatí v něm dokonale ideu radosti. S tím souvisí, že jubilus s oblibou se vznese do vysoké polohy a zde plesá, zde jása jako skřivánek v modru nebes. Kdo těmto božím zpěvákům někdy pozorně naslouchal, ví, že při obdivuhodné rozmanitosti svých písní a trylků se vrací znovu a znovu k některým svým oblíbeným motivům. A s touto technikou motivického opakování pracuje i alelujatický jubilus. Stačí pohlédnouti do sbírky chorálních zpěvů, abychom tomu uvěřili. Moderní chorální badatelé vidí v tomto opakování snahu, učiniti dlouhé melismatické periody přehlednými; myslím však, že zde přichází v úvahu spíše jiný moment, totiž moment citového vzrušení a gradace. Tuto otázku nelze však spolehlivě rozhodovati bez důkladného studia o původu tohoto motivického opakování. Musili bychom přesně věděti, je-li

* Dispozice jednotlivého alelujatického zpěvu: Aleluja s melismatickou skupinou not na poslední slabice (s jubilem) — alelujatický verš — obvyklé opakování počátečního Aleluja.

tento způsob původní invencí římských choralistů, nebo byl-li do jejich zpěvů zaveden odjinud. Wágnér staví se na stanovisko první a vidí v něm formu ryze římskou.

Přikloníme-li se k jeho mínění, můžeme stanovití rozdíl mezi oběma právě projednanými zpěvy — graduálním a alelujatickým — nejen v tom, že v Graduale přichází k platnosti styl „bloudícího melisma“, jak jsme jej poznali v předcházejícím pojednání, kdežto Aleluja pracuje s opakováním celých melismatických vět, nejen v tom, že stavba zpěvů graduálních postrádá proto oné symetrie a průzračnosti, která je pro zpěvy alelujatické až na nepatrné výjimky charakteristickou, nýbrž že ve skupině graduální se setkáváme přímo se samorostrlou, umělecky nepropracovanou melismaticností Východu — v Aleluja pak s duchem římské liturgie: s duchem jasnosti a pevného symetrického rozčlenění.

Emauzu.

P. Anselm Sedláček O. S. B.

DOGMA, LITURGIE, ŽIVOT.

Pokračování z ročníku III.

V PRVNÍ řadě nezáleží na tom, aby věřící, kteří se spolu s knězem modlí při mši sv. s otrockou úzkostlivostí, se modlili všechny texty bez výjimky jak jsou v římském misále. Mohlo by to jen začátečníka rušit a bránit porozumění a náležitému vniknutí do ducha mše sv.

Na začátku se má modlití jen málo textů s sebou, tyto však s pozorností. Časem pak dospěje k tomu, že lehce se bude moci modlití s knězem všechny texty, aniž byl rušen v pobožnosti. Předpokládá se ovšem, že kněz vynaloží dosti času odpovídajícího svatosti úkonu, slavení totiž svatých tajemství.

Věc, o níž se zde v první řadě jedná, je, aby jisté základní myšlenky při mši sv. pronikly zcela duši obětujícího kněze i spoluobětujícího lidu. Myšlenky ty jsou následující:

1. Kněz není při mši sv. sám obětujícím, ale *všichni věřící se obětování účastní*. V boji proti reformaci myšlenka všeobecného kněžství věřících byla zatlačena do pozadí; ale přes to kněžství toto trvá dále. Apoštol Petr praví všem věřícím: „Vy však jste rodem vyvoleným, královským kněžstvem, národem svatým, lidem vlastnickým, abyste zvěštovali slávu toho, jenž z temnosti vás povolal ku podivnému

světlu svému“ (1. Petr 2, 9). Kněz nestojí jako osoba soukromá u oltáře, ale jako muž z lidu a jeho zástupce před tváří Nejvyššího. Mše sv. není soukromou záležitostí kněze, ale veřejnou a společnou záležitostí celé obce. Proto je také výraz „soukromá mše sv.“ klamný.

Věřící proto musí brátí vroucí podíl na tom, co kněz koná. Nesmí se modlití různé modlitby nejsoucí ve vztahu ke mši sv.

2. Mše sv. se neobětuje v první řadě za lidi neb duše v očištění ani ke cti svatých, *nýbrž ke cti a slávě Boží.*

Mše sv. tedy není pouhým prostředkem k dosažení zásluh nebo uchránění od očištění neb získání odpustků, ale uschopňuje nás, abychom s Pánem naším Ježíšem Kristem nebeskému Otci vzdávali čest a slávu Mu náležející. Vše ostatní musí ustoupiti až na druhé místo. Mše sv. má Boha za svůj střed a nelze schvalovati, chtějí-li věřící „býti přítomni“ pokud možná nejvíce mším sv. zároveň. Kdo slaví obět nejsvětější s knězem jak má, musí pozornost svou upjati pouze k jedné mši sv.

3. Rozpoložení duše při mši sv. musí být jako u Božského Spasitele při proměňování a sice plné *oddanosti vůli nebeského Otce* a odhodlanosti vykonati vše, co Bůh od nás žádá.

4. A k tomu máme čerpati sílu v obětní hostině — *sv. přijímání.* Sv. přijímáním jsme proměněni v Krista a můžeme proto také míti Jeho smýšlení a býti ochotni ke všemu, co Bůh od nás žádá, jakož byl i Kristus. Sv. přijímání vlévá nám však též i sílu Kristovu, takže nemůžeme pak se na nic vymlouvatí. Můžeme pak směle volati s apoštolem: „Vše mohu v Tom, Jenž mě posiluje.“ Proto je sv. přijímání pro laika obcujícím mši sv. samozřejmým.

5. Z toho plyne další důležitý následek: *stav milosti jest v životě křesťana normálním.* Jsme vykoupeni, jsme dítkami Božími. Těžký hřích měl by býti velkou výjimkou v životě křesťanském. Mnozí křesťané dnešní doby vůbec toho necítí; ano, sledujeme-li některé, mohlo by nás napadnout, že křesťanský život pozůstává z hřešení a zpovídaní. Býti nucen se zpovídat, mělo by býti velkou výjimkou. Něco jiného ovšem jsou t. zv. zpovědi ze zbožnosti. O tom se ještě zmíním. A pro pokřtěného není to tak těžké, by vystříhal se těžkého hříchu a zachoval si posvěcující

milost, má-li jen poněkud dobrou vůli. Jeť on ze všech stran milostí a pomocí Boží tak velice obklopen. A slaví-li právě tak, jak jsme to teď popsali, mši sv. spolu s knězem, bude to nejjistějším prostředkem, jenž ho uchrání těžkého hříchu. Ale kdyby se mu přes to stalo takové neštěstí, že by upadl do těžkého hříchu, příští mše sv., kterou by spoluobětoval, by mu nedopřála klidu dotud, dokud by se opět nesmířil s Bohem. Ve zvláštním článku se rozepíšeme ještě o hříchu, zpovědi a milosti.

6. Mše sv. ve svých účincích nesmí skončiti s půlhodinou svého trvání. Naopak musí *proniknouti celodenní zaměstnání*. A kdo nejsvětější oběť přináší spolu s knězem s pravým úmyslem, u toho se to opravdu též uskuteční. Prožijeme-li někdy nějakou významnou událost, nemineme ji lhostejně, ale dáme se jí zcela ovládnout. Celý svůj život cítíme její vliv. A může býti větší událostí, než býti při mši sv. svědkem umírání Bohočlověka? Opakujeť mše sv., ovšem nekrvavým způsobem, oběť na Golgotě. Kdo se tím nechá uchvátit, a nadchnout, pod vlivem právě prožitého půjde za svou denní prací, pro toho to bude zcela samozřejmé, aby zůstal Bohu věrným až k smrti jako jeho Spasitel.

7. V první řadě nezáleží tedy na počtu sv. přijímání, která jsme přijali, ale hlavně na tom, aby ta velká událost, jejímž plodem je sv. přijímání, také *vnitřně uchvátila*. přetvořila a dopomohla nám k plodnému křesťanskému životu. Není tedy hlavní věcí časté nebo i denní přijímání. Zajisté, kdo přijímá ve stavu posvěcující milosti, u toho také nezůstává bez účinku, posvěcující milost se rozmnožuje, ale znenáhla měl by se přetvořiti sv. přijímáním k životu křesťanskému, ochotnému ke všem obětem obzvláště pak mělo by se vždy víc u něho projevovati charisma učedníka Spasitelova: láska k Bohu a láska k bližnímu, prostá vši sobeckosti. Kdyby tomu tak nebylo, musel by se sebe sama zcela vážně otázati, přijímá-li sv. přijímání s upřímným úmyslem, k němuž by přispívalo v největší míře spojení sv. přijímání se mši sv. Také nemůžeme-li z jakékoli příčiny přijímatí při mši sv., nýbrž mimo ni, nezapomeňme, že jest obětní hostinou, že tedy jest jejím úkolem spojití přijímajícího s úmysly obětujícího Spasitele. Mnohé zbožné duše trápí se při sv. přijímání myšlenkou,

zda-li jsou ve stavu milosti posvěcující a po sv. přijímání, nepřijímají-li nehodně. Kéž by raději místo toho si dali záležeti na tom, vejíti ve spojení s Kristem-obětníkem a těžký hřích je něco tak obrovského, že ten, kdo má dobrou vůli, nemůže jej spáchat aniž si toho ihned neuvědomil. Bůh nechce, abychom se bez příčiny trápili a sužovali,

Obraz Panny Marie v Bologni.

to odporuje velikosti Boží a celé podstatě křesťanství. A to také překáží, abychom se dali nadchnouti a přetvořiti sv. přijímáním.

A to jsou známky lásky, která se jeví v ochotnosti, silou milosti konati vůli Boží až do posledních důsledků.

Grüssava.

P. Justinus Albrecht.

(Pokračování.)

LEGENDA O SV. KRIŠTOFU.

Pokračování z ročníku III.

DAGNUS žasne: Jaký muž to krásný!
tohle není Říman vyžilý,
jaký pohled vítězný a jasný,
jak je v těle celý spanilý!
Jistě panic, vášní nedotknutý,
jistě muž, jenž čest má ozdobou;
proč jen právě jej zde osud krutý
stihl, že je bludu podobou?
„Kdo jsi?“ řekl. — „Aufer byl jsem dříve,
nyní křesťan, sluji Christofor!“
„Proč pak nectíš naše bohy živé,
ty, jenž Herakla jsi pravý vzor?“
„Bohy živé? života v nich není,
z kovu, dřeva, nebo z kamene
máte bohů mrtvých zpodobnění,
Bůh je duch, a oheň plamene.
Bůh můj všeho vesmíru je tvůrce,
jediný a všeho světa Pán,
neujdeš mu ani ve komůrce,
všude má svou říši a svůj stan.
Jemu sloužím, neb je nejmocnější,
láskyplný, nejdobrotivější!“

Dagnus přetrhne mu řeči proud:
„Sám jsi řekl, že jsi křesťan! Bloud,
nerozumný blázen, řeknu spíše,
neb šílenství z tvých zraků dýše!
Ty se klaníš Ukřižovanému?
jenom lotry dávám křižovat,
otrok patří k dřevu popravnému,
a ty kříží chtěl bys holdovat?
Kříž je hanba, trest je vyvrhele,
kříž je ponížení nejnižší,
a ty řekneš: ‚Já jsem křesťan!‘ směle,
nestydíš se klanět Ježíši?“
Zaplál Krištof nadpozemským hněvem,
skočil k trůnu, andělským byl zjevem.

„Ustaň, rouhači! ty nechápeš,
jaká hrůza z řeči tvé mě děsí!
ty jsi Říman, pohan, nevíš — lžeš,
řeč tvá lži je pomatenou směsí!
Kříž je sláva, kříž je božská čest,
kříž je nám dán spásy na znamení,
z krve země vztýčen k výši hvězd,
slávou věčnou věncí utrpení!
A už kleká Krištof na zem těžce,
hlavou dláždění se dotýká
a jak u vytržení ret sladce šepce,
že to srdcem Dagna proniká:
„Klaním já se tobě, Kriste Pane,
že jsi s nebes dolů sestoupil,
neboť křížem z lásky neslýchané
celý svět jsi hříšný vykoupil!“

A zas vstal a k soudci mluví hrdě,
slova jeho burácejí tvrdě:
„Krista znám, já hrdý Kristofor,
jenž ho nesl jako děčko řekou,
on můj Bůh a Spasitel a vzor,
z něhož proudy požehnání tekou.
Boží Syn, on s nebe sestoupil,
aby všechno lidstvo vykoupil,
kletbou postižené odvěkou.
Ty jsi Říman, jak máš pochopit,
co je oběť z lásky vykonaná?
Kde je příklad, abys pro svůj lid
na smrt viděl jítí jeho pána?
Kristus Bůh šel na smrt nejhroznější,
aby sebe nejvýš ponížil,
aby v mukách duši nejbídnější
zvedl k nebi, v ráj ji pohřžil!
Z dřeva hanby znamení je spásy
a tím křížem teď se znamenám,
v něm je symbol nesmrtelné krásy,
v něm je naděj k věčným odměnám.“

Žasne Dagnus. Na Krištofa čele
svatý kříž teď zaplál plamenem — —

Dagnus chábne, zmaten v duši celé,
kyne chvějícím se ramenem:
„Odved'te ho pryč, pryč, do vězení!“
Drábi skočí, provazem ho vážou,
kopají ho, kupředu jít kážou — —

„Bůh je Lásky, které rovno není,
z Lásky na sebe vzal utrpení,
z Lásky nepravosti v nebe mění“ — —
mluví Křištof, volá v rozechvění.

Kam teď s obrem? Vězení jsou těsná,
jemu třeba mnoho prostoru,
nestačila sklepení by děsná
o maličkém doupat otvoru,
a tak v lázních velkou našli cellu,
příhodnou tak obrovskému tělu,
zvenčí mocnou vsunou závoru.
Sotva osaměl, již v jednom vzmachu
Křištof provaz s rukou přetrhal,
pokorně se na zem vrhl v strachu,
aby času marně nemrhal;
dřeva dvě si ve kříž svatý váže,
před ním klekne, rozpínaje paže,
v modlitbu se noří božích chval — —

XVI.

ZATÍM Dagnus, chmurně zamyšlený,
v dumy těžké zle se propadá.
Sedí mlčky, sluhy obklopený,
ale služeb jejich nežádá.
Jako blesky v jeho duši znova
doznívají slova Křištofova.
Jaký hrdina! a pranic nebojí se! —
Kolem Dagna moře záhad tmí se — — —
Radí se sluhové: Kterak ty černé mraky
s pánova čela pojednou rozehnatí?
Mračí se Dagnus, blýskají jeho zraky,

chvějí se sluzi: Koho teď pomsta schvátí? —
V tom ale spása nečekaná se blíží,
chórovod dívek vnikne sem bez obtíží.
Zazněla hudba, harfy a cimbály znějí,
počíná tanec, rolničky plesně se smějí.
Jako když v sadě motýlů houf se honí,
barevná křídla zvedá a laškovně kloní,
jásají barvy nad květy ohnivými,
motýlek prchá a vrací se, křídly svými
dotkne se druhého v lehounkém, v nadném letu
podoben sám jsa živému, žhavému květu,
ve vzduchu víří to v sluneční koupeli jasné,
tak tu pestré míhají děvy se krásné.
Stanuly pojednou, v okruhu malebném stojí,
klaní se vládci... Ručky dvě zatleskaly,
v sále je ticho... Dagnus se z dumy svojí
probírá k životu, struny se rozcinkaly,
víří a bzučí, jakoby z květu klína
vylétla včela, zvučeti započiná:
do sálu vhopkuje brunátná Ākvilina.
Postava vysoká, štíhlá, jak lilje tmavá,
s bohatou kšticí havraní, usměvavá,
v nádherném šatě, k šíji až zahalená,
vyzývavá, rozkošnická žena.
Počíná tančit a bzučivou píseň si zpívá,
hvězdnatý závoj s tváře poodkrývá:

Prchám, prchám, honí mne včela,
slyšíte bzukot ten,
honí mě všudy, ohnivá střela,
a já jsem její plen!

Zazněly harfy, drátěné struny zvučí,
zabzučí včela, žíznivý cimbál bručí.

Běda, běda, v závoj mi sedá,
snad že mě bodne již,
hodím ho do kouta, tam ať ho hledá,
bzučí, bzučí, slyš!

Hvězdnatý závoj odhozen ke trůnu leží,
za ním včela bzučící ve zápětí.

Dotěrná! Táhni! Kam se to vrací?
dychtivě hledá můj vlas!
jsou-li kde včely, jsou také ptáci,
ty tě uhoní v ráz!

Rozpletla kadeře, na paty černý proud padá,
vůně nardu siní se porozkládá — —

Už jsi tu zase? na šij mě bodá,
slyším ten bzučivý smích,
závoje s šije nebude škoda,
hodím ho do křídel tvých!
Ramena, šíji pojednou obnažuje,
Venuše tělo z vln se vynořuje.

Nadarmo tančím, nadarmo kroužím?
na ňadra míří svůj let,
uniknu? Marně kruhy své dloužím,
strhnu tě s ňader hned.
Šál strhne s prsou, prudce ho do hrsti chytí,
odhodí, ňadra nahá výbojně svítí — —

V myšlenkách divokých Dagnus se dlouho trdil:
Co s tím Křištofem? úctu v něm maně budil,
podlehl jeho přesile, důvodů neměl.
Jak se stalo, vladař sám se oněměl?
Jak ho ztrestati? jaká vymyslíť muka,
aby ho zkrušila katova nelidská ruka?
Neví si rady, v myšlenkách hněvivých bloudí,
Křištofa obdivuje a zase soudí — — —

Ohnivý tanec děv ho vytrhl z dum,
netečně sleduje zrakem jich vířivý tlum,
znenáhla cítí, jak krev mu zas v žilách proudí — —

Na křeslo jeho za hlavou Démon se snesl,
neviděn, netušen roztáhl křídla dračí,
do sálu v tanec smyslnou vášeň vnesl,
pekelným žářem těla i myšlenky smáčí.

Křištofa světce a hrdiny dávno se bojí:
u řeky proudu nechal ho na pokoji,

třeba že jemu odepřel silou svou sloužit,
voliv si raději do vln se pro lidi hroužit,
sloužit jim hloupě a zadarmo ve dne i v noci
údů svých železných herakleovskou¹ mocí...
Někdy se zjevil mu u vody černým stínem,
rozzuřil bouři a pohýbal tůní klínem,
Auffer však vyšel a mocným znamením Kříže
zahnal ho v dáli, že nesměl přistoupit blíže.

To bylo dřív, byl neškodným dělníkem, bláznem,
nyní však škodí mu, hrozí mu v odboji rázném,
zástupy duší vyrval z démona spárů,
vítězí denně, apoštol, ve víru žáru!

Nutno ho zkrotit a znemožnit, nejlépe svéstí,
vždyť je to panic a vilnost ho uvede v scestí.
S výsměchem potom sluhou ho učiní pekla,
víc ještě! otrokem, vášeň až zjařmí ho vztekla!
přestane kázat a v objetí zhýralé ženy
svíjet se bude ten Samson oblouzený...

Myšlenky tyto Dagnovi do uší šeptá,
radí mu úskočně, na duši jeho leptá:
„Vidíš-li, vladaři, vidíš tu Ākvilinu?
hled', jak se svléká, dráždí a vědomě svádí,
hrdinu zkrotí a na svém ho uspí klínu,
Dalila svůdná nahotou muže vnadí.
Krištof je panic, Krištof je mládenec krásný,
nezná on rozkoše, v lásce však bude šťastný,
a třeba obr je, dětská to mysl mělká,
vidíš tu ženštinu? to bude učitelka! — — —

Zasmál se pojednou Dagnus, směje se, chechtá,
vyskočil z křesla, myšlenka smělá ho lehtá — —
Svůdněji tančí bruneta polonahá,
poslední roucho na zem již shoditi váhá — —

Zatleskal Dagnus: „Zadrž, dosti je tance,
konec učiňme dnešní radovance!
jiný tě úkol, Ākvilino, čeká!“
A rojem tanečnic oko jeho těká,

někoho hledá — —

„Nikéto, přístup blíže,
najdu vám milence, milence krutého Kříže!“
Jako když vítr studený zavěje, pohasnou světla,
slunce se zakreje, soumrakem šíří se země,
zatmí se koruny květin světélka zkvetlá,
děvy dvě pojednou mrazivě chvějou se jemně.

Milence kříže? Hrůza jim polévá tělo,
představa muky a hanby se před nimi týčí — —
Milence kříže? dvojí se kloní čelo,
tušení bolestí v duších dvou hrozivě klíčí — —

„Nač pak se bojíte, Diany kněžky krásné?“
ozve se Dagnus a vlídně k nim sestoupil dolů,
„velký mám úkol pro vás a čestný spolu,
který vám svěřuji důvěrně ve chvíli šťastné.
Víte, že císař křesťany nenávidí,
hrozná to sekta pomatených lidí,
kříží se klanějí, potají srocují, slídí,
zvrhlosti pášou, nepřátelé státu,
nebezpeční císaře majestátu!
Císař jim hrozí, smrtí je krutou trestá,
tady je pro vás, kněžky, taková cesta.

Věžně mám vzácného, křesťana Christofora,
lid za ním jde, jej zbožňuje, — chlap je jak hora,
nesmírnou silou rovná se Heraklovi,
ale jak dítě je nevinný! marno slovy
snažit se získat ho úctě k bohům našim,
marně ho tresty a mukami, hrůzami straším,
nezná on strachu, nezná on žádné bázně,
a tak chci jednat, jednatí hned, a rázně!“
„A co já tady, slabá, činiti mohu?“
„Blázinku, nevíš? vyrvi ho jeho Bohu!
Herakles divy síly a zázraků činil,
posléz ženě propad a slávu svou špinil!
Nikéto, nevíš, že Samson všecku svou sílu
posléze ztratil, sketa, pro Dalilu?
Tys přece židovka, umíš o něm zpívat,
vidím tě k slovům mým chápavě kývat — —

Vás dvě tam pošlu. Tady vám dávám klíče,
jednejte svobodně, vzbudte v něm lásky chtíče.
Dosud je mládenec, vím, že vám půjde to ztěžka,
ale co dovede Diany zkušená kněžka!
Klíč máte k lázním, nikdo vás neprovází...
Snažte se svéstí ho, samy jste, láska tam vchází,
neznámá rozkoš s vámi a cestu vám razí!“

XVII.

KLEČÍ, klečí Krištof ve vězení,
klaní se kříži, Spasitele vzývá,
nebesky sílen svatém u vidění,
žalmy si krásné pro útěchu zpívá:
„Z hlubin hoře svého volám k tobě,
vyslyš hlas můj, Pane, v té zlé době.
Nakloň sluchu svého milostivě
k prosbě mojí, sténám úpěnlivě.
Budeš-li mít hříchy na zřeteli,
kdož by obstál? hříšný viny želí.
Ale u tebe jest smilování,
veleben buď, Pane, do skonání.
Doufá v Pána, doufá duše moje,
naděj vysvobodí z nepokoje.
Po Pánu má duše více baží
než po jitru touha nočních stráží.
Doufej, duše, v Pána vykoupení,
hojné u něho jest odpuštění.
A on vysvobodí Israele
ode trestů za proviny cele!“
Kdo to venku přede dveřmi stojí?
Kdo tam stojí, kdo se vejít bojí?
Dívky dvě se do plášťů svých halí — — —
Zmatena je celá Ākvilina,
nějaký hlas známý to tam zpívá,
divnou píseň — — — ta jde z duše klína,
k Bohu svému letí zádumčivá.
Niketa se chvěje, hořce pláče,
a jí srdce v prsou ptákem skáče — — —

poznala žalm, zpívala jej matka
v době mládí, ó ta doba sladká! — — —
Mládí, mládí, věrné Hospodinu,
Jerusalem, poutě, zlaté brány,
oběti, jež omývaly vinu,
jsou to sny? jsou všechny ztroskotány!
Otec mrtev, matka pochována,
sirotek jde světem, zbaven Pána,
dcera pohansky je přechována,
a zde v dáli ve peleši hříchu
zlatá poutá k pecku vedou... k smíchu
je ta neřest, k pláči, ku prokletí,
matko, otče! duše v mládí letí — — —
A ten hlas tam roznícený zpívá,
duše jiných světů žádostivá — — —
„Na koho ten hlas jen připomíná?“
zvědavě se táže Ākvilina.
„Však mám klíč a přesvědčím se rázem.“
otevřela — a už padá na zem!
„Aufer, Aufer!“ obě dívky křičí,
Aufer vstává, zjevení se týčí.
„Nejsem Aufer, zapad' v minulosti,
Křištofor jsem teď i v budoucnosti,
Krista nes' jsem, malé pacholátko,
Syna Božího, nes' jenom krátko,
ale sladkost oné božské chvíle
navždy změnila mě a mé síle
jinam cestu, jiný úkol dala,
spásu lidí aby podpírala.“
Zdiveny tvář k němu dívky zvedly,
ale náhle poděšeny zbledly,
Křištof kleká, na zem hlavou padá,
jako v seči padá klasů řada,
v svaté vášni zvedá k děvám líce:
„Vítejte mi, Boží mučednice!“

(Pokračování.)

† P. MAURUS KINTER O. S. B.

(1842—1928.)

DNE 26. června 1928 v klášteře rajhradském zemřel a 28. června pohřben byl senior konventu i brněnské diecése professus i kněz jubilar, *P. Maurus Josef Kinter*, přeživ věku svého 86 let. Narodil se v Brně 21. února 1842, do benediktinského řádu vstoupil 17. září 1859, slavné sliby složil 5. dubna 1864 a na kněze vysvěcen byl 4. června téhož roku. V letech 1864—1920 vedl správu knihovny a archivu. Poslední léta svého života, stár a ne-duživ, trávil v ústraní kláštera.

V literárním světě německém byl P. Maurus Kinter osobností velmi známou a váženou. Nelze však nedodati, že této neobyčejné popularity doma i daleko za hranicemi dosáhl ani ne tolik svou činností, jako spíše osobními a nanejmé písemnými styky s vysokými hodnostáři církevními a známostmi s vlivnými činiteli veřejného života. Byl to muž vskutku nadaný a vlastenecký kněz Matěj Procházká, jeho učitel češtiny a náboženství na německém gymnasiu brněnském, když r. 1859 přiváděl mladistvého Kintera po septimě do Rajhradu, jakož i slovatný profesor Frant. Sušil později na biskupském bohoslovném učilišti, kladli v něho veliké naděje. Opat Gunther Kalivoda už jako neomystovi správou knihovny a archivu svěčil mu úřad, kde byl by býval měl nejlepší příležitost ukázati své schopnosti, a on i jeho nástupcové upravili mu podmínky klášterního života tak výjimečně, že v tom ohledu nelze ukázati na žádný druhý případ.

Vlastní literární práce Kinterova není početná a co do kvality nepřekročuje většinou úroveň nenáročných novinářských nebo kalendářových článků, příležitostných statí, příspěvků náhodného výběru nebo objednaných temat do časopisů a sborníků populárně vzdělávajících. Zdá se, že aspoň s počátku Kinter sám nepřikládá činnosti podobného druhu valné důležitosti a že byl by býval raději působil v duchovní správě; proto r. 1874 složil farní konkursní zkoušku. Sklony k historickým studiím, jež už ve svých drobných literárních pokusech projevoval, mohly snad opravňovati k určitým, byť ne kromobyčejným na-

dějím, rozhodně však bylo by nekritickým přečňováním, — jak se v některých časopisech po jeho smrti uvádělo, — stavěti ho do vědecké erudice, po bok vynikajících současníků z řad benediktinů rajhradských: topografa P. Řehoře Volného, a zemského historiografa moravského P. Bedy Dudíka, nebo označovati ho za pokračovatele jejich. Kinter sám nějakých vztahů k těmto učeným spolubratřím svým nebo závislosti svých prací na jejich dílech nepřiznával, ano rozhodně odmítal domněnky podobného smyslu, zdůrazňuje, že stál docela mimo vliv jak proslulého místopisce, tak i zemského historiografa. A také první Kinterův samostatný historicko-topografický pokus „*Die Olmützer Fürst-erzbischöfliche Herrschaft Hochwald*“, sepsaný podle pramenů, převzatých, tak říkajíc, z druhé ruky a věnovaný r. 1868 ke kněžské sekundici P. Řehoře Volného, ukázal s dostatek, že vzoru velikého místopisce daleko nedostihl a že zvláště ve způsobu, jak dějzpytných pramenů zužitkovati, ukázal mezeru jistých předpokladů.

V jubilejní publikaci řádové „*Scriptores ordinis s. Benedicti, qui 1750—1880 fuerunt in imperio Austriaco-Hungarico*“ (Víděň 1881) podal P. Maurus Kinter kronikářsky na základě archivních záznamů řadu biografii rajhradských Benediktinů, již později doplnil a rozvedl až po dobu nejnovější v samostatném spise „*Vitae monachorum, qui ab anno 1613 in monasterio O. S. B. Raihradensi in Moravia professi in Domino obierunt*“ (Brno 1908), jenž přes svou pochybenou strukturu, četné nepřesnosti a nespoehlivé údaje, zaviněné chvatem a opomenutou poslední redakcí, sloužití může jako příručka pro první informaci o dějinách rajhradského kláštera zvláště ze stol. 19., pokud se v životopisech jeho členů odrážejí. V „*Zeitschrift des deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens*“ 1916—18 otiskl spolu s drem Bretholzem obsahlou korespondenci P. Řehoře Volného; k této edici bude však třeba vydati doplňky z archivních fondů rajhradských i jiných. Některá obsahově významná díla, jež vydati si předsevzal a jež v autobiografii r. 1881 označil jako již k tisku připravená (na př. listinář rajhradský, dějiny rajhradské bibliotéky), vůbec nevypracoval, takže zamýšlené publikace ty ani téměř za 50 let, co ještě žil, nedošly svého uskutečnění.

Daleko více než vlastní tvorbou, proslul P. Maurus Kinter jako spoluzakladatel a redaktor čtvrtletníku „*Studien und Mitteilungen aus dem Benediktiner- und dem Cistercienser-Orden*“ se stálým zřetelem k dějinám řádu a statistice. Za dobu 31 let (1880—1910), co časopis řídil, podařilo se mu zorganizovati ohromnou řadu vědeckých pracovníků z klášterů rozličných řádů, světského kleru i literárně činných laiků, kteří do revue ukládali pojednání z rozmanitých oborů vědních, především ovšem z odvětví theologických a církevní historie. K dějinám řádu po celém světě, jakož i jednotlivých klášterů snesen tu v každém směru úžasný materiál. Tato revue dobře reprezentovala řády na jejím vydávání zúčastněné, její vnější německý ráz však nejvíce jí vadil, aby se i při svém jinak universálním charakteru mohla státi centrálním orgánem světového významu. Když P. Maurus Kinter z důvodů více administračních, předával 32. (1911) ročník „*Studii*“ mladším rukám do Solnohradu, mohl s uspokojením přehlédnouti řadu svazků, za jeho redakce vypravených: byl to kus rajhradského klášterního archiváře, třímajícího podle sonetu P. Salese Tomanika, Slováka od Sv. Martina z uherské Pannonhalmy, aegidu s písmem: „*Durch Wissenschaft zu Gott dem Herrn!*“

Rozsáhlé konnekse s vlivnými osobnostmi vynesly P. Mauru Kinterovi řadu církevních a světských vyznamenání. Vedle mnohých jiných korporací, jež ho poctami obmyslily, udělila mu benediktinská kolej sv. Anselma v Římě čestný doktorát filosofie a z domácích vědeckých ústavů Královská česká společnost nauk jmenovala ho svým dopisujícím členem.

P. Maurus Kinter, jako někdejší redaktor „*Studii*“ osobnost známá snad po celém benediktinském světě, odpočívá v Pánu na řádovém hřbitůvku u kostela sv. Kříže v Rajhradě. R. i. p.

Rajhrad.

P. Václav Pokorný.

DOBA PŘEDPOSTNÍ.

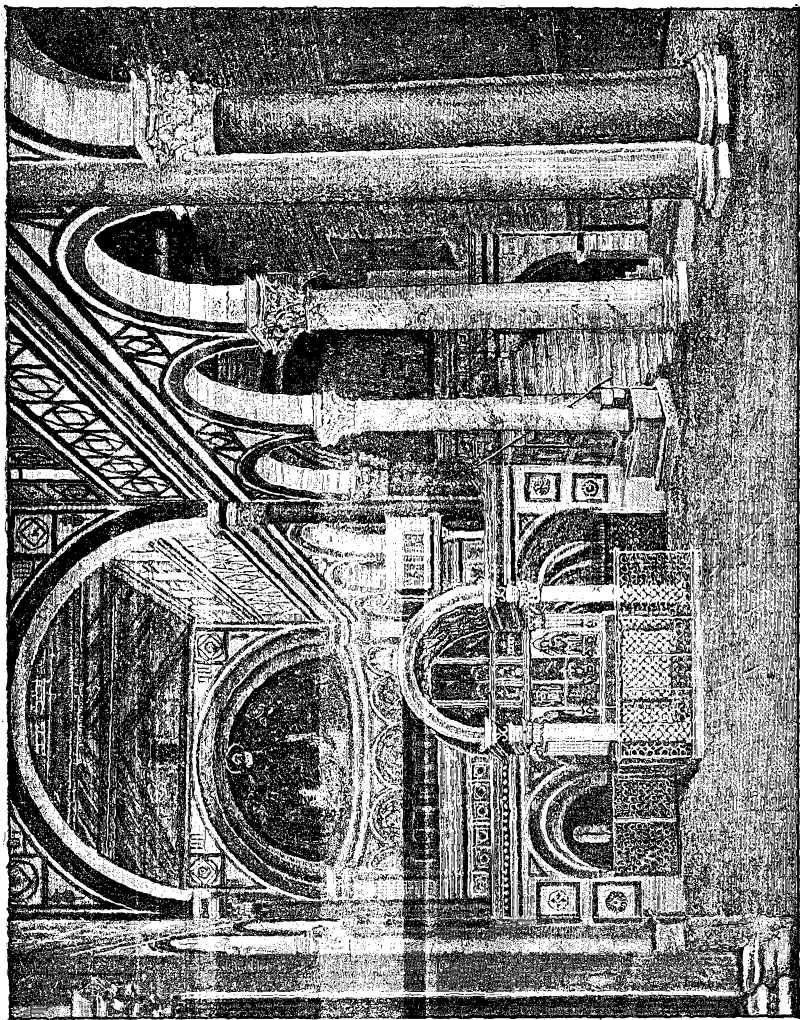
V DOBĚ, kdy se svět nejhlučněji baví, začíná Církev nové období církevního roku. Je to krátká doba tři neděl, ne tři týdnů, celkem sedmáct dní, které předcházejí dobu svatopostní. První z těchto neděl se nazývá po česku „Devítník“, protože je to devátá neděle před velikonoce. Latinsky se nazývá tato neděle a celé toto období „Septuagesimae“, od slova „septuaginta“, t. j. sedmdesát. Jestli to přibližně, nikoliv přesně, sedmdesátý den před velikonoci. První neděle po Devítníku se jmenuje „Sexagesimae“, že je to přibližně šedesát dní před velikonoci, a druhá neděle po Devítníku se jmenuje „Quinquagesimae“, že je do velikonoce přibližně padesát dní.

Středem církevního roku jsou právě velikonoce. Boží hod velikonoční jest největší svátek z celého roku a proto se nazývá „Solemnitas solemnitatum“, t. j.: Slavnost slavností. Může-li být větší událost, než jakou si připomínáme o velikonocích, že totiž Syn Boží nás svou smrtí na kříži vykoupil a svým z mrtvých vstáním dílo našeho vykoupení dokonil? Těšíme se v adventě na vánoce a pak se radujeme z narození Páně. Ale sotva jsme okusili sladkosti vánočního tajemství, spějeme s Církví sv. dále, abychom o velikonocích byli takorčka svědky onoho úžasného děje Umučení a Zmrtvýchvstání Páně. Jako bychom slyšeli ještě z dálky klusot velbloudů a dromedárů svatých Tří králů, a již se hlásí vážná Septuagesima, věštitelka doby postní, svaté Quadraesimy.

Ještě bychom chtěli dále zpívat božskému Děťátku se sbory andělů: „Gloria in excelsis“ a opakovati nebeský zpěv „Alleluja“, ale k neděli „Devítník“ náhle obé umlká.* Závidí nám Církev svatou radost? Nikoliv. Vždyť nás po celý rok, vyjma v době devítníkové a postní, povzbuzuje, abychom zpěvem „Gloria“ a „Alleluja“ chválili Boha. Ale Církev nám chce jednou do roka důrazně připomenout, že ačkoliv vykoupení, jsme ještě „vyhnání synové Evy“, že jsme tak trochu podobni Israelitům, kteří „na březích řek babylonských sedávali a plakali“, když si

* K neděli „Devítník“ umlká zpěv „Alleluja“ nadobro, až je zase na Bílou sobotu slavně intonován. „Gloria“ umlká, kdykoliv je mešní roucho fialové barvy.

vzpomínali na Sion. Babyloňanům, kteří od nich žádali, aby jim zazpívali sionské písně, odpovídají Israelité: „Jak bychom mohli zpívat Hospodinovu píseň v cizí zemi?“

St. Miniato ve Florencii.

Církev katolická je království Boží na zemi. V něm se můžeme cítiti šťastnými, neboť máme zde vše potřebné, abychom bezpečně došli posledního cíle. Ale „nemáme zde zůstávajícího města, nýbrž vyhledáváme toho budoucího“ (Hebr. 13, 14).

Jednou zpíváme s Církví plni radosti „písně sionské“,

pak zase tesklivě vzpomínáme na nebeský Jerusalém „lka-
jíce a plačící v tomto slzavém údolí“ a s žalmistou tou-
žíme: „Jako prahne jelen po prameni vod, tak prahne
má duše po tobě, Bože! Má duše žízni po Bohu silném,
živém; kdy přijdu a ukáži se před tváří Boží? Mé slzy
jsou mně pokrmem dnem i nocí, ježto mi den co den ří-
kají: Kde jest tvůj Bůh?“ (Ž. 41, 2–4).

Je pravda, že nás sv. Pavel povzbuzuje, abychom se
stále radovali v Pánu (srovn. Filip. 4, 4), ale vedle toho
platí slova samého Božského Mistra: „Blahoslavení lka-
jící“ (Mat. 5, 5). Tímto lkáním jest rozuměti zármutek nad
nebezpečnostvými, pokušenými a strastmi tohoto života, ja-
kož i nad hříchy svými i hříchy jiných.

Nemá-liž Církev na zřeteli tato nebezpečství a poku-
šení svých dítek, když na neděli „Devítník“ slovy žalmu
sedmnáctého s bolestným výkřikem začíná mši sv.: „Ob-
klopily mne steny smrtelné, bolesti pekelné mne obklíčily?“

A také následující neděli, první po Devítníku, vzpomíná
Církev sv. hned na začátku mše sv. různých těch strastí po-
zemského života a úpěnlivě volá k Bohu o pomoc slovy
žalmu 43.: „Povstaň, proč spíš, Hospodine? Povstaň a ne-
zapuzuj (nás) na vždy. Proč odvracíš svou tvář, zapomínáš
na naše soužení? Přilepeno jest na zemi naše tělo (t. j.
trápením jsme až k zemi skloněni); povstaň, Hospodine,
pomoz nám a vysvobod' nás“ (Ž. 43, 23–26).

Kdož by si tu nevzpomněl na úpěnlivé volání apoštolů
za bouře na moři genezaretském. Byli na lodičce s Pánem
Ježíšem, on usnul a zatím povstávala prudká bouře, tak že
se lodička pokrývala vlnami. Tu ho vzbudili, volajíce: „Pa-
ne, zachovej nás, hyneme!“ (Mat. 8, 23–27). Obklíčovaly je
„smrtelné steny, bolesti pekelné“ (= podsvětí), t. j. byli
v nebezpečí smrti.

Kolikrát se octne člověk v nebezpečí smrti a ani si toho
není vědom. Právě pro dobu devítníkovou máme ze stře-
dověku velezajímavé „Responsorium“, složené druhdy
v slavném benediktinském klášteře sv. Havla ve Švýcařích.
Začátek zní: „Uprostřed života jsme v moci smrti: koho
hledáme jako pomocníka než tebe, Hospodine, kterýž se
pro hříchy naše spravedlivě hněváš? Svatý Bože, svatý
silný, svatý milosrdný Spasiteli, nevydávej nás hořké
smrti.“

Bojíme se časné smrti? Voláme k Bohu o pomoc; jsme-li v nebezpečí smrti?

Ještě více bychom se měli báti duchovní smrti a věčné smrti. Před tou nás chce chránit Církev sv., když v době devítiníkové nás připravuje na dobu svatopostní. Připomíná nám stvoření a pád prvních lidí, ukazuje na smutný stav lidského pokolení, když se spustilo Boha a vzbuzuje v nás již nyní ducha kajícího. Poučuje nás slovy Písma sv., že je třeba pracovat, ne pouze se bavit, chceme-li obdržet peníze života věčného; že je třeba se tužit a běžet v závodě tohoto života, abychom obdrželi někdy „korunu neporušitelnou“; že je třeba pečlivě ukládat si slova Božího ve svém srdci, aby vzklíčilo, vzrostlo a přineslo užitek stonásobný dobrých skutků a ctnostného života.

Ke všemu tomu máme zapotřebí světla víry a milosti Boží. Kdybychom byli odkázáni sami na sebe, byli bychom podobni slepému žebráku u cesty. Dáme-li se však vést Církvi svatou, přistoupí také k nám Pán Ježíš a řekne: „Prohlédni, víra tvá tě uzdravila“ (Luk. 13, 42).

Kéž přivede Církev svatá co nejvíce lidí k Pánu Ježíši! Modleme se proto také na ten úmysl, „aby po zničení protivenství a bludů všelikých, Církev mohla s bezpečnou svobodou Bohu sloužit“.

Emauzy.

P. Bernard Velišek.

VÝCHOD Z EGYPTA.

Pokračování z ročníku III.

PŘIBYV do Kades, stanul národ israelský na prahu zaslíbené země. Po trudné pouti pouští planul touhou dosáhnouti co nejdříve cíle svých vroucích tužeb, aby ve stínu révoví a fiků na místech, kde konali svou pozemskou pouť ctihodní patriarchové, oddechli si a odpočinuli po obtížích a starostech vysilující pouti bezvodou pouští. Než, jaké překvapení! Našli vchod zavřen a zdálo se jim, že jsou nemilosrdně odehnáni od prahu ráje zpět do hrozné pouště, když již se domnívali, že jí ušli. V důvěře obrátili se na své soukmenovce Edomity a doufali v jejich pomoc. Ale místo očekávané podpory a vlídného vyplnění žádosti potkali se s ozbrojeným odporem. Průchod územím Edomitů byl jim znemožněn a klestí si cestu do země „mlékem a medem oplývající“ horskými průsmyky, bylo, lidsky řečeno, věci nemožnou.

Židé se pořád ještě nenaučili, naprosto se odevzdati do vedení Božího, spoléhali příliš na vlastní síly a nebyli srozuměni s úmysly moudré Prozřetelnosti, která národ podle svého věčného plánu povolala ke zcela jinému úkolu, než aby vedl v úzkých hranicích Palestiny pohodlný život. Tak trestal Hospodin svůj hmotářsky smýšlející národ blouděním; tvrdé srdce mělo býti v ohni útrap roztaveno a uschopněno k uskutečnění Jeho záměru. Utrpení v duši, proniknuté živou vírou, jest jako mrak, který sice zatemní mysl, dští však rosu požehnání na vyprahlou půdu srdce, aby vzbudila nový život plný plodnosti, strast a trápení přináší člověku, v jehož duši víra a důvěra v Boha zapustila své kořeny jen na povrchu, těžká zkouška znamená pro něho osídlo ďáblovo, do nějž ho zaplete a posléze, neodpírá-li pokušení, propadá zoufalství a zkáze.

Opravdu zdá se to tvrdé a nemilosrdné, že Hospodin svůj lid, který dle svého vlastního výroku miloval jako matka svého prvorozence, odehnal od prahu zaslíbené země do „nesmírné, hrůzostrašné pouště“ a odsoudil jej k tomu, aby v této neutěšené pustině se potuloval jistě téměř po čtyřicet let v bídě a strádání, až by smrt skosila starší generaci. A přece nesmíme pochybovat o tom,

že i při tomto dopuštění Božím vládla také láska, zrovna tak, jako moudrá prozřetelnost.

Národ pozbyl odvahy pokračovati v cestě. Hoře a strast trávil životní síly jeho vzhledem k příštím námahám. Bolest vnikla do nejvnitřnější části duše národa, takže temno bylo v mysli všech a každá myšlenka byla prosáknuta hořkostí. Neměl dobrotivý Otec v nebesích ani trochu soustrastí a necítil nad svými dětmi trpkou lítost? Bezpochyby platí též v tomto případě slova proroka Isaiáše: „V lásce a shovívavosti své vykoupil je“ (63, 9, 2).

Jistě soucituplné Srdce nejvyšší milosrdného Boha nezůstalo necitným k slzám, které národ jeho proléval pro zmařené své naděje, rozdělil jejich trampoty, ale jen tím, že svoje miláčky uvedl na stezku utrpení a všechny mosty za nimi strhal, aby přirozené náklonnosti jejich srdce, stále víc a více rozdílné od pozemského smýšlení, získal pro sebe, a aby v nich vzbudil porozumění a touhu po oněch nadpřirozených dobrech, která přislíbil za dědictví potomkům Abrahamovým.

„Duše národa ztratila odvalu k dalšímu pokračování v cestě.“ Tak také nám se to často stává v životě, když Prozřetelnost nás uvede na trnitou stezku a nepředvídané rány osudu naše sny o štěstí obrátí v niveč. Kde zůstanou při takových ranách přátelé, kteří nás v době štěstí obklopovali, na něž jsme spoléhali a v jejichž věrnost jsme naděje skládali? Bouře a mraky, které se shlukly nad našimi hlavami, klikatým bleskem obrátily v ssutiny přátelství, jež nebudou již nikdy slaviti své vzkříšení.

My, bohužel, jsme hned hotovi zlomiti nad Israelem hůl, ale, zatím co odsuzujeme národ Boží, sami sobě pronášíme rozsudek. Nepřišly také na nás doby tvrdých zkoušek, v nichž vzpírali jsme se ranám osudu a bouřili se v trpkém reptání? Byli jsme již připraveni postaviti nohu na práh ráje a štěstí, však hle, před našimi zraky náhle se vynořila hrozná poušť. Místo vyplnění vroucích tužeb následovalo jedno zklamání za druhým. Snad provedli jsme nějakou práci ke cti Boží a místo uznání a účasti dostalo se nám ledové lhostejnosti a zneuznání. Nezatěmnilo se tehdy také v naší mysli a nenaplnily duši naši chmurné myšlenky, že jsme byli zavedeni do pouště, abychom zde zemřeli? V hodinách takového utrpení zrovna

tak málo pozvedeneme se, jako kdysi Israel, ke stanovisku víry, že neschůdná, trnitá stezka, kterou nás vede Prozřetelnost, je cestou Boží, která nás dovede k požívání dober nejvyšších a proto on právě na této pouti cestou bolesti kráčí nám po boku jako druh v utrpení s obzvláštní láskou a milostí.

Poněvadž nás Bůh opravdu miluje a chce nás zahrnouti dary daleko většími, než marnou tretkou na niž ve své krátkozrakosti upínáme celé své srdce, poněvadž nám ve své bezmezné laskavosti chce připravití neskonale vznešený podíl dědictví svatých v říši světla, a věčné blaženosti, proto musí Jeho vyvolení miláčkové obejít území Edomitů a pustou pouští musí vejíti do zaslíbené země věčného ráje. Protože chce, aby byli pouze Jeho vlastnictvím, odcizuje nám svět a odvrací od nás ty, kteří nás milují, neboť Bůh jest žárlivý na to, abychom neměli kromě Něho žádný jiný předmět své lásky. Však nadejde den, který sejme nám blánu s očí, takže ve světle věčnosti s údivem poznáme cesty Prozřetelnosti, jimiž nás tak obdivuhodně vedl Bůh. A pak poděkujeme dobrofivému Otci v nebi za Jeho výchovu v poušti a za slzy a vzdechy, které se nám zdály tak hořké.

Však vraťme se po těchto úvahách, naší duši tak prospěšných, zpět k našemu vypravování. Víra Židů byla méně zakořeněna v srdci jejich než zármutek. Pod tlakem rány osudu na ně dolehnuvší, dali se strhnouti k nářku i ke vzpouře. Vzpouřa a reptání zůstává často netrestána u těch, kteří jsou Pánem ponecháni sami sobě, ale musí též sáhnouti někdy po trestající metle, když děti, jimž věnoval nejněžnější péči, chovají se nezřízeně. Těchto zkušeností nabyli Židé nejen na své cestě pouští, ale i v celém období svých dějin.

Z Kadesu vrátili se Židé, po nezdařených pokusech z jihu se dostatí do země zaslíbené, podle rozkazu Páně opět do pouště, nastupující cestu do Šiongaber, města vzdáleného 200 km od Kades a ležícího v severní části východního zálivu Rudého moře. Mezi východiskem a cílem této cesty uvádí se 17 stanic. Periodu, která následuje po zpětném pochodu a trvá asi 38 let, zahalují husté temnoty, které jsou jen zřídka osvětleny několika příležitostnými výroky z Písma sv. Je nutné se domnívatí, že generace

pro svůj vzdor odsouzená k vymření na poušti propadla lhostejnosti náboženské, nestarala se o přikázání zákona ano i oddala se modloslužbě sousedních kmenů.

Pravděpodobně svazky mezi jednotlivými kmeny byly velmi uvolněny v době téměř 40 let trvajících, tím že roztroušeny jsouce ve velkých vzdálenostech, žily životem Nomádů, mezitím co svatostánek, u kterého jako posvátného palladia Israele byl na stráži Mojžíš a kněžstvo, tvořil hlavní sídlo. Není nepravděpodobno, že největší část národa zůstala usazena u Kades a v jeho okolí, kam bylo po mnohém bloudění opět přeneseno hlavní středisko kmenu.

Bylo by chybné domnívat se, že mohutná massa lidu prošla pouští jako dobře uspořádané procesí. Jest jisto, že zásobování potravou a vodou, jak vůbec celý život statisíců Nomádů, vyžaduje dalekosáhlou svobodu pohybu a že proto obrovské množství lidu se svými stády muselo být rozděleno na několik táborů, aby mu byl umožněn další pochod. Kdybychom byli opácného mínění, museli bychom připustiti celou řadu zázraků a domněnek, k nimž nám Písmo sv. nedává žádného odůvodnění, žádných dokladů.

Na cestě od hory Hor k jihu k Rudému moři, národ, obtížemi cesty omrzelý, oddal se hořkým výčitkám vůči služebníkovi Božím: „Proč jsi nás vyvedl z Egypta, proto abychom zemřeli na poušti? Není zde chleba ani vody a nám se hnuší tato nechutná strava,“ tak pravili v rozhořčeném tónu Mojžíšovi, zatím co s opovržením poukazovali na manú. Odpověď nebe na toto drzé rouhání a vyzývání hněvu Božího bylo zpusťování, které způsobili ohniví hadi v táboře. Bůh použil zde svých tvorů, aby se ozbrojil proti rouhačům (Moudr. 5, 18). Je však nutno všimnouti si toho, že jedovatí plazi se objevili najednou v takovém množství, takže těžce zkoušený národ v těchto okolnostech musel poznati bezprostřední zasáhnutí Boží jako trest za své provinění. Uštknutí těchto hadů páliho jako oheň a v yvolalo smrtelný zápal. S údaji Herodotovými a Diodorovými, že Arabie je plna jedovatých plazů, souhlasí zprávy cestovatelů nové doby. Podle Burkhardtta zrovna krajina u Akaba (t. j. dnešní Asiongaber) je plna hadů, že lovci večer zhasínají svůj oheň, aby jeho září nepřilákali hadů.

Schubert (Reisen II, 406) vypráví: Přinesli nám hada pestře žíhaného ohnivými skvrnami, nesmírných rozměrů, jenž dle chrupu náležel k nejjedovatějším svého druhu. Dle výpovědi Beduinů tento had, velmi obávaný, se vyskytuje velmi často v okolí. Smrt následkem uštknutí jedovatého hada zkosila množství lidí strašným způsobem. Trest způsobil účinek od Boha chtěný; trestá ranami, aby tím spíše mohl hojiti. Lid se opět k Němu kajícíně vrací a nový duch ovládl množství. S upřímným doznáním svého provinění a pokornou prosbou přistupují k Mojžíši a prosí ho úpěnlivě, aby svou přímluvou odvrátil od nich hady. Bůh činí mnohem více, než lid žádá a očekává. Dává účinný prostředek proti hadímu uštknutí. Jeho spravedlivý hněv ustupuje milosrdenství a smrt je přemožena. Služebník Boží dostává od Pána rozkaz, zhotoviti měděného hada a vztýčiti jej na kůl. „Každý uštknutý, který se naň podívá, nechť žije!“ tak zněl rozkaz Páně.

* Vztýčení měděného hada jakožto prostředek proti smrtelnému uštknutí ohnivých hadů, jakož i rozkaz s důvěrou naň hleděti, musely se zdáti Židům velmi tajuplnými, zakázalť Bůh sám hotovení obrazů velmi přísně pro nebezpečí modloslužby. Víme, že měděný had, který ještě za Ezechiáše (ke konci VIII. st. př. Kr.) byl uschován v Jerusalemě a lidem nazýván krátce Nehustan, t. j. měděný obraz, během času skutečně vedl k modloslužbě přinášením zápalných obětí a že Ezechiáš proto byl nucen jej zničiti (VI. Král 18, 4). Mezi veškerým tvorstvem jen jednoho tvora Bůh proklel, řka v ráji k hadu: „Protožes tu učinil, jsi zlořečený mezi všemi zvířaty země“ — a právě k obrazu tohoto tvora musí Židé vzhlížeti, aby se uzdravili od hadího uštknutí. Již sama představa tohoto, svou zdánlivou nesrovnalostí velmi nápadného kultu, vnucuje nám přesvědčení, že se tu asi jedná o něco mimořádného a Mojžíš nemůže býti pokládán za původce tohoto ritu, který celému náboženskému systému odporoval. Moderní kritikové bible chtějí dokázati, že Pentateuch dostal teprve ve 4. stol. před Kristem svůj trvalý tvar a že událost o měděném hadu by'a tenkrát vybájena. Ale předpoklad, že knihy Mojžíšovy v dnešní podobě vznikly teprve v době po vyhnanství — čistě libovolná a nedokazatelná domněnka — nepřivede nás k rozluštění této hádanky ani o krok blíže. Vypravování může míti původ od někoho, kdo byl zasvěcen do mysteria kříže a prorockým zrakem pronikal závoj zahalující budoucnost. Nemůže býti pochyby, že i lid byl proniknut přesvědčením, že podivný předpis, který zdánlivě odporoval nařízením zákona, chová v sobě jistě nějaká tajemství. V tomto symbolu zajisté Židé tušili hlubší pravdu. Vznesenou mystiku tohoto symbolu objevil nám ten, jenž jím byl předobrazem. V evangéliu sv. Jana (3, 14) vykládá Spasitel Nikodémovi, připravuje jej na své příští utrpení a smrt na kříži: „A jako Mojžíš povýšil

Po tomto těžkém potrestání, které Bůh seslal na vzdorovitý národ, obrátil se Israel, jak jsme již podotkli, k jihu a nastoupil pak cestu od průlivu Akabského, aby obešel území Edomitů. Cesta vedla Židy nejprve horským průsmykem, dnes zvaným Wadi Ithm. Dle vyprávění novějších badatelů vede silnice podél pásu země, který tvoří hranici arabské pouště na západě a úrodné země na východě, jež se táhne od země Edom až k pramenům Jordánským. Ve skutečnosti však tvoří okraj plochy země, který k východu ohraničuje Edomské území. Odepřeli-li dříve synové Ezauovi příbuzným synům Jakubovým průchod středem své země, ačkoli je zapřísahali vším, co jim je nejsvětější, nyní jim nebránili. Nepřátelské chování mělo bezpochyby svoji příčinu v podezření, že by ti, kteří procházejíce zemi zdánlivě jako neškodní cestovatelé, mohli použití předstírání průchodu, aby se zmocnili této krajiny. Zdálo se proto vůdcům kmene rozumnější jednoduše zabránit lidu hned na začátku přechodu přes hranice, než aby jej vyhnali ze svého území, kdyby se snad chtěl pokusit o usazení v jejich zemi. Protože však synové israelští trpčlivě snášeli svůj osud a ve své cestě na samé hranici země edomské pokračovali na sever aniž by ukázali nějaké nepřátelské chování, neměli Edomští žádné příčiny, aby jim bránili. Opatrnost vyžadovala bdělost do jisté míry, aby Židé nevtrhli do země od východu. Zdá se ostatně, že se pokoušeli urychlit po-

hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby žádný, kdo v Něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný."

Již z ráje znamenal had obraz hříchu a kletby, která byla nad zemí vyřčena. Hřích však i se svým původcem měl býti přemožen Spasitelem ve smrtelném boji. Aby nás vykoupil z kletby hříchu, On, nejvyšší Svätý, stal se pro nás sám předmětem kletby dle Božího úradku a přibil na kříž vinu lidstva, aby odtamtud, kde má smrt svůj vznik, také život pro nás tryskal (porovnej praefaci ze Sv. Kříže). V okamžiku pro Židy velice kritickém chtěl Bůh dáti předobraz Spasitele, aby v plnosti času se ukázalo, že vše to jim bylo v předobrazech naznačeno a k našemu poučení napsáno (1 Kor. 10, 11).

Vyvýšen nad zemí a rozeptat na šibenici Kříže přemohl Spasitel, Kníže tohoto světa, vysvobodiv lidstvo z jeho smrtonosné moci, všechny přivínil k Sobě.

Když římský bůh Esculap jako symbol uzdravující síly má znamení hada, souvisí to jistě se vzpomínkami na první pád a první zaslíbení Spasitele.

chod tím, že jim prodávali vodu a potraviny. Sobecké pohnutky této pomoci jsou příliš průsvitné, než aby se daly vysvětliti příznivým smýšlením.

Co se týče dalšího průběhu cesty, nejsme dosti jasně orientováni. Celkem brala se výprava po silnici karavan, která odpovídá dnešní poutnické cestě vedoucí z Mekky do Damašku a křižující s cestou do Wadi Ithm. Zeměpisná poloha jednotlivých stanic nedá se dosud přesně zjistit, protože jednotlivá jména míst se nezachovala. Každopádně ležely na této cestě karavan až k k Wadi el Ahzi: Zalmona, Phunon, Oboth. Pak následuje tábor Ijje Abarim v poušti na východní hranici Moabitů. Místo odpočinku u potoka Sored (4 Mojž. 21, 12; 5 Mojž. 2, 13), kladou někteří do Wadi el Ahzi, které spadá k jižnímu konci Mrtvého moře a které, daleko sahajíc na východ, tvořilo hranici mezi Edomem a Moabem.

Jiní stotožňují potok Sored, který Židé buď obešli nebo přešli s horním tokem Wadi Kereku, nebo z jihovýchodu tekoucím hlavním pramenem Arnonu, který se dnes nazývá Seil Sá Ideh. Na severním břehu Arnonu, jehož přechod byl nemožný jednak pro velké obtíže přechodu jednak pro překročení hranice Moabitů s tím spojené, začínalo již území Sehona, krále Amoritů. Hned na kraji syrsko-arabské pouště, na břehu horního Arnonu, nedaleko poutní cesty někde tam, kde leží dnešní Kalat Balua, přišli Židé k amoritskému městu Kedemothu, podle něhož byla pojmenována okolní krajina a z ní bylo vysláno poselství ke králi Sehonovi, vládnoucímu v městě Hesebonu*) (5 Mojž. 2, 26), aby ho požádalo o dovolení projíti jeho územím. Dle výslovného rozkazu Mojžíšova poselství krále slavnostně ujistilo, že Židé nemají proti němu ani proti jeho zemi žádných nepřátelských záměrů a mají jen v úmyslu projíti nejkratší cestou jeho území, aby mohli, překročivše Jordán, vejíti v zem, kterou jim Hospodin přislíbil.

* Hesebon (hebr. Chešbun) bývalé sídlo amoritského krále Sehona, bylo jistě teprve v nedávné minulosti Moabitům vyrváno (přovněj 4 Mojž. 21, 26). Jméno se zachovalo až do dnešního dne a vztahuje se na nedaleký kopec se zříceninou, který se táhne, vzdálen jsa čtvrt hodiny od Belky a na vodu bohatého Wadi-Chestanu na stejné zeměpisné šířce jako severní pobřeží Mrtvého moře. V době římské vlády patřilo město, nyní zvané Erbrus, k Eparchii „Arabia Petraea“ a jest zároveň sídlem biskupským.

Nechtějí se ani odchylovati od směru vojenské silnice ani způsobiti zemi nějakou škodu, jen by prosili, aby se jim dodávala voda a potraviny, což by jeho lidu poctivě zaplatili (4 Mojž. 21, 26).

Poselství se vrátilo byvši odmítnuto zpět k Mojžíšovi. Toto odmítnutí stalo se králi Sehonovi osudným, neboť nyní Hospodin dovolil Israeli zmocniti se jeho země. Nutno zde poznamenati, že za dob Abrahamových panovali nad celým územím východně od Mrtvého moře i nad dílem země, jež se rozkládá severně odtud na východním břehu Jordánu. Králové Sehon a Og vtlačili se v mozaickém období, kdy beztoho vidíme celou Palestinu v rozkladu, mezi Amona a Moaba a vyrvali jim velkou část jejich dřívějšího mocnárství (4 Mojž. 21, 26).

Můžeme v tomto opanování země spatřovati dopuštění Boží Prozřetelnosti, kterým razila národu israelskému cestu k jeho cíli. Kdyby byli měli Moabitě celé pobřeží Mrtvého moře a roviny moabské naproti Jerichu ve své moci, byli by zakázali lidu Božímu vstup do zaslíbené země, tím že by jim uzavřeli cestu: neboť v držení celého území nebyli by bývali méně pyšně vystupovali proti Israeli než nyní, kdy jsouce omezeni na polovinu bývalého majetku, odepřeli nemilosrdně národu Božímu průchod svojí zemí. Co měl v takovýchto okolnostech Mojžíš začít? Třebas domorodé kmeny Edomitů a Moabských zapoměly na pokrevenské svazky, které je pojily k synům Abrahamovým, Židé měli jich býti pamětlivi a dostali od Hospodina nařízení nepadati těchto svých soukmenovců. V mírné trpělivosti snášejíce odmítnutí měli potomci Jakubovi i se svými něžnými ženami a dětmi pokračovati v cestě aniž by se mstili za křivdu na nich spáchanou i kdyby tímto dosažení kýženého cíle bylo oddáleno.

Cesta k Jordánu však byla nyní v rukách národa, který již nezpůsobil Židům žádného zdržení. Amoritský Sehon neodmítl prosbu Israele nejen ze vzdorovitého zdráhání, ale také se zároveň připravil k ozbrojenému odboji, a Mojžíš nemusel tedy bráti dalšího ohledu naň podav mu napřed ruku k přátelskému smíru.

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

POD MODRÝM NEBEM ITALIE.

(Obrázky z cesty.)

Pokračování z ročníku III.

ROZLOUČIL jsem se se svými chudými, ale srdečnými hostiteli v Benátkách v St. Giorgio. Nejbližším cílem mým byla Florenc. Až do Bologne se mi jelo nádherně, neboť jsem měl celý oddíl vozu pro sebe. Cesta vede neobyčejně úrodnou, avšak jednotvárnou krajinou. Mezi těžkými klasy obilnin stojí bohatě obsypané ovocné stromy. Od stromu pak ke stromu vedou dráty, po nichž se pne vinná réva. Může býti více bohatství směstnáno na jednom místě?

V Bologni jsem musil přeseďat. Lítoval jsem, že se tentokrát nemohu zdržeti v tomto světci a učenci proslaveném městě. Pozdravil jsem alespoň srdcem svým sv. Dominika a sv. Kateřinu, jejichž těla jsou zde pochována jako drahocenné poklady. Vzpomněl jsem si také na to, jakým slavným universitním místem dříve Bologna byla. Sem chodili poslouchati práva studenti z celého světa. Na zdejší medicínské fakultě poprvé začli soustavně pitvati tělo lidské. Zde byl objeven galvanismus. Tady vzala počátek známá malířská škola bologneská, jejímiž představiteli byli Guido Reni, Guercino a Domenichino. Bologna měla nejslavnější hudební a zpěváckou školu, z níž vyšel Cherubini a Rossini.

Až jindy tedy, ty „nejvěrnější město“, jak tě nazývali papežové! Dnes musím dál.

*

Cesta z Bologně do Florence jest zajímavější. Připomínala mi cestu ze Solnohradu. Místo do Alp, šplhal se vlak do Apenin. U jejich paty leží krásné město Pistoja, které se stalo známým proto, že se tam zhotovovaly první „pistole“. Krajina mezi Bolognou a Florencí je velkou zahradou ovocnou a květinářskou, ve které jsou malebně rozestaveny vesnice, hrady, vily a města. Pro větší ještě zajímavost mizí vlak tu chvíli v nějakém tunelu.

Krása a vznešenost krajiny nebyla očuzována kouřem lokomotivy, neboť dráha je elektrická.

*

Vjeli jsme do Florence. Srdce jsem měl plno očekávání, ale jako praktický člověk věděl jsem, že v prvním okamžiku se nebudu moci oddávat svým dojmům. Však to také začlo ihned po vystoupení z vlaku! Nosiči zavazadel se vrhli na oběti, jež jim předal vlak. Dělal jsem jakobych byl domácí a bezstarostně jsem kráčet ke vchodu, o němž jsem nevěděl, kde je. Na štěstí jsem to však uhádl a byl jsem první venku. Zde se do mne pustili opět drožkáři, hleděl jsem je však stejnou taktikou zmást. Mířil jsem do ulic, jako bych tam znal každý koutek. Jeden drožkář se za mnou pustil se svou kobylkou, když jsem však zahrnul do postranní ulice, kde sotva dva lidi kolem sebe prošli, měl jsem pokoj.

Když jsem se cítil úplně svobodným, hledal jsem stanici elektrické dráhy. Při tom jsem přišel až před Dom. Jediným pohledem pohltil jsem jeho majestátní krásu, na víc mi nezůstalo kdy. Vozidla na malém prostranství pohybovala se tak zmateně, že jsem nemohl uhodnoutí pravidla, podle nichž se řídila. Nikoho však za tu chvíli, co jsem je pozoroval, nepřejela. Strážník s bílým obuškem zdál se tu míchanici ještě více míchat.

Zachránil jsem se do električky a hleděl se dostat k Šedivým sestřám, u nichž jsem se chtěl ubytovat. Právě jedna seděla v elektrice, nebylo tedy nic těžkého je nalznouti.

Jeli jsme kolem Domu, když jsem zahlédl zajímavou věc. Bylo už šero, a proto asi jeden holič si vytáhl svého klienta na ulici a provozoval na něm své umění. Tomu bych z praktických důvodů rozuměl, ale obdivoval jsem samozřejmost, s jakou kolemjdoucí přeskakovali nohy holeného. To by se u nás neodbylo tak lehce.

*

Využil jsem ještě chvíle, která zbývala do slunce západu, a pustil se po Viale Michelangiolo ke klášteru benediktinskému S. Miniato. Prachu na této cestě bylo na lopaty. To jsem však zpozoroval teprve na zpáteční cestě, neboť teď mne zaměstnávaly docela jiné myšlenky.

Tady tou cestou kráčet o Velký pátek r. 1010 mladý florentinský rytíř jménem Gualbert. S ním pak šlo vícero ozbrojenců. Z mládí jsa zbožně vychován, zapomněl v ji-

nošském věku na zásady, které mu byly vštěpovány. Zrovna teď se chystá k tomu, aby se krvavě pomstil na vrahu svého bratra. Kdekoliv jej najde, bez milosrdenství jej zabije.

Zahýbá se na cestě, a hle, zrovna proti němu kráčí ten, jež hledá. Je bezbranný, nemá možnost spasit se útekem. S okem hněvem planoucím, s vyťasenou dýkou a s divokou radostí vrhá se na svou oběť Gualbert.

Tu lapený vrah padá na kolena, rozpřahuje své paže ve formě kříže a pro jméno Ježíšovo, který dnes na kříži umíraje odpustil všem svým nepřátelům, prosí o milost. Gualbert ztuhnul, váhá: „Nemohu přec vraziti dýku do obrazu Ukřižovaného! Kdyby vrah spustil ruce, pak... Jak! Spasitel odpustil dnes na kříži svým nepřátelům, a také mně odpustil? A já?“ Gualbert se chvěje, z ruky mu padá dýka. Milost zvítězila. Nastavuje svému nepříteli ruku: „Nemohu ti odepřítí, oč žádáš ve jménu Ukřižovaného. Odpouštím ti, jako Ježíš odpustil. Pros jej za mne, aby i mně odpustil!“

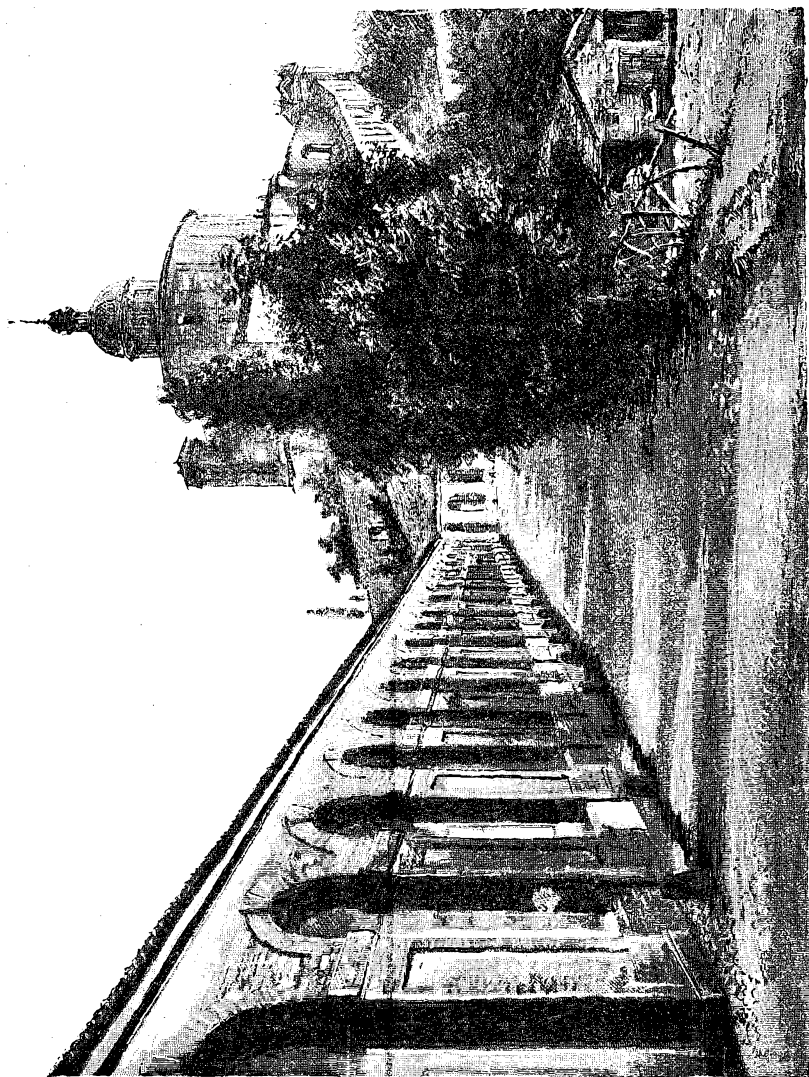
Gualbert propustil své průvodce a odebral se do kostela S. Miniato. Tam jej našli synové sv. Benedikta, jak se modlí před obrazem Ukřižovaného. Žádal opata za řeholní roucho, když se však tento ze strachu před otcem Gualbertovým zdráhá, obléká se milostí změněný rytíř v roucho sám. Tímto okamžikem začíná jeho hrdinná cesta ctnosti a umrtvování. Brzy jej vidíme seděti u nohou sv. Romualda, velkého poustevníka v Camaldoli. Pak sám v tichém „stinném údolí - vallis umbrosa“ v okolí Florence zakládá slavný klášter řádu Vallumbrosského.

*

S. Miniato je nádherná basilika, zasvěcená sv. Minovi, vojínovi, jenž proslavil r. 250 Florenc svým mučednictvím. Nynější kostel, celý ze zeleného a bílého mramoru postavený, pochází z jedenáctého století. Vnitřek je překrásný. Chor je vyzvednut širokou kryptou, v níž je pochován sv. Minas.

Z kláštera je jedinečný pohled na celé město a okolí. V celé kráse ležela u mých nohou „lilie Evropy“, „nejkrásnější město italské“. Své jméno Firenze-Florenc nese od italského jména „fiore-květ“, neboť jest to opravdu nádherný květ na břehu řeky Arno. (V městském znaku

je lilie. Také jméno „florin-zlatka“ pochází odtud, neboť zde se r. 1252 razily první zlatky.) Krajina kolem města jest jako velký park a člověk neví, kde končí město a kde začíná květnaté okolí.

St. Maria della Guardia a Bologni.

Slunce pomalu zapadalo. Snažil jsem se zachytit pohledem fialové mlhy, které jako měkký závoj kladly se na usínající město, aby noc nemohla uškodit čarovnému tomu „květu“.

Zastavil jsem se ještě u sochy Davidovy v nadživotní velikosti od Michelangela — vlastně u její kopie, neboť originál je dole v městě. Řeknu níže, jak pohlížím na tohoto genia mezi umělci.

Zaprášenou serpentinou, již lemovala borovice a zerav, sestupoval jsem do města, hrud' máje plnou očekávání duchovních hodů, které na mne v příštích dnech čekaly.

*

Firenze la bella! — O její krásu se staral opravdu výkvět Itálie. Básníci a umělci nejzvučnějších jmen roznesli její slávu do celého světa. Který inteligent by také neznal jména jako: Michelangelo, Leonardo da Vinci, Petrarca, Carducci, Mazzini, Fiesole, Savonarola, Galilei, Amerigo Vespucci! Ti a mnoho jiných zde bydlelo, pracovalo a krásné město proslavilo.

Stačí však jediné jméno, které jsem dosud nevyslovil, aby Florence do konce věků zůstala nesmrtelnou — Dante! V tomto městě spatřil světlo světa, jeden z básníků Bohem nejnadanějších. Ač uštván zemřel v cizině, nepřestal milovat své rodné město. Na dvacet pamětních desek označuje místa a domy ve Florenci, které přicházejí v „Božské komedii“.

*

Pod ochranou slavného a umění milovného velkovévodského rodu Medici dožila se Florence největšího rozkvětu. Ani pozdější bouře, které se přes ní přehnaly, ani všední dnešek nedovedly zničit stopy po její bývalé slávě.

Dóm nese jméno „Santa Maria del fiore“. Škoda, že není pro malé náměstí před jeho frontou větší odstup! Ztrácí tím mnoho, jako pověstný dóm v Kolíně nad Rýnem. Zvláštním dojmem působí zvonice, kterou započal sám Giotto. Dóm je třetím největším chrámem světa. Jeho kopule, kterou si vzal Michelangelo za vzor pro velechrám sv. Petra v Římě, jest ještě o sedm střeviců širší, než její římská sestra. Dóm byl postaven z příspěvků nižších vrstev obyvatelstva, které žádaly na stavitele, aby stavěl tak, aby lidské umění a moc nebyly s to vytvořit něco velkolepějšího a krásnějšího. Se stavbou bylo započato v r. 1298. Kopule je dílem Filipa Brunelleschi.

Ve vnitř je velká, ale temná prostora. Musilo to působiti úchvatně, když s kazatelny zněl hromový hlas ohnivého Savonaroly! Jistě zde bylo místa dost, když se tu r. 1439 odbýval všeobecný sněm církevní, na němž se projednávalo spojení řecké církve s římskou. Právě tam zpívali slavnou chorální mši svatou zdejší kanovníci. Všichni se dívali do jedné knihy ohromné, která stála uprostřed choru. Listy jim v potu tváří obraceli železnými tyčemi dva akkolyti. Takovým způsobem se zpívalo, když knihy byly vzácné a netištěné. Docílí se tím, že všichni jsou jakoby řízení neviditelným kapelníkem. (Pokračování.)

Emauzy.

P. Marian Schaller.

SV. ODO, OPĀČ Z CLUNY, † 942:

Kdekoliv se církev sv. rozšiřuje, v kterékoliv zemi, mezi všemi národy a jazyky, tam se množí též sláva sv. Benedikta. Neboť záleží-li dle výroku Šalamounova (Příslovi 14, 28) vážnost krále v množství lidu, jemuž vládne, jak veliká jest pak vážnost toho krále, kterého tak četný zástup mnichů následuje? Který pak král nebo císař vládl kdy v tolika zemích nebo shromáždil si z tolika národností armádu, jako sv. Benedikt, který ovládá takové množství bez ohledu na pohlaví a věk těch, kteří se přihlásili dobrovolně ke službě ve vojsku Kristově. Tito jako by ho zřeli přítomného a následující prapor jeho, který byl vztyčil, prorážejí statečně šíky zlých duchů. Jak krásná jest domněnka, že každý světec vstane z mrtvých se všemi těmi, které byl pro Boha získal. Až se tedy shromáždí v jedno všichni ti, kteří se připojili k jeho šiku, jaký doklad poskytne tak četný zástup pro apoštolát sv. Benedikta? Jakou radostí bude naplněn ten, který se směl přidati k tomuto zástupu!

KNĚZ A NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOST.

JAKO světci Boží rozmanitým způsobem byli spojeni s Pánem v Nejsvětější Svátosti, a Pán je obmýšlel mimořádnými dary, milostmi, a výjimečnými zjevy v tomto tajemství Lásky, tak zvolil sobě celou třídu lidí, aby byli strážci a zároveň Pány Jeho sv. Těla. Pravda-li, že Pán ustanovil sv. Eucharistii hlavně pro svou Matičku, pak je zároveň pravdou, že vytvořil úřad kněžský pro Nejsvětější Svátost. Veškerý život kněze je řada povinností a obřadů, jež mají svůj cíl v Eucharistii. K tomu jsme určeni, zvoleni a odděleni ze řad světských lidí.

Pečeť Kristova je nám vtištěna, duch světa, cesty světa, ba i dovolené jinak věci světské nám jsou cizími. Máme denně vstupovati ve Svatyni Svatých, ať tak či jinak. Máme dotýkati se Boha, máme každý okamžik býti pohotově ke službě nejčistší podstaty Nejvyššího, bychom ji mohli rozdílet věřícím.

Duši naší vtesal Duch Svatý nezničitelnou známku jako kamének v desku kamennou, abychom byli na věky označeni jako majetek Nejsvětější Svátosti. On sám zdráhá se při posledním pomazání dotýkati se místa, jež bylo dříve posvěceno olejem vyššího svěcení. Ani mezi řeholnicemi, výhradně zasvěcenými službě Nejsvětější Svátosti, není jediné, jež by zasluhovala jména služebnice Nejsvětější Svátosti v míře takové, jako každý z nás. Ani jeden mystický div kteréhokoli světce není tak veliký, jako divy jimžto sloužíme. Jim dal Pán moc, aby Ho vylákali ze svatostánku, nám pak dal moc, svolávatí Ho s nebe. Světci vídali Ho zdvihatí se s korporálu a cítili, jak se sám klade na jejich jazyk; my Ho pozdvihujeme, rozlamujeme na tři díly, Jeho sv. Hostii, On pak trvá dál, nezlomený a miluje nás za to, co se opovažujeme s Ním činiti. Na náš povel dá se nésti do podkrovní světničky k umírajícímu hříšníkovi — kládeme Ho na jazyk trpícímu hříšníkovi, jehož duše je děsně zohzděna, a On ani nejmenší známky nejeví, že je mu to odporo.

Co jsou jakékoli divy světců proti divům těmto! Lámaní sv. Hostie je něco víc, než ty divy všecky — a nad to vše povznešen je div hlavní: konsekrace — posvěcení.

Ó co jsme a čím býti máme? Maria Panna jedinkráté

přivábila Slovo, s Otcem stejné podstaty, s nebe na zemi, my je svoláváme denně. Ona Je chovala ve svém náručí, pokud bylo Dítěm, pro nás prodlužuje Ono své dětství, pokud jsme živi.

Můžeme pohleděti ve tvář naší Matičky a jí říci, že v tomto ohledu jsme víc, než Ona, a při tom zapomínati, jak děsnou máme povinnost býti svatými na tolik, kolik úřad náš vyžaduje? Samému Pánu Kristu jsme Marií, Josefem, apoštoly, evangelisty, ano, bude-li toho třeba i účastníky mučedníků, lidu svému pak představujeme samého Krista. Nám kněžím platí zákon sebeochrany teprve na druhém místě. Na prvním je zákon: chrániti Nejsvětější Svátost. Jak blaženým bylo by naše dlouholeté mučednictví duchovního života, kdybychom upřímně se snažili býti svatými!

Máme-li moc takřka táhnouti Krista Pána Svátostného s trůnu nebeského dolů na zemi, nemáme sami v srdci počítovati, jak On přitahuje nás! Tato přitažlivost Nejsvětější Svátosti je naším povoláním, duchem církevním, naší svatostí a plesem. Ani plameny pekelné nevypálí s duše znamení našeho kněžství. Lesk nebe dodá mu jen zářivější krásy. Maria — tato první naše zbožná vzpomínka, sv. Josef hned po té druhá; pak budiž mysl i srdce upoutáno vzpomínkou na sv. apoštoly; kdo dovede rozdíl určití mezi duchem mučednickovým a smýšlením pravého kněze, když oběma dodává krev sebeobětování tolik stejných rysů?

Ó jak nám třeba žítí v těsném spojení s Marií Pannou! Její moc buď nám podporou, učme se smýšletí jak smýšlela Ona, sloužití Pánu, jednati s Ním tak důstojně a celé srdce mu zasvěcovati, jak při ní vidíme. Sv. Ignác Loyolský pravil, že po celou dobu tiché mše svaté neviděl jiného, než Marii Pannu; kterak bychom sloužili mši sv. bez vás?

Kdykoli neseme Nejsvětější Svátost od svatostánku na Její výstavní trůn, nebo od oltáře k zábradlí, z kostela k nemocnému, zvláště pak ve slavném průvodu, což je naše právo nejvznešenější, nebudou naše kroky tím jistější, chůze beze všeho kolísání, čím více budeme přesvědčeni, že sv. Josef je nám jako po boku.

Maria nám přenechala své Dítě v takové skutečnosti, o jaké sv. Kajetán a jiní, kterým se podobného zjevení dostalo, neměl z daleka pojmu. Když jim z rukou Panny

Marie byl podán Ježíš-Dítko v blahém vytržení mysli, byl to pouhý stín toho, co je dopřáno nám. Jest to On sám, skutečný a pravdivý, Jehož máme v rukou. V témže případě jediná svého druhu hlavní velikost Nejsvětější Svátosti.

Když sv. Angela z Foligna byla na mši sv., kterou sloužil nehodný kněz, slyšela při lámání sv. Hostie tichý hlas: „Ach, jak mne lámou a nutí mou krev téci z mých údů!“ Moji otcové a bratři, kteří se mnou zároveň máte tu hrůzuplnou milost, neznáte kněze ve hlubinách vlastní duše aspoň každý jednoho, který by lámaje sv. Hostii, nebyl dojat nevýslovnou sladkostí toho hlasu žalobního, a necítil takřka pukati srdce vlastní? — Ze spisu W. Fabera, O Nejsv. Svátosti. P. Filip Šubrt, Obl. O. S. B.

SV. BRUNO, BISKUP:

„Hle, tento jest větší Šalomouna!“ Ptáš se snad, v čem vyniká sv. Benedikt nad Šalomouna? V moudrosti, spravedlnosti, statečnosti a umírněnosti. Nejvíce však ho předstihuje v bohatství a moci. Nemíním moudrost tohoto světa, která jest pošetilství u Boha, a ke které sv. Benedikt nechtěl nikdy se přiblížiti, nýbrž onu moudrost, která jest pravou a která vede k životu věčnému. Ani nemyslím ono bohatství na poklady časné, které odňali Chaldejští a Egyptští z chrámu, nýbrž bohatství, mající věčnou trvanlivost a jehož poklady ukládají andělové v nebesích. Na takové poklady byl sv. Benedikt bohat, jimi oplýval a ukládal je tam, kde zlodějové je nemohou vykopati ani ukradnouti.

POSUDKY O KNIHÁCH.

L. Kulhánek: *Květiny u Ježíška*. Vánoční hra. Praha 1926. Nakladatelství V. Kotrba. — Drobná knížečka, ale hezká. Ve snadných verších, dětskému rozumku a dětskému deklamačnímu umění přípřisobených, oslavují květiny narození Páně.

Z nakladatelství „Vlast“, Praha II., Žitná ul. 26. Dvě dobré pomůcky pro školy obecné vydalo Družstvo „Vlast“. Je tu stručná Liturgika na 16 stranách, obsahující vše nejdůležitější z toho, co má žák z této části náboženské nauky vědět. I na obecné škole třeba jest, aby katecheta seznamoval žáky s nejdůležitějšími událostmi dějin církevních. Dobře k tomu se hodí *Stručné dějiny církevní*, napsal Václav Oliva. Levná cena umožňuje, že možno tyto stručné dějiny dávat pilným dítkám jako odměnu, aby v nich čtouce poznávaly dějiny té církve, jejímž jsou údy, a o níž tak často v dějinách jiných nesprávně se píše a mluví.

S. Bouška, O. S. B.: *Provensalské koledy*. Knihu vyzdobil a upravil Karel Schwetz. Cena Kč 45.—, 50.— a 90.—. — Nákladem Gustava Francla, Praha I. 536. — Znalce světové poesie a milovníky krásně vypravené knihy překvapí publikace známého českého básníka, překladatele a japonisty, broumovského benediktina Sigismunda Boušky, který z neznámého nám dosud pokladu lidové poesie jiho-francouzské mistrně zčeštil bohatý výbor vánočních písní, zpívaných po tři staletí veselým i zbožným lidem provençalským. — Překlad je podivuhodným ciselérským kusem básnického umění, rovnocenně tlumočícího ryzi češtinou všecky hodnoty těžce přístupného originálu. Zasloužily si proto tyto drobné písňové drahokamy jemné bibliofilské schránky, do níž je uložilo vybrané umění malířovo a tiskařovo. — Čtenáři naší revue „Dax“ měli už příležitost r. 1926 čísti některé části této krásné knihy.

Charles Dickens: *Nicholas Nickleby*. Z angličtiny přeložila Marie Charbuská. Díl I. a II. 1476 stran, cena Kč 30.—, váz. v původní vazbě Kč 50.—. Nakladatelství V. Kotrba, Praha II., Dštrossova ulice čís. 198. — V románu líčeny jsou hlavní osoby podle skutečnosti. Dickens je bez odporu jeden z největších anglických romanopisců. Líčí život skutečný s jakýmsi sobě zvláštním humorem. Charakteristika Mikuláše Nicklebyho, jeho strýce Ralfa, jeho sestry Katušky vyniká všemi dokonalostmi, jež možno žádati. Román Mikuláš Nickleby je dílo umělecké ceny, je dobře a plyně přeložen a hodí se do všech knihoven pro dospělejší čtenáře.

Johann Röttig: *Der Rasttag am Herzen Jesu*. Anleitungen zur monatlichen Geistessammlung. Mit 12 Betrachtungen. 3., vermehrte Auflage. 194 Seiten, Ganzleinen S 2.80, RM. 1.70. Marianischer Verlag, Innsbruck. — Praktická knížka. Pro použití předpokládá ovšem vážné snažení o život pravého křesťana, ale také je podporuje a ulehčuje. Jest úplně prosta veškeré přepjatosti v nazírání a požadavcích, zdůrazňuje pevný životní názor křesťanský a katolický. Kdo podle této knížky zařídí svůj život, učiní radost Bohu, bližnímu a ne v poslední řadě i sobě.

P. Lev Aicher.

Franz Stadler, S. J.: **Heilige Jugend**, kart. 32 Seiten, RM. —30, S —50. Marianischer Verlag, Innsbruck. — Rysy, které spolu- bratr sv. Aloisa v jubilejním roce jeho svatořečení vybírá z jeho života a povahy pro naši moderní mládež, zůstanou jí pro všechny časy vzorným životním pravidlem. Bez čistoty, umrtvování a modlitby nestane se nikdy mládež svatou. P. Lev Aicher.

Benedikt Baur, S. O. B.: **Beseligende Beicht.** Belehrungen, Betrachtungen und Gebete für den öfteren Empfang des heiligen Bußsakramentes. 2. u. 3., verbesserte Auflage. 10° (X. u. 260 S.) Freiburg i. Br. 1927, Herder. Gebunden in Leinwand M. 2.60. — Zpovědník i zpovědní dítko mohou se mnohému z této knížky naučiti: Zpovědní dítko — jakým způsobem mohou učiniti častější zpověď skutečným zřídlem radosti, zpovědníci — jakým způsobem k tomu mohou zpovídajícím dopomoci. Zpovědníkům se hodí zvláště první díl, „Poučení“, neboť v nich jest obsažena krátká zpovědní dogmatika na pevném theologickém podkladě. Zpovědní dítko, která si s rozumem osvojí obsah knihy, okusi veškeré pozhánání, které vyplývá ze spovědnice. P. Lev Aicher.

Breme: **Vom Leben getöset.** Bekenntnisse eines Kindes Herausgegeben von M. J. Breme. 6.—15. Tausend. 8° (IV u. 234 S.) Freiburg i. Br. 1927, Herder. Gebunden in Leinwand RM. 3.80. — Co v tomto deníku napsala od svého 14—16 roku ušlechtilá a neobyčejně nadaná dcerka obuvníkova jest tak zvláštní, obsahuje tolik dojemného, uchvacujícího, obdivuhodného, a zase tolik nepochopitelného — zvláště, co se týče dobráckosti jejich rodičů — ohromujícího, že po přečtení této knížky musíme stále a stále opět myslet na toto ubohé dítě. Mluví o obsahu a způsobu psaní nemá smyslu. Nechtě čtou tuto knížku všichni rodičové, vychovatelé, duchovní, ředitelé ošetřovatelem a také velkoměstské dívky, které jsou dostatečně dospělé, aby v tom našly poučení, které by je ochránilo od podobné životní tragiky. P. Lev Aicher.

Anselm Schott, O. S. B.: **Das Messbuch der heiligen Kirche**, lateinisch und deutsch mit liturgischen Erklärungen. Vollständige Neubearbeitung von Pius Bihlmeyer O.S.B. 31. u. 32. Auflage (530.—582. Tausend) herausgegeben. Freiburg i. Br. 1927, Herder. In Leinwand mit Rotschnitt RM. 6.—. — Když r. 1884 vyšlo první vydání tohoto Misálu, nemohl skromný vydavatel ještě tušiti, že se kniha ve 40. letech dožije 30. vydání a bude se nalézati v rukou 1/2 milionu lidí. Plným právem došla tohoto rozšíření. Neustálé opravy v textu a výpravě učinily z ní oblíbený misál statisíců v době, která stále víc a více přichází na chuť liturgickému životu a bohoslužbě v katolické církvi.

P. Lev Aicher.

Kleines Messbuch für die Sonn- und Feiertage. Im Anschluss an das Messbuch von Anselm Schott O. S. B. herausgegeben von Pius Bihlmeyer O. S. B., Freiburg im Breisgau 1927, Herder. Leinwand mit Rotschnitt M. 4.—. Malý Misál je pro nejširší laické kruhy ideální mešní knihou. Přináší laikovi všechno, aby mohl v neděle a svátky ve smyslu Církve sv. a liturgie býti přítomen mši svaté. Nadto jest v předmluvě užitečné, lidově podané, poučení o mši sv. a církevním roce, kteréžto věci jsou i zbožným lidem často povrchně známy.

P. Lev Aicher.

Eucharistické jiskry. II. díl. Přeložily a vydaly sestry Dominikánky v Olomouci a Řepčíně. Cena 6 Kč.

P. K a s s i a n K a r g, O. M. C a p.: **Ve škole Spasitelově.** Díl I. a II. Vydaly sestry Dominikánky v Řepčíně. Cena každého dílu Kč 7.50.

Obě, u Dominikánek v Olomouci a Řepčíně vydané věci, jsou vzácné hodnoty. Eucharistické jiskry jsou už světoznámé. Jsou to krátké úvahy před svatostánkem, odkud srší do našeho srdce jiskry lásky Ježíšovy a zapalují naše nitro.

„Ve škole Spasitelově“ jest úvod do hlubokého vnitřního života, který vedli všichni svatí a jenž i každému z nás jest možný, dovedeme-li si k tomu dodatí chuti. Dílo přináší rady odposlouchané velkým mistrům svatého života, jako byl sv. František Saleský, sv. Alfons a obě svaté Terezie.
P. Marian Schaller.

P e j š k a, D r. J o s e p h u s, C. S. S. R., **Jus canonicum religiosorum.** Editio tertia post primam et alteram privatim pro manuscripto impressas. Velká 8°, str. XVI. a 366. Friburgi Brisgoviae 1927. Herder. 8.50 M., v plátně 10 M. — Učený Redemptorista Dr. Jos. Pejška, profesor v koleji v Obořišti u Dobříše, vydal loni v latinské řeči „Kanonické právo řeholníků“. Je to dobrým doporučením knihy, že se dočkala v krátké době třetího vydání. První a druhé vydání bylo tisknuto jako manuskript. Kanonické právo řeholníků tvoří část církevního práva, které jest obsaženo v knize zvané „Codex juris canonici“. O řeholnicích jednájí kánony 487—699. Jakýmsi doplňkem kanonického práva řeholníků jsou kánony o třetích řádech, bratrstvech a nábožných spolcích (kánony 700—719).

Autor si rozdělil látku na čtyry velké části (knihy), každou část na tituly a tituly na kapitoly.

P r v n í k n i h a jedná o veřejném čili společenském právu řeholí. Zde je řeč o stavu řeholním, o zakládání a schválení řeholí, o řeholích a stanovách, o privilegích čili výsadách řeholníků, o řeholních domech, o majetku řeholí a o zániku řeholí (zrušení a persekuce).

D r u h á k n i h a jedná o obecném stavu osob, t. j. o postulátě, noviciátě, řeholní profesi, dále o základních povinnostech řeholníků, o studiích řeholníků, o censuře a záповědi knih, o způsobech vystoupení z řehole.

T ř e t í k n i h a jedná o správě čili režimu řeholních řádů. Zde je na prvním místě řeč o moci papežově vůči řeholním řádům, pak o římské kongregaci pro záležitosti řeholníků, jakož i o jiných římských kongregacích, taktéž o generálním prokurátoru řeholních řádů v Římě, dále o právomoci diecesánního biskupa vůči řeholním řádům, o kapitulních shromážděních, o volbách, o řeholních představených.

K n i h a č t v r t á jedná o posvátných věcech, t. j. o řeholních chrámech Páně a oratořích, o mši sv., o officiu (církevních hodinkách), o hlásání slova Božího, o velebné svátosti oltářní, o svátosti pokání, o svátosti svěcení kněžství, o svátosti stavu manželského (pokud mohou také řeholní kněží oddávat), o uctívání Svatých, svatých obrazů a ostatků. Patrně, že pojednání o uctívání svatých, atd. patří do komentáře o kanonickém právu řeholníků jen v tom smyslu, že řeholníci musí přesně zachovávatí obecně platná církevní ustanovení. — Pak ještě po-

jednává autor o zakládání a správě nábožných jednot. Poslední titulus této knihy jedná ve třech kapitolách o pohřbech řeholníků. Tím se končí výklad kanonického zákoníku řeholníků. Na posledních 21 stránkách podává autor v několika dodatcích poslední výnosy apoštolské Stolice, kterými se doplňují ustanovení kanonického práva řeholníků. Na konci je bohatý abecední rejstřík. V čele knihy je podrobný obsah a za ním následuje na čtyřech stránkách seznam pramenů. Krásný jasný tisk pěkně se druží k jasnému slohu i sluší uznati, že vnitřní i vnější úprava knihy je vzorná. Odporučujeme knihu Dra Pejšky všem, kteří umějí latinsky a zajímají se o řeholní řády, zvláště pak řeholním řádům, jakož i světským kněžím, kteří jsou duchovními správci v ženských klášteřích anebo zpovědníky řeholních sester. P. Bernard Velíšek.

A b r. Š p a l e : „*Kniha Poutníkova*“. Díl II., se 120 obrazy, 5 mapkami a nákresey. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. 450 str. velkého formátu za Kč 88.—, v plátěné vazbě Kč 112.—, v celokožené vazbě Kč 148.—. Druhým svazkem vyvrcholuje originelní dílo Špaleho, dílo jedinečné nejen v naší literatuře, nýbrž i ve světových literaturách. Překvapil-li nás první díl bohatostí myšlenek, jasným ryzím slohem, množstvím obrazů a nákresů, upoutá nás tento díl uměleckým propracováním biblických postav, bohatou náplní náboženských a filosofických úvah, děje- a zeměpisnou důkladností a množstvím čistě, bezvadně provedených fotografických snímků. Sledujeme tu vznešené dějiny říše Judské, obraz rozháranosti a nesvornosti tragicky končící, ve kterém je až nápadně mnoho podobného dějinám českým, vystupují tu mohutné, respekt budící postavy starozákonních proroků, načrtané vystižně, plasticky, avšak v přímých liniích, jak je štětcem zachytil mistr Jenewein, Isaiáš, Jeremiáš, Daniel, Ezechiel atd. — Dlužno chváliti také tu okolnost, že autor doplňuje z historických pramenů mimobiblických méně jasná místa, líčící dobu před Kristem. Jádrem II. dílu ovšem je vylíčení života a učení Kristova. Život Kristův zachycen je věrně dle evangelií, ale vypravování tak učeněno, poznámkami a fotografiemi tak vhodně doprovázeno, že se čte jako mohutná strhující epopej. Při tom není porušen v nejmenším půvab biblického svérázného slohu. Z knihy Špaleho potěší se všichni lidé dobré vůle. V nynější honbě za pochybnou, dráždivou, ale bezduchou knihou, jistě sáhne seriosní čtenář po této knize, která skýtá mu duševní osvěžení z křišťálové biblické studánky a látku ku přemýšlení na dlouho a dlouho. Typografická úprava je bez nadsázky vzorná. Chválíme velké, jasné písmo, pěkný papír, pečlivé provedení snímků a obrázků. Také cena je poměrně nízká.

Sv. Benedikt se sv. Maurem a Placidem.

529—1929.

*Quis potest similiter sic gloriari tibi —
Kdo může honosit se jako ty!*

Eccli 48, 4.

JIŽ ty mrtvé číslice imponují v době, kdy se slaví desíti-, ba dokonce i pětiletá jubilea! Což však, jde-li o čtrnáct století, plných intensivního života vlastního, čtrnáct století, budících bohatý život v zástupech jiných.

Svět hledí letos vděčně vzhůru k Monte-Cassinu, kde sv. Benedikt založil — bylo to podle tradice r. 529 — klášter, právě to „město na hoře zbudované“, kde žil a zemřel, stojí v oratoriu s pozdviženýma k nebi rukama. Rok 529 není začátkem díla Benediktova. On žil již skoro 30 let v Subiacu a tam založil dvanáct klášterů. Ale na hoře Cassinské vyvrcholila a vykristalisovala jeho činnost v dílo podivuhodné. Tam napsal svou nesmrtelnou *Řeholi*.

Z Monte-Cassina vyšly ony zástupy černých mnichů, kteří postavili hráz hrnoucím se do Evropy barbarství, kteří zdolali beze zbraně a ukáznili nezkrotitelné takřka národy germánské a podávající jim s vírou křesťanskou antickou kulturu, vytvořili křesťanský středověk a tím i evropskou společnost dnešní.

Čím se podařilo sv. Benediktu a jeho synům vykonatí toto ohromné dílo, jímž je Prozřetelnost Boží pověřila a z něhož žije i XX. století? Co jest nedocenitelnou zásluhou a slávou Monte-Cassina a všech Benediktinů?

Doprostřed mravních zřícenin římského imperia, doprostřed národů nestálých, stěhujících se ze země do země, doprostřed západního mnišstva, neukázněného a nesorganovaného staví Řehole Benediktova pevný útvar *rodiny* klášterní. „Fortissimum genus coenobitarum — přeudatný rod spolužijících“ — tak nazývá sv. Benedikt svou družinu. V jejím čele stojí opat — otec, ustanovený svobodnou volbou na celý život. Její údové, ať ze vznešených rodů staré šlechty římské nebo z nízkých tříd národů nových se druží k sobě, stávají se bratry, jichž nerozlišuje ani bývalá důstojnost světská ani bohatství; jen povolání k dokonalosti křesťanství určuje navždy jejich místo v družině a směr celého života.

Nestálostí, která proudila v krvi národů po staletí kočujících a těkavosti a nekázně, jimž propadli mniši — gyrovagové a sarabaiti, učinil sv. Benedikt konec tím, že zavázal své syny slibem *stálosti* v družině. Tím jest mnich — Benediktin připoután právně k jedné jediné rodině, k jednomu klášteru, jednomu místu. Jen tam má své domovské právo, tam své povinnosti, tam stálé pole svého působení.

Kláštéry sv. Benedikta, takto ucelené a ustálené, se stávají opěrnými body nové společnosti, ostrovy záchrany pro trosečníky neklidné směsi národů století šestého i následujících. A všem, kdo v ně vstupují neb alespoň jejich vlivu jsou přístupni, kláštéry benediktinské jsou školou svatosti a zároveň soustředěné *práce*. Postavme vedle malé knížky Řehole sv. Benedikta 9 Mabillonových foliantů o světcích, 6 foliantů o dějích řádu benediktinského a 4 folianty Ziegelbauerových dějin literárních, a vytušíme, jaký proud požehnání se rozlil s Monte-Cassina po celé Evropě.

A tento proud se řine *tiše*, ale stále a neodolatelně. Benediktinům nebylo nikdy třeba činiti pro svou činnost hlučnou reklamu, nebo se vnucovat. Oni, i kdyby sv. Benedikt nebyl budoval celou askesi benediktinskou na dvánáctery stupňů pokory (Řehole, kap. 7.), se věnují chudým jako zámožným, nehledají slávy a uznání u lidí, nýbrž jdou *tiše*, jako svatá církev katolická, za heslem: „Ut in omnibus glorificetur Deus — aby Bůh byl ve všem oslaven.“ Kdo tuší, že Benediktini za dnešní doby řídí 162 gymnasia, kněžské semináře a university s více než 20 tisíci žáky, že

spravují 841 far, že třetina indiánských misíí je dodnes v jejich rukou?

Každý klášter benediktinský působí nedozírně již svou pouhou existencí, tím, že trvá na jednom místě sta i tisíc let. Není to něco podivuhodného, že Monte-Cassino slaví své 1400leté jubileum? Arciopatství sv. Petra v Solnohradě bylo založeno před rokem 700 a trvá bez přerušeni dodnes. Klášter Kremsmünster byl založen r. 777, náš Břevnov 993, a trvají dosud. A tak ve všech zemích. Benediktini milují svá sídla a proto, když klášter jejich byl násilím zrušen, vracejí se opět a opět na místo, s nímž takřka srostli a budují je znovu jako včelky své rozbourané plásty.

Chápeme, že tento nevyčerpatelný život benediktinských klášterů jest ohromnou *kulturní mocí*, která překonala houževnatou prací po staletí trvajících všechny obtíže podnebí a půdy, nebála se pralesů, proměnila pouště v úrodné kraje. Kolem klášterů se tvořily vesnice a města, tyčily se stavby, chrámy a kulturní ústavy, jimž se dodnes obdivujeme. Stálost na jednom místě vítězila poznenáhlu i na půdě neobtížnější, na neobdělaných srdcích lidských a převáděla pokolení za pokolením od zdivočelých mravů na mravní výši ukázněných národů. V Anglii to byl Augustin se svými mnichy, v Germanii Winfrid-Bonifacius, ve Frieslandu Willibrord, v norských zemích Ansgar a Rembert, u Slovánů a Maďarů sv. Vojtěch — všichni Benediktini.

Jedinečná práce Monte-Cassina a Benediktinů by netrvala bez pevných zásad, ducha oživujícího. Benedikt založil podivuhodné dílo své — opus humanum — na „díle Božím — opus divinum“, na *liturgii*. Strom, jenž roste již 1400 let, vydává tak ušlechtilé květy a bohaté ovoce, jest štípen u čistých „pramenů Spasitelových“, u „vod vytékajících z chrámu“, z nichž jediných pili první křesťané a byli tak nasyceni, že vydali duchy jako Klementa Římského, Ignacia Antiošského, Polykarpa, Irene a Cypriana, byli tak utvrzeni u víře, že kráčeli po 300 let neohroženě na popraviště. „Nihil Operi Dei praeponatur — nic nemá míti přednosti před službou Boží“, určuje Benedikt (Řeh., kap. 43.) — nic, ani studium, ani práce, ani soukromá modlitba. Jest to výsledek dogmatické pravdy, že člověk jest nejprve pro Boha, že sláva Boží jest konečným cílem všeho tvorstva, že „nejprve máme hledati království Božího a vše ostatní

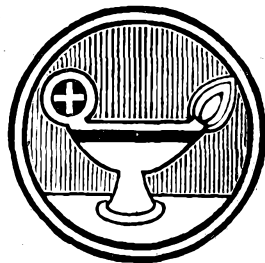
nám bude přidáno.“ Liturgie jest jedinou oficiální modlitbou Církve Kristovy všech dob a zemí, liturgie jest nejlepším výrazem pravd a citů všelidských a všenáboženských.

Není proto nahodilým zjevem ani planým romantismem, je-li řád benediktinský za našich dnů nositelem a šířitelem liturgického hnutí. Koná jen, co veliký reformátor církevního života, svatý Otec Pius X., si žádal, aby totiž „pravý duch křesťanský byl čerpán u svého prvotního a nenahraditelného zdroje, to jest z činné účasti na posvátných tajemstvích a na veřejné modlitbě Církve svaté.“ A moderní lidstvo, znaveno a ochuzeno materialismem, subjektivismem a individualismem, které otrávil a rozvrátilo rodinu i společnost, které změlčilo, zmechanisovalo i život duchovní, poslouchá nevědomky oné výzvy a vrací se ve všech zemích k sv. Benediktu a jeho synům, aby načerpalo v nezkalených pramenech „vody živé“ a odneslo si odkaz Monte-Cassina:

Pax -- uklidnění duší!

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

SVATÝ BENEDIKTE!

*Západu Otče, milence hor a samot!
vždy Bohu blíž a vzdálena světskému ruchu,
čtrnáct set let tvá Hora již vévodí světu,
majákem svítí.*

*Svaté je dílo tvé, změnil jsi Evropy tvářnost,
v přivalu barbarů starou jsi kulturu chránil,
na horách pustých pevnosti Boží stavěl,
milosti hrady.*

*Do dálných zemí jdou tvoji apoštolové,
černý jen hábit, škapulír ku práci vzali,
řeholi v ruce, k Bohu své zvedají tváře,
chrání je kápě.*

*Staví své chrámy, kláštery, školy a dílny,
kácejí lesy a úrodná zasvitnou pole,
řemesla zkvétají, lidu pak se slovem Božím
dají i chleba.*

*Posvátnou vědu i moudrosti zaniklých věků
schránějí mniši, umělci staví a tvoří,
nebeskou hudbou hodinky zaznívají
ve dne i v noci.*

*P o ž e h n a n ý! nesmírné požehnání
v Evropy kraje z Monte Cassina se lije,
pohanské temno trátí se ve tvém světle,
v majáku září.*

*I v naše kraje paprsek slávy tvé září,
mučedník Vojtěch první tvůj klášter staví,
umělec Prokop, vlastenec bezpříkladný,
v Sázavě trůní.*

*Břevnove svatý, slavená kolébko naše,
záchrana Čechů pohansky zatvrzelých,
po smrti Vojtěcha, duchem apoštolským
do věků zátiš.*

*Svaté je břevno, jež ve znaku tvém se tyčí,
znamení kříže, zdobeno třemi suky,
Rajhrad, Police, Broumov vyrostlý divem
ze tvého břevna.*

*Rajhrade věrný, český vždy útulku vědy,
v tisících nesčetných vysiláš své knihy
v Moravu zbožnou, Otcové tvoji slynou
vírou i vědou.*

*Police drahá, milené město moje!
dávno ztichl již život v klášteře slavném,
ve stínu Sedmibolestné Matky dřímáš,
kdo tě zas zbudí?*

*Broumove, hrade vztýčený, mohutná turzi,
s koralem svých chrámů, umění arcidily,
s prastarou školou, v ní se již Ārnošt učil,
pohřbený v Kladstě.*

*Zbožný tvůj lid jde věrně za svým Otcem,
plní tvé chrámy, klášteřem honosí se,
v pokoře svaté kloní se rozníceně
Eucharistii!*

*Nebeský Otče náš, opate Benedikte,
Emauzy svaté požehnej mocnou rukou,
Slovany Karlovy, druhý v nich povstal Ārnošt,
hořící srdce!*

*V pokoře klekám, Bohu svému se klaním,
díky mu vzdávám, s hrdostí svatou volám:
Tisíckrát dik, že učinils mě také, Pane,
benediktinem!*

*Hrdý jsem na své roucho, jež oblékám denně,
v něm také ulehnu jednou k dlouhému spánku,
vypros mi smrt svou blahoslavenou, Otče,
Benedikte!*

Broumov.

P. Sigismund Bouška, O. S. B.

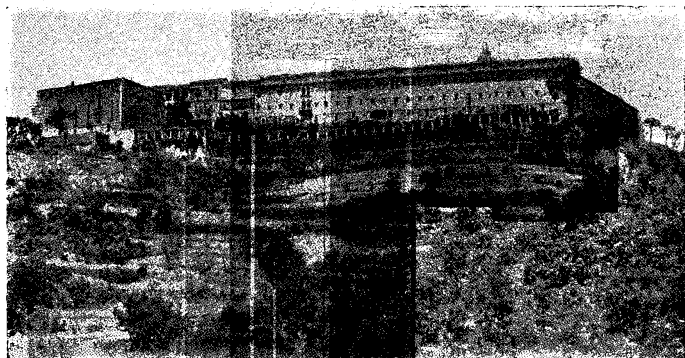

MONTE-CASSINO.

B YLO to kolem r. 529, když sv. Benedikt chtěje uniknouti pronásledování kněze Florentia proti němu nepřátelsky vystupujícímu, opustil tiché romantické údolí řeky Anio, kde trávil několik let v jeskyni a kde založil dvanáct klášterů, a zamířil malebným údolím řeky Lōris do slunné Kampanie. Zde vypíná se uprostřed žírné roviny kopec do výše 520 m, téměř úplně o samotě stojící, spojen pouze na severu s horským pásmem abruzzským; jeho příkré svahy jsou zarostlé olivami a duby. Světce milujícího hory vábila tato výšina, z které naskytl se vnímavému oku překrásný pohled do dáli přes zelenou rovinu, jíž se vine stříbrný tok řeky Lōris, mizící v modravých dálkách obzoru až k horám Lepoinským a ke skalám Gaetským, vystupujícím z moře. Široký vrchol hory byl pokryt zříceninami zdí, jež připomínaly hradbu Cassina v dávných dobách vystavěnou od Etrusků. Mohutná pevnostní věž sloužila kdysi římské posádce za ležení; chrám boha Apollona, obklopený posvátným hájem, poukazoval na to, že křesťanstvím zde zatlačené pohanství našlo zde své poslední útočiště. Sv. Benedikt odstranil tyto zbytky modloslužby, rozbořil chrám, vykácel háj, a postavil na jeho místě kapli ke cti sv. Jana Křtitele, jenž jest dokonalým vzorem a příkladem monastického života. Tam, kde stál chrám Apollonův, postavil oltář zasvěcený velikému sv. Martinu z Toursu. Vedle nové svatyně brzy vznikaly cely mnichů a sv. Benedikt sám ubytoval se v hořejší jizbě staré pevnostní věže. To byl skromný počátek později tak slavného kláštera Monte-Cassina, který se měl státi strážcem křesťanské kultury a ohniskem věd i umění. Prut byl zasazen do země, měl zapustiti kořeny a vyrůstí v mohutný strom, jenž by své husté větve rozprostřel nad celou zemí. Často sice během staletí přehnaly se přes korunu jeho zkázonosné bouře, větve stromu byly urvány a zlámány a kmen sám zdál se býti podvrácen; ale vždy opět z tohoto pařezu vypučely nové plodonosné sněti. Ne nadarmo jsou ve znaku Monte-Cassinském slova: „Succisa virescit.“

Zde na Monte-Cassinu trávil sv. Benedikt posledních patnáct let svého života, zde psal svou řeholi, o jejíž mou-

dré ohleduplnosti a mírnosti s nadšením mluví sv. Řehoř Veliký, řehole, která se měla státi pro tisíce a tisíce vůdkyní na cestě k dokonalosti. Zde vykonal světec mnohé zázraky, o nichž nám vypráví sv. Řehoř. Sv. Benedikt nehledal naprostou odloučenost od světa a lidí, jak to bylo často ideálem mnichů východních; on a jeho žáci pracovali na duchovní i časné spáse svých bližních. Vesnici, oddanou modloslužbě, obrátil na víru křesťanskou, v době krutého hladu, jímž Kampanie byla navštívena, rozdal zásoby kláštera k umírnění bídy. Dlužníkovi, na kterého naléhal věřitel, vyprosil potřebný obnos, aby se zbavil tížícího břě-

Monte - Cassino.

mene dluhů, chránil venkovany, kteří byli od vrchností nelidsky sužováni a utiskováni a jednomu sedlákovi vzkřísil mrtvého synka.

Světec byl v přátelském poměru s duchovními i laiky. Biskup Sabinus z Canusia jej často navštěvoval a svazek přátelský poutal jej též k Servandovi, opatu kláštera v Kampanii. Dva šlechtici, Tertullus a Eqitius, svěřili sv. opatovi své syny na vychování; vřelé přátelství též vázalo jej s Germanem, biskupem z Kapuy. Byl ode všech ctěn a milován a není tudíž divu, že po jeho blažené smrti r. 543 bylo stále vzpomínáno působení sv. zakladatele, a že sv. Řehoř Vel., když hledal látku pro druhou knihu svých „Dialogů“, slyšel od lidí všech vrstev obyvatelstva podivuhodné věci o muži Božím.

Dílo světce však neobstálo; on sám jednou v slzách před-
vidal jeho zkázu. R. 581 dobyli hory Langobardové a kláš-
ter rozbořili. Mniši jen stěží mohli zachrániti vlastní život
a vzali s sebou pouze světcem vlastnoručně psaný exem-
plář řehole a míru na chléb a víno. Papež Pelagius II.
(578—590) poskytl jim v Římě útulek při Lateráně; jejich
úkolem bylo — pěti ve dne v noci posvátné officium v La-

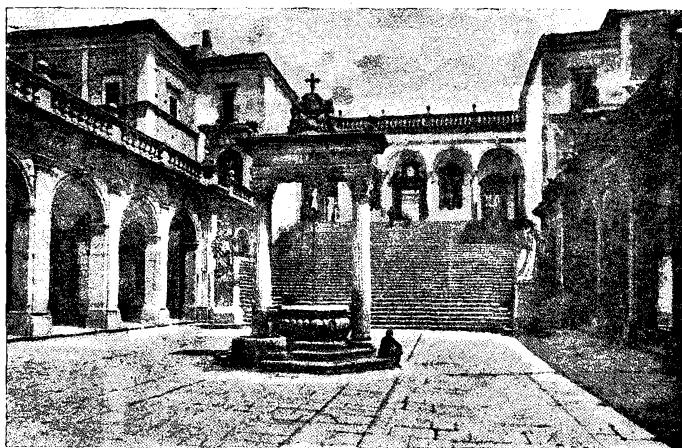
Monte - Cassino. — Krypta.

teránské basilice; tento klášter však byl v X. století pře-
měněn na kanovnickou kapitulu.

V první polovici VIII. stol. probudil se na Monte-Cassinu
opět nový život. Petronax, vznešený občan z Brescie, zřekl
se na radu sv. Řehoře II. (715—731), Benediktina, světa a
uchýlil se na Monte-Cassino, kde u hrobu sv. Benedikta
našel několik poustevníků, jež sjednotil v klášterní rodinu,
k níž se přidružil r. 729 vznešený Anglosas Willibald —
pozdější biskup Eichstätský.

Petronax vybudoval opět klášter i kostel. Papež Zacha-
riáš (741—752), Řek z Kalabrie, jsa sám synem sv. Bene-

dikta, přeložil řeholi sv. zakladatele, pak druhou knihu „Dialogů“ sv. Řehoře Vel., vypravující zázraky světce a daroval nové klášterní rodině originální exemplář sv. řehole a míru na chléb a víno a uznal ji tím za pravoplatnou dědičku díla sv. Benedikta. Svátý život mnichů přivábil žíznicí po spáse ze všech stavů; mezi jinými dlužno jmenovati Karlomanna, syna Karla Martella a bratra franckého krále Pipina, jenž v chudém šatě sv. Benedikta sloužil Pánu jako pastýř klášterních stád, dále Radchise, krále langobard-

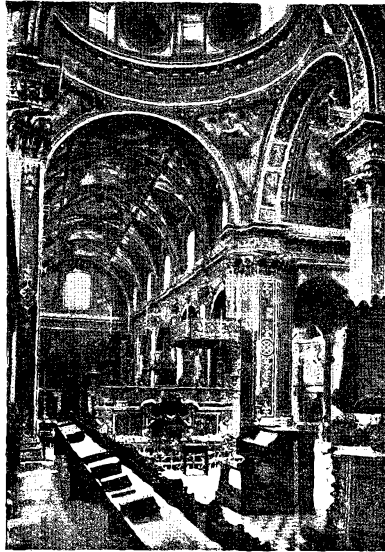
Monte-Cassino. — Schodiště Bramontovo.

ského; ještě dnes ukazuje se vinice, kterou obdělával dle starého podání bývalý král jako prostý mnich. Dále nutno ještě uvéstí Langobarda Pavla Warnefrieda, obyčejně nazývaného Pavlem Diakonom, jenž vyučoval u dvora Karla Vel. gramatice a jako mnich monte-cassinský napsal dějiny Langobardů.

Petronax umřel roku 750 a uctívá se jako svatý. Avšak 133 let po jeho smrti, r. 883, bylo dílo jeho zničeno Sarraceny a opat Bertovius s několika svými mnichy u oltáře sv. Martina zabit. Ostatní se usadili v Teaně a později v Kapui. Sv. Odovi z Cluny se po velkých překážkách podařilo, že mniši pod opatem Aligearnem se opět r. 949 vrátili na sv. horu. Ke konci tohoto století vítalo Monte-Cassino mezi svými hosty sv. Vojtěcha z Čech, jenž v Římě

v klášteře sv. Bonifáce a Alexia na Aventině přijal řeholní roucho.

Čas rozkvětu pro Monte-Cassino nastal r. 1058, kdy Desiderius, z knížecí rodiny z Beneventu, byl zvolen za opata a papežem Mikulášem II. vysvěcen. Vystavěl nádherný chrám, jehož posvěcení r. 1071 oslavil též papež Alexandr II. svou přítomností na Monte-Cassinu; v jeho družině byl Hildebrand, pozdější papež sv. Řehoř VII. (1073—1083),

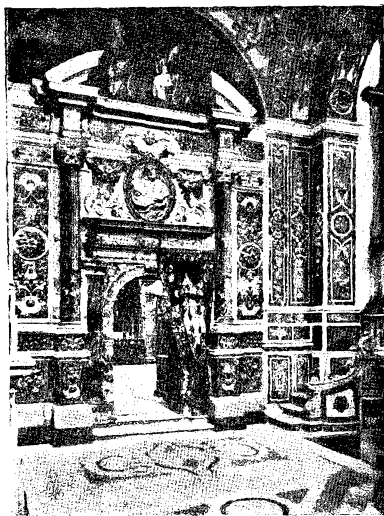
Monte - Cassino. — Katedrála.

- šest kardinálů; mezi nimi sv. Petr Damián ze řádu Camaldulenských a 46 biskupů. Slavnost, k níž se sbíhal lid se všech stran, trvala sedm dní. Za prozíravého řízení Desideriova věnovalo se dvě stě mnichů pěstování věd a umění. Opat Desiderius r. 1087 byl jako Viktor III. dosazen na papežský trůn, panoval však jen tři měsíce; uctívá se jako blahoslavený.

R. 1118 obdržel opět monte-cassinský mnich Jan z Gaety tiaru. Dal si jméno Gelasius II., zemřel však již v následujícím roce. K rodině monte-cassinské patřil také sv. Bruno, biskup ze Segni († 1132).

Ačkoli klášter trpěl nesmírně spory mezi císařem a papežem, přece udržel se na své morální výši. Za opata Ště-

pána (1212—1227) zvláště klášterní škola dosáhla vrcholné doby svého rozkvětu. Jejím odchovancem byl sv. Tomáš Aquinský, jenž prožil sedm let na sv. hoře; když však císař Bedřich II. změnil opatství v pevnost a vypudil všechny mnichy kromě osmi, tu také sv. Tomáš byl nucen opustiti klášter, vstoupil k Dominikánům a studoval v Neapoli bohosloví (k jeho učitelům patřil též Erasmus z Monte-Cassina). Zachoval však klášteru, v němž naučil se prvním krůčkům na trnité cestě svatosti a v němž vzplanul vroucí

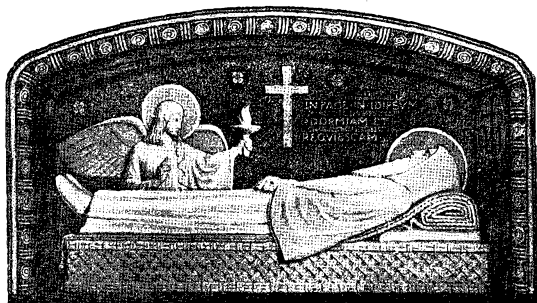
Monte - Cassino. — Vchod do sakristie.

láskou k vědě, vždy vděčnou vzpomínku. Jeho poslední list, jež psal krátce před smrtí (7. května 1274), platí opatu Bernardovi z Monte-Cassina; sebe v něm nazývá oddaným synem opatovým. Opatu Bernardovi vděčíme za krásné „Speculum monachorum“.

R. 1349 proměnilo strašné zemětřesení klášter a kostel ve zříceniny, ale štědrá podpora benediktinského papeže Urbana V. (1362—1370) podařilo se záhy vzniklou škodu napravit. Veliké schisma západní mělo též neblahý vliv na klášter a boje rodů Anjou a Aragonie o království neapolské přinesly pro klášter těžké časy. Ani komendy, tohoto zlořádu, jenž v tolika klášteřích byl příčinou duchovního i materiálního úpadku, nebylo Monte-Cassino ušetřeno.

Mniši však mohli mluvit o štěstí, že vláda komendních opatů trvala jen padesát let (od r. 1454 do r. 1504). Ze čtyř kardinálů, kteří po sobě obdrželi opatství jako komendu, dva později dosáhli tiary. Byli to Pietro Barbo jako Pavel II. a Giovanni Medici jako Lev X.

R. 1505 přidružilo se Monte-Cassino ke kongregaci sv. Justiny, založené v první polovici XV. stol. Benátčanem Luigi Barbem a tímto způsobem zbavilo se tíživé komendy. Ovšem stanovy této kongregace, s její přísnou centralisací, s jejími, jen na tři roky volenými opaty, se velice lišily od původní ústavy řádu benediktinského, dle níž tvoří každý klášter samostatnou rodinu pod opatem doživotně voleným.

Monte - Cassino. — Náhrobek sv. Benedikta.

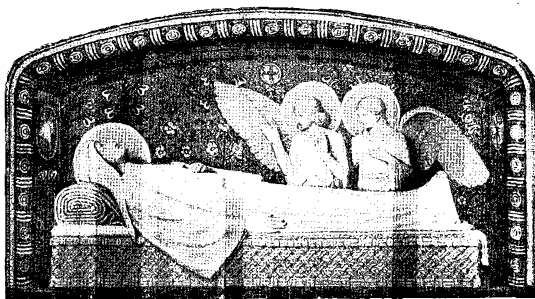
Tehdy byly docela jiné názory na klášterní ústavu; a tak toto připojení ke vzkvétající kongregaci bylo v tehdejších těžkých okolnostech nejlepším východiskem, jak dostat se z tísnivé situace. Monte-Cassino bylo v XVI. stol. školou svatosti a ohniskem vědy; latinské i řecké literatury byla věnována stejná péče. Kardinál Antonio Carafa, jenž za papeže Pia V. r. 1571 navštívil sv. horu, velmi pochvalně se zmínil v dopise Jesuitovi Salmeronovi o tamějších mniších.

V Římě v té době byly podniknuty práce k překladu bible, t. zv. Vulgaty a též mniši z Monte-Cassina přispěli svou hřivnou tím, že ze 34 rukopisů biblických s velkými obtížemi sbírali rozličné úchytky a dali je k dispozici komisi pro Vulgatu od papeže ustanovené. Podobnou práci vykonali Benediktini z Florencie, kteří porovnali dvanáct rukopisů Vulgaty.

R. 1649 začal opat Domenico Quesada stavbu nové ohromné basiliky. Ačkoli klášter po dobu španělských bojů o dě-

dictví počátkem XVIII. stol. prodělal těžké doby, přece stavba nemusela být přerušena. Dne 19. května 1727 mohl být nový nádherný chrám papežem Benediktem XIII. vysvěcen.

Učený P. Erasmo Gattola byl v písemném spojení s nejvýznamnějšími vědátory své doby, s Murratorim, s Mauriny Mabillonem, Montfauconem, Calmetem a j. Zemřel r. 1734, právě když se chystal vydati své „Accessiones ad historiam abbatiae Cassinensis“. Jiný učený mnich Casimiro Correale napsal po třicetileté úmorné práci hebrejsko-chaldejský slovník s komentářem a klíčem k porozumění sv. knih. Ohromné dílo obsahuje 990 foliových svazků.

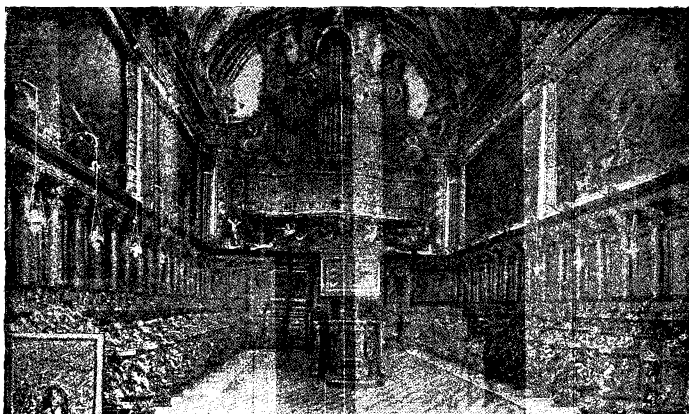

Monte - Cassino. — Náhrobek sv. Školastiky.

Smrt roku 1772 však znemožnila pilnému mnichu vydání této životní práce.

Ještě jednou nastaly klášteru zlé doby, když r. 1798 Francouzové pod generálem Championnetem uložili opatství nemožné válečné poplatky, trýznili starého opata Marina Lucarelliho a hrozně zpustošili kostel i klášter; jen energickým zásahnutím papeže Pia VII. bylo Monte-Cassino zachráněno. Když pak r. 1866 byla svržena dynastie Bourbonů a království neapolské připojeno k nové Itálii, byl vyřčen nad Monte-Cassinem, tak jako i nad ostatními kláštery, rozsudek smrti. Slavné životní dílo sv. Benedikta, z něhož vyšlo tolik požehnání, bylo prohlášeno za národní majetek a dvanáct mnichů bylo ustanoveno za strážce státního majetku. Ovšem, zákon zrušení nebyl proveden do důsledků; klášterní rodina mohla zůstat pohromadě, ač jí bylo velmi bojovati s velkými nesázemi a až dodnes zachovává věrně řeholi sv. Benedikta. K zachování kláštera

zvláště přispěla vážnost, již se těšil učený opat Luigi Tosti († 1897) i v nejvyšších vládních kruzích. Řeholní šat přijal r. 1832, věnoval se hlavně studiu historie a sepsal význačná historická díla: tak na př. prostudoval a literárně zpracoval dobu panování papeže Bonifáce VIII., lombardské ligy, koncilu kostnického, vzniku řeckého schismatu a ve stáří 81 let vydal v klasické řeči: „Život sv. Benedikta“. Tosti též dal podnět k tomu, aby se opravila a důstojně vyzdobila stará věž, t. zv. Torretta, v níž bydlel sv. Benedikt. Arciopat Maurus Wolfer z Beuronu poslal mu své nejlepší umělecké

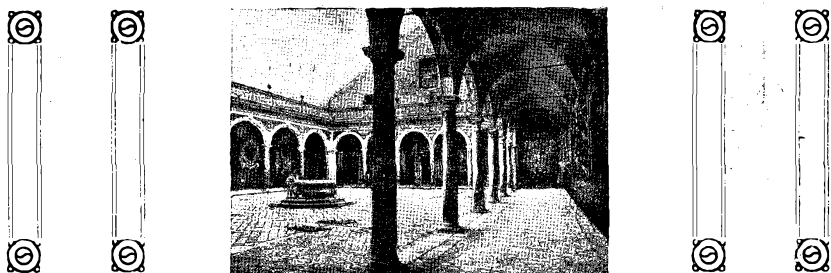
Monte - Casino. — Mnišský chor.

síly: P. Desideria Lenze, P. Gabriele Wügera a P. Lukáše Steinera; těmto umělcům vděčí Torretta za svou nádhernou ozdobu freskovou, jež dojímá každého návštěvníka a připomíná mu, že stojí na místě posvěceném životem velkého světce. Roku 1880, kdy slavil řád benediktinský 1400. výročí narozenin sv. Zakladatele, byla tato svatyně posvěcena (dne 8. května) benediktinským kardinálem Pitrou, jež poslal Lev XIII. jako svého legáta na Monte-Cassino, za přítomnosti benediktinských opatů. Ještě jednou byl mistr beuronské umělecké školy se svými žáky povolán na Monte-Cassino, kde jej čekala úloha daleko nesnadnější. Pod basilikou je prostranná krypta, jež byla v nynější podobě vystavěna a vymalována od Maria ze Sieny r. 1545 za opata Jeronýma II., krásné a cenné malby utrpěly však značně

vlhkostí a vandalismem návštěvníků, takže oprava byla nanejvýš nutnou.

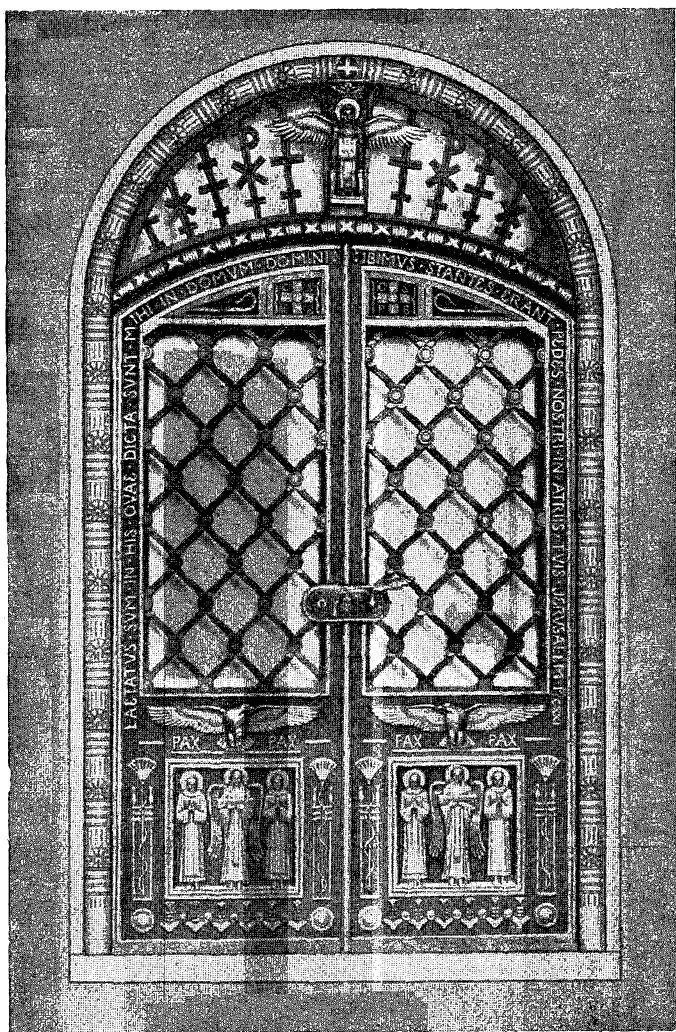
Myšlenkou na opravu této krypty všem Benediktinům drahé zabýval se hlavně opat Bonifác Krug (1897 — 1903), jehož život je neobyčejně bohatý a zajímavý.

Narodil se v Hünefeldu u Fuldy, blízko hrobu sv. Bonifáce. Jsa ještě malým, sedmiletým hochem stěhoval se s rodiči do Ameriky; na cestě však vyžádal si Bůh duši jeho otce a matku s dítětem podrobil těžké zkoušce. Krušné doby jim nastaly, když na rozích ulic města Baltimore prodávali ovoce, aby si vydělali na skrovné živobytí. Bůh však držel svou ochrannou ruku nad dítětem a otcov-

Monte - Cassino. — Horní nádvoří.

sky bděl nad svým vyvoleným. Jednoho dne přišel do Baltimore opat Bonifác Wimmer ze sv. Vincence a chlapce, který se mu zalíbil, si odvedl do svého kláštera. Tam poznal mladý Krug studie, po jejichž ukončení vstoupil do řádu a dostal jméno Bonifác. R. 1860 složil sv. sliby a v následujícím roce byl vysvěcen na kněze. O několik let později přišel do Evropy a navštívil též Monte-Cassino, kdež se mu tak zalíbilo, že s dovolením svého opata zvolil si je za svůj doživotní domov a přeložil tam svou stabilitu; zde posléze, pro své četné zásluhy o klášter, byl zvolen opatem. S úžasnou energií přemáhal překážky stojící v cestě uskutečnění jeho vroucí tužby — vytvořiti z krypty, chovající v sobě hrob sv. Zakladatele a jeho sv. sestry Scholastiky, jednu z nejkrásnějších památek, jež měla býti pro naši dobu novým vyjádřením katolické myšlenky v církevním umění. Ideál jeho zdál se mu uskutečnitelný v beuronské

Monte - Cassino. — Dveře do krypty.

škole. Beuronský arcipat Placidus Wolter milerád vyhověl jeho prosbě o pomoc a též i sv. Stolicе, císařové, králové, šlechtici i chudšasové ochotně přinesli svou hřivnu; tak začal P. Desiderius Lenz v prosinci r. 1899 ještě s jinými mnichy-umělci ohromné dílo. Arcipat Bonifác Krug však se již nedožil dokončení velkolepého výtvaru uměleckého; zemřel 4. července r. 1909. Teprve za jeho nástupce Ře-

hoře II. bylo slavnostní posvěcení krypty, zářící mramorem a mosaikou. Této velkolepé slavnosti r. 1913, trvající od 4. do 8. května, k níž poskytl Pius X. zvláštní milosti, se zúčastnilo šest benediktinských biskupů a asi osmdesát opatů ze všech končin světa a sv. Otec poslal svého legáta kardinála Gasparriho na Monte-Cassino, jenž 6. května posvětil sám hlavní oltář v kryptě a v poslední den slavnosti, dne 8. května, sloužil v basilice slavnou pontifikální mši svatou.

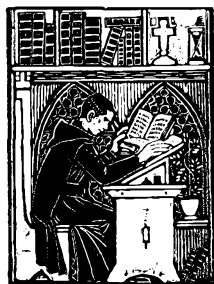
Dnes skládá se klášterní rodina na Monte-Cassinu asi z padesáti členů, kteří řídí seminář s padesáti alumny pro 58 farností, patřících k diecési Monte-Cassiné, pak kolej asi se 110 chovanci. Mimo to věnují svůj čas a činnost četným návštěvníkům sv. hory: buď jsou to zbožní poutníci, kteří chtějí u hrobu sv. Benedikta vykonat svou pobožnost nebo milovníci umění, kteří se přišli potěšit v bohatých pokladech uměleckých kostela Torretty a krypty, nebo učenci, kteří se věnují v knihovně svým studiím a badáním. Stará klášterní knihovna čítá 20.000 svazků, mezi nimiž je mnoho vzácných inkunabulí, počínaje Durandovým „Rationale divinum“, tištěným r. 1459 v Mohuči a Lactanciem, tištěným od r. 1463 do r. 1465 v klášterní tiskárně v Subiaku (v první tiskárně v Itálii). Archiv má světovou pověst; obsahuje kromě mnoha jiných rukopisů 800 pergamenových kodexů ze VI. století (150 z nich má miniatury), přes 40.000 pergamenových listin atd.; vedle toho je zde t. zv. Bibliotheca Paolina, založená roku 1899 při příležitosti 1100. výročí smrti Pavla Diakona, bohatá to sbírka vzácných příručních knih pro vědecké studium. Mimo to má klášter ještě soukromou knihovnu, v níž je ve 139 skříních uloženo 40.000 svazků ze všech oborů věd. Mniši toto ohromné knižní bohatství nenechali ležet ladem. Právě v nejtěžších dobách zřídili klášterní tiskárnu (1843) a k tomu přišla r. 1870 dílna pro chromo-lithografii. O pílí mnišů svědčí pět foliových svazků „Knihovny Cassinenské“, 3 svazky „Spicilegium Cassinense“ a mnoho jiných velmi cenných vydání; tak si váží mniši na Monte-Cassinu benediktinské tradice.

Kromě officia, konaného se vší vážností, před nimž se podle sv. Benedikta nemá dát ničemu přednost, věnují se mniši výchově mládeže, vědě i umění a pohostinství.

Kéž by byla klášteru dopřána dlouhá a požehnaná činnost, kéž zůstane i v budoucnosti školou svatosti, ohniskem věd i umění a zářícím vzorem pro syny velkého patriarchy sv. Benedikta, působících ve všech končinách světa.

Řím.

P. Hildebrand Höpfl.

PŘEHLEDNÉ DĚJINY BENEDIKTINSKÝCH KLÁŠTERŮ V ČESKÝCH ZEMÍCH.

„R. 543 svatou duši svou Bohu odevzdal Benedikt, původce a arciootec všech mnichů na Západě. Čechy vzpomínají s velkou ctí na něho nejen pro jeho svaté ostatky, ale ještě více pro posvátný jeho řád. Vždyť praví-li se, že v Evropě kdys jeho klášterům náležela dobrá třetina půdy, totéž dá se říci mnohem případněji o Čechách, kde hluboká zbožnost panovníků a králů našich jim zvláště přála. Mělit Benediktini tu asi 30 slavných klášterů, z nichž prvním byl Břevnov, jakožto původ a hlava toho řádu... Máme proto Čechové mnoho příčin, abychom za to vděční byli a Tě Boha chválíme zapěli, že Božská dobrota mnoho požehnaného národu našemu prostřednictvím synů sv. Benedikta učinila...“

Crugerius, Sacr. pulv., I., 508.

V DĚJINÁCH klášterů řehole benediktinské v Čechách, na Moravě a ve Slezsku možno rozeznávat několik období. Na sklonku století X. řád do českých zemí sv. Vojtěchem uveden, ve stol. XI. nachází nejvíce obliby, aby již v následujícím stol. XII. zvolna jí

pozbyval ve prospěch řeholí jiných, najmě praemonstrátské a cistercienské, ve stol. XIII. už se na ni pozapomíná a jen ještě ve stol. XIV. za císaře Karla možno pozorovati významné oživení. Války husitské byly pro kláštery toho řádu strašlivou pohromou. Pokud které je přečkaly a živoření jich neučinily konec náboženské nepokoje století následujícího, neušly z většího zániku za rušení v době josefinské. V Čechách Břevnov-Broumov a Emauzy, na Moravě Rajhrad — toť jsou dnes jediné kláštery benediktin-

Klášter v Břevnově.

ského řádu, který v náboženských, sociálních a kulturních dějinách českých zemí zaujímal vždy postavení významné a v každém ohledu získal si nehybných zásluh.

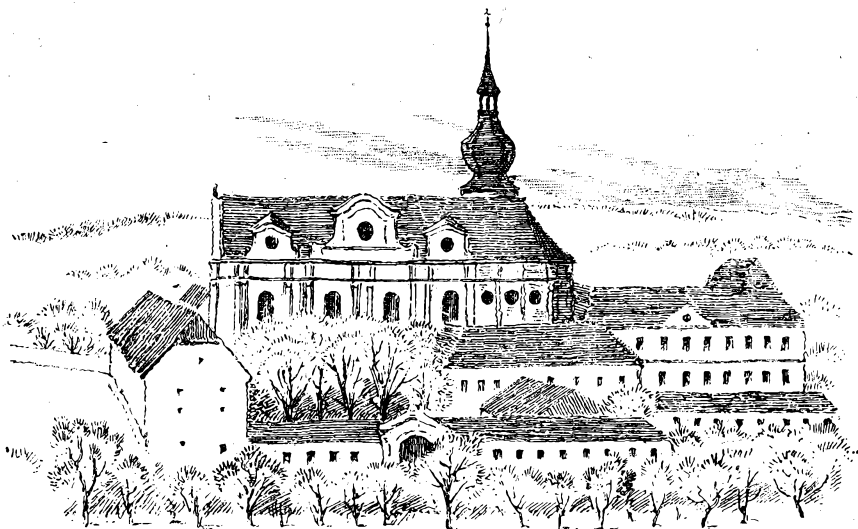
*

A) Kláštery Benediktinů.

I. Břevnov.

Dle starobylého podání, sv. Vojtěch, biskup pražský, sám přijav řeholi benediktinskou v Římě u sv. Bonifáce a Alexeje na vrchu aventinském, na cestě do vlasti vzal s sebou dvanácte mnichů, professů římských, a s nimi vkročil do Čech se strany jihozápadní, kde svou družinu zatím usadil na místě, jemuž podle chrámu, mnichy tam vystavě-

ného, přezděno potom Kostelec. Odtud pak římští Benediktini prací pomáhali zřizovati klášter, který pro ně český vévoda Boleslav II. založil v Břevnově blízko Prahy. Kostel při klášteře (ecclesia minor) posvětil sv. Vojtěch ke cti sv. Benedikta, Bonifáce a Alexeje dne 14. ledna léta 993. Prvním opatem stal se mnich Anastasius, jež někteří ztožňují s Radlou, učitelem sv. Vojtěcha, ten však za pronásledování po záhubě Slavníkovců uprchl do Uher, kde apoštolsky působil, založil klášter sv. Martina a pode jménem Astrik dosáhl arcibiskupského stolce ostříhomského. R. 1045 vystavěn nový větší kostel (ecclesia maior) ke cti

Břevnov.

sv. Vojtěcha, pročež klášter břevnovský jmenován monastýrem sv. Benedikta a Vojtěcha; od druhé polovice XIII. stol., kdy se mu od pražského biskupa dostalo ramenní kosti sv. Markéty, nazývá se také klášterem „u sv. Markéty“. Pod kostelem pohřbeno jest tělo bl. poustevníka Vintíře (Gunthera), mnicha altaišského († 9. října 1045), snad křestního kmotra vévody Břetislava, velikého příznivce benediktinského řádu.

Od českých vévod a králů byl klášter znamenitě obvěněn a hojnými privilegii nadán. R. 1045 přivtělen k němu z nadání zeměpanského Rajhrad na Moravě, 1213 újezd

polický, 1253 krajina broumovská. Zachovaná registra z doby předhusitské ukazují na rozsáhlý majetek — 41 poplužních dvorů, 86 vesnic celých a 13 z části — představující mocnou hospodářskou jednotku v zemi. — Papež Jan XV. přijal klášter do zvláštní ochrany apoštolské Stolice a opat jeho měl býti hlavou všech budoucích klášterů v Čechách benediktinského založení („*visitator generalis et perpetuus quoad correctionem et reformationem*“). Opatové břevnovští, pocházejíce namnoze z předních rodin a vynikající učeností, svou hodností hned po biskupu pražském uplatňovali se pronikavě v církevním i veřejném životě a prosluli jako podporovatelé umění a věd. Opatu Klimentovi připsal kronista Kosmas 2. knihu svých letopisů, opat Bavor získal pro knihovnu slavný podlažický „*Codex giganteus*“, dal opisovati knihy, mnich Jan z Holešova, známý odpůrce Husův, napsal výklad písně „*Hospodine, pomiluj ny*“; Jan, mnich břevnovský, stal se prvním biskupem v Olomouci 1063. Za rozkvětu kláštera v době Lucemburské žilo pry v Břevnově na 500 bratří, kteří drželi t. zv. „*věčný chor — laus perennis*“. — Na počátku válek husitských uchýlil se opat s některými řeholníky do Broumova, jiní s Janem Holešovským utekli se do Rajhradu. Devět mnichů, vytrvavších v Břevnově, bylo 22. května 1420, kdy Táboři s Pražany ztekli klášter, odvečeno do Prahy a tam 2 z nich na Pohořelci upáleni. Král Zigmund klášterní statky většinou zastavil. Po husitských bouřích opatové nadále sídlili v Broumově, kdežto v Břevnově nečetnému konventu za představeného ustanoven probošt, od r. 1674 superior.

Nový kostel, postavený na klášteřišti r. 1545, pobořen a vypálen byl za bitvy na blízké Bílé hoře 8. listopadu 1620. Za povstání stavovského a během války 30tileté klášter velmi trpěl a upadal. Teprve opat Otmar Zinke (1700 až 1738), dobrý hospodář, zřídil podle Dienzenhoferových plánů úplně znova klášter i chrám, zasloužil si názvu obnovitele staroslavného opatství téměř 300 let zpuštěného.

Opatové, přes to, že podnes zdržují se ponejvíce v Broumově, jsou nadále opaty jen břevnovskými. Jinak oba konventy, břevnovský i broumovský, jsou v ohledu správy úplně samostatné. Noviciát i řeholní profes konají se pro oba domy v mateřinci břevnovském.

Filiálky kláštera břevnovského:

1. *Rajhrad* na Moravě.

Probošství sv. Petra a Pavla, založené r. 1048 na statku, věnovaném vévodou Břetislavem 1045 klášteru břevnov-

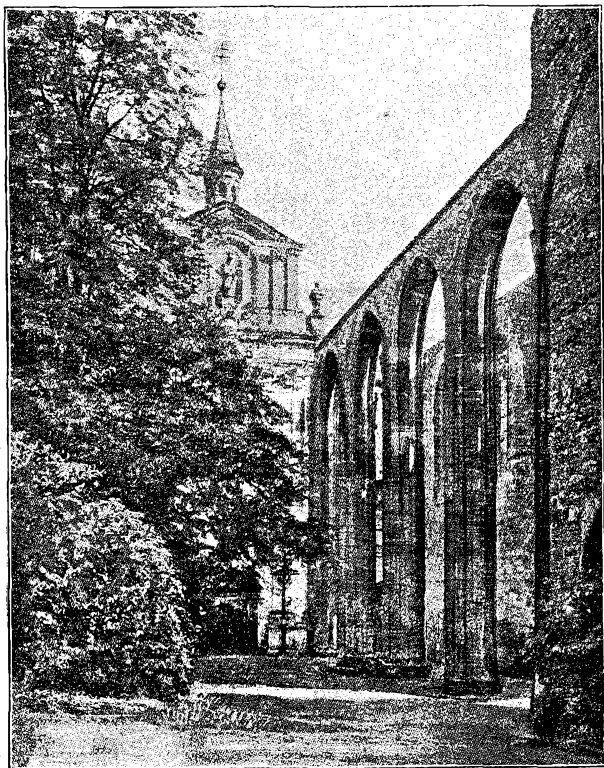
Klášter v Broumově.

skému. Od r. 1813 jest samostatným opatstvím. (Viz odd. XVI.)

2. *Police* nad Metují.

Újezd polický, zabírající též nynější Broumovsko, zač. XIII. stol. vzdělaný rajhradským mnichem Jurikem a pak

poustevníkem Vitališem z Břevnova, daroval 1213 král Přemysl I. klášteru břevnovskému, který tam před r. 1255 založil klášterec P. Marie s proboštstvím. Při něm vzniklo nynější Police město. Vojsko slezské, táhnoucí na pomoc Zigmundovi proti Husitům, zloupilo celé okolí a vydranco-

Sázava.

valo i polický klášter. Probošt, který byl zároveň místním farářem, téměř po 3 století bydlil s několika řeholníky broumovskými v chatrném stavení. Teprv opat Zinke na začátku XVIII. století zřídil tu opět samostatný konvent, jemuž dal v čelo převora a postavil znovu klášter s kostelem. Za císaře Josefa II. byl 1785 klášter polický zrušen, konventní chrám prohlášen farním a statky přivtěleny k Broumovu.

3. *Broumov.*

Broumovsko, jako část újezdu polického, náleželo ke zboží kláštera břevnovského od r. 1213. Hrad v Broumově, který r. 1300 vyhořel, dal opat Bavor přestavěti v klášter a zřídil v něm 1322 benediktinské probošství. To za válek husitských stalo se útočištěm mnichů břevnovských, jichž opat od té doby sídlí ponejvíce na Broumově („opat břevnovský v Broumově“). V náboženských dějinách českých stal se osobností proslulou opat Volfgang Selender, příkrý odpůrce protestantů po vydání Rudolfova Majestátu (1609). Za stavovského odboje 1620 koupila obec od správců zemských klášter i s panstvím, avšak po bitvě bělohorské musila je bez náhrady vrátiti. Klášter sv. Vojtěcha, nádherná baroková stavba, v nynější podobě zbudována za opatování Otmara Zinke na počátku XVIII. století; týž dokončil také stavbu klášterního chrámu sv. Václava.

Benediktini broumovští vydržují řádové gymnasium a obstarávají duchovní správu na 11 inkorporovaných farách, z nichž Orlová ve Slezsku byla někdy opatstvím, pak až do století XVIII. farou benediktinského kláštera tynieckého v Polsku.

4. *Wahlstatt* (Dobré Pole) v Prus. Slezsku.

Někdy probošství opatovického kláštera, zrušené v XVI. století od luteránů. Břevnovský opat Otmara Zinke koupil to panství, vystavěl kostel i klášter ke cti sv. Kříže a sv. Hedviky a 1738 nově zřízené probošství obsadil mnichy z Broumova. R. 1810 král Bedřich Vilém III. řeholníky vyhnal a klášter se vším statkem prohlásil za královský pruský majetek.

5. *Sv. Tomáš* na Menším městě pražském.

Kostel se hřbitovem a s právem podacím, snad i klášterík, od dob Přemysla I. příslušenství kláštera břevnovského, postoupen byl mnichům řádu sv. Augustina, které tam r. 1285 král Václav II. uvedl.

6. *Nezamyslice* u Sušice.

Na statku, darovaném 1045 vévodou Břetislavem, založili si břevnovští Benediktini menší probošství, připomínané

r. 1357*. Nezamyslice, kde opatové zbudovali veliký skvoucí chrám („Bílý kostel“), potrvaly v držení Břevnova do r. 1420.

7. Kostelec u Milevska.

Probošství s farou připomínají se naposled r. 1419.

Sázava.

8. Opatovice nad Labem.

Někdy cella, malá osada mnichů, nazvaná podle fundátora svého, českého pána, cellou Mikulcovou. Celly ty opatovické spravoval probošt, který byl v poslušenství opata břevnovského. R. 1086 král Vratislav rozšířil cellu na klášter s vlastním opatem. (Viz odd. IV.)

II. Ostrov.

Slavný klášter sv. Jana Kř. u Davle na ostrově řeky Sázavy založil r. 999 český vévoda Boleslav II. Pobožný. Benediktini pod opatem Lambertem uvedeni jsou od něho

* J. V. Šimák, Kronika československá, I. 3, 846.

z bavorského kláštera Dolního Altaichu. Na rozsáhlých statcích, jimiž jej knížata česká obdarovala, zakládali opatové mnišské celly, které pak zřizovali na probošství. V klášteře ostrovském zabývali se mniši psaním a malováním knih, tam byl počat psán nekrolog a povstaly letopisy, z nichž t. zv. Dalimil čerpal některé zprávy. Jak v něm hospodařili braniborští vojáci r. 1278, o tom zaznamenává kronikář:

„Němci vypudivše a vyhodivše, ano za krky vyvlekše mnichy z Ostrova, přebývali v klášteře šest neděl a rozmrhali všechny potravu, které byly zjednány k potřebám mnichů. Čtyřiaadvacet vsí k tomu klášteru náležejících vyloupili tak, že nezbylo tam ani chlupu ani zrna.“ R. 1420 od husitů klášter s kostelem ze základů byl vyvrácen. Po té ráně už nikdy nepovstal, neboť král Zigmund statky klášterní téměř všechny dal zastaviti svým přívržencům. Opatové uchýlili se zatím na probošství sv. Jana pod Skalou, když však pokusy o znovuzřízení kláštera ostrovského se nezdařily, na vyplácení zastavených statků nebylo peněz, usídlili se tam od r. 1517 trvale, nazývajíce se potom opaty „u sv. Jana Křtitele na Ostrově a ve Skalách“. Opuštěné klášteřiště bylo zemským statkem až do r. 1657.“

„Z bývalých budov klášterních zůstal jediný viditelný zbytek na straně jihovýchodní: část zřícené valeně klenuté chodby a kusy zdiva z lámaného kamene. Tam, kde klášter stával, rozprostírají se pole. Při okraji jejich, nad zmíněnými troskami, stojí pod košatými stromy železný litinový kříž na zděné podezdívce. Proudny vod za velikých povodní, rozrývajíce půdu ostrova, odkryvaly časem zbytky kláštera skryté pod zemí.“*

*

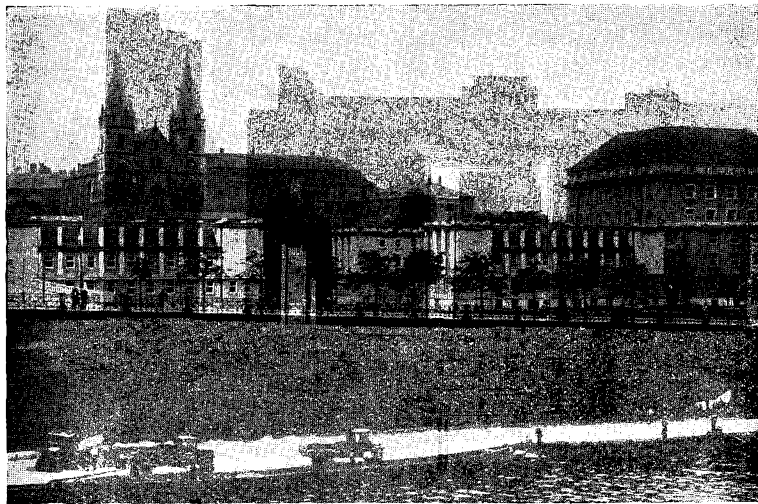
Filiálky kláštera ostrovského:

1. *Svatý Jan pod Skalou* (Sv. Ivan).

Vévoda Břetislav daroval r. 1034 kapli s jeskyní u Beřouna, kde pochován byl sv. poustevník Ivan, klášteru ostrovskému, který tam r. 1310 zřídil probošství. Probošt byl spolu farářem neboli plebanem. Války husitské pře-

* A. Podlaha, Posvátná místa III., 214.

čkal klášter beze škod, ano stal se útočištěm a posléze trvalým bydlíštěm opata a mnichů ostrovských. Když koncem století XVI. nalezeny ostatky sv. Ivana, pořádána sem zvláště od pražských Jesuitů veliká procesí. R. 1619 stavovští direktori zabrali klášterní majetek a kozáci spálili na Kladně z většího dílu staré paměti kláštera ostrovského.** Upadající klášter přivedl k novému rozkvětu opat

Emauzy v Praze.

Matouš Ferd. Sobek z Bilenberka (1652 — 1661), potomní první biskup královéhradecký a pražský arcibiskup, jenž při jeskyni sv. Ivana vystavěl nový, nynější kostel sv. Jana Křtitele. R. 1785 klášter zrušen.

2. Veliz.

Kostel sv. Jana Křtitele a samota za Žebrákem, původně jen hora, na které Vršovci knížete Jaromíra přepadli a ztrýznili. Na památku svého zachránění postavil tu Jaromír kostel, který Břetislav I. daroval r. 1037 klášteru ostrovskému. Asi ve XIII. století založeno tu proboštvství, jež zaniklo ve válkách husitských r. 1421. Majetek připadl k Točnicku.

** A. Sedláček, Místopisný slovník II., 347.

3. *Zátoň* u Krumlova.

Probošství, zřízené před rokem 1310 v lese, který klášter ostrovský držel od časů Břetislava I., zastavil král Zigmund r. 1421. Papež Innocenc VIII. spojil je s klášteřem výtonským, takže probošství r. 1491 zrušeno a zůstala tu jen fara.

4. *Slaný*.

Odtud již od pradávna klášter břevnovský a u sv. Jiří pobíraly desátek tržného a soudních vin. Snad Václav II. daroval zdejší kostel sv. Gotharda klášteřu na Ostrově, který při něm zřídil probošství, jež potrvalo do bouří husitských r. 1420.

5. *Česlín* (Baštiny).

Probošství založené před r. 1353 na vrchu Baštiny blízko rybníka Padrťského mezi Rožmitálem a Mirošovem, kde klášter ostrovský z nadání Protivy z Rožmitálu měl asi od r. 1310 zboží. Ve válkách husitských zaniklo a jeho skrovné jmění připadlo k Rožmitálu. Zříceniny připomínají se ještě ve XVII. století.

6. *Nicov* u Kašperských Hor.

Probošství před r. 1310 založené trvalo do válek husitských. Po r. 1420 připadl Nicov k hradu Karlšperku.

III. *Sázava*.

Sv. Prokop z Chotouně poustevničil v jeskyni u řeky Sázavy, kdež se potom k němu přidružili i jiní. Tu jej našel při lovu kníže Oldřich (1032) a založil spolu s ním klášter řádu sv. Benedikta, ale obřadu slovanského. Dokonán a hojně nadán byl však ten klášter s kostelem P. Marie a sv. Jana Kř. až za Břetislava a sv. Prokop stal se jeho prvním opatem. Kde poznal liturgii slovanskou, o tom nelze se z pramenů dovědět. Jsou vyslovány domněnky, že buď v Uhrách anebo že se v Čechách udržely ještě zbytky její z dob cyrilomethodějských.* Po smrti Prokopově (1053) kníže Spytihněv vyhnal jeho nástupce a příbuzného do Uher a klášter osadil mnichy latinskými z Břevnova. Vratislav II. povolal r. 1064 utečence zpět a sám pokoušel se, ne však se zdarem, dosíci u papeže povolení

* V. Novotný, České dějiny, I. 1., 715.

slovanských obřadů v českých zemích. Když pak na Sázavě mnichové upadli do sporů mezi sebou, bylo to záminkou jeho nástupci, knížeti Břetislavovi, klášteru ne zvlášť příznivému, rozpustiti konvent a osaditi jej řeholníky břevnovskými znovu (1097). Posledním slovanským opatem byl

Emauzi. — Pohled k hlavnímu oltáři.

Božetěch, malíř a řezbář, který na Sázavě vystavěl nový nádherný chrám ke cti P. Marie, sv. Prokopa, sv. Jana Kř. a sv. Kříže, jež dva z pozdějších jeho nástupců ve XII. století, opatové Silvestr a Reginhart, vzácnými malbami a sochami vyzdobili. V době blízké opatu Děthartovi († 1134), který latinské knihy psal a skupoval, neznámý mnich sázavský složil letopisy, ve kterých jako pokračovatel Kosmův vyložil události let 1126—1162. R. 1421 Pražané

s Tábory zmocnili se kláštera, když řeholníci před nimi byli prchli do Broumova. Statky byly rozchváčeny, dílem od krále Zigmunda zastaveny, takže klášterníci, když se v časech pokojnějších vrátili, musili více jak po 2 století strádati v nejnужnějším. R. 1588 bylo tělo sv. Prokopa odtud přeneseno do Prahy a uloženo v kostele Všech Svatých. Velikým příznivcem kláštera byl broumovský opat Volfgang Selender. Po válce 30tileté počal se klášter zotavovati, bylo možno získati některé dřívější statky a v letech 1663 až 1687 vystavěti nynější kostel. Po ohni r. 1746 byl klášter vybudován v podobě, ve které se dosavad spatřuje. R. 1785 byl klášter sázavský zrušen a jmění jeho přikázáno náboženskému fondu. Klášterní budovu upravili si pozdější majitelé na zámek. Dřívější opatský chrám prohlášen za farní — z dosavadního farního stala se filiálka — a nazván sv. Prokopa, aby tento světec na Sázavě nadále byluctíván.

*

Filiálky kláštera sázavského:

1. *Zbýšov* na Čáslavsku.

Probošství zřízené za opata sázavského Matěje (1299 až 1331) udrželo se jen do válek husitských. Král Jiří zastavil je 1463 Slavatovi z Chlumu, jehož předkové je snad již od r. 1420 drželi. Později dán „pustý klášter“ k Chlumu dědičně.

2. *Dřevíč* na Lounsku.

Jména tamějších proboštů vyskytují se během století XIV. Statek uchwátili po r. 1420 světší pání.

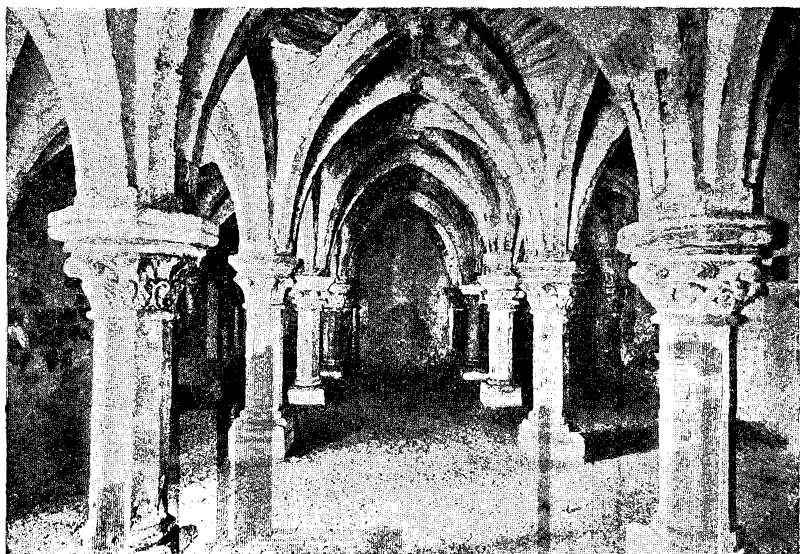
3. *Želiv*.

R. 1139 cella sázavská, založená od knížete Soběslava I. a manželky jeho Adléty. Pak po r. 1144 samostatný benediktinský klášter.

IV. Opatovice.

Zprvu cella, zvaná Mikulcova, spravovaná proboštem břevnovským, rozšířena byla králem Vratislavem r. 1086 na klášter sv. Vavřince se samostatným opatem. Prvním byl mnich Ondřej, královský kaplan. Z jeho nástupců proslul koncem 13. stol. Zdislav, jenž mnoho knih skoupil a Ne-

plach († 1371), vzdělaný na universitě bononské, dvořan císařův a rádce arcibiskupův, který zůstavil po sobě kroniku. Kupování a množení statků za stol. 14. zavdalo podnět k pověsti o domněle nesmírném bohatství kláštera („opatovský poklad“). 1. listopadu 1415 byl klášter Janem Městeckým a Otou z Bergova nočně přepaden a Petr Lacur, opat, k smrti umučen. R. 1420 obsazen klášter vojskem královským, které po dvakráte odrazilo útok husitů hraddeckých. Následujícího léta po dobytí Kutné Hory zmocnili

Basilika sv. Prokopa v Třebíči. — Krypta.

se jej Pražané a Diviš Bořek z Miletínka s Orebity zplenil jej tak, že dodneška všechna stopa toho někdy slavného kláštera zmizela. Opat s bratřími utekli se do Sředy ve Slezsku, kde potom proboštové až do r. 1517 opaty opatovickými se nazývali. Z bývalého klášterství povstalo drahně statků, z nichž největší patřil ke Kunětické Hoře a později k Pardubicům.

Filiálky kláštera opatovického:

1. *Křesobor* (Křesov, Grüssau) v Prus. Slezsku.

Benediktini opatovští obdrželi již za Václava I. od knížat slezských les Křesov s druhé strany Krkonoš, kde kolem r. 1240 Jindřich Lehnický, syn sv. Hedviky, založil probošt-

ství u sv. Vavřince, které však r. 1289 opatovickými odprodáno Boleslavu, vévodě svídnickému. Brzy poté uvedeni tam Cisterciáci

Po převratu r. 1919 osazen jest znovu německými členy kláštera emauzského v Praze na klášter benediktinský a na opatství povýšen r. 1924.

2. *Středa* (Neumarkt) v Prus. Slezsku.

Proboštství P. Marie, založené od sv. Hedviky. Opatovští našli tu útulek před husity. Zaniklo r. 1537.

3. *Wahlstadt* (Dobré Pole) v Prus. Slezsku.

Proboštství asi od r. 1242—1535. V l. 1738—1810 obnoveno jako filiálka Břevnov-broumovská. (Viz odd. I., 4.)

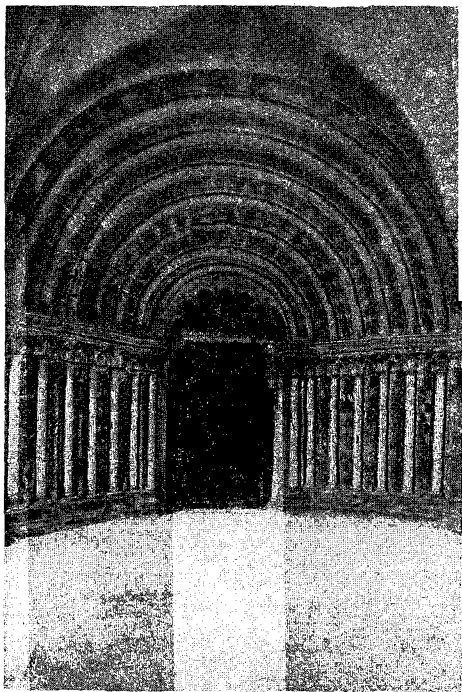
4. *Vrchlabí* (Albia) u Hostinného.

Okolo r. 1270 dala nejspíše královna Kunhuta toto proboštství opatovským pod německým jménem Heinrichowe u nynější Lhoty Klášterské. V l. 1416—1436 byl Jan Čanka proboštem. Po r. 1420, kdy husity rozbořeno, klášterství přešlo na držitele světské.

V. *Kladruby*.

Základ ke klášteru položil r. 1108 kníže Svatopluk, který snad pod kostelem jest pohřben; stavba pak 1115 dokonána přičiněním Vladislava I. a jeho manželky Rýčky Vohburské. První mnichové kladrubští byli nejspíše příchozí z jiného monastýru v Čechách. K nim povolal ještě Vladislav sbor reformovaných řeholníků ze švábského kláštera Zwiefalten, kteří však, když v Kladrubech potkali se s odporem, vrátili se do svého mateřince. Dali se sice ještě jedenkrát pohnouti k výpravě do Čech, nepřátelství domácích však je opět zapudilo. Vladislav, který o zdejší klášter velikých zásluh si vydobyl, pochován jest ve zdejším kostele (1125). Koncem stol. 14. klášterní majetek nabyl takového rozsahu, že patřilo k němu několik proboštství, 1 město, 2 městečka a 128 vsí. Tohoto bohatství minil král Václav IV. užití k nadání nového biskupství v západních Čechách a čekal jen na smrt staříčského opata; tento úmysl se však nezdařil, neboť působením arcibiskupovým kvapně zvolen opat nový. R. 1421 byl klášter od Žižky dobyt a spálen; mniši, pokud

se jim nepodařilo prchnouti, našli v plamenech smrt. V následujících stoletích opatové snažili se částečně dřívějších statků, na nichž zaváděli účelství. V l. 1712—1726 vystavěn znovu kostel c. Dienzenhofera a Santiniho, taktéž budova končena. Když poslední opat Amand Streer

Třebíč. — Basilika sv. Prokopa. — Portál.

nedovoleno voliti jeho nástupce a r. 1785 klášter vyzdvižen. Značné jeho jmění odhadnuto na 613.789 zl. Budovy sloužily zprvu k různým vojenským účelům, až je r. 1825 od náboženského fondu koupil kníže Windischgrätz.

Filiálky kláštera kladrubského:

1. *Přeštice nad Úhlavou.*

Anežka, sestra krále Václava I., prodala je r. 1239 klášteru kladrubskému. Opat Rainer založil tu 1245 kostel a probošství, které mělo vikářství ve Vícově. Po r. 1420 zůstalo probošství při kostele, panství však dostalo se

zástavou pánům z Ryzemberka, od nich přecházelo na různé držitele, až r. 1705 klášter kladrubský koupil je zpět a r. 1719 zaniklé probošství obnovil. Po zrušení kláštera r. 1785 zřízena zde fara.

2. Přimda.

Probošství sv. Kateřiny pod Přimdou („cella v bavorském lese“). R. 1318 biskup Jan ji zabral, ale Arnošt r. 1346 ji opět Kladrubům vrátil. Zaniklo ve válkách husitských.

3. Touškov.

R. 1288 připomíná se tu na zboží kladrubského kláštera farní kostel sv. Jana, při němž opatové zřídili probošství, jež zaniklo kolem r. 1534. Klášter kladrubský si r. 1651 Touškov vysoudil a faru zase kněžími svého řádu obsazoval.

VI. Vilémov.

Klášter sv. Petra a Pavla ve Vilémově založen kolem r. 1120, snad od bratří Viléma a Heřmana, hrabat ze Sulzbachu, příbuzných kněžny Rejčky, choťi Vladislavovy. V listině z r. 1253 uvádí se jako „Wilhalmscella.“* Po pádu Přemysla Otakara II. zpusťšen byl od vojsk Rudolfa Habsburského. Před husity, kteří klášter r. 1421 ztekli, uprchl konvent s opatem na moravské probošství v Uherčicích, odkud se ani po 120 letech do svého mateřince, rozmetaného a o statky ochuzeného, nevrátil. Vilémovští v novém sídle měli opaty, které jim ustanovoval visitátor břevnovský po úradě s představenými jiných klášterů. Za válek česko-uherských pobýli několik let v blízkém klášteře rajhradském, kam také uchýlil se poslední opat vilémovský v Uherčicích, Petr, aby tam r. 1541 v opuštěnosti zemřel. — Zboží kláštera vilémovského přešlo na světské držitele. Klášterišťe koupil r. 1577 Beneš Beneda z Nečtin a vyzdvihl na ssutinách panské sídlo; kostel, někdy klášterní, byl r. 1726 zbořen.

Filiálka kláštera vilémovského:

1. Uherčice u Hustopeče na Moravě.

Fara sv. Jana Kř., patřící klášteru od polovice 13. stol., pak probošství, kam uchýlil se konvent vilémovský za

* V. Novotný, České dějiny, I., 2. 696.

válek husitských do r. 1541, kdy smrtí posledního opata zaniklo. Majetek k Uherčicům náležející přešel v držení nekatolické šlechty.

VII. *Postoloprty.*

Kláster P. Marie v Postoloprtech („Porta Apostolorum — Brána apoštolská“) založen byl, není však povědomým, kolem r. 1121 na místě bývalého hradu Drahouše. Měl četné statky, než v polovici 14. stol. tak neutěšeně si hospodářsky stál, že Karel IV. zamýšlel klášter přeložit do Prahy. Žatečtí husité, táhnoucí s lounskými a slanskými ku Praze, spálili jej 23. května 1420. „Takž nádherný ten klášter se vším, co vzácného v sobě choval, zrušeno zcela. Sami husité litovali znamenité bibliotéky, tehdáž tu v popel obrácené; a neméně želeťi jest i ztráty archivu jeho, z něhož potomstvu nic se nezachovalo.“* Řeholníci, uprchlí do Saské Kamenice, více se nevrátili, když pominula naděje, že by klášter mohl býti obnoven.

Filiálky kláštera postoloprtského:

1. *Žatec.*

Probošství a špitál u sv. Kateřiny (nyní kostel sv. Prokopa) zaniklo r. 1419.

2. *Brzvany.*

Kláster postoloprtský měl tu od pradávna cellu, zvanou „Janua vitae — Brána života“, která snad rozšířena byla na probošství při kostele sv. Martina, jež zaniklo spolu s mateřským klášterem.

3. *Klášterec u Kadaně a Voč.*

Když Klášterec asi r. 1277 postoupen králi Přemyslu Otakarovi II., přeneseno probošství do Voče. Opat Jindřich pustil r. 1357 Voč Karlovi IV. a získal statky u Žatce.

VIII. *Želiv.*

Z celly sázavské vznikl pravděpodobně po r. 1144 benediktinský klášter sv. Petra, založený mnichem umělcem Reginhartem z Met a statky nadaný od pražského biskupa Otty.** Později Benediktini zapuzeni a r. 1149 uvedeni sem

* Fr. Palacký, Dějiny III., 203.

** Fr. Vacek, Sociální dějiny české doby starší, 440.

Praemonstráti z kláštera steinfeldského s opatem Gotšalkem.

IX. Podlažice.

Menší klášter, založený r. 1159 od českého pána Vrбаты. V polovici 14. stol. čítal na 20 mnichů; opatové měli právo pontifikální. Asi r. 1239 vepsán starodávný nekrolog tohoto kláštera do obrovské knihy, mající přes 300 pergamenových listů rozměrů 99 cm × 53 cm. Tento proslulý „Codex giganteus“ dostal se pak do Břevnova, potom byl darován do sbírek rudolfinských, odkudž jej r. 1648 švédský plukovník Königsmark odvezl do Stockholmu, kde se v královské knihovně dosud chová. Husité, zmocnivše se r. 1421 kláštera, opata Jana se dvěma mnichy na Rychmburce upálili. Cínová křtitelnice z r. 1406 v katedrále královéhradecké a umělecký kříž v museu chrudimském jsou jedinými památkami z vyvráceného kláštera podlažického, jehož někdejší statky jsou nyní z části příslušenstvím panství Chrastí, věnného to statku biskupství královéhradeckého.

Filiálka kláštera podlažického:

1. *Pračov* u Svídnice.

Jaroš Lacembok z Chlumu založil tu v l. 1364—1366 kostel sv. Jakuba s kláštercem, jenž jako proboštství podlažické zanikl v nepokojích husitských. Žáduší jeho dostalo se tehdy vladykám z Kunčího a drženo k Zaječicům.

X. Hradiště nad Jizerou.

Klášter Hradiště, ves u Mnichova Hradiště, někdy klášter benediktinský, založený od předků pánů z Vartenberka, snad od Heřmana z Ralska (1174—1197); týž však Benediktiny brzy vypudil a na jich místo přivedl Cisterciáky z Plas (1177).

XI. Emmauzy („na Slovanech“).

Karel IV. za svého pobytu v Avignoně r. 1346 dosáhnuv od papeže Klimenta VI. dovolení uvésti do Prahy Benediktiny hlaholského obřadu z jižních zemí slovanských, kdež prý pro války jejich kláštery leží pobořeny a mniši těkají mimo bez užitku, založil 21. listopadu 1347 na Skalce klášter ritu slovanského. Nový monastýr, pojmenovaný „na Slovanech“, posvěcen byl ke cti sv. Jeronýma, Cyrila a

Methoděje, Vojtěcha a Prokopa, těšil se zvláštní přízni králově. Při klášteře zřízena snad i slovanská škola a ustanoven písař, který měl pro mnichy opisovati legendy a bohoslužebné knihy slovanské. Karel vymohl opatu právo pontifikálií a klášteru daroval vzácné evangelium, psané kyrilsky, o němž se věřilo, že je psal sv. Prokop vlastní rukou. Rukopis ten, dopsaný potom na Slovanech hlaholsky, dostal se po husitských válkách do Cařihradu a odtud pak do Remeše, kde králové francouzští při korunovaci na něj přísahali. Chrámem konventním byl první léta starodávny kostelík sv. Kosmy a Damiána, nežli dostavěna nová nádherná trojlodní svatyně Nanebevzetí P. Marie, jejíž posvěcení stalo se 29. března 1372 o pondělku velikonočním, kdy se čte evangelium o učednících jdoucích do Emauz. Odtud pak lid počal klášteru říkati také „Emauzský“.

Za husitských bouří vedralo se do kláštera 16. října 1419 množství ozbrojeného lidu, chtěj jej vypleniti a rozbořiti. Tu opat Pavel, nevěda si jiné rady, vyšel s bratřími lupičům v ústřety a oslovil je důraznou řečí, napomínaje, aby ušetřili kláštera od slavného Karla ke slávě vlasti založeného. Avšak husitský lid vydrancoval přece klášter a opat i mniši ze strachu, aby smrti ušli, svolili, že budou Velebnou svátost podávati pod obojí.* Slovaný-Emauzy staly se klášterem husitským, pojmenovány na „hrad Tachov“ a v jejich zdech umístěna konsistoř podobojí s administrátorem. Klášter „byl na divné míře; podle mnichů bydlil tu povědomý Engliš, jenž podíl měl v správě klášterské, a nedlouho po vojně r. 1446 pět mužů, mezi nimiž pobýval i Řehoř, spoluzakladatel Jednoty bratrské, vzali od administrátora kališných Příbrama na místě opatově potvrzení k životu klášterskému. Byl to první a jediný pokus o život řeholní ve straně podobojí. Starý řád benediktinský neměl v tom klášteře žádného slova; kdo sem vstupovali, byli noví benediktini husitští; však ti vstupovali řídčeji a řídčeji, až naposled od dob krále Vladislava zůstával v tom velikém klášteře jediný kněz pod obojí, „infulovaný“, jemuž bývalo jméno opata slovanského; požíval klášterských důchodů, pokud zbyly které.“** Teprve po 170 letech, kdy

* Fr. Ekert, Posvátná místa král. hl. m. Prahy II., 192.

** Z. Winter, Život církevní v Čechách II., 692.

klášter byl již blízek zániku, přeložením husitské konsistoře na Týn došel zase obnovy. Opatem stal se Pavel Paminondas, dříve assessor konsistoře utrakvistické, přestoupil ke katolíkům. V době předbělohorské musili klášter osadit mnichové z Broumova.

R. 1636 opat Adam Benedikt Bavorovský s nečetným konventem přemístěn byl k sv. Mikuláši na Starém městě a do Emauz císařem Ferdinandem III. uvedeni španělští Benediktini montserratští z Vídně. Prvním opatem nové kongregace stal se Benedikt Pennalosa, zповědník císařovnin. Jeho nástupcem byl Jan Caramuel z Lobkovic, spisovatel, universální učenec a věhlasný řečník. Emauzští Benediktini až do r. 1870 vyučovali na klatovském gymnasiu. Poněvadž starý konvent montserratských byl blízek vyhynutí, předali císař Frant. Josef a pražský arcibiskup kardinál Schwarzenberg emauzský klášter benediktinským mnichům kongregace beuronské, vypuzeným za kulturního boje z Německa. Opat Maurus Wolter, zakladatel té kongregace, uveden byl s novým konventem do Emauz 1. února 1880. Z Emauz založeno bylo 1883 benediktinské opatství v Sekavě ve Štyrsku a v posledních letech (1919) třicet řeholníků odtud osadilo znovu Křesobor (Grüssau) v Prus. Slezsku a 1920 bývalé opatství v Neresheimu ve Württenbersku.

Benediktini emauzští v slavných tradicích své kongregace vedle přísné observance řehole, duchovní správy, vyučování a výchovy řeholnického dorostu (obláti) usilují především o povznesení liturgie, zvelebení chorálního zpěvu a církevní hudby a pěstování náboženského umění („malířská škola beuronská“).

*

Filiálky kláštera emauzského:

1. *Klepaře* v Krakově.

R. 1390 založili emauzští hlaholáši slovanský klášter s kostelem sv. Kříže na Klepařích v Krakově. Slovanská liturgie se tam udržela asi do r. 1480. Kostel stál až do r. 1877. Nyní upomíná jen ulica Slawianská na dřívější klášter.

2. *Bezděz*, hrad.

Albrecht z Valdštejna uvedl na Bezděz bratří řádu sv. Augustina, ale že se jim na vysokém hradě nelíbilo, založil tu r. 1633 klášter pro Benediktiny montserratské z Emauz.

Jeho úmysl uskutečnil císař Ferdinand III. Opat Antonín de Sotto Maior poslal na zámek 7 řeholníků svého kláštera a dav r. 1666 obraz P. Marie montserratské z Prahy ve slavném průvodu na Bezděz přenést, založil tam oblíbené poutní místo. Klášter, zpusťošný r. 1778 od Prusů, vyzdvižen byl r. 1785.

3. *Stará Voda* na sev. Moravě.

Převorát emauzský, zřízený 5. října 1923 v bývalé residenci Piaristické.

4. *Lubín* v Polsku.

Převorát emauzský, zřízený 1. listopadu 1923 v bývalém opatství benediktinském v arcidiecési poznaňské. První část nového kláštera bude letos na jaře dostavěna a osídlena.

XII. *Sv. Ambrož* na Novém městě Pražském.

Když Karel IV. na své první římské cestě přibyl do Milána, aby se tam dal korunovati železnou korunou lombardskou, poznal v tom městě zvláštní obřady, zavedené od někdejšího biskupa zdejšího sv. Ambrože, lišící se od římských. A jsa žádostiv, aby měl doma ode všech vzácností, vyžádal si ještě r. 1354 od papeže svolení, založiti v Praze klášter benediktinský obřadu milánského sv. Ambrože. Klášter zřídil na Novém městě Pražském proti ulici Celetné (nyní celnice) a vymohl si, že jako mniši královského kláštera na Slovanech, tak též Ambrosiáni, před ním, císařem, i mimo kostely svých klášterů mši sv. dočteným obřadem sloužiti smějí. Klášter vzal za své hned na počátku husitských válek r. 1419 nebo 1420.

XIII. *Sv. Mikuláš* na Starém městě Pražském.

Když klášter Slovany-Emauzy postoupen byl španělským Benediktinům montserratským, poslední opat Adam Benedikt Bavorovský s dvěma mnichy odešli na kdysi strahov-

skou faru u sv. Mikuláše na Starém městě Pražském, kterou obdrželi za bydliště, přikoupili sousední dům a zařídili konvent. Nový klášter ze skrovných počátků koupěmi a zbožnými odkazy domohl se časem takového majetku, že se počítal mezi nejzámožnější opatství v Čechách. Zrušen byl r. 1785. Kostel, velkolepé to dílo Dienzenhoferovo, od r. 1791 náleží obci pražské, která jej propůjčuje k náboženským úkonům nekatolických církví.

XIV. Hradiště (Hradisko) u Olomouce.

Klášter benediktinský, založený r. 1078 z nadání olomouckého úředního knížete Oty, syna vévody Břetislava, a jeho choťi Eufemie. Osazen byl mnichy z Břevnova. Však již r. 1151 uvedeni na jich místo Praemonstráti.

XV. Třebíč.

Slavný klášter třebíčský založila r. 1101 knížata moravská, bratři Lutold Znojemský a Oldřich Brněnský na místě, které svou vyvýšenou polohou v malebném údolí řeky Jihlavy bylo zvláště způsobilé pro benediktinský monastýr po vzoru Monte-Cassina. Odkud přišla první kolonie 12 mnichů s 13. opatem, není známo. Klášter, který podle slov kronikářových „statky pozemskými opatřen a nadán byl“ — v zakládací listině jmenuje se 78 osad a míst, jichžto výnos buď celý nebo částečný novému založení věnován byl — po více než tři věky skvěle plnil kulturní své poslání, zaujímaje v církevní organisaci moravské a také české, jedno z nejpřednějších míst. Mnich Albin v pol. 12. století sestavil dějiny Moravy, které za časů Komenského Karel z Žerotína ve své knihovně choval; opat Matěj v 13. stol. dal sebrati a sepsati tehdejší lenní práva moravská. Opatové bývali svědky a rozhodčími důležitých úmluv nebo sporů. Klášter byl několikráte loupežnými roztami vyplněn, husitům, r. 1423 pod Žižkou do Uher táhnoucím se uhájil, avšak po smrti Žižkově osiřelým houfům neodolal a nezbyl se jich, až za rok po bitvě u Lipan. Zatížil se ohromnými dluhy, z nichž nebyl s to se vyprostiti. Za válek česko-uherských obléhal zde Matyáš Korvinus po několik týdnů klášter, ve kterém se uzavřel syn Jiříka Poděbradského, Viktorin. Vítězný uherský král sesadil

potom opata a statky klášterní zastavil. Osiřelí mnichové živořili při velikém nedostatku, až je konečně po roce 1525 držitel jejich někdejšího majetku, Arkleb z Boskovic, přívrženec luteranismu, vyhnal. Klášter přeměněn v zámek a ve zpusťošeném chrámu udělány stáje, komory, sýpky a panský pivovar. R. 1556 připsal král Ferdinand I. zboží klášterní i s městem, obojí vedené až do těch dob v zemských deskách co „zástava řehole sv. Benedikta“, svému hofmistru Vratislavovi z Pernštejna za vlastní a dědičné; ten panství po kusech rozprodal.

Vzácnou památku zanechali třebičtí Benediktini v nádherné basilice dříve Mariánské, nyní sv. Prokopa, pravém to skvostu středověkého stavitelského umění, řazené na druhé místo po dómu sv. Víta. Je to nejkrásnější památka románsko-gotická z 13. stol., jež nemá u nás obdobné a jež je významu evropského. V přítomné době restauruje ji za dozoru Státního památkového úřadu architekt Hilbert, stavitel svatovítský. — R. 1883 papež Lev XIII. vyznamenal dra Bedu Dudíka, rajhradského Benediktina a moravského historiografa zemského, titulem čestného opata zaniklého kláštera třebičského řádu sv. Benedikta.

*

Filiálky kláštera třebičského:

1. *Komárov* u Brna („na Luhu“).

Probošství připomíná se po prvé v 2. pol. 12. století. Když mateřský klášter v Třebíči upadal, hynulo též, až poslední probošt a zároveň jediný mnich, Štěpán Ettwan, odevzdal r. 1527 klášterní zboží kolegiátní kapitole u sv. Petra v Brně, sám vymínil si zaopatření jako mají kanovníci.

2. *Měřín*.

Statek měřínský darován byl klášteru před r. 1197 od jemnického knížete Svatopluka. Benediktini tu založili starožitný kostel sv. Jana Kř., podobný chrámu třebičskému a zřídili při něm probošství, jež mělo osudy podobné jako mateřský klášter. Po r. 1479, kdy statky zastaveny byly pánům na Meziříčí, mizí po něm všeliká stopa.

3. *Březová* (Briese) u Opavy.

Probošství připomíná se r. 1412. Zaniklo snad za válek husitských.

Je domněnka, že k třebíčskému klášteřu patřil také:

4. *Kláštorec* (Klösterle)

ve farnosti Česká Ruda na sev. Moravě. Probošství benediktinské založeno tu kolem r. 1340. V listině biskupství litomyšlského z r. 1350 uvádí se jako „coenobium fratrum ordinis s. Benedicti“. Více o něm není známo.

XVI. Rajhrad.

Nejstarší a jediný stávající klášter na Moravě, Rajhrad, založen byl vévodou Břetislavem r. 1048 jako probošství sv. Petra a Pavla na Břevnovu závislé. Klášter, nadán statky a výsadami, nabyt v zemi značného významu. Jeho probošti zasedali na sněmu moravském jako preláti a od r. 1687 měli právo pontifikálií. V 2. pol. 12. stol. rajhradský mnich Jurik mýtil lesy jako poustevník v okolí nynějšího města Hranic a Police. V husitských válkách poskytl Rajhrad útočiště mnichům břevnovským, jako později za náboženských nepokojů stol. 15. a 16. uchýlil se do něho konvent vilémovských Benediktinů z Uherčic, uprchlý opat žďárský Ambrož a posléze za odboje stavovského broumovský opat Volfgang Selender, který v klášterní vsi Domašově zemřel. Válkami a zvláště častými vpády Turků, Kumanů a uherských povstalců na jižní Moravu, jakož i povodněmi klášter velmi trpěl. Za Rudolfa II. měl býti postoupen Jesuitům, stavové moravští s kardinálem Dietrichštejnem se proti tomu však ohradili. Po bitvě bělohorské musili si řeholníci vypláceti statky, jež jim direktori zabrali, konvent však tolik zpustl, že bylo třeba z Břevnova znovu jej osaditi. Zrušení za Josefa II. klášter sice ušel, než v několika letech poté jeho finanční situace byla tak tísnivá, že probošt s konventem sami žádali vládu o rozpuštění. Podle narovnání z r. 1686 probošt neměl býti již jmenován opatem z Břevnova, nýbrž volen, a to jednou z profesorů břevnovských, po druhé z Rajhradu. 22. března 1813 císař František I. povýšil rajhradský klášter na samostatné opatství. — Benediktinský klášter v Rajhradě byl

dlouho jediným kulturním střediskem na Moravě. Tradičně pěstována v něm byla zvláště studia historická (Píter, Habrich, Volný, Dudík).

*

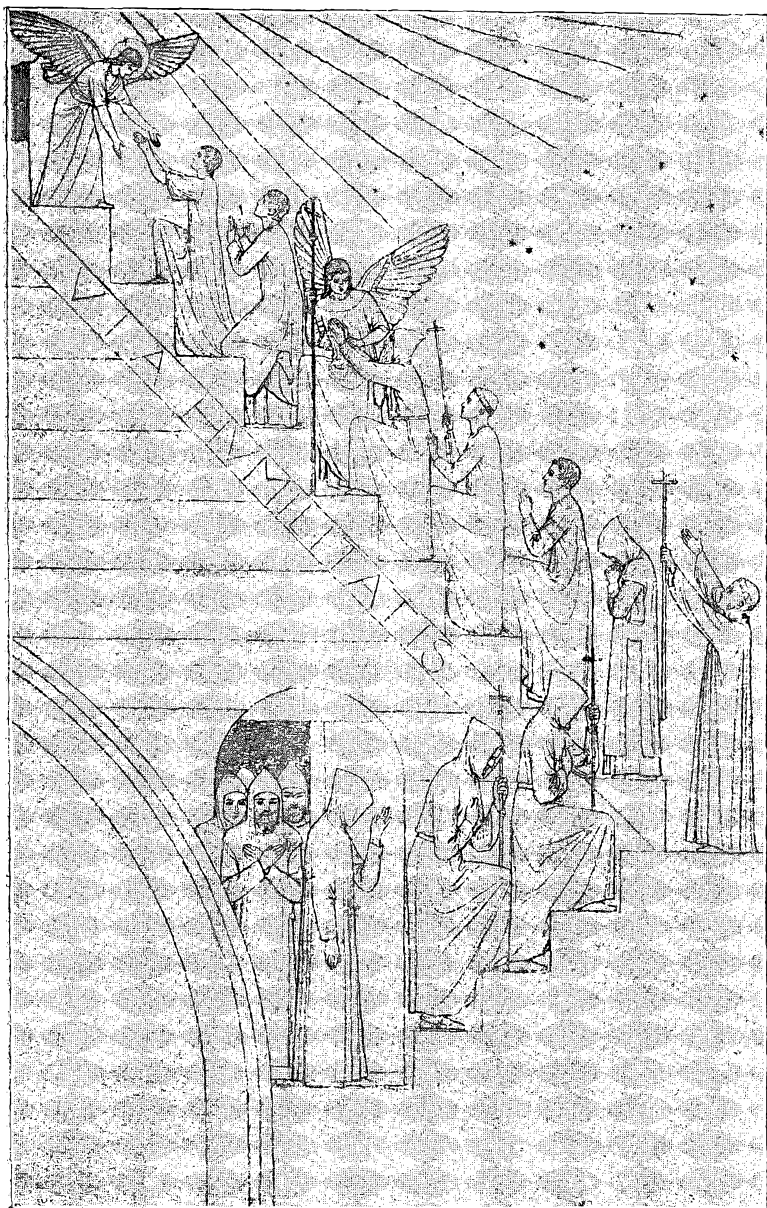
O klášteře v *Litomyšli*, založeném r. 1098 prý pro Benediktiny, však již r. 1141 osazeném kanovníky řádu prae-monstrátského, není svědectví pramenů jednotné.

*

B) Kláštery benediktinek.

I. Sv. Jiří na Hradě pražském.

V Praze na Hradě u sv. Jiří založil kníže Boleslav II. Pobožný r. 973 klášter Benediktinek — nejstarší to vůbec klášter v zemi — jehož první abatyší stala se jeho sestra Mlada-Marie. Vzorem svatojirského parthenónu pokládá se klášter u sv. Wigberta v Kvedlinburce, jehož zakladateli byli sv. Matylda a její syn, král Otto I. (937). Veliký byl význam toho kláštera, po knížecku zbožím nadaného: r. 1228 náleželo k němu 129 osad, kromě desátek z 38 vsí a cla i tržného z několika míst. Panny z nejvznešenějších rodů do něho vstupovaly, abatyším — tři pocházely ze zrození královského — udělena trvalá hodnost knížecí a právo korunovati spolu s pražským arcibiskupem české královny. Benediktinky svatojirské po duchovním cvičení zabývaly se zhotovováním bohoslužebných rouch a jinými ručními pracemi k ozdobování kostelů a oltářů, jakož i výchovou dívek. Z dob abatyše Kunhuty, dcery krále Přemysla Otakara II., zachovaly se psané knihy, vzácnými malbami vyzdobené. Řehole benediktinská četla se v tom klášteře podle staré výsady v českém jazyce. Husité roku 1421 klášter sice vydrancovali, všecko drahocenné v něm zničivše, pannám však, když většina jich s abatyší přistoupila na jejich 4 články, neublížili a dovolili jim odejítí. Po bouřích žily v parthenónu toliko 2 sestry a představená. Při požáru hradu pražského r. 1541 klášter nezůstal ušetřen. Císař Josef II. konvent, čítající 37 řeholnic, rozpustil a staroslavný klášter vyzdvihl.

Cesta pokory.

Cesta pýchy.

II. Teplice.

Panenský klášter Benediktinek u sv. Jana Kř. v Teplících založen byl r. 1164 Juditou, chotí krále Vladislava II. Byl bohatě nadán a určen pro dcery šlechtických rodů. Zanikl za válek husitských. Bonaventura Piter uvádí, že poslední abatyše s jeptiškami svrženy byly s oken.*

III. U sv. Ducha v Praze.

Klášter „Milosrdenství Božího“ u chrámu sv. Ducha na Starém městě Pražském, založený r. 1346 od měšťana Mikuláše Rokycanského, osazen byl řeholnicemi řádu sv. Benedikta od sv. Jiří. R. 1419 jeptišky vypuzeny, léta následujícího klášter od husitů zbořen a rozmetán. Kostel Ducha sv. dán utrakvistickým Němcům, t. j. „malému zbytku jich, kteří zůstali v městě a znali se k straně pod obojí, aby tam měli služby Boží a kázání ve svém jazyku.“** Statek později připadl klášteru svatojirskému.

IV. Pustiměř.

Na Moravě byl jediný klášter jeptišek benediktinských v Pustiměři u Vyškova. Založil jej a bohatým věnem nadal biskup olomoucký Jan VI., řečený Volek, levoboček krále Václava II. Pojmenován byl klášterem „ad Infantiam Christi — u Dětství Kristova“. První jeptišky přišly z hradu pražského od sv. Jiří. Karel IV., jehož sestra byla tu třetí abatyší, udělil klášteru podobné výsady, jako měl klášter svatojirský, zvláště aby abatyše měla právo zúčastnit se s olomouckým biskupem případného korunování královny české. Od papeže obdržel klášter vzácnou privilej, že v chrámu konventním na Bílou sobotu k večeru při západu slunce směla býti sloužena mše sv. („missa aurea“). Od r. 1354 stál klášter pustiměřský ve vzájemném modlitebním bratrstvu s benediktinskými kláštery břevnovským, polickým a rajhradským. Za bouří husitských byl klášter r. 1425 od Prokopa Holého zpustošen, rovněž 1429 a 1432 od Havla Drastila z Kojetína a téhož Prokopa. V nábožensky rozháraném století 16. upadal klášter na

* Pietas Benedictina, d. 4.

** V. V. Tomek, Dějepis města Prahy, IV., 96.

majetku i v kázni. R. 1577 řeholnice odešly, uvedeny však na jich místo jeptišky herburské z Brna, které z řehole augustiníanské do benediktinské papežským svolením byly propuštěny, však r. 1588 přestoupily — byly pouze 3 — k Cisterciáčkám do Tišnova. Statky opuštěného kláštera připadly biskupům olomouckým.

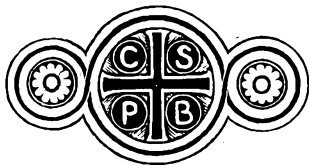
V. U sv. Gabriela na Smíchově.

Opatství u sv. Gabriele v Praze na Smíchově založila r. 1888 pí. hraběnka Gabriela ze Sweérts-Sporků pro Benediktinky kongregace beuronské. V duchovním řízení bylo odvislé od Emauz. Za nepříznivých poměrů po státním převratu odešly sestry 1919 do Bertholdsteinu v Rakousích. „Biskup a všechen lid je tam nadšeně vítal jako anděly Boží, kteří přinášejí pro celý kraj kolem mír a požehnání, zatím co v Praze zachovali se k jejich klášteru, tomuto klenotu umělecky vyzdobenému bílýma jejich rukama, způsobem nehodným. Přepažili dlouhé perspektivy chodeb, kudy denně procházely mlčelivé chorovody sester, do cel nastrkali typmamselky a vysoké stěny zabezdili úředními regály na obálky šekového řízení...“*

Staré kláštery, pokud se po válkách husitských udržely, tvořily kongregaci *česko-moravskou*, jejíž hlavou byl opat břevnovský jako P. Abbas, visitator generalis et perpetuus. Nynější kláštery jsou sdruženy takovým způsobem, že *Břevnov-Broumov* náleží k *I. rakouské* kongregaci *Neposkvrněného Početí P. Marie, Rajhrad* k *II. rakouské sv. Josefa, Emauzy* ke kongregaci *beuronské*. Sdružení benediktinských klášterů v tak zvané kongregace je čistě federativní a proto neruší autonomii sdružených opatství. Nové seskupení českých Benediktinů by předpokládalo především vnitřní rozvoj a zesílení klášterních družin.

Rajhrad.

P. Václav Pokorný.

* C. Záruba v Kalendáři pro katolíky 1928, 186.

DUCHOVNÍ ŽIVOT BENEDIKTINŮ PODLE ŘEHOLE A TRADICE.

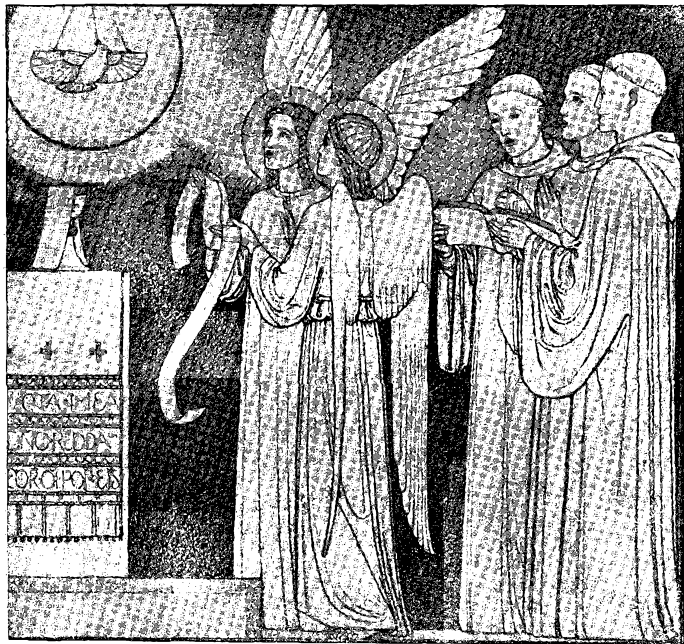
BOŽSKÝ Zakladatel přirovnává naši sv. církev k nepatrnému hořčičnému zrnku, které do země vsazeno, vyrosté v mohutný strom. Obrazem církve v malém jest též řád sv. Benedikta. Velký Patriarcha a mnich západních zemí zasel před 1400 lety sémě života na výšinách Monte-Cassina, jež se podivuhodně ujalo. Chci zde krátce nastíniti ráz a způsob benediktinského života v první řadě s ohledem na křesťany ve světě žijící.

Způsob řádového života Benediktinů nespočívá v udávání nějaké nové životní formy, nýbrž ve snaze až do konce žítí řádným křesťanským životem pomocí sv. slibů. Ale v podstatě je to tentýž křesťanský život: život křesťana ve světě i život mnicha, což zvláště jasně můžeme viděti na řeholním životě Benediktina. Centrem života řeholníka jest Bůh; tento životní program dal synům svým sám sv. Benedikt a ten, jenž hodlá vstoupiti do řad vyvolenců Božích, má býti zkoušen, zdali každým svým dechem, celým životem svým hledá jen Boha. V nejvznešenějším slova smyslu pak hledá Boha ten, jenž postavil základy svého duchovního života na pevné skále řehole a tradice benediktinské. Takový člověk žije v Bohu a pro Boha, na rozdíl od mnohých moderních lidí, tvrdících o sobě, že hledají Boha. Duchovní život dle slov sv. Benedikta je uspořádán theocentricky, tak, „aby ve všem byl oslaven Bůh“; život, směřující k takovému cíli, je vpravdě křesťanský. Vzpomeňme slov sv. Pavla: „Aby Bůh byl vším ve všem.“ A Spasitel náš účel a obsah svého života pozemského vyjadřuje slovy: „Otče, jméno tvé oznámil jsem všemu lidstvu.“

Theocentrický způsob života, jak je nastíněn v řeholi sv. Benedikta, uplatňuje se hlavně v postavení, jež zaujímá bezprostřední bohoslužba. Ničemu nesmí býti dána přednost před bohoslužbou. Velký Patriarcha, jako pravý křesťan, nepokládá uspořádání společné chvály Boží až do nejmenších podrobností za něco ponižujícího. Čas, věnovaný modlitbě, není nikdy ztracen ani pro jednotlivce, ani pro společnost, ale jest způsobem nejužitečnějším využit. Modlitba je pramenem vnitřního života a sama s sebou přináší již i zároveň vnější

projevy vnitřních citů. Kdo nemůže přímo působiti pro svět, přece není světu neužitečným. Tvoříme dohromady tajuplný organismus, v němž život jednoho je nosnou transversou životní stavby druhého. Proto i řehole a tradice benediktinská klade veliký důraz na ducha společenství; zde vystihl sv. Benedikt správně podstatu a ducha církve.

Kdo svůj vnitřní život postaví na základech daných sv. Patriarchou, nežije jen pro Boha, nýbrž i z Boha. Modlí

Slavení svatých tajemství.

se ovšem především proto, aby Pána Boha chválil, modlí se však též s nehlubším přesvědčením, že jest závislý na Boží milosti. Sv. Benedikt v dokonalém pochopení vznešeného učení o milosti je pravým žákem sv. Pavla. Proto klade takový důraz na modlitbu prosebnou a chce, aby kromě oficiální modlitby chórové každý konal též soukromé pobožnosti.

Duchovní život sv. Benedikta je zcela nadpřirozený; je zcela založen na víře. Sv. Benedikt je mužem víry, jakých je málo v církvi a kdo svůj vnitřní život vytvoří v duchu

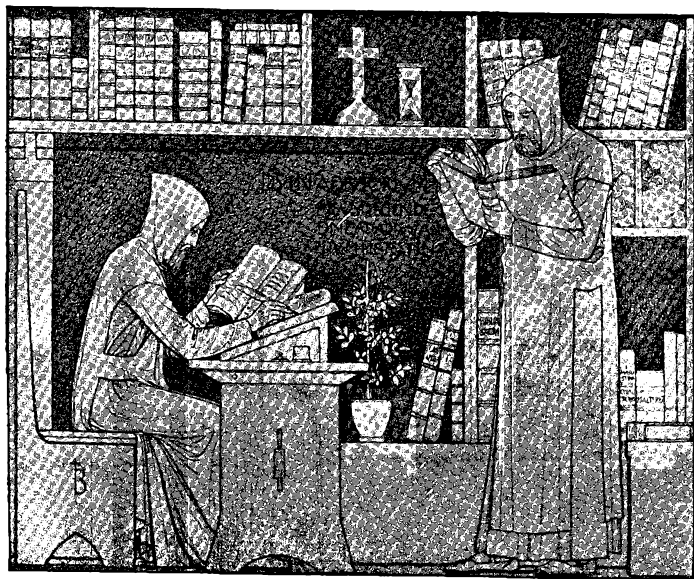
tohoto svatého muže, stane se opravdovým mužem víry. Řehole sv. Benedikta ozařuje vše nadpřirozeným světlem víry, opata, spolubratry, ba i předměty klášterní mají býti považovány za posvátné; tím se vysvětluje ona velká úcta ke všemu. Mimochodem podotýkáme, jak mnohému by se dnešní svět opovrhující veškerou úctou a autoritou mohl učit od sv. Benedikta, hlavně pokud se týče úcty a ohleduplnosti.

Řehole sv. Benedikta nešíří se podrobněji o důležitosti lidství Kristova pro duchovní život, neboť pro tehdejší dobu nebylo toho zapotřebí; o mši sv. nalézáme zde pouze nepatrné zmínky. A přece stojíme při dnešním christocentrickém a eucharistickém způsobu života zcela na půdě sv. Řehole. Pojmy theocentrický a christocentrický se nevyklučují, nýbrž jeden druhým je podmíněn. Nikdo nepřijde k Otci, leč skrze Krista. V té míře tedy, jak jsme založeni theocentricky, máme zároveň v duši své základ christocentrický. Proto i řehole sv. Benedikta, založena na základech přísně theocentrických, dýše zároveň i vroucí láskou ke Kristu.

Úkolem životním podle sv. řehole jest: boj pro Krista. Kdo zařídí svůj život vnitřní podle těchto pravidel sv. Otce Benedikta, ve všech svým duchovním zrakem uvidí Krista, v představených, spolubratřích, chudých i nemocných. Bude následovat Krista v sebezapírání, v poslušnosti, v pokušení do jeho náruče se uteče, v trpělivosti Krista trpícího vezme si za příklad, nedá se spoutati tělesnými pouty, ale okovy lásky Kristovy, před níž ničemu nedá přednost. Jeho život bude založen na krvavé oběti Kristova kříže, ač v řeholi není tento bod výslovně vytčen, poněvadž je to zcela samozřejmé. Vždyť Krista s jeho silou, milostí a příkladem, o čemž tak hojně sv. řehole se šíří, máme jen ve svaté oběti. Podstatou života v duchu benediktinské řehole je tedy: život v Bohu a pro Boha prostřednictvím Pána našeho Ježíše Krista.

Uvažujme ještě o několika vlastnostech tohoto života. Viděli a poznali jsme, že život tento je zcela nadpřirozený a životem víry a milosti. Duchovní život v duchu sv. řehole je dále založen naprosto pozitivně. Jsou zde zdůrazněny především pozitivní hodnoty naší sv. víry: duchovní dětství, naděje, láska, milost, život věčný. Sv. řehole též

i zlému klidně hledí vstříc, poněvadž jejím hlavním rysem je pravdivost a mužnost a pak je si jista vítězstvím dobra. Zajisté napomíná nás sv. řehole k bázni před peklem, ale praví nám zároveň: „Po životě věčném veškerou duchovní žádostivostí toužiti.“ A o tom, jenž dosáhl všech stupňů pokory, praví: „Když tedy mnich všech těchto stupňů pokory dosoupí, brzy dojde oné dokonalé lásky Boží, která

Práce mnichů: V knihovně.

bázeň ven vyhání a skrze kterou všechno, co dříve nikoli bez úzkosti zachovával, počne ostříhati bez jakékoli obtíže a jako přirozeně a ze zvyku; nikoli již ze strachu před peklem, nýbrž z lásky ke Kristu a právě z dobrého zvyku a obliby ctností.“ Jest jisto, že duchovní život ve škole sv. Benedikta žádá umrtvování, ale především se sv. Benedikt ve své řeholi postavil proti nerozumné upřílišněnosti; u něho není umrtvování pro umrtvování, nýbrž v zájmu života a ke vzrůstu milosti. V duchovním životě pak záleží hlavně na vnitřním umrtvování, což je to, co jsme označili názvem theocentrický — život pro Boha — nebo negativně řečeno: nebýti anthropocentrický! Nestojí člověk ve středu

života, ale Bůh; proto příkládá sv. řehole tak veliký význam poslušnosti a pokoře.

V duchovním životě podle řehole sv. Benedikta musí být vše ujasněné a opodstatněné — stojí pevně na půdě skutečnosti a jest vzdálena všeho přehánění. V řeholi sv. Benedikta se skutečně ozývá hlas starého Římana. Kardinál Parochi pravil jednou, že zásluhou sv. Benedikta je, že zachoval v církvi ducha starých Římanů. Láska k Bohu má se jevit v poslušnosti a lásce k bližnímu. Duchovní život ve smyslu benediktinské řehole je tedy skutečným životem, není šablonou, nechce mechanisovat ani schematisovat, nechce mudrovat, vynucovat, ani vyumělkovat, nechce znásilnit individualitu a tím podlomit tolik sil, aniž má v úmyslu předstírat dokonalost, počítá s hříchem a chybou, klidně přiznává jejich existenci. Vždyť organismus života schopný stále je přechází bez pohromy, jen když chybní zůstane ve škole sv. Benedikta.

Duchovní život podle řehole sv. Benedikta a dle benediktinské tradice je tedy, krátce řečeno, životem, skutečným a pravým životem. Co tento život může znamenat právě pro naši dobu, může si laskavý čtenář již sám zodpovědět, sledoval-li pozorně naše úvahy a dovede-li správně vystihnouti situaci dnešní doby.

Grüssava.

P. Justinus Albrecht.

O POKOŘE.

(Hlava sedmá z Řehole sv. Benedikta.)

PÍSMO Boží volá k nám, bratří, řkouc: „Každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.“ Když toto tedy praví, ukazuje nám, že každé vyvyšování sebe jest druhem pýchy, čehož, že se vystříhal, Prorok udává slovy: „Hospodine, nepozvedlo se srdce mé, aniž povýšily se oči mé; nechodil jsem u velikých a podiv vzbuzujících věcech, které jsou nade mne. Co však, kdybych poníženě nesmyšlel, ale povýšil duše své? Jako odstavenému od matere své, tak odplatil bys duši mé.“

Proto, bratří, chceme-li dosíci vrcholu svrchované pokory a rychle dojíti oné nebeské výše, k níž se pokorou vezdejšího života vystupuje, musíme ze svých vzhůru směřujících skutků postaviti onen žebřík, který se ukázal Jakobovi ve snách, na němž viděl anděly sestupující a vystupující. Tímto sestupováním a vystupováním nerozumíme zajisté nic jiného, než že se vyvyšováním sestupuje a pokorou vystupuje. Žebříkem pak oním vzpřímeným jest život náš na světě, jemuž dává Pán u toho, kdo jest pokorného srdce, směr k nebesům. Za štěřiny pak toho žebříku označujeme naše tělo a naši duši, do kterýchžto štěřin vsadilo povolání Boží rozličné stupně pokory a kázně, po nichž je nám vystoupiti.

První tedy stupeň pokory jest, jestliže si kdo bázeň Boží vždycky před oči stavě, všemožně se střeží na ni zapomenouti a myslí vždycky na všecko, co Bůh přikázal, povždy nechť v duši své uvažuje i o tom, kterak pohrdače Boha peklo za jejich hříchy pálí, i o životě věčném, jenž jest bohabojným připraven; a varuje se každé hodiny hříchu a poklesků myšlenek, jazyka, očí, rukou, nohou a vlastní vůle, jakož i žádostí tělesných, nechť ví člověk, že Bůh každé hodiny na něho s nebe hledí, a že jeho skutky na každém místě pohledu Božímu jsou zřejmy a každé hodiny od andělů oznamovány.

Naznačuje nám to Prorok, když nám ukazuje, že Bůh je v našich myšlenkách stále přítomen, pravě: „Bůh prozkoumává srdce a ledví člověka.“ A opět: „Hospodin zná myšlenky lidí.“ A opět praví: „Poznal jsi myšlenky moje zdaleka;“ a „myšlení člověka je ti zjevno.“ Aby tedy byl

pečliv vzhledem ke svým zvráceným myšlenkám, nechť si vždycky ve svém srdci říká zdatný bratr: „Tenkrátě budu neposkvrněný před ním, vystřihám-li se své nepravosti.“

Vůli pak vlastní je nám zabráněno činiti, neboť nám praví Písmo: „Od vůle své se odvráť!“ A podobně prosíme Boha v modlitbě, aby se stala jeho vůle v nás.

Jsme tedy důvodně poučeni, nečiníti svou vůli, neboť takto se vystřiháme toho, co praví Písmo: „Jsou cesty, které se zdají lidem správnými, jejichž konec však do propasti pekelné hříží;“ a takto také hrozíme se toho, co jest řečeno o nedbalých: „Zkaženi jsou a hnusnými se stali ve svých chťích.“

Při žádostech těla pak věřme, že Bůh je nám vždycky tak přítomen, jak praví Prorok Pánu: „Před očima tvýma je všechna žádostivost má.“

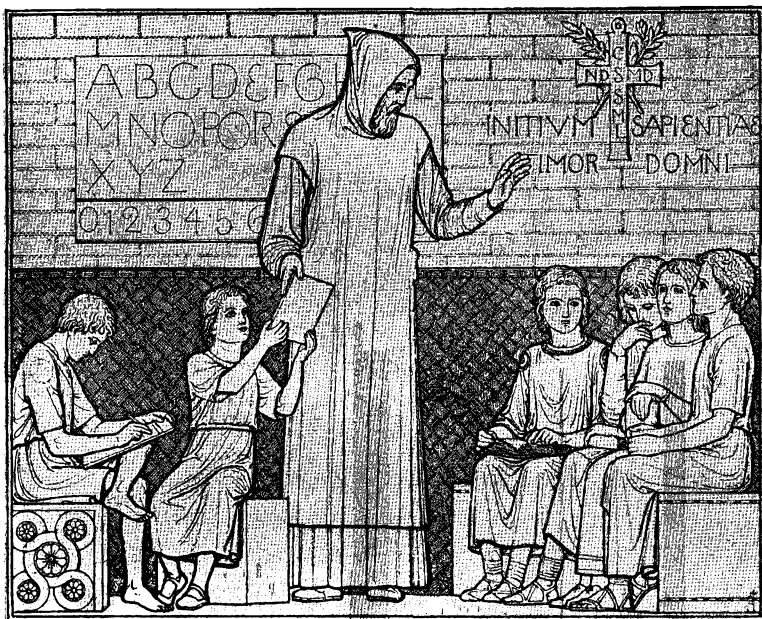
Proto tedy se máme vystřihati zlé žádostivosti, jelikož u vchodu k rozkoši je postavena smrt; z toho důvodu nám nařizuje Písmo pravíc: „Nechod' po svých žádostech. Jestliže tedy oči Hospodinovy hledí na dobré i zlé, a Hospodin s nebe ustavičně shlíží na syny lidské, aby viděl, jestli je kdo rozumný a hledá Boha,“ a jestliže od ustanovených nám andělů ve dne v noci jsou Hospodinu oznamovány naše učiněné skutky, musíme se tedy každé hodiny varovati, bratří, jak říká Prorok, aby nás neshlédl někdy Bůh, že se odchyľujeme k zlému a stáváme se neužitečnými; a odpouštěje nám v tomto čase, ježto jest dobrotivý a očekává, že se obrátíme k lepšímu, ať nám nemusí říci v budoucnu: „To jsi učinil, a já jsem mlčel.“

Druhý stupeň pokory jest, když někdo nemiluje vlastní vůli a nelibuje si v tom, že plní svoje žádosti, nýbrž skutky následuje onoho výroku Páně, řkoucího: „Nepřišel jsem plniti vůli svou, nýbrž toho, jenž mne poslal.“ Rovněž praví Písmo: „Rozkoš má muka, ale nutnost plodí korunu.“

Třetí stupeň pokory jest, aby se kdo z lásky k Bohu s veškerou poslušností oddal představenému, následuje Pána, o němž praví Apoštol: „Stal se poslušným až k smrti.“

Čtvrtý stupeň pokory jest, jestliže právě v této poslušnosti v těžkých a protivných věcech, ano i v učiněném sobě bezpráví, když mu svědomí nic nevytýká, s láskou obejímá trpělivost, a trpě, neochabuje ani neustupuje, ježto praví Písmo: „Kdo vytrvá až do konce, ten bude spasen.“ Opět:

„Posilni se srdce tvé, a snášej Pána.“ A ukazujíc, že věřící má pro Pána všechno i protivně snášeti, praví ve jménu trpících: „Pro tebe jsme usmrcováni po celý den; jsme pokládáni za ovce, určené k zabití.“ A jsouce posílení nadějí na božskou odplatu, dodávají radostně, pravíce: „Avšak v tom všem přemáháme pro toho, který nás miloval.“ A opět na jiném místě Písmo: „Zkoušel jsi nás, Bože, ohněm

Práce mnichů: Ve škole.

jsi nás zkoumal, jako se ohněm zkoumá stříbro; uvedl jsi nás v osidlo, naložil jsi soužení na záda naše.“ A aby ukázalo, že máme být pod představeným, dodává řkouc: „Vsadil jsi lidi na hlavy naše.“ Avšak i příkázání Páně v protivenství a křivdách trpělivostí plnice, udeření byvše v líc, nastavují i druhou, beroucímú sukni nechají i plášť, donuceni k míli jdou dvě, s Apoštolem Pavlem snášejí falešné bratry a těm, kdo jim zlořečí, dobrořečí.

Pátý stupeň pokory jest, když všechny zlé myšlenky, které v jeho srdci povstávají, nebo zlo od něho tajně spáchané mnich netají před svým opatem. K tomu nás pobádá Písmo, pravíc: „Vyjev Pánu cestu svou, a doufej v něho.“

A opět praví: „Vyznávejte se Hospodinu, neboť jest dobřý, neboť na věky trvá milosrdenství jeho.“ A opět Prorok: „Provinění své jsem ti vyjevil a nepravosti své jsem ti neukryl. Řekl jsem: vyznám na sebe Hospodinu nepravosti své, a ty jsi odpustil bezbožnost srdce mého.“

Šestý stupeň pokory jest, když se mnich spokojí ve všech věcech tím nejubožším a neposlednějším, a když při všem, co se mu ukládá, pokládá se za dělníka špatného a nehodného, říká si s Prorokem: „Jsem nic a nevědomý; jako hovado jsem před tebou, avšak vždycky budu s tebou.“

Sedmý stupeň pokory jest, když se kdo nejnižším a nejbídnějším ze všech netoliko svými ústy prohlašuje, nýbrž jest o tom i v hloubi srdce svého přesvědčen, ponizuje se a říká s Prorokem: „Já pak jsem červ, a ne člověk, k posměchu lidí a vyvrhel chátřy; byl jsem povýšen a pokořen a zahanben.“ A opět: „Dobré mi je, že jsi mne pokořil, abych se naučil tvým přikázáním.“

Osmý stupeň pokory jest, když mnich nic nekoná, leč k čemu jej vybízejí společná řehole klášterní a příklady starších.

Devátý stupeň pokory jest, když mnich brání jazyku, aby mluvil, a zachovává mlčelivost, nemluví, dokud nebyl otázan, jakož ukazuje Písmo, že „při mnoho mluvení neujde se hříchu; a že člověk žvatlavý neobstojí na zemi“.

Desátý stupeň pokory jest, není-li kdo náchylen a rychle hotov k smíchu, neboť psáno jest: „Blázen povyšuje hlas svůj ve smíchu.“

Jedenáctý stupeň pokory jest, když mnich v řeči mluví jemně a beze smíchu, skromně a vážně, když pronáší málo slov, ale rozumných a nehlozojí svým hlasem, jakož psáno jest: „Moudřý se pozná po málo slovech.“

Dvanáctý stupeň pokory jest, když mnich nejen srdcem svým, ale i tělem projevuje vždycky pokoru před těmi, kteří jej vidí; to jest, když při bohoslužbách, v kostele, v klášteře, v zahradě, na cestě, na poli, anebo kdekoliv sedí, chodí nebo stojí, vždycky má hlavu skloněnou, zraky k zemi sklopeny, pokládaje se každé hodiny vinným pro svoje hříchy, vidí se už býti vydán hroznému soudu, říká sobě vždycky v srdci to, co pravil onen celník v Evangelii se sklopenýma k zemi očima: „Pane, já hříšník nejsem

hoden pozvednouti oči své k nebesům.“ A dále s Prorokem: „Zkřiven a ponížen jsem velice.“

Když tedy mnich po všech těchto stupních pokory vystoupil, brzy dojde oné lásky Boží, která, jsouc dokonalá, „bázeň vyhání“; skrze kterou všechno, co dříve ne bez bázně zachovával, počíná ze zvyku ostříhati bez veškeré námahy jakoby přirozeně, ne již z bázně před peklem, ale z lásky ke Kristu a z tohoto dobrého zvyku a za záliby ve ctnosti. To pak již Pán ráčí skrze Ducha svatého ukázati na dělníku svém očištěném od neřestí a hříchů.

REGULE SV. BENEDIKTA TÁBOREM, ŠKOLOU A DÍLNOU DOKONALOSTI.

S jubileem založení kláštera na Monte-Cassině sv. Otcem Benediktem r. 529 souvisí nesporně i jubileum napsání jeho svaté řehole, neboť s pevným mnišským sídlem ruku v ruce jde i pevná konstrukce vnitřního života.

Jest to jediná řehole, t. j. pevné předpisy společného života mnichů ve společném domě, která na západě křesťanství a Církvi jako trvalá po staletí byla dána. Žádná jiná se neudržela a také žádný z druhých zakladatelů nových druhů klášterního života žádné „regule“ ve vlastním slova smyslu nenapsal. Ani svatý František, ani svatý Dominik, ani sv. Ignác — ovšem ani sv. Augustín. Tito všichni vykazují prosté některé předpisy společného života v duchovním domě, pokyny a rady k zdokonalení života. — Ale řeholi, podobnou kadlubu, ve kterém se předělává a přelévá k dokonalé formě celá vnější i vnitřní podstata člověka, máme jen jedinou a tou jest

„Regula sancti Patris Benedicti“,

která již 1400 let uchovává ve zdech klášterních pel křesťanského života a tak vede duše k dokonalosti.

Text řehole.

Originál textu, napsaný vlastní rukou sv. Benedikta, odnášejí z Monte-Cassina s sebou mniši na útěku do Říma r. 581. Odtud vrací jej zpět po restauraci kláštera r. 742 papež Zachariáš se zvláštním přípisem průvodním. R. 883 mniši prchají znovu před Saraceny do blízkého Teana, nesoce ovšem s sebou vzácný klenot rukopisný, který se však zde stává roku 896 obětí požáru.

Prvním, historicky možným opisem „Regule“, byl jistě exemplář, se kterým sv. Augustin, opat od sv. Ondřeje v Římě, poslán sv. Řehořem Velikým, odešel do Anglie k pokřesťanění Anglosasů r. 597. Ztratil se beze stopy. Je-li snad „Codex oxfordský 48“ ze VII. stol. jeho ozvěnou?

Zachráncem původního znění řehole jest vzácný přítel Benediktinů císař Karel Veliký. R. 787 vyprošuje si totiž od monte-cassinského opata Theodemara (podle Pavla, diakona) opis. Tento opis existoval jako rukopis *cašský*. Do Cách posílá r. 816 opat Haito z Raichenau své dva mnichy *Tatta* a *Grimalta*, aby pořídili opis další. Grimalt stává se později opatem v Sct. Gallen (sv. Havla) a do svého kláštera přenáší pracně získaný opis. Tento rukopis jest pak znám pode jménem „Codex sangallensis 914“ a podává nám nejvěrnější možné znění původní řehole. Neboť jest to opis, který jen jediným článkem (rukopis *cašský*) jest oddělen od drahocenného rukopisu sv. Benedikta.

Vzdělání sv. Benedikta, jak je projevuje znění řehole.

Sv. Benedikt, jako patricijský synek staroslavné rodiny z Nursie sabinské, těšil se vzácné výchově, která v jeho reguli se zřejmě odráží. Po klasickém vzdělání domácím kolem svého 17. roku přichází na studie další do Říma. Státní rhetorika a věda římského práva jsou jeho mistry. S vojenským zřízením seznámen jest od malička a „Caput Orbis“ tento rys budování jeho charakteru ještě prohlubuje. Současně seznamuje se se zřízením církevním. Navštěvuje temné basiliky, vyzdobené dosud zářivým zlatem konstantinovským a v katakombách modlí se u hrobů mučedníků za návrat „První Lásky“. Ví, proč. Podivná směs antiky a křesťanství, Církev pod ochranou státní za nastalých zmatků cařihradsko-římských, uvedlo v nebezpečí

čistotu duchovního života křesťanského. Nádhera mramorového Říma ještě trvá, vždyť v téže době Cassiodor nazývá jej „Divem světa“; rozkošnictví a hřích také. A tu sv. Benedikt, sotva 20letý, „scienter nescius a sapienter indoctus vědomě nevědom a moudře neučen“, prchá z frivolity studentského života tiberského Babylona do samoty chrámu v Enfide. A odtud dále odhodlán k poustevnictví do divých samot Subiaca nad prudkým Āniem, odkud Prozřetel-

Práce mnichů: V lese.

ností vyveden jest až na vrchol Monte-Cassina, kde r. 529 zakládá svůj klášter.

Zde, vysoko nad všedno světa, jehož malichernost poznává v proudech vnitřního světla, zachycuje duše, toužící po Bohu, aby jim v pevné organizaci regule poskytl možnost ideálního křesťanského života podle vzoru apoštolského, což ve světě za daných poměrů býti nemohlo ani tehdy, ani dnes.

Píše svoji „reguli“, píše skromně, jak jinak nebylo možno u světce tak velikého významu a síly. — Poslední věta jeho 73. kapitoly měla by státi vryta zlatem na deskách: „Kdokoliv tedy spěcháš k nebeské vlasti, tuto pranepatrnou reguli pro začátečníky napsanou, za pomoci Kristovy provád-

děj skutkem.“ Tak mluví mlčenlivý zákonodárce, v jehož reguli skryta je celá evangelická cesta ke Kristu a poklad vědomostí celé křesťanské současnosti.

Vždyť nacházíme mezi řádky „*regule*“ vedle přesné znalosti Písma Starého i Nového zákona, stopy všech regulí předchozích, pak Kassiána, Basilia, Augustina, Cypriána, Jeronýma, Lva Velikého, Sulpicia, Severa a Caesaria z Arles.

Pokusy o napsání pravidel pro společný život mnichů do té doby byly častější. Bylo jich třeba, jakmile následovníci sv. Pavla a Antonína začali zalidňovati poušť. Sv. Pachomius v Egyptě potřeboval uspořádat společný život pro 10.000 mnichů. Píše pravidla o 128 kapitolách, podrobně. Po něm žák jeho *Oresius* a jiný neznámý, který napsal reguli, zvanou *orientální*. Dále — známá jména vydědenců země: *Macaria*, *Serapiona*, *Pafnutia*. Pak jiné tři regule, zvané „*Patrum*“. Sem patří i známý list 109 sv. Augustina, který rozdělen na 40 kapitol, stal se „quasi regulí“ mnoha duchovních rodin. Jeronymova „*Praefatio ad regulam scti. Pachomii*“ nemůže se za nějakou reguli vůbec pokládati. Směrodatnými jsou ještě, zvláště pro sv. Benedikta, „*Collationes*“, „*Institutiones*“ a „*Vitae patrum*“ Cassiána z Marseille, ovšem na prvním místě pak „*regule sv. Basila Velikého*“, sestavená podle 200 otázek, která až do dneška ovládla veškeren život řeholní na východě u pravoslavných i uniatů.

Na západě vítězí směrnice dokonalého křesťanského života, jak je naznačil ve své řeholi patriarcha monte-cassinský.

V moudrosti Ducha svatého, ve které sv. Benedikt píše 73 kapitoly svojí řehole, vidíme soustředěnou zkušenost 5 věků existence křesťanství. A to 3 plná století praxe křesťanství, vyzkoušeného *krví* a plná 2 století křesťanství vyzkoušeného výhni pouště, kde tělo, strávené ohněm neuvěřitelné askese, uvolňovalo let duchu k nebeským dálkám. Čtème jen život sv. *Jeronýma*. Křesťanství čekají však jiné úkoly. Anachoreté nestačí. Kristus nezaložil království Božího pro několik jednotlivců pouště. Zásady života pouště možno podržeti, ale zároveň musí toto živé opravdové křesťanství se přelítí do neklidných mas stěhujících se národů.

Tajemnou dílnou tohoto božího úkolu stává se tichá sluje u Subiaka, kde mladý patricijský synek z Nursie „sám a sám, jen v dohledu božského pozorovatele trval s sebou“ a na základě posvátné tradice, vlastních vědomostí a získané zkušenosti, za pomoci ustavičné vnitřního osvětlení shůry, připravoval zákony pro své „fortissimum genus“, duše to nejsilnější.

Plán jeho stavby možno na základě vlastních textů regule označiti jako přípravu:

vojenského uzavřeného tábora pro ty, kdo Kristu, pravému Králi, hodlají se ve vojenskou službu dáti a nejpevnější zbraně poslušnosti na se vzítí (Prolog),

školy dobrovolného otroctví a služby Pánu v přeneseném smyslu — škola duchovní služby Páně. (Prolog, závěr), a konečně *dilny* duchovního umění, ve kterých pomocí nástrojů svěřených se zaučuje žák. (Kap. 4.)

(Tabernaculum Regis, schola divini servitii, officina artis spiritualis.)

Podivno, že tajemství životodárné síly této regule 14 plných věků odolává času, změnám, poměrům, národnostním přesunům, politickým zmatkům, různým směrům asketických škol i filosofických proudů. Regule sv. Benedikta na těchto zásadách vyhovuje stejně *sv. Brunovi* v samotách chartreuských, jako žhavému a výbušnému *sv. Bernardu* v údolí clairvauském; může se jí chopit i Don Rancé della Trappe, i Don Prosper Guéranger v Solesmes, i bratři Wolterové v Beuroně. — Vyhovuje stejně Francouzům, jako Italům. Stejně Germánům, jako Slovanu, Anglosasu i Amerikánu.

Regule sv. Benedikta má na sobě pečeť naprosté autority. Absolutnost Církve z moci Kristovy, která se tak zřejmě všude jeví v makrokosmu mystického těla jejího, jeví se i v mikrokosmu benediktinského monasteria. Nově vstupujícímu do domu božího, sotvaže se ohřál, po prvních dvou měsících poroučí patriarcha říci: „*Viz, zákon, pod nímž bojovati chceš; můžeš-li jej zachovávat, vejdi, nemůžeš-li však — svobodně odejdi.*“ (Cap. 58. o noviciátu.)

Je to stručné a jasné. Zákon jest zde regulí života, jemuž se buď podrobíš, nebo odejdeš. Jiného není možno. S patriarchou monte-cassinským se nedá smlouvat. Buď a nebo. Zde se nepřenechává ani toho nejmenšího místečka něja-

kému subjektivismu. Železnost zákona zavírá ústa. „Nic, než co velí společná řehole, neb k čemu nabádají příklady starších.“ Klášter jest sv. Benediktu státem, spravovaným naprostností zákona. Táborem vojenským, podřízeným celou římskou přísností veliteli. Jest školou, ve které žáci, vědomi si své nevědomosti se učí, poslouchajíce naprosto a ve všem učícího. Jest dílnou, ve které pokorný učedník sedí u nohou svého mistra, používaje nástrojů svěřených podle určeného počtu a síly, sleduje pokorně výklad, jak s nimi zacházeti. Jest rodinou, ve které děti s posvátnou bázní milují svého otce, kterého na slovo poslouchají. Jest zde demokracie, ale není samosprávy. Jest zde absolutismus, ač se vyslechne rada všech, když i nejmladšímu může býti zjeveno, čeho starý neví. Je zde nejideálnější komunismus, neb nikomu nic nepatří, a žádný ničeho nemá, ač nikde nic neschází.

Rozdělení regule.

Regule sama se dělí na *Prolog*, potom *66 kapitol* organicky ucelených, a *7 kapitol* příležitostně doplněných.

Prolog jest ohnivou výzvou k rozhodnutí: „Ausculta o fili...“ Jest to výzva k opuštění světa a k volbě praporu Kristova. První krok na cestě k Bohu. Neboť nemůže nastoupiti cestu k neviditelnému, kdo bojí se opustiti viditelné.

Kapitola první „*O družích mnichů*“ naznačuje program. Jedná se o pospolitý život spořádaného šiku lidí, které spojila v jedno láska Kristova, jehož zřejmým zástupcem jest *opat*. Opat jest páteří domu. Jemu jest věnována hned kapitola druhá (k níž patří ještě kapitola 64 a 65) spolu s kapitolou III., kde právě absolutní moc opatova zmírňuje se přibráním bratří ku poradě.

V kap. IV. uvádí se žák do dílny mistra a tam se mu podává k užívání ne méně než 74 nástroje k provádění duchovního umění, které spočívá v tom, že adept dokonalého života v uzavření klášterním a setrvání v řeholním domě ve společné dílně chce v hrubém kameni svého vlastního já, za vedení mistra vytesati podobenství Kristovo, aby tak si zasloužil věčnou odměnu mistrovského kusu vlastní duše.

V., VI. a VII. kapitola jsou příznačné odstavce benediktinské asketiky a zároveň ovšem jedině správné a pevné

základy *mystického* života modlitby, o kterém se v moderním katolickém světě tolik mluví a mnohý si myslí, že je mystikem již tím, že čte „mystické knihy“.

Pátá kapitola jest vyhrazena jen *poslušnosti*. — Vstupem do kláštera kandidát naznačuje, že se vzdává světa a majetku a svých drahých. Však v této kapitole učí se podle slov sv. Řehoře tomu největšímu — totiž *vzdáti se sám sebe*. Vlastní vůle, toť moje já nejdražší, kterého se nejtížeji mohu zbavit. Musí věděti mladý Benediktin, že od

Práce mnichů: Na vinici a na poli.

této chvíli nebude již žítí podle svého, ale podle vůle *druhých*, a to bez odporu, bez odmluvy a bez meškání. Rozkaz a poslechnutí musí následovati tak, jako noha nohu v rytmickém kroku. A nechť ví, že nemá již práva ani na své vlastní tělo.

K další přípravě duše pro Boha jest zapotřebí jejího naprostého uzavření, nejen v domě Božím, ale i v domě smyslů. K tomu vede kapitola VI.: „*O mlčelivosti*“. Toť řeholní ctnost, ve které k mlčení se přivádí člověk nejen co do ticha úst, ale co do ticha všech ostatních vnějších i vnitřních smyslů. Sem spadá i takové ustanovení, jako o přijímání návštěv a darů, a čtení i psaní dopisů.

Kapitola VII. nás již vede od světa odpoutané a v ticho

pohroužené k schodišti ráje a dokonalosti, které jest vybudováno ve 12 stupních a nese jedno jméno, totiž: *Pokora* (De humilitate). Jest to podstatná kapitola benediktinské dokonalosti, která jest souhlasná s hlubinami tajemství paulinského, obsaženého v prvních řádkách listu k Římanům: „*Otrok Ježíše Krista*“ a to v plném historickém i sociálním významu otroctví. Do této kapitoly spadá tajemství „*Osmera Blahoslavenství*“, která jsou vybudována na základním kameni „*Blahoslavení chudí duchem*“ t. j. *pokorní*, a dále s nevýslovným tajemstvím Božího Království, o kterém praví Pán: „*Nebudete-li jako maličtí, nevejdete do království Božího.*“ Maličtí — děti to jsou zase „*pokorní*“. Jest zde celá škála ctností od „*Bázně Boží*“, až po „*pokorné držení těla*“. Tvor ubohý se v této kapitole setkává s věčnou jasností Božího Majestátu a z těchto dvou protiv vyrůstá trvalá dispoice ctností, která otevírá bránu svatyně.

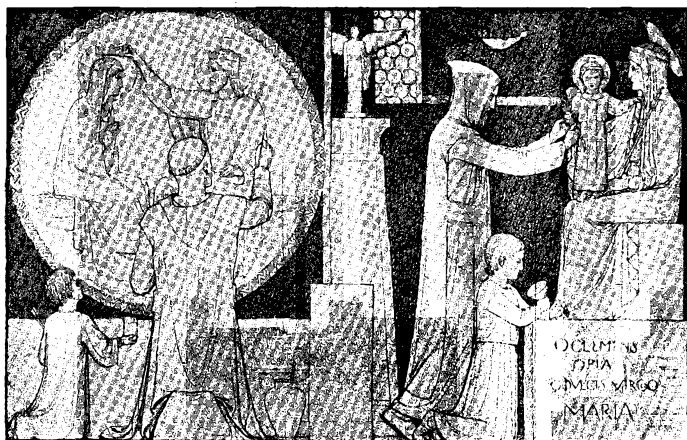
Nad 12. stupněm otevírá se i v reguli skutečně brána „*Oratoria*“ a „*Žaltáře*“. Kapitola 8. — 20. věnována jest výhradně onomu benediktinskému „*Opus principale*“, vele-dílu dne i života „*Službě Boží*“.

Svatyně, modlitba, liturgie. V těchto 12. kapitolách obsažena jest první polovina benediktinského hesla „*Ora*“. Totiž ne v tom smyslu, že by Benediktin dělil svůj život a čas, nýbrž v tom, že zde jsou jen předpisy o modlitbě chórové i jednotlivce. Jinak je celý život mnicha modli bou, čili ustavičným spojením a obcováním duše s Bohem skrze Ježíše Krista. „*Labora*“, pracuj je tak vžito v domě benediktinském, že se neprozahálí ani vteřiny. Nezná Benediktin ani 8hodinné doby pracovní ani prázdnin. Od časného jitra do pozdního večera i noci jest v práci. Kapitola 48. nad to ještě určuje práci ruční povinností všem, zvláště k ukojení všech potřeb domu, na polích, v pekárně, ve mlýně, v zahradě, v dílnách atd... Prací Benediktinů stala se Evropa zemí úrodnou.

Kapitola 23. — 30. a dále 43. — 46. jest věnována pokutám a trestům. Paragrafy disciplinární. Uvažme hned, v jakých těžkých dobách sv. Benedikt žil, a jaký materiál často do kláštera dostal. Jsou na pohled hrozivé. Avšak kdo pochopil kapitulu VII., o pokoře, pozná, že kapitoly disciplinární jsou jen jejím negativním pokračováním. Vina,

v čem spočívá? Kořen veškerého zla jest v pýše. V odporu duše vůči Bohu neb představenému (a to je v terminologii regule totéž) jest pak *trest* zatěžkávací zkouškou nosnosti oblouku pokory. Bud' vytrvá, nebo praskne. A právě zde ukazuje svatý Benedíkt svoji sílu otcovské lásky a výchovné moudrosti.

V dalším pak je přesně uspořádána úprava pořádku celého domu a to do nejmenších podrobností. Jest posta-

Práce mnichů: Malířství a sochařství.

ráno o vše za tím cílem, aby duše volně mohly sloužiti Bohu. Hospodářské věci má na starosti jeden, zvláště k tomu určený bratr. — Pečuje se zde o kuchyň a službu stolu (35). O šat a obuv bratří (55). O míře pokrmu a nápoje, o čas, za kterého třeba jísti (39 — 41). Zvláštní kapitola věnována jest nemocným (36), starcům a dětem-oblátům (37), hostům (53). Kapitola 58.—60. zvláště přísně a přesně upravuje způsob přijímání noviců. Noviciát jest kolébkou domu, proto na něm tolik záleží. Zkušební rok podle řehole benediktinské je těžký a tvrdý oříšek, který tvrdým býti musí, poněvadž zákonodárce praví zřetelně, že nově příchozímu musí se předložiti vše, co tvrdého a drsného, poněvadž jea tak se jde k Bohu. *Praedicentur ei omnia dura et aspera per quae itur ad Deum.*

Potom zbývá ještě ustanovení o pořádku bratří, o volbě opata a ustanovení převora (63 a 65) a Regule končí ka-

pitolou: „*O vrátném klášteře*“. Na klášterní fortně končí život domu. Za branou klášterní v ulicích a na cestách světa nemá mnich co hledat.

Kapitola 67—73 jsou dodatky příležitostné, vlastní rukou podle zkušeností sv. Benediktem připsané. Odráží se v nich veleduch, který věci světa vidí již s nejvyšších stanovisek duchovního života a proto právě tyto kapitoly patří k nejkrásnějším. Zvláště kap. 72, která se nazývá „Písni písni sv. Otce Benedikta“ a na roveň se staví s paulinskou epištolou o „*Lásce*“, poněvadž mluví žhavým srdcem o horlivosti lásky, kterou mniši se mají vyznamenávat.

Kapitola 73. jest odkazem umírajícího patriarchy. Skromně naznačuje, že v této řeholi není obsaženo všechno zachovávání spravedlnosti-svatosti a odkazuje na Písmo svaté a spisy *katolických* pravověrných Otců, aby žáci jeho až k vrcholům vědění a ctnosti za pomoci Boží došli.

Je to poslední tah ruky svatého zakladatele západního mnišství, který v moudrosti Ducha svatého na vrcholku Monte-Cassina vede své žáky od nepatrných začátků cesty očištné, až k nejvyšším metám spojení duše lidské s Bohem.

Emauzy.

P. Method Klement.

ŘEHOLE SV. BENEDIKTA VE VÝVOJI LITURGICKÉHO ZPĚVU.

SV. BENEDIKT († 543) postřehl bystrým okem praktického Římana důležitost ukázněných liturgických úkonů pro vývoj své řeholní rodiny mnohem lépe, než kterýkoli z jiných řeholních zákonodárců doby minulé i pozdější, a snad nejsem daleko od pravdy, zdůrazním-li právě tuto ukázněnost Bohoslužby, toto až do nejmenších podrobností propracované a celou přísností sv. řehole zabezpečené opus Dei, jako jednu z četných podmínek, které na vývoj posvátného zpěvu v církvi západní příznivě působily. Sv. patriarcha nemohl ve sv. řeholi zapřítí svého římského genia: snaha po systematičnosti, po průzračném, jasném pořádku musila i zde přijít ke svému právu, a skutečně se projevila i ohledně liturgického zpěvu v četných nařízeních. Neodnášejí se k Bohoslužbě mešní; předně to nespadlo do jeho pravomoci a za druhé řád sv. Benedikta nebyl od počátku řádem kněžským, a účast řeholní rodiny na mši sv. nebyla v jeho době každodenní zvyklostí. Velikému zákonodárci šlo v prvé řadě o jasné a pevné rozdělení denního života jeho řeholních bratří dle zásady ora et labora — modli se a pracuj!

Sv. Benedikt nemohl od nich očekávat zpěvu uměleckého. Vždyť přijímal mezi své syny i muže prosté všeho vzdělání, jakým byl, dle svědectví sv. Řehoře Vel., životopisec sv. patriarchy, onen Got „pauper spiritu“ — chudý duchem. Co však očekávat mohl a k čemu je též zavázal, byl přesný a důstojný přednes a zpěv žalmů, responsorií, antifon a svatých čtení (Kap. 45.). Touto přesností liturgického zpěvu působily jeho kláštery příznivě i na pěvecké sbory chrámů katedrálních a kollegiálních, a uvážíme-li, že jinde se liturgický zpěv nepěstoval, jsme nuceni přiznat řeholi sv. Benedikta v tomto ohledu vliv jistě značný. Tento vliv byl tím blahodárnějším, čím méně duch románských národů — zejména v Itálii — věnoval a věnuje přesnosti liturgických úkonů a zpěvů náležitě péče. Není to ostatně jeho osobní vinou a bylo by nespravedlivé, kdychom v tom viděli nedostatek lásky k nesvětějším úkonům člověka; zračí se zde celá zděděná povaha jiozorců, ne-

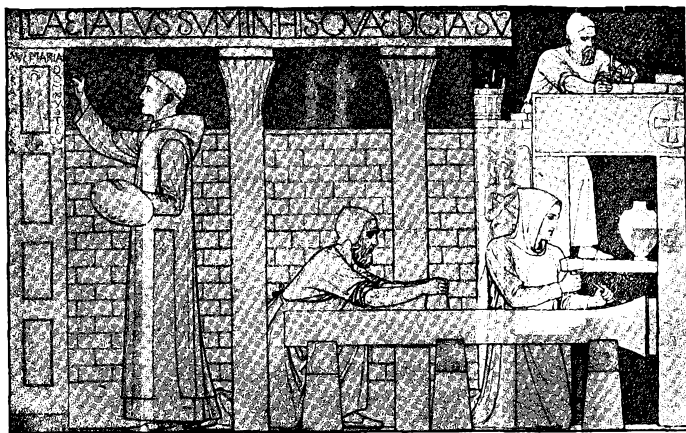
příznivě podmíněná tamním podnebím. Ať již je tomu však jakkoli, kapitola 45. řehole sv. Benedikta řála do živého, a to nesporně ku prospěchu celého liturgického vývoje.

V téže hlavě 45. se děje zmínka o mladičkových zpěvácích, a jim jistě ne příliš milá: mají dostati bití, učiní-li ve zpěvu chybu. Zdá se, že to byl první kantor, kdo tuto exekuci prováděl; nasvědčoval by tomu dodnes zachovaný jeho čestný odznak, „baculum cantoris“ (kantorská hůl), bohatě ozdobený, na způsob opatské berly. Instituce hochů-zpěváků s jejich svěžími, jasnými hlásky, byla známa již dlouho před svatým Benediktem v církvi Východní i Západní; v benediktinských klášteřích rozkvetla však k ušlechtilé výši, ježto se s ní zde spojil v instituci tak zv. oblatů princip přísné kázně. Přesný, svěží chlapecký sbor byl ode dávna chloubou středověkých klášterů a je přirozeno, že se hudební vlohy, již od útlého mládí pečlivě pěstěné, rozvinuly v mužném věku celou svojí silou. Není proto divu, že středověcí chorální skladatelé a spisovatelé vyrůstali téměř výhradně z řad těchto oblatů-zpěváků.

S ukázněností liturgických úkonů a zpěvů souvisí další blahodárný vliv přesného mnišského života, jenž je dle mého názoru jedním z nejpůsobivějších činitelů v chorálním rozkvětu, ač je v moderní badatelské činnosti do jisté míry přehlížen: přesné zapisování a opisování chorálních melodií. Vezměme si ku př. jen klášterní rukopisy do stol. II., jako Codex Vaticanus 4770, dílo nám bližze neznámého benediktinského opatství sv. Petra, nejspíše v Abruzzech, nebo Codex latinus 12601 pařížské národní knihovny, sepsaný v opatství Cluny ve Francii, nebo rukopis 71 curyšské knihovny, pocházejícího z benedikt. kláštera Rheinau na Bodamském jezeře, nebo zejména rukopisy slavného kláštera svatohavelského ve Švýcařích — všude shledáme, s jak obdivuhodnou věrností a láskou zaznamenávali tehdejší klášterní choralisté i ty nejmenší melodické a rhytmické podrobnosti. Pracovali na takovém Codexu mnohdy po celý život, a čím vážněji brali příkaz svého opata, tím svědomitěji jej plnili; vždyť sv. řehole praví, že nařízení opatovo má mnich přijímatí jako rozkaz Boží — „ac si divinitus imperetur.“ Od XI. stol. je však zřejmý úpadek v pečlivém opisování chorálních melodií — a ruku

v ruce s tímto zjevem kráčí i patrný úpadek v původním rytmickém přednesu starých kantilen.

Odezíráme-li od této více všeobecnější stránky, nalézáme ve sv. řeholi i některé zajímavé liturgicko-hudební podrobnosti, odnášející se hlavně ke zpěvu žalmů s antifonami. Antifonou nazývala se již jistě před IV. stol. po Kr. krátká hudební věta, která žalm předcházela, refrainovitě se v něm opakovala a svojí melodickou strukturou určovala nápěv, v němž se měl žalm zpívat. Tuto antifonu zanotil vždy

Práce mnichů: Umění stavitelské.

jednotlivý zpěvák, a to ve světských chrámech první antifonu první kantor na jedné chórové straně, druhou antifonu první na straně protější a další antifony kantoři podřízení stejným způsobem. Řehole sv. Benedikta ustanovuje však v hl. 47., že první antifonu intonuje opat a další intonují ti, kterým to bude přikázáno — tedy bez ohledu na to, jsou-li kantory, čili nic. Úmysl sv. zákonodárce nese se však jistě i zde k tomu cíli, aby se předešlo nedůstojným i směšným scénám, kdyby padla povinnost zanotití antifonu na osobu hudebně nemožnou; proto v následující větě téže kapitoly dovoluje zpívatí pouze těm, kteří mohou posluchače povznést, a ještě tehdy jen v pokoře, vážnosti, posvátné úctě a s dovolením opatovým.

Bylo by velmi zajímavě vyšetřiti otázku, zda tyto antifony v době sepsání sv. řehole bývaly opakovány za každým veršem jednotlivých žalmů, či pouze za určitými veršovými skupinami. Původně tomu tak bylo, jak se pravdě podobá, vždy po jednom, nebo dvou verších; později se omezilo opakování antifony na větší oddíly a konečně se zpívala antifona pouze před a po „Sláva Otci atd.“. Text těchto antifon byl různý; velmi často sloužilo za antifonu prostě „Alleluja“, ač řehole sv. Benedikta antifonu a Alleluja vždy přísně rozlišuje. Pro vývoj allelujatického zpěvu nebylo bez důležitosti, že řehole benediktinská dopřávala mu ve svém liturgickém officiu hojně místa, zapovídajíc jej jen pro dobu postní (kap. 15.).

Žalm, který se zpíval bez antifony, nazýval se psalmus directaneus a jeho přednes „cantus in directum“. Zmiňuji se o něm proto, poněvadž řehole sv. Benedikta je prvním nám dosud známým pramenem, z něhož čerpáme o něm zprávu. Jest to zejména kapitola 17., v níž se o tomto zpěvu dovídáme, a jež je zároveň svědkyní, s jakou diskretností sv. patriarcha svou řeholi upravil. Zpěv „in directum“ nevyžadoval totiž daleko tak mnoho času, jako zpěv s antifonami, a nebyl proto tak namáhavým; proto předpisuje sv. zákonodárce u hodin Terce, Sexty a Nony žalmy s antifonami pouze u větších klášterů. Menší klášterní obce měly zde zpívati žalmy „in directum“.

Podobný cíl, jaký sleduje sv. Benedikt v tomto předpisu, jest zřejmým i v kapitole 10., která zkracuje noční bohoslužbu v létě o svaté čtení a zavádí místo něho malý úryvek ze Starého zákona s „krátkým responsoriem“. Toto „responsorium breve“ — na pohled zmínka zcela nevinná — je pro bystrého badatele (Wagner, Einführung in die Greg. Melodien I., 3. vydání, 33.) důkazem, že v době sv. Benedikta byl melismatický zpěv (skupiny not, někdy i celé melodie na jedné slovní slabice, tedy zpěv velmi bohatý na rozdíl od sylabického, kde každá slabika má pouze jednu notu) znám i v liturgii sv. officia, nejen v liturgii mešní. Wagner usuzuje takto: když sv. Benedikt předepsal pro jisté případy responsorium krátké, musilo býti v jeho době známo i responsorium delší. Toto krátké responsorium nutno pojímati za jednoduché po stránce melodické na rozdíl od responsoria obvyklého, jež musilo býti melo-

dicky bohatší, ježto kdyby i tato obvyklá responsoria byla jen sylabická, byla by úspora času, o níž sv. řeholi na tomto místě běželo, jen nepatrnou. Kratší, nebo delší text by na této věci mnoho neměnil. Dle mínění Wagnerova bylo tedy obvyklé responsorium té doby již melismatické, kdežto responsorium breve pouze sylabické. — Těžko utvořit si zde konečného úsudku, když sv. řehole užívá o přednesu responsorií názvu cantare, dicere i legere (zpívati,

Sv. Benedikt opouští Subiaco a ubírá se do Cassina.

říkati a čísti), o tom, že melismatický zpěv ve sv. officiu té doby, ba již mnohem dříve, na konci IV. stol., skutečně byl, nelze asi pochybovati. Cassián, jenž stojí v dějinách řeholní liturgie koncem stol. IV. jako věrohodný svědek, praví výslovně (Migne, Patr. Lat. LIX, 77), že v některých klášterech se prodlužují žalmy „připojením jistých modulací“. Tyto modulace nemohly býti ničím jiným, než melismatickými figurami a mínění Wagnerovo je tedy tímto svědectvím jistě vydatně podepřeno.

Pro tyto liturgicko-hudební podrobnosti nesmíme však přehlédnouti významu, který se nepodává z obsahu sv. řehole, nýbrž z jejího dějinného vystoupení. Sv. řehole vystoupila se svou, až do nejmenších podrobností propracovanou a ukázněnou, liturgií právě v době, kdy v církev-

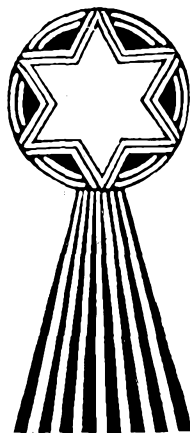
ních obcích mimořeholních se pevně ustálená liturgie teprve rodila. Věříme-li anonymnímu dopisu franckého mnicha o liturgických zvycích římské církve a jejím posvátném zpěvu (z druhé pol. VII. stol.), věnoval jeho úpravě pozornost již papež Damasus (366—384), po něm Lev I. (440—461), Gelasius (492—496), Symmachus (498—514) a Jan (523—526), dokonale však jej ustálil teprve sv. Řehoř Veliký (590—604) a Martin (649—653). Anonymus přičiňuje ke konci ještě zajímavou poznámku, že kromě nich pracovalo na ustálení liturgického zpěvu několik opatů, zejména Catalinus, Maurianus a Virbonus, a o obou prvních dodává, že byli opaty v klášteře sv. Petra. Tato poznámka není bez významnosti, ježto z klášterů u sv. Petra se sestavovala a doplňovala téměř výhradně římská chorální škola. Řehole sv. Benedikta byla sepsána asi v polovici tohoto organizačního období (kolem r. 529), a odezíráme-li prozatím od činnosti velikého Benediktina, sv. Řehoře Vel., jistě nezůstalo bez mocného vlivu na práci římských organisátorů, že v bezprostřední blízkosti Říma (Subiaco, kde kvetlo 12 benedikt. klášterů, Terracina a Monte Cassino) bylo den co den, noc co noc konáno liturgické officium podle pevně a důmyslně sestaveného řádu. Když r. 568 Langobardové zaplavili Itálii, uprchli mniši sv. Benedikta kolem r. 580 do Říma, kde jim podle podání poskytl papež Pelagius (578—590) útulku u svého katedrálního chrámu v Lateráně. Není vyloučeno, že již předtím se Benediktini usadili poblíže Lateránské basiliky, poněvadž sv. Řehoř Vel., nástupce Pelagiův, se zmiňuje v jednom svém dopisu o opatu Valentinianovi, žáku sv. Benedikta, jenž byl dlouhá léta představeným Lateránského kláštera. Odtud byli benediktinští mniši poněmáhlu povoláni do všech větších chrámů římských, aby zde konali nebo řídili bohoslužbu. Takovým způsobem se oba druhy liturgie, římská a benediktinská, navzájem sblížovaly; ba jeden z našich významných liturgiků, P. Suitbert Bäumer O. S. B., hájí mínění, že římské officium nebylo v podstatě jiným než officium benediktinské.

O tom, jaká byla další činnost řádu sv. Benedikta ve stoletích následujících až do úpadku chorálního zpěvu a v nejnovější době při jeho obrození, pojednáme snad jindy a s větší obšírností. Dnešní skrovný příspěvek ne-

chce býti leč projevem pietní lásky vůči velikému sv. Patriarchovi a jeho nesmrtelnému dílu — sv. řeholi.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček O. S. B.

ŽIVOT SV. OTCE BENEDIKTA OD SV. ŘEHOŘE VELIKÉHO.

Kromě řehole sv. Benedikta je nejvzácnější památkou na tohoto zakladatele západního mnišství jeho život od sv. papeže Řehoře Velikého. Kdyby se život a dílo sv. Benedikta neodporučovaly samy sebou, bylo by to jistě nejlepší doporučení, že je chváli tak velký světec a papež, jakým byl Řehoř I. Kolika světcům dostalo se takového vyznamenání, aby sám římský papež napsal jejich životopis? Ve svých čtyřech knihách „Rozmluv“ (Quatuor libri Dialogorum) píše sice sv. Řehoř také o jiných světcích, ale kdežto ostatním věnuje jen kapitolu, svatému Benediktu věnuje celou druhou knihu svých „Rozmluv“, t. j. třicet osm kapitol.

V 5. a 6. století zakusila Itálie mnoho válečných útrap. Vojska germánských národností: Vandalů, Gotů, Longo-

bardů vtrhla do Itálie, plenila, loupila a vraždila. Byzantští vojevůdcové Narses a Belisar dobyli sice skvělých vítězství nad barbary, ale byzantští vládcové nebyli dosti prozíravými a energickými, aby navždy učinili konec vládě barbarů v Itálii. Řehoř Veliký sám ve svém mládí mohl být svědkem, jak Longobardi přepadli, vyplenili a zničili klášter Monte-Cassino a když seděl již na stolci sv. Petra, byl svědkem mnohých útrap své rodné země.

Uprostřed tak velkých neštěstí, jež stihla Itálii a Řím, hledali mnozí Římané útěchu ve čtení a zvláštních milostech, jimiž obdařil Bůh tak mnohé muže jejich národnosti. Tu se však dočtli, jak tito mužové nejednou zvíťazili nadpřirozenou mocí nad barbary. Tak vypravuje sv. Řehoř, jak se musel gotský král Totilas pokořit před sv. Benediktem a opět, jak sv. Benedikt zkrotil ukrutného Gota Zalu.

Mluvíme-li o „životě“ sv. Otce Benedikta, musíme hned podotknouti, že to není životopis v přísném slova smyslu. Je to spíše vypravování o zázracích, které konal sv. Benedikt od svého útěku z Říma až do své blažené smrti. Sv. Řehoř neudává ani den a rok jeho narození ani den a rok jeho smrti, ačkoliv píše o jeho blažené smrti. Neuvádí také jmen jeho rodičů, ale tolik sděluje, že pocházel ze svobodného (šlechtického) rodu provincie nursické („liberiori genere ex provincia Nursiae ortus“) a byl poslán do Říma, aby se tu vzdělával ve svobodných vědách. Hledáme-li přesná data k životu sv. Benedikta, musíme pátrati ve spisech dějepisců. Tu se dozvíme, že sv. Benedikt se narodil se r. 480 po Kr., pocházel z patricijského rodu Āniciů a zemřel roku 543.

Ale ačkoliv sv. Řehoř neudává historických dat, přece mají jeho kapitoly o sv. Benediktu velkou historickou cenu. Bez těchto kapitol by byl život sv. Benedikta jistě velice neúplný. Sv. Řehoř neznal osobně svatého Benedikta, neboť mu bylo jen asi tři léta, když sv. Benedikt zemřel, ale co o něm vypravuje, dověděl se od čtyř jeho žáků, totiž Konstantína, jenž po sv. Benediktu spravoval klášter na hoře cassinské (Monte-Cassino), od Valentiniana, který byl po dlouhá léta představeným kláštera lateránského, dále od Simplicia, jenž třetí po něm řídil kongregaci (kláš-

ter cassinský) a od Honoráta, „který jest ještě nyní představeným kláštera, ve kterém Benedikt dříve žil“.

Z toho je patrné, že ačkoliv sv. Řehoř nezaznamenává letopočty a jiných okolností, na jaké jsme v životopisech zvyklí, přece s pečlivostí svědomitého historika sebral vše, co se mohl od očitých a věrohodných svědků dovědět. Nenapsal suchý životopis, ale podal nám živý obraz slavného organisátora západního mnišství. Sledujeme mladistvého Benedikta na jeho cestě z Říma do Enfide (Efide), kde se zdrží s jinými zbožnými muži při kostele sv. Petra. Až sem ho doprovázela jeho pěstounka.

Ale sv. Benedikt zatoužil po úplné samotě a proto jednoho dne tajně opustil svou pěstounku a odebral se na odlehlé místo, výše v horách, jež slulo „Sublacum“, dnes „Subiaco“, aby se tu oddal životu poustevnickému. Zde ho potkal mnich Roman z nedalekého kláštera a pokud mohl, se o něj staral. Dal mu roucho řeholní a také mu přinášel pokrm, který si sám od úst utrl.

Ale sv. Benedikt nezůstal navždy samotným, jak by si byl přál. Nemohl zabránit, aby se u něho shromáždili učedníci, a bylo jich tolik, že „pomocí Pána Ježíše Krista“ založil v okolí dvanáct klášterů, do každého poslal dvanáct mnichů a ustanovil jim opaty. Tehdáž svěřili mu také někteří patriciové své syny, na př. Ekvicius Maura a Tertullus Placida.

Později (asi r. 529) se odebral sv. Benedikt na Monte Cassino a založil tu klášter, odkud si jeho řehole za nedlouho razila cestu nejen do jiných krajín Itálie (sv. Řehoř sám vypravuje o založení kláštera u města Terraciny), nýbrž do všech zemí evropských a později i do jiných dílů světa.

Líčí nám tedy Řehoř Veliký sv. Benedikta nejen jako divotvůrce, nýbrž i jako moudrého vychovatele a zakladatele klášterů, který svým dílem vykonal pro civilisaci více, než leckterý proslavený státník, nebo vojevůdce.

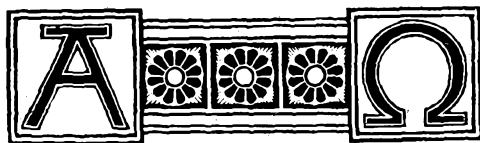
Způsob rozmluv, kterým podává své vypravování o sv. Benediktu, činí čtení to velmi příjemným a připojené mravní a věroučné výklady, někdy velice hluboké, činí je dvojnásob užitečným.

Latinský text druhé knihy Rozmluv byl často samostatně vydán a překladů v různých řečích je také hojně. Český

překlad vydali emauzští benediktini již r. 1902 v krásném díle: „Život a řehole sv. Otce Benedikta.“ Toto dílo je rozebráno. Nový překlad vyšel v díle svatého Otce a učitele Církve Řehoře I., Velikého, *Čtyři knihy Rozmluv*, které vydalo v Praze „Družstvo Přátel Studia“. Připojujeme přání, aby také tento překlad našel zvláště v letošním jubilejním roce benediktinském mnoho čtenářů a přinesl tak hojného užítku, jako sám původní spis sv. Řehoře Velikého.

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.

BENEDIKTININA ČESKÝCH STOLCÍCH BISKUPSKÝCH.

PŘEHLED benediktinských klášterů nám udává nutně jen suchá data o vzniku, hlavních dějích nebo zániku jednotlivých klášterů. Kolik vnitřní práce znamená rok, deseti-, století života klášterního, to neví nikdo, než kdo sám to zkusil. A psáti o zevní činnosti benediktinských opatství, to by bylo skoro totožno jako psáti dějiny kraje nebo země, v nichž ten neb onen klášter leží.

V církevních dějinách zemí českých mají Benediktini navždy zajištěno čestné místo již tím, že prvních šest biskupů pražských, první biskup olomoucký a první biskup královéhradecký byli Benediktini. K tomu se druzí v Praze ještě dva biskupové a jeden arcibiskup.

1. Prvním biskupem pražským byl Benediktin *Dětmar*, z Děvína, muž velmi učený a výmluvný. Jak sděluje *Cosmas*, zdržoval se již delší dobu v Čechách, znal dobře slo-

vanskou řeč a těšil se vážnosti a lásce u knížete Boleslava II. i lidu. Vysvěcen byl v Mohuči roku 973 a s velikou slávou uveden do Prahy. Byl to pravý dobrý pastýř svého stáda. Zemřel dne 2. dubna 982 v pověsti svatosti.

2. *Vojtěch* z rodu Slavníkovců byl zvolen 19. února 982 druhým biskupem pražským a posvěcen ve Veroně dne 29. června 983 mohučským arcibiskupem Wiligisem. Po odchodu z Čech složil v Římě v benediktinském klášteře sv. Alexia a Bonifáce řeholní sliby roku 990. Meškal též na Monte-Cassině. Vraceje se do Prahy přivedl s sebou mnichy - Benediktiny, kteří se usídlili v Břevnově. R. 997, dne 23. dubna, zemřel mučednickou smrtí v Romové v pohanském Prusku.

3. *Bohdal* či Deodatus, mnich z Nové Corbeje, posvěcen byl na biskupa 7. července 998. Cosmas o něm píše:

„Byl důstojným nástupcem Vojtěchovým, muž bezúhonné čistoty, zlatých mravů, dražší ještě svými činy. Krácel věrně ve šlepečích svého svatého předchůdce; bojuje proti neřestem lidu, stal se mučedníkem, ne sice smrtí těla, ale utrpením srdce.“ Zemřel 10. června 1017.

4. *Ekhard* byl příbuzným císaře Jindřicha II. a přes 20 let opatem benediktinského kláštera v Naumburgu. Žil prý také nějaký čas v klášteře břevnovském a jistě znal poměry v zemi, neboť byl nejprve proboštem kapli uly pražské. Svěcení biskupské přijal 8. října 1018. Pracoval moudře a úspěšně na pozdvižení církevní kázně a zemřel, oplakáván lidem a duchovenstvem, dne 8. srpna 1023.

5. Dátým biskupem pražským byl *Hyzo*, rozený Čech, a mnich kláštera břevnovského. Vyznamenává se ušlechtilostí mravů a učeností, zastával již za biskupa Ekharda úřad probošta kapituly. Jeho nástupcem se stal dne 29. prosince 1023 byv posvěcen v Bambergu. Nejstarší kronikář o něm vypravuje, že denně stravoval 40 chudých, sám s nimi se modlil a jim posluhoval. Zemřel 30. ledna 1030.

6. *Severus*, šestý biskup pražský, se počítá mezi blahoslaivené. Pocházel ze vznešené rodiny české, v Břevnově přijal řeholní roucho, později byl povolán k úřadu probošta kapituly. Roku 1030 byl zvolen biskupem a dne 29. června 1031 posvěcen. Jeho život jest plný významných událostí. On přenesl s knížetem Břetislavem tělo sv. Vojtěcha, Benedikta a jeho bratří do Prahy. 1047 se zúčastnil synody v Pavii a

v Sutri, 1049 a 1054 v Mohuči. Roku 1052 byl v Řezně při svatořečení sv. Wolfganga, jež provedl papež Lev IX. Dne 25. března 1053 pochoval sv. Prokopa na Sázavě. Ve Staré Boleslavi založil s Břetislavem, v Litoměřicích r. 1057 se Spytihněvem II. kapituly, ke zřízení biskupství Olomouckého dal svolení r. 1063. Zemřel 9. prosince 1067, ctěn jako svatý.

7. Desátý biskup pražský byl opět Benediktin. Jest to *Meinhard*, bývalý mnich v Bambergu. Přítel sv. biskupa Ottona a důvěrník českého knížete Vladislava, byl tímto povýšen na kanovníka v Praze, a potom na probošta kapituly staroboleslavské. Biskupem stal se v roce 1112. Zemřel 2. července 1134.

8. Opat sázavský *Silvestr*, který byl 29. září 1139 zvolen biskupem pražským — dvanáctým v pořadě — se líčí jako „muž ozdobený veškerou ctností a šlechetný jednáním, žijící sice na této zemi, více ale nebi náležející“. Náhla změna na stolci českých knížat volbou Vladislava II. — 17. února 1140 — pohnula skromného opata, by se vzdal dobrovolně volby na biskupství a tak předešel nesnázím v zemi. Učinil tak téhož 17. února 1140 a vrátil se do svého kláštera, kde zemřel, milován od svých bratří, 10. února 1161.

9. Mezi arcibiskupy pražskými jest jeden Benediktin — 15. v řadě — *Matheus Ferdinand Zoubek*. Pocházel z Rajhradu na Moravě, složil sliby v Broumově a stal se opatem nejprve u sv. Mikuláše v Praze, potom u sv. Jana pod Skalou. Roku 1660 byl jmenován prvním biskupem nově zřízeného biskupství v Hradci Králové. 10. června 1668 byl povolán na arcibiskupský stolec pražský a intronisován 4. května 1669. Zemřel ale již roku 1675, dne 29. dubna a jest pochován v Broumově.

10. Po odštěpení Moravy od duchovní pravomoci biskupa pražského, což se stalo se svolením biskupa Severa r. 1063, byl prvním olomouckým biskupem *Jan*. Byl mnichem břevnovským, později kanovníkem pražským. Svěcení obdržel od Siegfrida, biskupa mohučského. Mnoho vytrpěl za 23 léta svého úřadování, založil pro Benediktiny klášter Hradiště a zemřel dne 25. ledna 1085.

U♦

I♦

O♦

G♦

D♦

IV. Ročník.

Květen — Červen 1929.

Číslo 5.—6.

PAPEŽSKÝ LIST K 1400. VÝROČÍ MONTE CASSINA.

*Ctihodnému Bratru Řehořovi Diamare,
titulárnimu biskupu Constanz-skému, předsedovi Kongre-
gace cassinské, opatu ord. arcikláštera Monte Cassinského.
Papež Pius XI.*

Ctihodný Bratře! pozdrav a apoštolské požehnání!

Patrně, že nikoliv bez zvláštního vnuknutí Božího založil před 14 sty lety Benedikt z Nursie, Váš zákonodárce a Otec, po svém vystoupení na vrcholek hory Cassinské, zrušiv prve do základu chrám boha Apolla, na tomtéž místě věhlasný známý klášter mnichů. Měl býti útočištěm a útlukem vši kázně a ctností, když všude vůkol valila se ještě temná mračna nevědomostí a neřestí. Tento vynikající stánek řeholního života byl nejen — abych užil slov Našeho předchůdce, blahé paměti, Pia X., z jeho apoštolského listu k 10. únoru 1913 — „sloupem Církve a baštou víry v těžkých dobách“, on byl též pečlivým strážcem památek literárních a krásného umění, na nichž naše profánní vzdělání spočívá. Neboť, co důmysl a práce Řeků a Římanů na literárních dílech, byť i tyto byly porušeny tolika bludy, k povznesení vzdělání a ozdobě života vydaly, to, jsouc rozmnoženo a prohloubeno svědectvími křesťanské moudrosti, bylo s úsilím předáno potomstvu.

Věru není naším úmyslem pěti dlouhý a slavnostní chva-

lozpev na tento klášter a osvětliti ho dějinnými svědectvími. Kdo by nevěděl, že se zde stkvěl velký počet vynikajících mužů, kteří vzdáleni jsouce hluku světského a svodů pohodlného života, oddali se rozjímání o božských věcech a den ode dne vždy úzeji k Bohu přilnuvše, dosáhli tak vrchole řeholní dokonalosti? A kdo by byl nezvěděl při studiu starších dějin, že od prvopočátku řádu Vaši bratři k zachování neporušené víry Církve, jednak bez omrzení pěstovali posvátné vědy, jednak že, ježto barbaři ohněm a mečem vše zpusťovali, se vši pílí vyhledávali, nebo utrpěly-li větrem a užíváním, vkusně a pečlivě opisovali rozptýlené a nebo v zapomnutí upadlé klassické rukopisy? Nebo není všeobecně známo, že odtud vždy znovu vytáhli odhodlaní věrozvěstové katolické pravdy, aby i do nejzazších krajin zanesli křesťanskou víru a křesťanské mravy?

Avšak synové sv. Benedikta nespokojili se toliko s tím, že zprostředkovali dobrodiní křesťanské víry a starověké moudrosti četným národům. S neúnavnou pílí snažili se o to, aby lesnaté a neúrodné kraje celé Evropy pluhem zkypřili a úrodnými učinili. Rovněž založili nové dopravní cesty a rozličná města spoutali těsnými páskami přátelství a styků obchodních. Jejich občany pak, kteří před tím žili často v krvavém nepřátelství, obšťastnili mírem Kristovým a zprostředkovali jim umění všeho druhu k zušlechtnění jejich způsobu života.

Ježto synové sv. Benedikta snažili se všecken tento úspěch docílití s pomocí Boží, neustálými modlitbami, stala se ona známá slova: „Ora et labora — Modli se a pracuj“, a: „Cruce et aratro — Křížem a pluhem“, jejich obzvláštním heslem. Tato hesla, jež jim vnuknul duch jejich zákonodárce a Otce, považují zároveň za jeho poslední vzkaz; i bylo to vždy jejich posvátnou a čestnou povinností, ochotně je převzítí a jich si vážití. Nejsme-li tedy, vzhledem k těmto četným, svrchu již vypočteným zásluhám oprávněni tvrdití, že Církev měla při tehdejších velkých převratech — vždyť říše římská se sesula a vpády barbarů přivedly vše v rozklad — v tomto ctihodném arciklášteře, kolébce to celého řádu, díky Prozřetelnosti Boží, obzvláštní oporu? Ba více ještě: Není-li to z velké části zásluhou Vašeho řádu, že celá křesťanská společnost vyšla znovu utvrzena z těchto bouří a pohrom?

Není tedy ani divu, že většina římských papežů, že mnoho králů a císařů se sem uchýlovalo, aby se těšili bezstarostnému míru, že alespoň na krátko prodleli ve zbožném soustředění u hrobu sv. Benedikta. Proto našli Naši Předchůdci dosti příčin, aby zahrnuli klášter Monte-Cassinský chválami, tak učinil na př. Papež Mikuláš II., který nazval klášter nejvýznačnějším účelištěm života monastického („Pastoralis Sollicitudinis“), tak i Papež Paschalis II., jenž jej označil hlavou všech klášterů západu („In monasticae“), tak též Papež Urban V., jenž se vyslovil, že tento slavný klášter stal se vzorem a východiskem všech jiných klášterů („Dudum dilecto“). Ještě v nejnovější době vyjádřil se Papež Pius X. o něm s nejvyšším uznáním, když ve zmíněném již listě o klášteře Monte-Cassinském toto praví: „... Zde zůstali ve stejné míře božské i lidské zákony v neporušené svatosti zachovány a to v oné přežalostné době, kdy násilí a nespravedlnost uvedly vše v nepořádek. To, zač Itálie, zač celá vzdělaná Evropa mnichům Cassinským vděčí, ukazuje historie, matka života a učitelka pravdy. Z dějin též seznáváme, že po dlouhá léta kryjí se z velké části dějiny kláštera Cassinského s dějinami římské Církve.“

Ctihodný bratře! Jest proto velmi přiměřeno, že jsi se rozhodl se svými mnichy oslaviti 1400 letou památku založení kláštera. Tato slavnost, při níž se zmiňujete o dobrodiních, jež Bůh Vašemu řádu, a skrze Vás celému pokolení lidskému v koloftu století udělil, bude míti beze vší pochyby za následek, že se budete snažiti s vděčností vůči Bohu, dárci všeho dobrodiní, nádherný příklad Vašich předků napodobiti a jich horlivě následovati.

Naše předsevzetí, shromáždit diecezánní synodu a uspořádati eucharistický kongres, aby z této radostné příležitosti uzrálo hojné ovoce, zdá se Nám při takovéto okolnosti velmi přiměřeným a slibuje jak pro Tvé mnichy, tak i pro všechny věřící tamního okrsku velký užitek. Vždyť řádná synoda přispívá mnoho k prospěchu pravého života z víry a jest vhodným povznesením a utvrzením kázně. A neméně též je s to i eucharistický kongres oživit a rozohniti plamen Boží lásky a život křesťanský u lidu povzbuditi.

Se vší pečlivostí a úsilím tedy, ctihodný bratře, hled' připraviti takové posvátné předsevzetí a k šťastnému uskutečnění přivesti. Jsme přesvědčeni, že jak horlivost Tvých

mnichů, tak i neúnavná přičinlivost kléru a lidu přispěje Ti účinně ku pomoci.

My sami pak s tím živější radostí béřeme na této radostné události účast, ježto v Naší mysli oživuje velmi milá vzpomínka. Více než jednou vystoupili jsme k Vašemu klášteru, jednak z úcty k sv. Otcí Benediktu, jednak v zájmu Našich studií.

To posvátné ticho tam nahoře vládnoucí vznítílo v nás velikou úctu před slávou a vzpomínkou na Váš řád a ze zbožného uctění ostatků Vašeho zákonodárce a Otce v kryptě načerpali jsme tak trvalou radost srdce, že i pouhá vzpomínka nás dnes ještě naplňuje útechou a blahem.

Tak jako Naší Předchůdci dávali při vhodných příležitostech Vašemu klášteru četnými důkazy svou otcovskou přízeň na jevo, používáme i my rádi této události, abychom Vám zvláštním způsobem ukázali Naší náklonnost. Ochotně tedy vycházíme Vaší prosbě a žádosti vsříc a uveřejňujeme tímto následující rozhodnutí:

I. Všem kněžím, kteří ve zbožném úmyslu arciklášter Casinský navštíví, jest dovoleno, v tomto roce sloužiti na kterémkoliv oltáři tamní katedrály votivní mši sv. ku počtě sv. Benedikta, vyjímaje o svátcích dvojných 1. a 2. třídy (duplicia 1. et 2. classis), privilegovaných nedělích, všedních dnech, vigiliích a oktávách.

II. Pro věčné časy dovolujeme Vám slaviti každý úterek mši sv. — ale toliko konventní — k počtě sv. Benedikta v řečené basilice, čímž schvalujeme zároveň prastarý zvyk Váš. Vyjímáme však, padne-li úterek na svátek dvojný 1. a 2. třídy, nebo privilegovaný den všední, vigilií nebo oktávu.

III. V den 21. března, liturgickou to památku blaženého zesnutí sv. Benedikta, jakož i 11. července, svátku Ochrany Vašeho zákonodárce a Otce, mohou všichni věřící, kteří za obvyklých podmínek v předepsaném způsobu se vyzpovídali a k sv. přijímání přistoupili, tak často získati plnomocných odpustků, kolikrátkoli tamní katedrálu navštíví a chvílku alespoň na Náš úmysl se pomodlí. Nařízení tomuto odporující, jsou neplatná.

Již nyní chceme Vám na tomto místě sděliti něco, co Vás zajisté naplní velikou radostí. Ježto máme živou touhu takřka osobně se zúčastniti Vaší jubilejní slavnosti, pošleme zavčas Našeho legáta, který Naším jménem a na místě Na-

šem liturgickou slavnost vykoná a tak jí dodá ozdobou římského purpuru většího lesku.

Ctihodný bratře! Nedávno jsi nás požádal v pokorném dopise, abychom Vám udělili v podobě mimořádného jubilea všeobecný odpustek. Této prosbě jsme již, jak známo, v dostatečné míře předešli. Ježto Vaše slavné jubileum spadá v padesátileté výročí Naši primiční oběti mše sv., nechtěli jsme Vámi vyžádanou milost omeziti toliko na Váš arciklášter, nýbrž rozšířili jsme ho na celý katolický okrsek zemský.

Zatím udělujeme Vám jakožto zárukou Božích milostí a na důkaz Naší obzvláštní lásky, Tobě, ctihodný bratře, jakož i všem členům řádu Benediktinského, všemu kléru a lidu Tvé péči svěřenému z celého srdce v Pánu apoštolské požehnání.

Dáno v Římě u sv. Petra, 10. února, o svátku sv. Školastiky, panny, roku 1929, v sedmém to Našeho Pontifikátu.

Pius PP. XI.

ÚCTA MARIÁNSKÁ V STAROKŘEŠŤANSKÉM ŘÍMĚ.

VSTOUPÍŠ-LI v Římě v kterýkoli sebe menší a chudší kostel, zajisté najdeš na jednom z oltářů úctyhodný obraz Matky Boží nejčastěji v rámu posázeném dráhou, obraz těšící se veliké úctě, před nímž stále klečí na modlitbách zbožní věřící. Vstoupíš-li do obchodu, i tam uvidíš nezdělanou v rohu obraz Madony, před nímž vždy hoří lampička. Jdeš-li ulicemi věčného města a pohlédneš-li na domy a paláce staré mnohdy několik staletí, i zde spatříš v některém výklenku ve zdi sochu Královny nebes. A jest

to zajisté potěšitelným znamením nově vzkvétajícího náboženského života, že lampy, které ledový van liberalismu a svobodného zednářství uhasil, jako za starých časů před těmito obrazy se opět rozžínají. Za každým krokem potkáváš v Římě Matku Boží. Celá řada kostelů je jí zasvěcená a její svátky slaví se s největším leskem. Řím je městem Matky našeho Spasitele. Uctívání Panny Marie je drahocenným dědictvím římské církve; sahá až do prvních dob, kdy římscí císařové zamýšleli mladou křesťanskou obec zničit a vyhubiti.

Chceme-li poznati náboženský život prvních křesťanů v Římě, pak musíme sestoupiti v tmavé hrobky katakomb, kde vyznavači Krista v těžkých dobách pronásledování v nočním tichu k svaté oběti se scházeli, kde ukládali zkrvavená těla svědků oněch hrůzných dob jak drahocenné poklady k časnému spánku do dne vzkříšení a kde si sami v blízkosti hrobů mučedníků své vlastní hroby zvolili. V co tito křesťané věřili, v co doufali, co milovali, to vše vyobrazili v těchto hrobkách katakomb často dětinsky naivním způsobem, často způsobem, jenž upomíná na klasické doby umění. Nalézáme zde především vznešenou postavu vtěleného Syna Božího; vždyť Jím byla splněna touha všeho pohanstva po vykoupení, po vysvobození z pout a běd hříchu a od smrti. Jemu platila veškerá láska novokřtěnců, za Něho rádi položili své životy.

Nejraději volili si obraz dobrého pastýře, jenž nese zbloudilou ovečku na svých ramenech; sám Kristus znázornil svou lásku spasitelskou tímto obrazem. Proto právě obraz dobrého pastýře byl starým křesťanům tak drahý, protože jim ukazoval nejvýraznějším způsobem laskavost a přívětivost Spasitelovu. Nebo vyobrazovali Krista jako beránka, jenž byl obětován, aby snímal hříchy světa. Také neostýchali se převzít symboly z pohanské mythologie; dali Vykupiteli oslavu Orfeovu, jenž kouzelnými tóny své lyry přilákal a zkrotil nejdivočejší zvířata; tak Kristus svou nebeskou naukou zkrotil nejdívější vášně a připoutal k sobě lidstvo neznající Boha. Vedle Krista nalézáme též často na obrazech katakombních nejsvětější Matku Jeho Marii, a to již počínaje od 2. století. Myšlenka, jež se na většině obrazů Mariánských zobrazuje, jest idea Božího mateřství. Víra v Krista jako Bohočlověka samo sebou přivedla nutně k úctě

Panny Marie jakožto Matky Boží, neboť je-li Kristus pravým Bohem, jest svatá Panna Matkou Boží. V jejím lůně uskutečnilo se nevýslovné tajemství Vtělení. Tak píše již na začátku II. století sv. Ignác z Antiochie, žák apoštolů a mučedník: „Náš Bůh, Ježíš Kristus, byl Marií Pannou nošen v lůně mateřském (Ad Effesios 1802). Theotokos Dipara praví: „Bohorodička, toť jest čestný titul, jenž církev sv. od nejstarších dob P. Marii dává. Hodnost Matky Boží jest největší ozdobou blahoslavené Panny; všechny ostatní milosti, jež Bůh ve své nekonečné štědrosti jí udělil, byly dány jen s ohledem na tuto hodnost. Staří křesťané hodnost Matky Boží znázorňovali tím, že blahoslavenou Pannu nezobrazovali nikdy samotnou, ale obyčejně jako Matku s Děťátkem. Tak již na nejstarším obraze Panny Marie, jež známe (t. zv. „regina prophetarum — Královna proroků“), v hrobce sv. Priscilly, jež náleží dle úsudků archeologů do první polovice II. stol., Maria sedí na trůnu bez opěradla, oděna bílou řízou, hlavu její halí jemný závoj. Hořejší část těla jest mírně nahnuta vpřed. V náručí drží dítě, jež se k ní tulí a svá očka upírá na příchozí. Na levé straně spatříme mladého muže zahaleného v palium (kabát), jež nechává pravou ruku a rámě nezakryty. V levici drží knihu, pravicí ukazuje na Matku a Dítě, nad nimiž září hvězda. Jistě se nemýlíme, vidíme-li v tomto muži proroka Isaiáše, evangelistu St. zákona, jehož prorocké oko zdáli vidělo Pannu s Dítětem: „Aj, Panna počne a porodí syna, zván bude jménem Emanuel“ (Is. 7. 14). Tento Emanuel jest oním velkým světlem, jež „vyšlo těm, kteří seděli ve stínu smrti“ (Is. 9, 2).

V jiné hrobce stejného coemeteria sv. Priscilly jest obraz z II. stol., jenž zdůrazňuje více Panenství Matky Boží. Představuje, jak se všeobecně uznává, zasvěcení panny Bohu (velatio Virginis). Virgines, Bohu zasvěcené panny, tvořily v prvních dobách křesťanských zvláštní stav a měly v kostelích zvláštní čestná místa. Na levé části obrazu zřime sedícího kněze nebo biskupa, před nímž stojí panna mající obdržeti závoj jako odznak nevěsty Kristovy držíc v rukou pergamenový svítek, v němž zasubuje a zaslubuje se Bohu; biskupovi přisluhuje při obláčce jáhen. Na pravé straně obrazu sedí Maria na trůně, oděna dlouhým římským pláštěm, dalmatikou, zdobenou dvěma purpurovými páskami a závoj pokrývá její hlavu; na svém klíně drží Božské Dítě.

Biskup ukazuje panně Bohu se zasvěčující na Matku Boží; tato má jí býti příkladem panenské čistoty. (Postava modlící se uprostřed obrazu je táž panna, jež po smrti vešla do ráje.) Jak se dovídáme od sv. Ambrože, za jeho dob, v řečích, jež měl biskup při oblačce panen, nikdy nescházelo poukázání na Matku Boží, nejkrásnější to příklad neporušené čistoty.

Asi dvacet katakombních obrazů předvádí nám klanění se tří mudrců od východu nebeskému Dítku; ovšem některé z těchto obrazů pocházejí teprve ze IV. nebo V. stol., ale některé sahají jistě až do doby krvavých pronásledování v II. a III. stol.

Obraz, představující narození Kristovo, tajemství vánoc, známe jen jediný a to je ze IV. stol. v katakombách sv. Šebastiána; častěji se vyskytá na sarkofágech ze IV. a V. stol., tedy v době, kdy slavení vánoc bylo v Římě zavedeno.

Také na obrazech, představujících klanění se mudrců, zaujímá sv. Panna pravou stranu obrazu a drží Dítka na svém klíně; z opačné strany přicházejí mudrci ve fryzském kroji, vzdávají hold Božskému Dítku a odevzdávají Mu své dary. Proti výroku Písma sv.: „Et procedentes adoraverunt eum“ nikdy mudrci se nevyobrazují klečící; vždy podávají stojíce své dary: klekání neplatilo u Římanů jako výraz úcty, nýbrž jako výraz pokání, proto veřejní hříšníci museli své pokání konat klečíce.

Dále klečící postavy znamenají osoby o milost úpějící. Adorace, t. j. klanění se, dalo se ve stoje. Záliba římských křesťanů ve zobrazování tří mudrců se dá vysvětliti tím, že títo mudrci byli prvním ovocem křesťanství mezi pohany a poněvadž jejich podivná cesta k novorozenému Spasiteli znázorňovala povolání pohanstva k messiánské spáse. První křesťané povětšinou přišli z řad pohanstva; proto poznali v povolání mudrců své vlastní povolání k Církvi sv. Tato myšlenka je podle všeho správná a zdůrazňuje ji jmenovitě sv. Lev Vel. ve svých kázáních na svátek sv. Tří králů. Původně však podkladem představy klanění se mudrců je jiná. Jak nám vypráví Klement Alexandrijský ke konci II. stol., slavili v tehdejší době přívrženci gnostika Basilida každoročně dne 10. (někteří 6.) ledna památku křtu Kristova. Dle jejich nauky spojil se při křtu Duch sv. v podobě holubice s člověkem Ježíšem, narozeným z Josefa a Marie; tímto spo-

jením dosáhl člověk Ježíš božské hodnosti. Tak stal se křest Kristův nejdůležitějším bodem v dějinách lidstva. Gnostikové tedy popírají hypostatickou unii, t. j. spojení lidské a božské podstaty v *jedné* Božské osobě, toto základní dogma křesťanství, s nímž stojí i padá vykoupení lidstva. Duchem sv. vedená Církev však pevně setrvala na tomto článku víry. Aby pak nebylo naprosto žádné pochyby o tom, že Kristus nestal se Bohem teprve při křtu, nýbrž že byl již od narození svého skutečným Bohem, bývá obyčejně Dítě Boží, přijímající hold a dary mudrců, vyobrazováno sedící na klíně Panny. Obrazy tyto tedy mají hluboký smysl a význam christologický jsouce vyznáním božství narozeného Vykupitele a zobrazení holdu tří mudrců je pravou theophanií, pravým zjevením Boha-Vykupitele pohanům. Je-li však toto dítě Bohem, pak je Maria, z níž se zrodilo a v jejímž náručí mudrci je spatřili, vpravdě Matkou Boží.

Maria Panna je naší mocnou orodovnicí a naší přímlyvkyní, „advocata“, jak ji již v II. stol. nazývá sv. Irenaeus. Tak asi smýšleli staří křesťané, vyobrazovali-li Marii jako „Orans“, modlící se.

Častěji vidáme na starokřesťanských obrazech modlící se postavy, stojící s rozpiatýma a k nebi pozdviženýma rukama. Tak modlívali se již ode dávna židé i pohané a tento způsob modlitby přejala i stará Církev křesťanská.

Zmiňuje se o něm sv. Pavel v listu k Timotheovi (I., 2) a Tertullian pak praví (Apolog. 30): „Nelze vždy určití, co ‚Oranty‘ katakomb znamenají. Někdy zdají se býti symbolem nevěsty Kristovy, Církve sv., nejčastěji zobrazují duši v rajske blaženosti modlící se za své drahé na zemi, hlavně je-li obklopena stromovím a květinami.

Někdy však jest Oranta obrazem Matky Boží, jak dokazuje připojený nápis „Maria“. Nejnázorněji podává myšlenku, že Maria je naší orodovnicí, jeden z obrazů v katakombách sv. Anežky: Maria-Oranta — má před sebou Božské Dítě, po obou stranách pak jsou monogramy Kristovy.

Tak poznáváme z obrazů katakombních, jak asi si představovala stará Církev Pannu Marii. Staří římstí křesťané uctívali v Marii panenskou Matku Boží, nejkrásnější příklad neposkvrněné čistoty a mocnou orodovnicí u trůnu Božího. Církev sv. věrně uchovala toto dědictví a bude vždy Pannu Marii uctívati jako Rodičku Boží, Pannu panen,

Prostředníci a Orodovnici naši. Tehdy, když staří křesťanští umělci malovali při matném svitu lamp na hrobky katakomb obrazy Panny Marie, vzhlédali dosud pohané v Pantheonu k sochám bohů, k vážné a mírně hledící Minervě, bohyni moudrosti, k čisté Vestě, k mateřské postavě bohyně Ceres a k Junoně, královně nebes. Dnes slává těchto bohů pominula. V Pantheonu trůní nyní jiná Nebes Královna, Maria, v níž zosobněno jest vše dobré a krásné, vznešené a milostné, co lidské srdce tušiti může, panenská čistota, vznešenost mateřství, moudrost i vážnost královská. Víra starých, od pohanů tak opovrhovaných a pronásledovaných křesťanů zvítězila.

Když se v krásném měsíci květnu shromáždíme kolem květy ozdobeného a tisícerými světly ozářeného oltáře Mariina a velebíme vznešenou Matku Boží svými chvalozpěvy, vcházíme ve vnitřní jednotu víry a lásky s prvními dítkami Církve sv. a s hrdiny víry věčného města. V co oni věřili, věříme i my, co oni milovali, milujeme i my, jak oni plni důvěry a lásky vzhlíželi k Matce našeho Spasitele, tak činíme i my a po této cestě lásky nás budou následovati všechny dítky Církve až do skonání světa.

Rím.

P. Hildebrand Höpfl.

DOGMA, LITURGIE, ŽIVOT.

(Pokračování.)

JEDNA myšlenka však již dlouho trápí pozorného čtenáře: Autor tohoto článku žádá od nás, abychom při každé mši sv., kterou spolu s knězem slavíme, také přijímali; nesmíme však přijímati ve stavu těžkého hříchu neboť by to byla svatokrádež. To jest ovšem pravda, ale kolik lidí slaví mši sv., majíce při tom svědomí zatížené těžkým hříchem? Těžký hřích měl by býti v životě křesťana velkou, hroznou výjimkou. Ideálem i pro nás křesťany dnešní doby jest, zachovati nevinnost křestní. Tento krásný, nadpřirozený život dítky Božího, jehož se nám dostává při křtu sv. a ježž tolik obdivujeme, není přece určen k zániku, nýbrž sám sebou

při přirozené smrti člověka vyústí v život věčný. To je zcela normální a pravidelné. Známe kněze, jenž ve své svaté, však zcela nemístné horlivosti, každého, koho najde na modlitbách v kostele, se ptá, nechce-li se snad zpovídat. To je nesmírné nepochopení situace; do kostela, do domu nebeského Otce nemáme přicházeti jako nepřátelé Boží, nýbrž jako vděčné dítky Jeho, které chtějí svého nebeského Otce velebiti a chváliti, Jemu se klaněti, a děkovati; dítky Boží, jež si jdou vyprositi sílu, aby vytrvaly v nesnázích života a jež opět vycházejí z domu Božího s novou odvahou, radostí a silou ku své práci.

A uvážíme-li klidně vše a máme-li dobrou vůli, pak těžký hřích nelze tak lehce spáchat, jak mnozí se domnívají. Někteří nemírní horlivci, o nichž by sv. Benedikt řekl, že mají *zelus amaritudinis malus* — horlivost hořkou a zlou — obírají se ve svých myšlenkách stále hříchem a zavržením. V jisté „zbožné“ knize vypočítávají se řeholnicím možnosti upadnutí během dne do těžkého hříchu. To již proto je zvrácené, protože každý, kdo jen trochu zná psychologii, ví, že stálé myšlení na hřích a strach před hříchem může se státi i dispozicí k němu. Mnohem snadněji se vystříháme hříchu stálým uváděním si na mysl toho, že jsme vděčnými, šťastnými a milostmi zahrnutými dítkami Božími. A pak také neustálý strach před peklem a zavržením jest Boha zcela nehodný; Bůh nás přec nechce zavrhnouti, nýbrž uvésti nás do blaženosti, jen když my spolupůsobíme s milostí Boží. Ovšem, že mluví Spasitel o úzké cestě a bráně, ale přece jest též v Evangelích parabola o marnotratném synu, o milosrdném Samaritánovi, o dobrém pastýři a mnoho jiných, které nám na okamžik dovolují nahlédnutí do milosrdenství a láskou přetékaajícího Srdce Spasitelova a jež nás povzbuzují k důvěryplnému, radostnému a nadějeplnému smýšlení, jež jest hodno vykoupných.

Ať se nikdo nedomnívá, že tento názor jest příliš volný, naopak já nazývám onen názor volný a povrchní, jenž všude vidí těžký hřích a zavržení. Takoví lidé nemají ani ponětí o hrůze toho, co znamená spáchat těžký hřích, o tom bezmezném zlu býti od Boha na věky odloučen, jinak by nemohli tak lehkomyšlně si zahrávat se slovem „zavržení“.

Nesmíme brát v úvahu pouze objektivní prvky, těžkého hříchu, nýbrž musíme také počítati se subjektivními činiteli.

Abych se jasněji vyjádřil: to, co dle katechismu je těžkým hříchem a jím na věčnosti bude — neboť ani tečky ani čárky nebude odňato od zákona — nemusí ještě vždy pro jednotlivce býti těžkým hříchem, protože mu k těžké vině chybí jasné poznání a naprostá svoboda vůle.

Předčasně zemřelý apologeta Klug praví kdesi: „Kdo by dnes se cvičebnicí morálky v ruce šel ulicemi Berlína, musel by jistě 99% odsouditi k věčnému zavržení. Kdo však se snaží pochopiti a proniknouti duše těchto ubohých lidí a porozuměti strašnému řítěni se do propasti záhuby, a příčiny této hrozné zkázy, úsudek tohoto zasvěcence dopadne zcela jinak a přes to Boží přikázání zůstávají skálopevně ve své svaté neporušenosti.

Z toho však též poznáváme, jak správné a hluboce psychologické je slovo Spasitelovo: „*nesud'te!*“ Abychom mohli souditi, je nutno, abychom uvážili všechny okolnosti; to však žádný člověk nedovede, neboť nikdo nemůže viděti do duše svého bližního. Proto plným právem vyhrazuje si Bůh právo soudcovské sám pro sebe, jen On je schopen dle pravdy a spravedlnosti soudit.

Možnost, vystříhati se s milostí Boží těžkého hříchu a zachovati si milost posvěcující, bude tím větší, čím více přiblížíme se ideálu učiniti mši sv., jak jsem svrchu naznačil, osou celého života.

Kdo na začátku dne způsobem, jak jsme právě uvedli, slaví mši sv. spolu s knězem, a při mši sv. přijímá, pro toho je téměř nemožno, aby se během dne těžkým hříchem od Boha odloučil. A kdyby se snad přece někdy stalo, že by těžkým hříchem poskvřnil svou duši, pak nejbližší mše sv. slavena způsobem svrchu uvedeným, ho donutí k opětnému smíření s Bohem.

Mnozí se dají nesprávným názorem, jež mají o sv. zpovědi, odstrašit od úmyslu přistoupit ve mši sv., kterou spolu s knězem slaví, ke stolu Páně. Myslí, že sv. zpověď je pevně spojena se sv. přijímáním a domnívají se, že nesmí nikdy bez sv. zpovědi přijímat, nebo když několik dní po sobě přijímali a pak přestali, myslí, že nutně musí se vyzpovídat, aby mohli zase přijímat. Je nesmírně důležité pro zdravý křesťanský život, abychom o sv. zpovědi měli zcela správný a jasný názor. V prvních křesťanských stoletích byl většinou křtěni jen dospělí. Na ně působila tato krásná událost tako-

vým dojmem, že to bylo pro ně samozřejmé, odřici se navždy ďábla a postaviti se pod prapor Kristův. A při tomto svém rozhodnutí pevně setrvali. Zúčastnili se slavení sv. tajemství, žili mocí sv. přijímání z Krista a v Kristu pro Boha. Mnozí z nich snad jaktěživi se nezpovídali, však při každé mši sv., kterou spolu slavili s knězem, posilňovali se Tělem Spasitelovým.

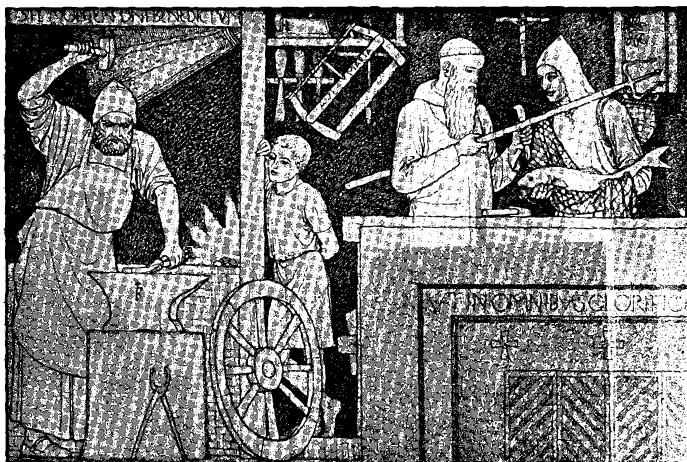
Také v našem životě vlastně již sv. křtem rozhodnutí padlo. V onu posvátnou chvíli položil Kristus svou ruku na nás a vtiskl nám své znamení, tu jsme se postavili pod jeho prapor, nemůže se tedy v pozdějším životě ještě o to jednat, abychom se teprve rozhodli pro Krista, nýbrž abychom vždy více a více žili s Kristem a jemu zůstali věrní.

Nemělo by se proto také toto rozhodnutí uměle vměstnati do křesťanského života. Ovšem možnost odpadu od Krista jest dána i po křtu, právě protože na nás, již jsme byli křtěni jako děti, krásná událost křtu sv. nemohla působiti takovým dojmem, jako u dospělých. Jest proto velice radno, abychom v pozdějším životě a často tento dojem nahradili tím, že si často zpřítomňujeme tuto svátost, jež se nám stala zdrojem nesmírných milostí; o tom však jindy.

Pro toho, jenž se přes to vše po křtu odloučil od Krista, a to stává se jedině těžkým hříchem, jest ustanovena svátost pokání. Zatím, co křest, biřmování a Eucharistie jsou ustanoveny pro normální, pravidelný vývoj života křesťanského, svátost pokání má význam mimořádný pro ty, kteří těžkým hříchem ztratili milost. Ovšem můžeme přijímat svátost pokání i tehdy, dopustili-li jsme se jen lehkých hříchů a je to též dobře, činíme-li to, ale není to naprosto povinností. A obzvláště lehkými hříchy nemáme se dát odstrašit od přijímání ve mši sv., kterou slavíme spolu s knězem, že snad jsme se před tím nezpovídali.

Dejme tomu, někdo je přítomen mši sv. a řekne si s dobrým svědomím: nemám těžkého hříchu, jinými slovy: neporušil jsem Boží přikázání v důležité věci, po zralém uvážení, s plnou svobodou. Ale vzpomeneme si: byl jsem často netrpělivý, roztržitý při modlitbě a v kostele, byl jsem také chvílku rozlobený, když se mi něco nepříjemného přihodilo, nemluvil jsem také vždy pravdu, vzal jsem maličkosti. To vše zajisté nejsou žádné ctnosti, jsou to chyby a nedokonalosti, i lehké hříchy to mohou býti. Ale přes to vše nemáme

opomenouti, ve mši sv., slavené spolu s knězem, přistoupiti k sv. přijímání, i když jsme se již dlouho nezpovídali. Slavíme-li mši sv. správným způsobem a přijímáme-li, jest právě toto silným prostředkem, abychom se časem sprostili těchto nedokonalostí, chyb a lehkých hříchů. Říkám úmyslně „časem“, neboť jedná se zde o život; život však se nedá vynutiti, to by znamenalo život zmechanisovat, jinými slovy: jej zničit. Ale v téže míře, v jaké slavíme shora uvedeným způsobem mši sv., zmohtní život nadpřirozený a silný, zdravý organismus sám sebou přemůže své škůdce, aneb učiní je neškodnými. Nemůžeme se přece vmyslíti do světa, který neexistuje: s některými nesnázei budeme nuceni bojovat

Práce mnichů: v kovárně.

až do smrti, protože jsou přirozeným následkem lidské podstaty.

Aby nám však tyto nesnáze nezpůsobily vážnou škodu, k tomu největších sil nabýváme ve mši sv. a při sv. přijímání.

Jinými slovy, není to nic jiného, než že vše závisí pouze od milosti Boží. Naše snaha může se nésti jen k tomu, abychom dokořán otevřeli svá srdce a připravili cestu milosti Boží. A též při tom jsme odkázáni na milost Boží. Učiniti mši sv. středem křesťanského života znamená dáti větší důraz na působení Boží než lidské a přiznati se, že jsme zcela

odkázání na Ježíše Krista, Pána našeho, znamená očekávatí všecken úspěch naší námahy od Ježíše Krista.

Jen to, a nic jiného žádá od křesťana dogmaticko-liturgický názor životní a jen tímto způsobem náboženský život mnohých i těch nejlepších křesťanů, jež často má ráz úzkostlivosti, bezradnosti a proto také nepřináší žádného užtku, může se státi opět radostným a užitkuplným. Krásně praví dogmatik, Karel Adam z Tübingen ve své výborné knize „Christus unser Bruder“: „Kde zmizelo nebo bylo zeslabeno radostné vědomí, že máme ve svatém člověčenství Kristově záruku, dokonce i sladkou jistotu nového života, tam z chudé půdy, slabé víry vypučí suchá rostlina moralismu a s ní i všechna křečovitá ctnost, přemrštěná askese a nervy ničící skrupulantství, jež z radostného poselství činí poselství hrůzy a strachu“ (str. 55.)

Vědomí našeho spojení s Kristem znamená pro nás jistotu „že v Kristu nalezneme vše. Zde povznáší se vznešený cit křesťanský, zde svatá radost vykoupených, jež nemůže již zoufatí nad svými hříchy, jež neklade v životě důraz na boj s hříchem, ale spíše na vroucí lásku ke Kristu. Křesťanství je radost, křesťanství je důvěra a stálé díkůvzdání. Kolik dobré vůle bylo již námi zmařeno, protože vždy stavíme svou vlastní sílu mezi sebe a Krista a protože nebereme vážné slovo „per Christum Dominum nostrum“, nýbrž že skoro vždy jen skrze nás samy chceme se státi blaženými.“ (Str. 88.) Nemáme práva se ptáti, zdali jsme též opravdu vyčerpali všechny tyto nesmírné hodnoty, jež jsou obsaženy v tomto způsobu modlitby; zda-li se často nerozptylujeme a nevykopáváme bídnych cisteren, tam, kde máme přece v našem dogmatu a v posvátné liturgii pravou vodu života; zda-li nejsme sami vinni na tom, že v dalekých obzorech křesťanského náboženského života zmizel smysl pro vnitřní hodnoty křesťanství, pochopení pro jeho nejtajemnější krásy a skryté síly. Nevyrostlo ze semene, jež jsme zasadili a zavlazovali místo radostného a vítězného křesťanství, jakési degenerované náboženství vybudované na omrzlosti a všednosti života, na unavenosti, ospalosti a vyžilosti? Zachovali jsme si my katolíci až dosud jasný pojem o svaté jednotě, jejíž hlavou je Kristus — nejsme vzájemně spojeni jen vnějšími organisacemi a ne vnitřně jednotným života schopným organismem?

Jen jediná je možná cesta nápravy: ta totiž, již nám před
oči staví dogma a liturgie a již nám denně na mysl uvádějí
slova modlitby: „per Christum Dominum nostrum.“ (Str. 94.)

(Pokračování.)

Grüssava.

Justinus Albrecht.

VÝCHOD Z EGYPTA.

(Pokračování.)

SEHON, král Amoritský, nespokojil se zamítavou
odpovědí, se kterou poselstvo israelské propustil
zpět do tábora, nýbrž v obavě, aby Mojžíš v odvetu
za odmítnutí s brannou mocí naň se nevrhl, přešel ihned
sám k útoku. Domníval se, že bude moci nic netušící národ
boží překvapiti a rozhodně poraziti, dříve, než by mohl
s útokem proti němu započítí. Hoře touhou po kořisti, dal
se na pochod k táboru israelskému, jsa přesvědčen, že na-
vrátí se jako slavný vítěz. Avšak příliš velké sebevědomí
jeho špatně se mu mělo vyplatiti. Nalezl Israelské dobře
k boji připravené, a místo, aby prudkým nápirem rozrazil
nepřátelský šik, jeho vlastní řady počaly kolísati a po chvíli
celé vojsko jeho obrátilo se na útek. „Israel ho porazil
ostřím meče, a zabral jeho zemi od Arnonu, až k Jaboku
a k Ammonitům.“ Nejprudší boj odehrál se u Jasy, města
ležícího ještě na poušti mezi Dibonem a Medabou, severně
od Arnonu. Národ vyvolený pak dovedl svého vítězství
využití a pronásledoval nepřítele až do Hesebonu. I tohoto
hlavního města ve výši as 900 m nad Středoziemním mořem
na jednom z pahrbků moabské vysočiny zmocnili se Israelité
v krátkém čase, a pak dobyli brzo celé území až k řece Ja-

boku, kde kdysi patriarcha Jakub bojoval při svém návratu z Mesopotamie onen tajuplný souboj s andělem Božím, jenž zdál se mu brániti při vstupu do dědictví otců jeho.

Tímto vítězstvím dobyli Israelité celého východního území jordánského, jehož potřebovali, aby mohli nerušeně překročiti pohraniční řeku, dělicí zemi Kanaan od Moabska. Aniž svým soukmenovcům zkřivili jediného vlásku na hlavě, mohli se Israelité nyní klidně zmocniti Zaslíbené Země; Jabok leží totiž poněkud dále na sever než ona část Jordánu, kterou měli Israelité na svém pochodu do Kanaanu překročiti, Hesbon, starý Hesebon, sídelní město krále Sehona, ležel asi 25 km severně od ústí Jordánu do Mrtvého moře, naproti Hesbonu pak směrem západním kananejská pevnost Jericho, na niž hodlali Israelité nejdříve útočiti. Tak mohl se vyvolený národ, ukryt slídivým zrakům nepřátel, pod ochranou Boží nerušeně připravit k posledním útokům na zaslíbenou zemi. Jakýsi nový duch, živější nálada zmocnila se Israelitů, jak prozrazují různé písně, opěvující porážku Amorrhejských. A přece nebyl triumf až dosud úplným. Mojžíš byl by mohl především překročiti Jordán pouze s mužstvem boje schopným, kdežto ženy, děti a starci se zavazadly byli by mohli zůstat v dobytém území amorrhejském, dokud by jim města kananejská neotevřela své brány.

V tomto případě byly by se zajisté rozptýlené zbytky Amorrhejských spojily se svými sousedy a bezbranný tábor napadly, zatím co voje israelské v dáli měřily své síly s Kananejci. Tomu musilo býti zabráněno, což stalo se tak, že také celé území jazerské bylo od Amorrhejských vyklíženo (sr. 5. Mojž. 2, 32 násl.). Pouze sousední země Ammonitů zůstala z rozkazu Hospodinova netknuta. Nyní měli Israelité před sebou úrodnou zemi Basan, prostírající se severně od Jaboku až k Hermonu. Hlavní města území tohoto byla tehdy Edrei (Dir'at) a Aštarot — dnešní zříceniny Aštere — dále pak Golan, Argob, Havoth, Jair a Salcha, takže země sahala na severu až k jižnímu svahu Hermonu, na západě až k jezeru Genezaretskému, na východě pak až k Hauranu. Jest to nejúrodnější část východního území jordánského, široká sopečná vysočina na severovýchodě několika řetězy hor od roviny dámašské oddělená. Byla to překrásná pastviště svlažovaná mnohými říčkami, kde již ode dávna pásla

se nesčíslná stáda skotu a bravu, zatím co husté lesy na západním svahu Hermonu těšily se pozornosti a obdivu ne menšímu než slavné cedry libanonské.

Nad touto pozeňnanou zemí panoval tehdy král Og, poslední potomek obřího pokolení Rephaim, obyvatelé země pak patřili k národu amorrhejskému. Sídlním městem tohoto krále bylo Aštarot, druhým hlavním městem Edrei; k říši jeho náležela ostatně i severní polovina Gileadu.*

Král Og, jsa příchodem Israelitů uveden do nemalých rozpaků, nedbaje výstrahy — zdrcující porážky Sehonovy — nesnažil se vůbec vejíti s nimi ve vyjednávání, nýbrž sebrav vojsko, napadl je jednoduše u Edraie; odvážlivost svou však zaplatil ztrátou moci i vyhlazením svého národa. „Pobili tedy také jej, syny jeho a všecek lid jeho do posledního muže a zabrali jeho zemi.“** Tak změnila se během několika týdnů naprosto tvářnost východní země jordánské. Dosavadní panovníci i potomci jejich byli vyhlazeni, srdce obyvatelů okolních krajů pak naplněna byla takovým strachem nad podivuhodnými úspěchy vyvoleného národa, jenž

* Toto východní území jordánské, Římany „Palaestina Salutaris“ nazvané, patří ještě dnes k nejurodnějším a má tak zdravé podnebí, že dle víry obyvatelů Damašku zůstává celá krajina ušetřena nemoci. Z novějších badatelů praví Tristram: „Nikdo nemůže si o dědictví Izraele utvořit správný úsudek, kdo nespátřil nadbytek Gileadu a holé skály judské, jež dávají své plody jen v odměnu za lopotnou práci.“ Mr. Oliphant jest tímto krajem přímo nadšen; chválí nejen zdravý vzduch vysočin, nýbrž i podivuhodnou úrodnost země. Rovina vydává tu nejbohatší žeň pšeničnou i jiného obilí; luštěniny všech druhů nalézáme v nejhojnější míře. V zemi jest příslovečně bohatství vína i oleje; vrchy jsou hustě porostlé a hojně zavlažené a na loukách pásli kdysi Gad a Manasse svá stáda...“ „Na rozdíl od krajů západně od Jordánu uchovala si země dosud veškerou plodnost.“ Plukovník Konder poukazuje zvláště na hojnost vod v moabském kraji, na rozdíl od země judské. Dešťová voda prosakuje zde až k neprostupnému vápenci a objevuje se v četných praméních, as 500 stop pod vysočinou, z nichž opět stékají nesčetné potůčky roklinami k Jordánu, ba i v suchém podzimku, anebo vlévají své vody přímo do Mrtvého moře. „Co nás v Moabu nejvíce překvapilo, bylo, že přicházejíce z Hermonu a z pouště Mar-Saby, ocitli jsme se pojednou v zemi řek.“ Dříve nalézaly se v Moabu ohromné vodní nádrže, z nichž některé až do dnešního dne jsou zachovány a mnohé by potřebovaly pouze malých oprav.

** Dle 5. Mojž. 3, 4., náleželo Ogovi na 60 opevněných měst, ostatní města v to nečítaje.

nyní převzal po Amorrhejských vládu nad oním územím, že i nejslabší mezi Hebrejci naplněn byl sebevědomím.

Veškerá stáda tohoto bohatého kraje dostala se následkem tohoto skvělého vítězství do rukou Israelitů. Kdežto Mojžiš říši Sehonovu rozdělil mezi kmeny Ruben a Gad, měla polovina kmene Manasse obdržeti Basan, avšak pod tou podmínkou, zúčastní-li se všichni boje schopní muži přechodu přes Jordán a budou-li svým bratřím při dobytí vlastní země Kanaan nápomocni.

Po porážce Amorrhejských táhl Mojžiš se svým lidem nejdříve opět k jihu, a utábořil se v kraji moabském, východně od Jericha, kananejské to pevnosti. Tato rovina náležela kdysi Moabským, byla jim však Sehonem odňata a tvořila nyní po porážce tohoto hlavní část území ve východní zemi jordánské Israelity dobytého. Zpráva o osudu obou králů amorrhejských rychle se rozšířila po kraji a znepokojila zcela pochopitelně především Balaka, krále moabského; obávalť se, že nejbližší útok bude namířen proti němu. Jelikož byl přesvědčen, že svými silami není s to, aby zasadil Hebrejcům rozhodující ránu, spojil se s Madianity, obývajícími částečně území na jihu a jihovýchodu až k Rudému moři, částečně pak vedoucími kočovný život. Ale ani ve spolku s Madianity nebyl si jist úspěchem; strašlivé porážky sousedů jej příliš poděsili. Proto poslal posly s mnohými dary do Pethoru k slavnému věštci Balaamovi, synu Beorovu, a vyzval jej, aby přišel a proklel Israele. „Snad budu pak moci porazit jej a vyhnati ze své země,“ vzkázal mu. „Vímť, že požehnaný jest, komu žehnáš, a zlořečený, komu zlořečíš.“

Dříve však, než započneme s vypravováním příběhu Balaamova, jest nám věnovati pozornosti jisté okolnosti, národu vyvolenému při dobytí nepřátelské země velmi nápomocné. Israelité byli totiž jak z různých příslibení vychází najevo, při svých bojích podporováni naprosto neobvyklými spojenci. Narazili-li u svých pokrevních příbuzných pouze na odpor, seslal jim Pán své zástupy na pomoc. Nebyli to však andělé, jež po boku Israelitů bojů se zúčastnili, nýbrž hejna šrňů přispěchala Hebrejcům na pomoc, jichž jedovaté zbraně nemálo jsou obávané a které při pronásledování nepřítelů rychleji se pohybují než nejrychlejší jezdeckvo. Svr. 2. Mojž. 23, 28., 5. Mojž. 7, 20. a hlavně Jos. 24, 12.:

„Poslal jsem před vámi sršně a vypudil jsem je z jejich sídel, dva krále amorrhejské, ne mečem ani lukem tvým.“ Vysvětlení tohoto poněkud záhadného místa podává nám 5. Mojž. 7, 20.: „Nad to pošle i sršně na ně Hospodin, Bůh tvůj, dokud všech nevyplení a nezahladí těch, kteří ti uniknou a kterým bude lze ukrytí se.“*

Z této narážky vyplývá, že se Amorrhejští ze strachu před zbraněmi Israele ukryli v různých jeskyních, že však byli odtamtud vypuzeni hejny sršňů tamtéž se zahrázdivších. V prvním okamžiku zdá se to býti sice poněkud zvláštním, víme však z dějin, že častěji byli kolonisté sršní nebo vosami přinuceni opustiti svá sídla. Tak nám aspoň vypráví Aelian.

Tristram rozeznává v Palestině čtyry různé druhy sršňů, z nichž dva staví svá hnízda na stromech nebo vůbec ve výšce, dva pak v jeskyních nebo pod zemí. Pokud nejsou dráždění, neútočí, běda však člověku nebo zvířeti, přiblíží-li se maně k jejich hnízdu, jediná spása záleží v rychlém útěku. Jest známo, že i ta největší stáda byla již častěji hejny sršňů obrácena na útěk. Nápadna jest okolnost, že bývalá království Sehona a Oga jsou krajem podzemních měst a že dle svědectví Mr. Oliphanta ještě dnes velká část obyvatelstva Hauranu a obvodu adchlunského přebývá v jeskyních. Tak obývala na př. celá obec vesnice Beit-Râs, čítající as 40—50 osob, i se svými stády jednu velkou jeskyni. Mr. Oliphant zjistil u oné vesnice celý systém dávno opuštěných jeskyních obydlí ve vápencové hmotě. Totéž našel i u Belooly, Rahabu a Deratu, což pro nás jest zvláště zajímavé, ježto Derat jest totožný s druhým sídelním městem Oga, jež v bibli sluje Edrei. V Deratu nalézáme pravý labyrint podzemních obydlí se širokými ulicemi, náměstím, krámy na způsob dukkánů a dvoranami, jichž stropy spočívají na obrovských sloupech. Střechu takové dvorany, podepřenou

* Exegeté neberou zde „sršeň“ ve vlastním slova smyslu, nýbrž nenalézajíce jiného uspokojujícího objasnění, mají na mysli nějakou bolestnou nákazu, která větší část vojska učinila buď boje neschopnou, nebo snad docela i zahubila. V našem případě však nemáme co činiti s alegorií, ježto výše uvedená místa i doslovně vzata dávají zcela jasný význam. Dle našeho názoru smíme slova Písma sv. jen tehdy vykládati v přeneseném slova smyslu, zdá-li se doslovné pojetí býti nelogickým. To však nelze v tomto případě tvrditi, naopak, různé okolnosti nasvědčují tomu, že „sršeň“ jest nutno bráti doslovně.

čtyřmi sloupy, tvořila jediná obrovská deska z jaspidu, bez jediné trhliny. Různými šachtami přiváděn byl do chodeb vzduch, světlo atd.

Podzemní příbytky Edreje a jiných měst tohoto kraje zřetelně označují válečnou taktiku Amorrhejských. Byli-li vážně nepřítelem ohrožováni, ustoupili tajnými chodbami do svých podzemních skrýší, kde se jich nepřítel ničím způsobem nemohl zmocnit. Tam pak buď vytrvali tak dlouho, pokud nepřítel se nevzdalil, anebo využili vhodného okamžiku, kdy se oddal naprosté bezstarostnosti, a náhlým výpadem mu připravili nepříjemnou porážku. V našem případě jim dle všeho hejna sršňů, zahnízdivších se nenadále v těchto podzemních obydlích, znemožnila pobyt v těchto jejich skrýších.

Balaam patří ve své věštecké úloze zajisté k nejzajímavějším osobnostem, s nimiž nás nejstarší dějiny israelské seznamují. Jest zřejmě pohanem, národu hebrejskému nikterak přátelsky nakloněným, proto přece jej však Hospodin používá za nástroj k zjevení své slávy světu. Do úst tohoto zvláštního muže, jenž jsa vzdálen toho srdce své a mysl svou učiniti přístupnější vyšším názorům, v přísném rozporu s obsahem svých věsteb sváděním k modloslužbě lstivě se pokouší o záhubu vyvoleného národa, vložil Bůh ta nejvznešenější proroctví o skvělé budoucnosti Israele, již mu přímo závidí. Již celý zjev a tajemné vystoupení tohoto zvláštního proroka vnucuje nám mimoděk otázku po jeho původu.

Odpověď na tuto otázku není, jak se zdá, těžká, dle Deut. 23, 4., kde čteme o „Balaamovi, synu Beorovu, z Mesopotamie syrské“. Jako rodné jeho město je tamtéž označeno „Pethor“, jehož poloha však až do nedávna byla učencům neznáma. V novější době teprve podařilo se pomocí assyrských klínových nápisů hádanku tuto rozluštit; hebrejské slovo „Pethor“ zní totiž v assyrské výslovnosti „Pitru“. O městě tohoto jména dočítáme se z nápisu na obelisku Salmanassarově, kde jest i poloha jeho blíže určena, totiž nedaleko Eufratu, či ještě přesněji na Irgammi, jednom z jeho přítoků, o němž prozatím není nic bližšího známo. Dle nápisu Salmanassara II. u pramene Tigridu jest tato říčka Irgammi pravděpodobně totožna s nynějším Sagurem: „Jež leží na břehu Eufratu, nad řekou Sagur, jež syrští obyvatelé zovou Pethor (Pitru).“

Dle těchto nápisů byla by tedy přesná poloha rodného města Balaamova zjištěna, zvláště když i Deut. 23, 4. výslovně označuje Mesopotamii za otčinu tohoto zvláštního svěťce a biblické pojmenování města s assyrským souhlasí. Jednalo by se o kraj aramejský a sice přicházely by v úvahu obvody, v nichž se zdržoval patriarcha Abraham těsně před svým přesídlením do Kanaanu, tedy území haranské, kde dle nápisů leželo i assyrské Pítru.

Ačkoliv nynější exegeté na základě těchto údajů považují hádanku tuto za rozřešenou, možno přece o správnosti tvrzení tohoto pochybovati. Především nutno vzít v úvahu text 4. Mojž. 22, 5.: „Poslal tedy (Balak) posly k Balaamovi, synu Beorovu, věštcí, který sídlil nad řekou země synů Ammonových, by ho zavolali.“ Hebrejský text uvádí zde také ještě jméno Pethor, a dále nutno ještě poznamenati, že většina rukopisů má v textu místo slova „Ammon“ pouze „Ammo,“ což by znamenalo „země synů jeho (= Balakových)“. Pak ovšem tvrzení, že Pethor leží v Assyrii, jest velmi pravděpodobné, ježto z udání textu dá se souditi na nějaký sousední kraj. Dále nutno uvážit, že dle 4. Mojž. 24, 25. po vyplnění svého úkolu „Balaam se zvedl, a vrátil se domů,“ zatím jej však nalézáme u Madiánů, jimž dává radu, aby Israelity svedli ku své smilné modloslužbě. Tam také byl od Israelitů, kteří pod velením Fineesovým podnikli proti Madiánům na rozkaz Hospodinův válečnou výpravu, zabit (4. Mojž. 31, 8., Jos. 13, 22.). Boj tento odehrál se v okolí tehdejšího hlavního tábora israelského u Settimu, poslední to stanice před přechodem přes Jordan. Madiánité neobývali Mesopotamii, nýbrž sídla jejich nalézala se na pomezí Ammotska, Moabska a Edomska; jinak však kočovali v území sinaitickém. Madiánská karavana, v Genesi též ismaelskou zvaná, které byl prodán Josef od zrádných svých bratrů, cestovala se svými velbloudy z Galaadu do Egypta. Galaad — jméno toto zachovalo se do dneška v jménu pohoří Džilad — byl obvod v území Ammonitů, tedy na severu Moabska. Sídla Madiánitů a Ismaelitů nebyla přesně ohraničena, takže jména často bývala zaměňována, jako v knize Soudců 8, 22.: „z rukou Madiánských“, ve verši 24. pak čteme „Ismaelští“, ve v. 26. opět „králové madiánští“. Ismaelité obývali hlavně pohoří sinaiské, nalézáme je však také v Hauranu a Libanonu. Ismaelité a Madiánští nazývají Abrahama svým pra-

otcem; první jsou potomky Haĝar, druzí pak Ketury. Pocházel-li Balaam z území hauranského, pak mohl tento kraj zcela dobře býti označován jménem Aram; bible rozeznává tamtéž — jižně od Damašku až k Hermonu — Aram Zoba a Aram domu Rechob.

Že Balaam nebyl povolán z Mesopotamie, jest zjevné i z toho, že dle 4. Mojž. 22, 21., nečinil žádné dlouhé přípravy k cestě: „Ráno Balaam vstav, osedlal svou oslici a jel s nimi (s posly Balakovými)“. K cestě z Mesopotamie do Moabska ve východním území jordánském nikdo nepoužíval oslů, nýbrž velbloudů. Tak učinil i Jakob, ubíraje se z Haranu do zaslíbené země. (1. Mojž. 31, 17.): „Jakob tedy vstal a vysadiv děti i ženy na velbloudy, dal se na zpáteční cestu.“ Rachel pak skryla modly svému otci ukradené pod velbloudí sedlo. Ve 32. kapitole první knihy Mojžíšovy se dále dočítáme, že Jakob, „oddělil od svého majetku dary pro svého bratra Esaua: ... třicet velbloudic i s mláďaty ...“

Dále nutno uvážit, že vzdálenost mezi Haranem a hlavním městem Moabska u Keraku obnáší ve vzdušné čáře asi 650 až 700 km. Cesta z Haranu a jeho okolí do metropole moabské byla tedy trvala asi 14 dní, počítáme-li, že osel urazí denně nejvýše 50 km. Dvojnásobná cesta — první poselstvo vrátilo se totiž s nepořizenu — tam i zpět byla by tedy vyžadovala alespoň 2 měsíců. Že i poslové Balakovi použili oslů, vyplývá z toho, že cestovali společně s Balaamem, tedy by se jeho rychlosti byli musili přizpůsobiti. Dobrý jezdecký velbloud (hedžin) urazí denně až 20 mil, tedy o mnoho více než nejlepší kůň. Oslů se při tak dalekých cestách užívá pouze jako nákladních zvířat, nikoliv však k jízdě.*

Tak cestovali bratři Josefovi s osly do Egypta, by nakoupili obilí. Ismaelští kupci, kterým prodán byl Josef, použili dle 1. Mojž. 37, 25., velbloudů k dopravě voňavky, kadidla a ladana z Galaadu do Egypta. Z 1. Mojž. 31, 23., se dovidáme, že Laban teprve třetího dne po útěku Jakobově „vzav své bratry, honil ho sedm dní až ho dohonil na pohoří Galaadu“, což ovšem bylo možno jen tím, že použil k pronásledování rychlých hedžinů,

* Nákladní velbloud urazí s nákladem 150 kg denně průměrně 25—30 km; jezdecký velbloud pak vydrží několik dní za sebou běžeti denně 150 km za 16 hodin, s krátkým odpočinkem v poledne.

Připomeneme-li si veškeré události od odchodu od Horu až do poslední kárné řeči Mojžíšovy po smrti Balaamově, musíme přiznati, že doba zbývající mezi pochodem a dobytím země k vykonání dvojnásobné cesty do Mesopotámie naprosto nestačí. Aron zemřel u hory Hor 1. dne 5. měsíce ve 40. roce od východu z Egypta. 30 dní trval smutek za zemřelého velekněze. Pak táhl národ vyvolený od Horu jižním směrem k zátoce akabské, chtěje pak obejítí kraj Edomský.

Na cestě k území moabskému jest mnoho stanic, na nichž Israelité buď krátce jen odpočívali, nebo rozbili pravidelné ležení, dle slov Písma „castrametati sunt“, což znamená, že na dotyčném místě děle se zdrželi. Pak následovalo bezvýsledné jednání s Amorrhejskými o volný průchod. Boj z toho vzniklý trval zajisté nejméně měsíc. Po porážce Amorrhejských a vyklizení jejich země, jež vyžadovalo při nejmenším doby jednoho měsíce, následoval boj s Ogem, králem basánským, v jehož území bylo 60 opevněných měst, takže i zde bylo zapotřebí alespoň téže doby, k úplnému dobytí země. Teprve po těchto rozhodných vítězstvích Israelitů vyslal Balak, král moabský, poselstvo k Balaamovi. Mojžíš pak měl své poslední řeči na rozloučenou k Israelitům po dobytí Moabska a potrestání Madiánských, při nich také Balaam přišel o život, *1. dne 11. měsíce 40. roku od východu z Egypta.*

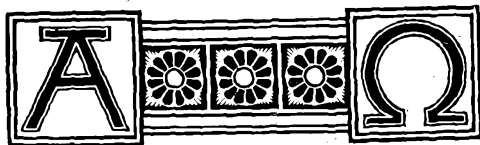
Dvojnásobnou cestu z Moabska k Eufratu v oné krátké době mezi ukončením boje s Ogem a koncem 10. měsíce není možno vykonati, ježto by pro celou cestu od Horu až k výšinám moabským a pro dobytí země bylo zbylo necelých 5 měsíců. Nutno uvážiti, že dle 4. Mojž. 33, 19. násl., pouze mezi Retmou a Šiongaber bylo již 17 stanic. Tentokrát konán byl pochod zajisté bez dlouhých zastávek, ježto u mezistanic se netábořilo, ale vzhledem k množství čítajícímu několik set tisíc hlav nebyl přece jen příliš rychlý, takže cesta od Horu až k hranicím říše amorrhejské s obejetím kraje edomského trvala při nejmenším 2—3 měsíce. 4. Mojž. 33, 41. násl. jmenuje stanice, kde Israelité „castrametati sunt“ t. j. rozbili tábor: „Salmona, Funon, Obot, Ijeabarim, Dibongad (fixere tentoria = postavili své stany) ...“. 4. Mojž. 21, 10. ff. uvádí za Ijeabarim ještě stanici u potoka Zared, pak Mattanu, Nahaliel, Bamot (Bamot-Baal), jenž ležel pravděpodobně nedaleko Dibonu. Odtud pak vyslal Mojžíš

posly k Sehonovi, jehož zamítavá odpověď měla v zápětí vypuknutí nepřátelství.

Po střízlivém uvážení všech těchto okolností pak nutno přiznati, že bydliště Balaamovo leželo kdesi nedaleko hranic Moabska a Ammonska, tedy pravděpodobně ještě v Palestině, a sice v severní části země, ježto Balak vyšel věštcí vstříc do města, jež leželo na říčce Arnonu v nejzazší části říše. Pak by se jednalo o cestu 2—3 dnů, kterou lze vykonati na oslu. Přesnou polohu Petoru nyní ovšem určití nemůžeme. Existovalo však na oné straně řeky Jarmuk, jež před dobytím kraje tohoto Amorrhejskými tvořila hranici Ammonska, a sice východně od jezera Genezaretského, městečko téhož jména, jak dokazuje Tell Abul Betar, dnešní pojmenování zříceniny na onom místě se nalézající. Tell značí v arabštině u místních jmen polohu zaniklého města. Změna jména „Petor“ v arabské „Betar“ není naprosto nic zvláštního, ježto v arabštině neexistuje souhláska P, jež nahrazuje se buď hláskou F nebo P, hebrejské O pak zní v arabštině asi jako zavřené A. Proti ztotožňování Petor a Betaru nelze tedy ničeho namítati, naopak, novým důkazem tohoto jest okolnost, že sídlo, ležící pouze 8 km východně, nese jméno Koab, t. j. hvězda. Zda by nemělo býti souvislosti mezi rodištěm Balaamovým a onou významnou hvězdou jeho slavného messiášského proroctví o východu hvězdy z Jakoba?

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

LITURGIE A GREGORIÁNSKÝ ZPĚV.

DRUHÉ číslo římského časopisu „Acta apostolicae Sedis“ (ze dne 6. února 1929) přináší na prvním místě „apoštolskou konstituci“, ustanovující, aby se liturgie (t. j. služby Boží podle platných předpisů), gregoriánský zpěv a posvátná hudba více a více zvelebovaly. Touto konstitucí potvrzuje sv. Otec Pius XI. co ustanovil před pět a dvaceti lety papež Pius X. svým „Motu proprio“ ze dne 22. listopadu 1903 a nejen potvrzuje, nýbrž doplňuje a přísněji nařizuje.

Tedy již *pět a dvacet let* uplynulo od vydání onoho památného „Motu proprio“ Pia X., a v kolika chrámech Páně byl od té doby zaveden a pěstován gregoriánský zpěv podle vatikánského vydání? Nedávno jsme četli v jednom českém časopisu tesklivou poznámku, že v Praze gregoriánský zpěv není slyšet než v Emauzích. To třeba poopravit v ten smysl, že gregoriánský zpěv podle vatikánského vydání lze slyšet aspoň v neděli mezi školním rokem v kostele kněžského semináře, v Dejvicích, druhdy u sv. Salvatora. Jinde velice málo, anebo nic, leda ještě tak nějaké drobečky podle zkráceného vydání Pustetova. Smíme doufat, že slova sv. Otce Pia XI. padnou na úrodnější půdu?

Pro její důležitost podáváme konstituci Pia XI. v úplném překladu.

PIUS BISKUP, SLUHA SLUHŮ BOŽÍCH PRO VĚČNOU PAMĚŤ.

Jelikož obdržela církev od Zakladatele, Krista, úřad, aby opatrovala svatost bohopocty, zajisté jí přináleží, aby, zachovávajíc podstatu oběti a svátostí, to nařizovala — totiž ceremonie, obřady (ritus), formule, modlitby, zpěv — čím by se nejlépe řídila ona vznešená a veřejná služba, jejíž zvláštní jméno je *Liturgia*, jaksi po výtce posvátná akce (úkon). A zajisté posvátná věc je liturgie; neboť jí se povznášíme k Bohu a s ním se spojujeme, víru svou mu projevujeme a nejvážnější povinností se mu zavazujeme za obdržení dobrodiní a poskytnutou pomoc, jichž máme stále zapotřebí. Odtud pochází jakési vnitřní spojení mezi věroukou a posvátnou liturgií, jakož i mezi křesťanskou boho-

poctou a posvěcením lidu. Pročež Celestin I. minil, že v cti-
hodných formulích liturgie je vyjádřeno pravidlo víry; ne-
boť praví: „zákon víry budiž stanoven zákonem modlitby.
Neboť když biskupové křesťanského lidu vykonávají svě-
řený jim úřad, zastupují u Božího milosrdenství lidské po-
kolení a prosí a se modlí ve spojení s úpěním celé Cirkve.“*
Tyto společné modlitby zvané nejprve *opus Dei* (dílo Boží),
potom *officium divinum* (povinnost Boží), jaksi dluh, který
jest denně Bohu spláceti, konaly se druhdy v noci i ve dne
za hojně účasti křesťanů. A je ku podivu, jak mnoho při-
spěly již za starodávna ony prosté zpěvy, které krášlily po-
svátne modlitby a liturgické úkony, k udržování zbožnosti
v lidu. Neboť zvláště v starých basilikách, kde biskup, du-
chovenstvo a lid střídavě zpívali Boží chvály, liturgické
zpěvy nemálo k tomu přispěly, že přemnozí barbaři byli
přivedeni ke křesťanství a k civilisaci, jak svědčí dějiny.
V chrámech naučili se odpůrci katolické víry učení o obco-
vání svatých; ariánský císař Valens, byl velebností služeb
Božích, které konal sv. Basil, jat jakýmsi nezvyklým úžasem,
že byl jako bez sebe; v Miláně dotírali kacíři na sv. Ambro-
že, že prý okouzluje lid liturgickými zpěvy, kterýmiž ovšem
byl tak dojat sv. Augustin, že se rozhodl přijmouti víru
Kristovu. V chrámech, kde skoro z celého města sestával
ohromný sbor (chorus), nabývali řemeslníci, stavitelé, ma-
líři, sochaři, ano i literáti liturgií takového poznání theolo-
gie, jaké až podnes tak velice se jeví v památkách onoho
středního věku.

Z toho lze poznati, proč římsí papežové s takovou péčí
opatrovali a chránili liturgii, a že s podobnou péčí upravo-
vovali zákony posvátne liturgie, a hleděli je chrániti a ode
všeho pokažení zachovati, s jakou se snažili vhodnými slovy
vyjádřiti články víry. Taktéž jest jasno, proč svatí Otcové
ústně i písemně vykládali posvátanou liturgii (čili *zákon
modlitby*), a Tridentický sněm chtěl, aby byla křesťanskému
lidu vysvětlována.

Co však se týče naší doby, měl Pius X. tehdy před 25 lety
v oněch předpisech svého *Motu Propria* o gregoriánském
zpěvu a posvátne hudbě a především to na mysli, aby vzbudil
a živil v lidu křesťanského ducha, když by moudře od-

* List k biskupům Gallie.

stranil to, co nesluší svatosti a velebnosti chrámu. Neboť proto se schází vají věřící v domě Božím, aby tu jako z hlavního pramene čerpali zbožnost, když se činně účastní cti-hodných mysterií církve a veřejných a slavných modliteb. Pročež mnoho na tom záleží, aby cokoliv je okrasou liturgie, bylo vymezeno jistými zákony a předpisy církve, tak, aby uměny, jak je slušno, skutečně jako vznešené služebnice bohopoctě sloužily, což jistě nebude na újmu těmto uměním, kterých se na posvátných místech používá, nýbrž spíše jim dodá důstojnosti a lesku. To se ukázalo podivuhodným způsobem zvláště v posvátné hudbě: neboť, kdekoliv bylo oněch předpisů pilně šetřeno, tam nejen oživily krásy tohoto vzácného umění, nýbrž začal vzkvétat také duch náboženský, protože křesťanský lid, vniknův hlouběji do smyslu liturgie, navykl si častější účasti na oběti mše sv., zpěvu žalmů a veřejných pobožnostech. To jsme my sami s radostí zažili, když v prvním roce našeho Pontifikátu ohromný sbor kleriků všech národností, gregoriánským zpěvem zušlechtil slavnou liturgii, kterou jsme ve Vatikánské basilice slavili.

Avšak je toho líto, že na některých místech oněch velemoudrých zákonů nebylo šetřeno a tak nebylo dosaženo žádoucího z nich užítku. Neboť dobře víme, jak někteří se holedbali, že nejsou vázáni oněmi zákony, které byly přece tak slavně vydány; jiní zase, že zprvu se jimi řídili, avšak poznenáhlu přijali takový druh hudby, jakého do chrámů nelze naprosto připustiti; konečně, že někde, obzvláště když se slavila stoletá památka proslulých hudebníků, si odtud vzali příčinu, aby byly předneseny v chrámu některé skladby, které jsou sice výborné, ale pro posvátné místo a liturgii nevhodné, a proto jich v kostelích nemělo býti použito.

Pročež, aby duchovenstvo a lid svědomitěji poslouchali oněch zákonů a předpisů, jež mají býti po celé Církvi svaté a přesně zachovávány, je libo zde něco připojiti, co jsme v této době dvaceti pěti let ze zkušenosti poznali. A tím raději to činíme, jelikož, jak jsme pravili, v tomto roce připadá památka na obnovení posvátné hudby a kromě toho byla slavena památka mnicha Guidona z Arezzo. Když tento asi před devíti sty léty na rozkaz římského papeže přišel do Říma, předložil svůj důmyslný vynález, kterýmiž by se liturgické zpěvy, od pradávna zachované, snáze uveřejnily a k užítku a okrase církve i samotného umění nepo-

rušeně pro budoucnost zachovaly. V Lateránském paláci, kde především sv. Řehoř Veliký sebrav, uspořádav a rozmnoživ poklad posvátné monodie, dědictví to a odkaz Otců, tak moudře založil onu slavnou školu (*Schola*) k zachování správného přednesu liturgických zpěvů, mnich Guido učinil zkoušku svého podivuhodného vynálezu před římským duchovenstvem a samotným papežem. Svatý Otec bezvýhradně schválil vynález a udělil mu zaslouženou pochvalu a tím způsobil, že tato novota poznenáhlu vešla všude ve známost k velkému rozkvětu všelikého druhu hudby.

Pročež všem biskupům a představeným, kteříž jsouce strážci liturgie, mají míti péči o posvátné umění v kostelích, chceme zde dáti některé pokyny, jaksi vyhovující přáním, na která Nás u příležitosti hudebních kongresů, zvláště nedávného sjezdu v Římě, upozornili někteří duchovní správcové a pilní tohoto umění šířitelé, kterýmž všem zde zaslouženou chválu vzdáváme. Nařizujeme, aby těchto pokynů bylo dbáno, a naznačujeme, jakým způsobem toho lze jistěji docílit.

I. Kdožkoli chtějí dosáhnouti důstojnosti kněžské, nejnem v seminářích, nýbrž i v řeholních domech, nechať se cvičí hned od útlého mládí v gregoriánském zpěvu a posvátné hudbě, jelikož se tehdy snáze naučí těm věcem, které se týkají tónů a modulací, a mají-li chyby v hlase, mohou je odstraniti anebo aspoň napravit, kdežto by se z nich v pozdějším věku nijak nemohli vyléčiti. Výcvik ve zpěvu a hudbě jest započítí od nejnižších škol a je v něm pokračovati na gymnasiu a lyceu. Tímto způsobem ti, kteří přijmou vyšší svěcení, nabyvše již poznenáhlu zběhlosti ve zpěvu, budou se za theologických studií bez námahy a obtíže moci vzdělati v oné vyšší disciplině, kterouž bychom docela správně nazvali *estetikou* gregoriánského jednohlasu a hudebního umění, polyfonie a varhan, a kterouž znáti, kleru docela sluší.

II. Budiž tedy v seminářích a jiných studijních ústavech k zdárné výchově obojího kleru krátké, avšak časté, ba téměř denní vyučování nebo cvičení v gregoriánském zpěvu a posvátné hudbě; bude-li, se to dítí v duchu liturgickém, bude to po studiu těžších předmětů pro chovance spíše úlevou než břemenem. Širší a dokonalejší vzdělání obojího kleru v liturgické hudbě jistě k tomu přispěje, aby *chórové*

officium bylo obnoveno v dřívější důstojnosti a bývalém lesku, což jest důležitou částí bohoocty, jakož i, aby tak zvané *scholae a capellae musicorum** byly opět přivedeny k bývalé slávě.

III. Kdožkoliv v *basilikách, v katedrálních, kolegiálních a konventních chrámech řeholníků* řídí a vykonávají služby Boží, nechať vši silou se snaží, aby *chórové officium* bylo správně („rite“), to jest podle předpisů církve obnoveno; nejenom co se týče všeobecného předpisu, aby se Boží officium konalo vždycky *důstojně, pozorně a nábožně*, nýbrž i co se týče umění zpěvu; neboť při zpěvu žalmů jest dbáti správnosti tónů se svými mediacemi a zakončeními, které patří k jednotlivým tónům, jakož i patřičné pausy při asterisku a konečně úplného souhlasu při společném zpěvu žalmových veršů a slok hymnů. Koná-li se vše dokonale, je to, jakoby všichni, kteří v náležitém pořádku pějí žalmy, dávajíce podivuhodným způsobem najevo jednotu srdcí v klanění se Bohu, střídavým zpěvem obou stran chóru napodobovali onen věčný chvalozpěv serafínů, kteří volali jeden k druhému: „*Svatý, svatý, svatý*“.

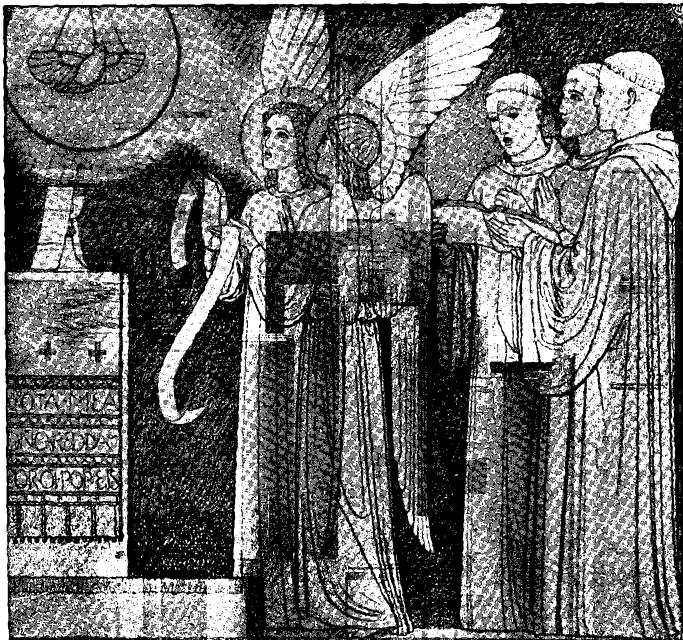
IV. Aby však se budoucně nemohl nikdo lehce omlouvatí a nemyslil, že jest osvobozen od povinnosti poslouchatí zákonů církve, všechny řády kanovníků a taktéž řeholní komunity, nechať v určitých k tomu shromážděních o těchto věcech jednají; a jako druhdy byl *kantor* čili *ředitel kůru*, tak nechať budoucně v chórech kanovníků a řeholníků je zvolen zběhlý člen, kterýž by se staral o zachovávání pravidel liturgie a chórového zpěvu a opravoval chyby jednotlivců i celého sboru. Nebudíž zde opomenuto, že podle staré a stálé kázně církve i podle kapitulárií a konstitucí, jež posud mají platnost, všichni, kdožkoliv jsou vázáni k chórovému officiu, mají aspoň řádně znáti gregoriánský zpěv. Gregoriánský pak zpěv, jehož v kostelích kteréhokoliv řádu jest používatí, je ten, který byl podle starých rukopisů věrně obnoven a v autentickém vatikánském vydání od církve přepsán.

V. Také doporučujeme *hudební kapely* všem, kterých se týká, jelikož během času na místě starých *škol* byly zavedeny a při větších basilikách a kostelích k tomu ustano-

* T. j. hudební školy a kapely.

veny, aby hlavně polyfonní hudbu pěstovaly. Právem tedy bývá posvátná *polyfonie* po gregoriánském zpěvu zařazena na druhém místě: pročež velice si přejeme, aby takovéto kapely, jež kvetly od čtrnáctého do šestnáctého století, tak i dnes byly zvláště tam obnovovány a k rozkvětu přiváděny, kde častější a slavnější služby Boží vyžadují větší počet zpěváků a pečlivější jejich výběr.

VI. *Školy chlapců* (zpěváků) bud'ťež zakládány nejenom u větších chrámů a katedrál, nýbrž i u menších a farních

Zpěv mnichů při bohoslužbě.

kostelů; chlapci pak bud'ťež cvičeni ve správném zpěvu od mistrů kapel, aby se jejich hlasy podle starého obyčeje církve připojily ke sborům mužů, obzvláště když se jich má použití, jak to druhdy bývalo, v polyfonní hudbě pro nejvyšší hlas, kterýž byl nazýván *cantus*. Z jejich řad vyšli, jak známo, obzvláště v šestnáctém století, dovední skladatelé, mezi nimiž nejvíce vyniká Jan Petr Alois Palestrina.

VII. Jelikož však jsme se dověděli, že se někde dějí pokusy, aby byl znova zaveden druh hudby, který se k slavení svatého officia docela nehodí, obzvláště pro nemírné po-

užívání hudebních nástrojů, prohlašujeme zde, že zpěv s instrumentální hudbou není od církve nikterak považován za dokonalejší způsob hudby a za lépe se hodící pro služby Boží; neboť se sluší, aby hlas více zazníval v chrámu Páně než hudební nástroje, totiž hlas kléru, zpěváků a lidu. Avšak nikdo nemysliž, že církev je proti rozkvětu hudebního umění, protože dává přednost lidskému hlasu před hudebním nástrojem; vždyť žádný nástroj, byť byl sebe vzácnější a dokonalejší, nemůže předčít lidský hlas ve vyjádření vnitřních citů, obzvlášť tehdy, když duch sám ho používá, aby modlitby a chvály přednesl všemohoucímu Bohu.

VIII. Jsou zajisté vlastním hudebním nástrojem církve *varhany*, od předků jí předaným, kterýž pro jakousi velkolepost a velebnost byl považován za vhodný, aby se připojoval k liturgickým úkonům, buď aby doprovázel zpěv, anebo, mlčí-li chór, aby podle pravidel vyluzoval příjemné harmonie. Avšak při tom jest se míti na pozoru, aby k posvátnosti se nepřimísila světskost, což může míti svou příčinu jednak v stavitelích varhan, jednak ve varhanících, kteří si libují v podivnostech nejnovější hudby, a vedlo by k tomu, že by se tento podivuhodný nástroj uchýlil od účelu, kterému jest určen. Přejeme si sice, aby podle předpisů liturgie cokoli se týče varhan, stále se zdokalovalo; avšak nelze nám na to nežalovati, že jako druhy jinými způsoby hudby, které Církev právem zapověděla, tak dnes nejnovějšími způsoby pokouší se světský duch vlouditi se do chrámu; kdyby tyto způsoby se začaly rozmáhati, nemohla by Církev jinak než je zavrhnouti. Ať zaznívají v chrámech jen ty hlasy a souzvuky varhan, které svědčí o velebnosti místa a příjemně vyjadřují posvátnost bohoslužebných úkonů; tak bude vzkvétati umění jak stavitelů varhan tak hudebníků, kteří na ně hrají, k skutečnému prospěchu svaté liturgie.

IX. Aby však *věřící měli živější účast* na službách Božích, staniž se gregoriánský zpěv v těch částech, které patří lidu, opět lidovým zpěvem. A zajisté je velmi zapotřebí, aby věřící ne pouze jako cizí a němí diváci, nýbrž krásou liturgie docela naplnění, tak byli přítomni posvátným ceremoniím — také když se konají průvody či tak zvaná procesí v spořádaných zástupech duchovenstva a bratrstev — aby podle platných pravidel střídavě zpívali s knězem nebo se sborem

zpěváků; šťastně-li se to provede, nestane se již, aby lid buďto nijak se nezúčastnil, anebo jen jakýmsi slabým a polohlasným mručením sotva odpovídal společným modlitbám přednášeným ať liturgickým ať národním jazykem. —

X. Na tom ať obojí klerus pilně pracuje, ovšem povzbuzen příkladem biskupů a místních představených, aby buď sami anebo prostřednictvím jiných, kteří to dovedou, se starali o *liturgické a hudební vzdělání lidu*, což úzce souvisí s křesťanským učením. To se snáze provede, jestliže se hlavně školy, nábožné spolky a ostatní sdružení vycvičí v liturgickém zpěvu; komunity řeholníků, sester a nábožných žen nechať se přičiní, aby toho cíle dosáhly v různých ústavech, které jsou jim za účelem výchovy a vyučování svěřeny. Také máme naději, že v této věci mnoho dokáží ony spolky, které v některých zemích, za vedení církevních představených, se snaží posvátnou hudbu podle zákonů církve obnoviti.

XI. K dosažení toho všeho, by to odpovídalo našemu očekávání, je třeba zběhlých a četných *učitelů*. Udělujeme zaslouženou pochvalu školám a ústavům toho druhu, které byly po širém katolickém světě založeny; vždyť vyučující bedlivě těmto předmětům, vzdělávají výborné a schopné učitele. Ale docela zvláštní vzpomínku s velkou pochvalou chceme na tomto místě věnovati *Vyšší papežské škole posvátné hudby*, která byla již r. 1910 Piem X. v Římě založena. Této škole, kterouž potom Náš nejbližší předchůdce, Benedikt XV., pilně podporoval, také My prokazujeme zvláštní přízeň, jakožto drahému dědictví od dvou papežů nám zanechanému a proto ji také všem představeným velice doporučujeme.

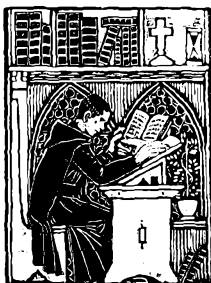
Víme sice dobře, jak mnoho píle a práce vyžaduje to všechno, co jsme shora nařídili. Avšak kdo neví, jak čtná a s jak velkým uměním vykonaná díla odkázali naši předkové potomstvu; ti se nedali přemoci žádnými obtížemi, protože byli nadchnuti snahou nábožností a duchem liturgie? A není divu: neboť cokoliv pochází z vnitřního života, kterýmž Církev žije, převyšuje vše i to nejdokonalejší na tomto světě. Obtíže přesvatého tohoto úkolu nechať spíše povzbudí a povznesou mysle představených Církve, než aby je zlomily. Budou-li všichni svorně a vytrvale poslušni Naší vůle, prokáží službu nejvyššímu biskupu na výsost hodnou svého bi-

skupského úřadu. To nařizujeme, prohlašujeme, ustanovujeme rozhodující, že tato apoštolská konstituce má a bude stále mítí platnost, vzdor jakýmkoli odporujícím ustanovením. Pročež nikomu nebudiž dovoleno tuto konstituci Námi uveřejněnou porušovati anebo jí svévolně odporovati.

Dáno v Římě u sv. Petra, v padesátém roce Našeho kněžství, dne 20. měsíce prosince roku 1929, v sedmém Našeho pontifikátu.

Fr. Andreas kard. Frühwirth,
Cancellarius S. R. E.

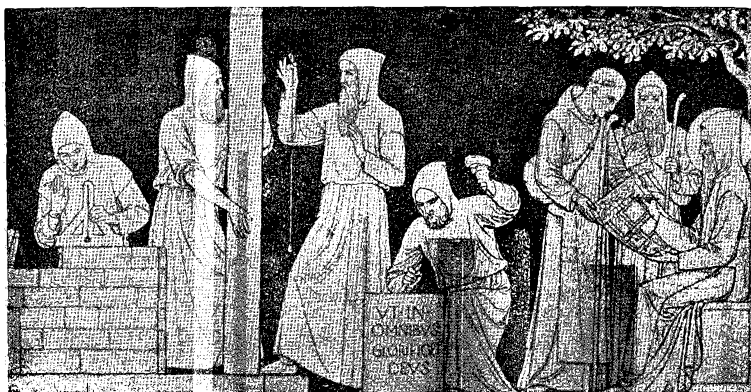
Camillus kard. Laurenti,
S. R. C. Pro Praefectus.

ZÁKLADNÍ MYŠLENKY A MODLITBY K OBĚTI A PŘIJÍMÁNÍ VE MŠI SVATÉ.

NÁSLEDUJÍCIMI myšlenkami a modlitbami nechceme nahradit liturgické modlitby, jež dle Pia X. blahé paměti znamenají „modlení se mši svatou“ na rozdíl od „modlení se ve mši svaté“.

Chceme jimi prostě věřícím přivést na mysl dogma, mystiku, nauku a milost mše sv. a tak připravit cestu k ještě vřelejší a užší spoluúčasti na božské liturgii, zkrátka, následující modlitby mají jen za účel, připravit správnou dis-

Práce mnichů: stavitelství.

posici duševní k liturgické spoluúčasti na eucharistickém tajemství.

a) Kristus spojuje jak časem, tak myšlenkami svou oběť na kříži se mší sv. tím, že ustanovuje tuto v předvečer oné na památku své oběti a chce, abychom i my ve mši sv. Ho obětovali v tomto duchu Otci nebeskému.

„To čiňte na mou památku.“

V těchto slovech, o Pane, dal Jsi vyznění ustanovení nejvyšší Eucharistie v předvečer svého utrpení. Apoštol Pavel, jenž výslovně podotýká, že jen podává to, co od Tebe slyšel, podává tato Tvá slova pronesená při eucharistické oběti a dodává pak ještě vysvětlení, týkající se eucharistické obětní hostiny: „Kdykoli totiž jíte chléb tento a pijete kalich, smrt Pána zvěstujete, dokavad nepřijde. (1. Kor. 11, 23–26.)“

Jakožto památku na svou oběť na kříži ustanovil Jsi nejsvětější Svátost oltářní a oběť mše sv. a poněvadž touž vřelou láskou, jež na oltáři Kříže vzplanula, „miluješ až do konce časů“ (Jan 13, 1), má nám také památka na nejvyšší důkaz nesmírné lásky, který Jsi podal, býti vždy stejně drahá, památka, jíž jest „Tvé Tělo“ jež právě tak, jako tenkrát na kříži se stále a stále „pro nás obětuje“; „Tvá Krev“, jež se jako tehdy, i nyní a vždy „za nás vylévá“ (1. Kor. 11, 24, Luk. 22, 20.).

A opět: Touž láskou, kterou Ty, ó Pane, miluješ své, miluje Tě Církev svatá jako svého ženicha; touto láskou udržuje na zemi věčné světlo Tvé památky, jakož opět plamenem eucharistické oběti živí svou lásku, — *recolitur memoria passionis eius* (Sv. Tomáš Aqu.) — aby neposkvrněna a nepomíjející trvala po staletí od chvíle svého narození v posvátné chvíli sestoupení Ducha sv. až opět přijdeš, Nebeský Ženichu, abys uvedl milovanou nevěstu svou do svatební síně k nebeské hostině.

Čím se ti odvděčím, můj Spasiteli, za milost, že smím býti dítkem Církvě Tvé a to ne snad svou zásluhou, nýbrž jedině milosrdenstvím Boha Otce a Tvými zásluhami, jež Jsi nám jako Spasitel získal; „čím se odplatím Tobě za všechno co mi udělal? Kalich spasení vezmu“ (Ž. 115,12. 13.) a slavíti budu eucharistické tajemství „díkůvzdání“ v duchu, jak Ty si přeješ, aby slaveno bylo a chci sebe sama obětovati, pamatuje Tvé lásky plné obětavosti.

Neboť při slavení tajemství Tvého utrpení jest nutno, abychom sami zkusili, co činíme. Pak se staneš vpravdě obětním darem Otci svému, jestliže sami sebe jsme nabídli za obětní dar. (Sv. Řehoř V. Kn. Dial. IV. 58.)

b) Oběť při Proměňování: Obětujeme se s Kristem a skrze Krista, Pána našeho. Kristus jest zároveň knězem obětujícím i darem obětním. Otec nebeský přijímá tuto oběť a dští požehnání.

Ty tedy, Jehož vyznal Tomáš slovy: „Pán můj a Bůh můj,“ (Jan 20, 28.) stáváš se přítomným na oltáři při sv. Proměňování. Nechť je nám, ó Pane, Tvé nejsvětější Srdce obětní číší (patena), obětním kalichem.

Obětní číší: Své ubohé, nuzné srdce se všemi svými potřebami a prosbami vkládám zároveň se svou minulostí, přítomností a budoucností do Tvého Božského Srdce. K tomu

Skotský mnich a biskup sv. Kenfingern oře s jeleny.

srdce všech, kteří jsou mi blízcí, jakož srdce těch, kteří jsou vzdálení. Tvá láska a Tvé milosrdenství nechť sahá až k nejzazším končinám země, přes hranice světa a konce časů, až do nezapomenutějších koutů očistce. Přijmi milostivě, tak pokorně prosíme, všechny tyto prosby do předrahé, živé číše, do svého láskou planoucího, vřelého Srdce!

Kalichem obětním: Vylíj vše to, zároveň se svou nejdražší Krví a zároveň se svými prosbami za očistění a posvěcení své nevěsty, Církve katolické, s prosbami za všechny vvkoupené, za lidi všech dob, jimž Jsi svou smrtí na kříži zasloužil milostí ke spáse potřebných; vylíj to vše s láskou Ducha Svatého do srdce svého nebeského Otce, neboť: „z Něho a zkrze Něho a k Němu jsou všechny věci; Jemu budiž sláva na věky. Amen.“ (Řím. 11, 36.)

Od Tebe však „ó Otče světla, od něhož sestupuje všechno dání dobré a každý dar dokonalý“ (Jak. 1, 17.) nechť vyjde skrze Tvého Syna, „jediného prostředníka mezi Bohem a lidmi“ (1. Tim. 2, 5.), objetím lásky Ducha sv., život, požehnaní, milost a milosrdenství a prostřednictvím Panny Marie „milostí plnou, s níž Pán jest“ (Luk. 1, 28.), dcery Otce nebeského, matky Syna Božího, nevěsty Ducha sv. nechť kane jako rosa z jejího neposkvrněného srdce na nás, děti Boží a bratry Kristovy.

c) O oběti k sv. přijímání: V proměňování přinášíme Otci nebeskému Jeho Syna stejné podstaty jako rovnocennou obět; ve sv. přijímání však podává nám Otec nebeský téhož milovaného Syna jakožto rovnocennou odměnu.

Co Jsi Ty, velký, mocný a věčný Bože! A co jsem já a celé ostatní lidstvo k tomu? Před Tebou, Nekonečným, a Věčným my všichni nejsme nic, jen hrstka prachu v pěstí Všemohoucího.

A přes to: Obět, kterou jsme Ti při Proměňování právě přinesli, jest hodna Tebe, jest spravedlivá a spasitelná (praef.): „Tvůj milovaný Syn, v němž se Ti zalíbilo“ (Mat. 3, 17.).

A k této nejdražší oběti položili jsme sebe samy, vše co máme a co jsme a učinili jsme ji příjemnou Otci nebeskému tím, že jsme ji přinesli skrze Krista, Pána našeho; jako v ohnisku vše zápalné se vznítí, tak Kristem vše se posvěcuje.

„Jakou odměnu, ó Otče na nebesích, nám podáš za naši

Blahosl. Karlomann, ujec Karla Vel., hlídá jako mnich cassinský, ovce.

oběť, již jsme Ti v Proměňování přinesli?", tak se odvažujeme ptáti: „Ovšem, již samotným přinášením oběti dostalo se nám nesmírného požehnání. Avšak čeho se nám dostane za Tvého milovaného Syna, jehož jsme Ti obětovali?“

d) Sv. přijímání jest životní a láskyplné spojení s Kristem. Z toho opět plyne spojení v oběti při Proměňování, poněvadž oběť a přijímání pojí těsný vzájemný vztah.

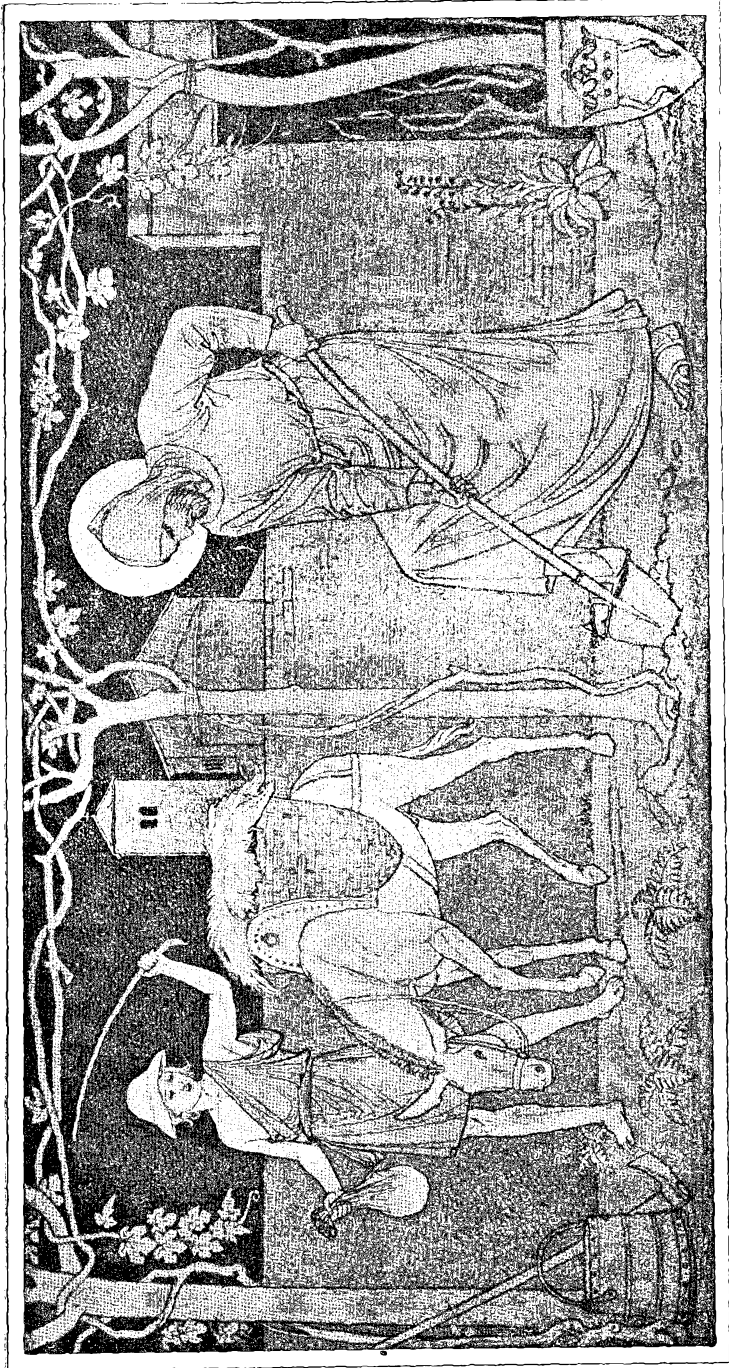
A hle! Můj Spasiteli, sám nám dávaš odpověď: „Můj Otec vám dává pravý chléb nebeský, jenž dolů s nebes sestoupil a světu život poskytuje (Jan 6, 32, 33.). Kdo jest tímto nebeským chlebem? „Já jsem chléb živý,“ praviš, „jenž sestoupil z nebe; kdo jí chléb tento, nezemře na věky. Chléb, který já dám, jest Mé Tělo za spásu světa“ (Jan 6, 51.). Tedy obětní dar a obětní hostina, připravená jako odměna jsou si naprosto rovnocenný.

Jaký to zázrak moudrosti, všemohoucnosti a dobrofivosti Boží! Ty, ó Pane, Jsi nám vším: Jsi nám knězem obětujícím, darem a pokrmem obětním. Tvůj nebeský Otec podává nám Tebe jako nejsvětější pokrm k sv. přijímání, k tomuto láskyplnému spojení: „Kdo jí Tvé Tělo a pije Tvou Krev, zůstává v Tobě a Ty v něm.“ (Jan 6, 57.) „Jako Ty živ jsi skrze Otce, tak i my sv. přijímáním jsme živi skrze Tebe, takže můžeme říci se sv. Pavlem: „Žiji pak již nikoli já, nýbrž žije ve mně Kristus.“ (Gal. II., 20.)

Zároveň s Tvým životem dostává se nám i Tvého smýšlení, především však hlavního podnětu Tvého bohočlovčenského života na zemi a Tvého eucharistického života v Církvi sv. a tím podnětem jest: Odevzdání se nebeskému Otci. V závětku Tvé knihy životní psáno jest o Tobě, že chceš vykonávati jen vůli Svého Otce (Žid., 10, 7.) Neboť sestoupils na tento svět, nikoliv abys učinil vůli Svou, nýbrž vůli toho, jenž Tě poslal (Jan 6, 38.) Nechť nás pobádá životní a láskyplné spojení sv. přijímání k radostnému sebeobětování a nechť platí o eucharistické obětní hostině, jež nám stále přítomňuje Tvou oběť na kříži, slovo apoštola, jenž praví: „Láska Kristova nás pudí.“ Za nás všecky Jsi umřel a z mrtvých vstal.“ (2 Kor. 5, 14, 15.)

Kéž se oběť a přijímání navzájem posilňují a roznítí a nechť splynou v jediný harmonický souzvuk.

e) Ve znamení eucharistie: posloupnost obětí má vybudovati království Kristovo, a posloupnost svatých přijímání

Blahosl. Radčhís, král lombardský, pracuje jako mních cassinský na viníci.

nechť vytvoří Corpus Christi mysticum (mystické Tělo Kristovo), takže skrze eucharistické Tělo Kristovo dorůstáváme k mystickému Tělu Kristovu, t. j. k obcování svatých. My jsme „údy“, Kristus „hlavou Těla mystického“.

Ty sám vyvedl Jsi, ó Otče, skrze Tvého Syna, velekněze, mou nicotu k výšinám Táboru, k Tvému oltáři obětnímu. — Což platí tato Tvá výzva jen pro přítomnost, a nemá se také vztahovati na minulost a budoucnost? Aneb smíme v Tvém Nejsvětějším postavití svoje stany?“ (Math. 17, 4.)

Kěž náš život duchovní je stálým výstupem, jako slunce vznáší se od svítání až k poledni, tak nechť roste a přibývá od první mše sv. až k poslední, od prvního sv. přijímání až k zaopatření, „od prvního zásvitu Kristova“ (Efes., 5, 14), „až v míru plnosti Kristovy“ (Ef. 4, 13.) Nechť stále a stále posilňuje a prohlubuje v nás oběť mše sv. smýšlení obětavé a sebeobětování se Tobě, Bohočlověku, abychom se mohli jednou v hodině smrti zasvětit životu věčnému, aby tedy i život i smrt patřila jediné Tobě; proto se modlíme: „Ježíši, Tobě žiji, Tobě umírám, Tvůj jsem v životě i ve smrti.“ Zbuduj, ó Pane, vždy více a více Tvoje království v mé duši, kež stále hlouběji a hlouběji zapouští své kořeny do nejnižších úkrytů mého srdce a kež i ve vnějších mých projevech je patrna jeho přítomnost: „Přijď k nám království Tvé!“ (Math. 6, 10.) „Otec slávy vše nechť poddá pod nohy Tvé, jako právě Tebe dal za hlavu nade všechno církví, jež jest tělem Tvým,“ (Ef. 1, 17, 22, 23.) „aby poddal všechny tvory vládě Tvé (praeface k svátku Krista Krále). Až vše bude Tobě, Spasiteli, poddáno, pak položíš na zlatém prahu věčnosti Svou lidskou přirozenost a celé lidstvo Svému nebeskému Otci k nohám, „aby Bůh byl vším ve všem“ (I. Kor. 15, 28.). K tomu směřuje a spěje celý význam oběti a našeho spoluobětování při mši sv. Totéž platí o účincích svatého přijímání: Životní a láskyplný svazek, jež na věky pojí Otce a Tebe s Duchem sv., má se eucharistií v nás opakovati.

Životní svazek:

Požíváním Tvého pravého Těla, Pane Ježíši Kriste, spojení jsme s Tebou v Těle i Krvi „concorporei et consanguinei“ (sv. Cyril Jerusálém.), stáváme se takřka pokrevními příbuznými, a to také v oboru nadpřirozeném; a životu, který Jsi nám na příklad žil, dostává se nám z eucharistie,

máme jej prožívatí a následovatí — convivere, conpati, commori, consurgere, — během církevního roku, od adventu do Svatodušních svátků, od památky seslání Ducha sv. až k svátku Všech svatých, jednu dobu po druhé, abychom se stali „druhými Kristy“. Jelikož dechem nadpřirozeného života jest božská láska, má životní svazek v zápětí.

Svazek lásky:

Přijímáním Tvého eucharistického Těla od jednoho přijímání k druhému postupně máme vytvářeti Tvé mystické Tělo — per corpus Christi reale ad corpus Christi mysticum, skrze skutečné Tělo Kristovo, k mystickému Tělu Kristovu — toť jest obcování svatých. A jak tělo skládá se z více údů, jež přes své množství tvoří dohromady jen jediné tělo, tak i my snažme se zachovatí jednotu ducha poutem lásky a míru: „Poněvadž to jest jeden chléb, jsme my mnozí tělem jedním, vždyť všichni jsme účastni jednoho chleba.“ (I. Kor. 10, 17.) „Spojme se v jedno tělo a jednoho ducha“ (Eph. 4, 3.), podle hesla prvokřesťanských obcí: „Jedno srdce a jednu duši. (Sk. Ap. 4, 32.) Jeden tepot nechť nás oživuje.“

f) Tajemství eucharistické vyvrcholuje se splněním velekněžské modlitby; eucharistické spojení vede k obcování Svatých; skrze Krista Bohočlověka k Otci nebeskému.

Tak více a více splňuje se, můj Spasiteli, Tvá modlitba a Tvá touha, již Jsi jak labutí píseň vyslal v předvečer Svého utrpení při první mši sv., při které Jsi nám byl veleknězem, darem a pokrmem obětním, k Otci Svému:

„Aby všickni jedno byli, jako Ty, Otče, ve mně a já v Tobě, aby i oni v nás jedno byli,.... Já jsem jim dal slávu, kterou jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my jedno jsme: já v nich a Ty ve mně, aby byli v jednotě dokonalé, by svět poznal, že jsi Ty mne poslal a že jsi je miloval, jako jsi miloval mne. (Jan: 17, 22, 23.)

Opakujme tedy opravdu z celé duše, z celého srdce slova sv. Justina, mučedníka prvokřesťanské doby: „Vzdejme díky, jak jen můžeme, za tajemství Eucharistie!“; a slova andělského učitele: „Odvažuj se, jak jen možné, větší je, než chvály zbožné, nepostačíš chválit jej.“ (Lauda Sion.)

Emauzy.

P. Ildefons Liechtenstein.

Svatý papež Řehoř Veliký, patron posvátného zpěvu.

Král David — žalmista.

Z ŘÁDU BENEDIKTINSKÉHO.

Kardinál Gasquet.

DNE 5. dubna t. r. zemřel v Římě u sv. Kalista (San Calisto) kardinál František Aidan Gasquet, z řádu sv. Benedikta. Narodil se v Londýně 5. října 1846, v mladých letech vstoupil do řádu sv. Benedikta a dne 30. září 1867 složil v opatství Downside (poblíž města Bath) svaté sliby. Tamtéž byl dne 19. prosince 1874 vysvěcen na kněze. Roku 1878 se stal převorem téhož kláštera a r. 1900 opatem předsedou (abbas praeses) anglické benediktinské kongregace. Konečně byl v papežské konsistoři dne 25. května 1914 papežem Piem X. jmenován kardinálem. Jako mnich a opat byl pilným badatelem v církevních dějinách Anglie. Vydal několik cenných spisů, jako: „Henry VIII. et the English Monasteries“ (Jindřich VIII. a anglické kláštery), 1888 a násl., 2 svazky; — „Edward VI. et the Book of Common Prayer (Eduard VI. a kniha společné modlitby), 1890; „The great Pestilence“ (Velký mor), 1893; „The last Abbot of Glastonbury“ (Poslední opat glastonburský), 1895; „The Eve of Reformation“ (Předvečer reformace), 1900; „English Parish Life in the Middle Ages“ (Život v anglických farnostech v středověku); „Lord Acton and his Circle“ (Lord Acton a jeho kroužek). Jako kardinál vydal pěkný spisek: „Religio Religiosi“ (Náboženství řeholníka), 1918, ve kterém pojednává o významu a cíli řeholního života. Ještě než byl jmenován kardinálem, dostalo se mu s nejvyššího místa uznání za jeho vědecké práce tím, že byl papežem Piem X. postaven v čelo komise pro nové vydání Vulgáty (latinského textu bible) a jmenován správcem vatikánského archivu. Smrtelné ostatky zesnulého kardinála byly převezeny do Anglie a pochovány v překrásném kostele opatství downsidského. R. i. p.

Nový opat v Downsidu.

Skoro současně zemřel v Downsidu opat *Henry Leander Ramsay*. Na jeho místo byl zvolen posavadní převor *John Chapman*. Nový opat se narodil 25. dubna 1865 jako syn

anglikánského duchovního. Studoval v Oxfordě. Jako anglikánský diakon přestoupil na víru katolickou a vstoupil do řádu sv. Benedikta v opatství Maredsous v Belgii, kdež r. 1893 složil řeholní sliby a r. 1895 byl vysvěcen na kněze. Později byl poslán do opatství sv. Tomáše v Erdingtonu (Birmingham), kdež byl novicmistrem a pak převorem. Roku 1912 se vrátil do Maredsous, ale již příští rok byl poslán na ostrůvek Caldey jako představený nedávno se na víru katolickou obrátivších anglikánských Benediktinů. Předav svůj úřad mladému opatu, který ukončil svůj noviciát v Maredsous a krátce za sebou s dovolením z Říma přijal vyšší svěcení a pak vysvěcení na opata, přestoupil P. Chapman ke kongregaci anglické a stal se členem kláštera downsidského, jehož opatem byl konečně zvolen. Nový opat je výborně vzdělán a velmi dobře se vyzná v patristice (učení církevních Otců) a církevních dějinách prvních století. Je také odborným znalcem otázek, vztahujících se k evangeliu sv. Jana. Již dříve vydal učené spisy: „John the Presbyter“ („Kněz Jan“), „Notes on the Early History of the Vulgate Gospels“ („Ranné dějiny evangelií Vulgáty“, t. j. tak zvaných perikop) a loni uveřejnil zajímavé dílo: „Studies on the Early Papacy“ („Studie o ranném papežství“). Kromě toho byl přispívatelem učených časopisů „Revue Bénédictine“ a „Journal of Theological Studies“. Přejeme novému opatu mnoho let šťastného spravování jeho kláštera.

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.

POSUDKY O KNIHÁCH.

P. Max Huber | T. J.: **Následování svatých.** — Přeložil P. J. Černý T. J. Nádherná úprava. Cena Kč 42.— kromě porta. Nákładem V. Kotrby, Praha-II., Pštrossova ulice 198. Dosud neměla česká asketická literatura zvláštního díla, které by pojednávalo o theorii a praxi v následování svatých. Ve třech částech obsažně pojednáno o svatých a životopisech jejich, o lidské stránce a hlavně o křehkostech a slabostech velikých světců je v tomto výborném díle pojednáno s pietou synovskou k milému otci nebo dobré matce. Čtenář učí se dále oceňovati životopisy svatých jak po stránce historické pravdivosti, tak také kritičnosti jednotlivých jevů mystických. Této části věnována píle mnoha let, kterou autor vynaložil v mužném věku svém na studium v tom oboru. Dále se učí pozorný čtenář, jak má používatí životopisů svatých, aby z nich měl užitek pro duchovní život. Vzácné pokyny čerpány jsou z praxe a z nejvážnějších asketů. Ve druhém díle pojednává autor o následování svatých a to theoreticky. — Obsažnou a v původních deskách, s rytinkou malířky věhlasného jména, vázanou knihu za neobyčejně levnou cenu objednali možno v předu uvedeném knihkupectví.

Karel Bureš: **Májové promluvy na litanii loreťanskou** Nákładem Cyrillo-Methodějského knihkupectví Gustava Francla v Praze I. 536 ve vkusné upravě a za levnou cenu Kč 6'80. Nové Burešovy májové promluvy na litanii loreťanskou jsou velmi pěkně zpracovány se zřetelem k časovým potřebám nábožensko-mravním a sociálním. Přirozeně invocace matky Páně poskytla autoru možnost promluvit o rodině a právě tato část jest nejlepší partií z celého cyklu. Nicméně však i ostatní promluvy mají vysokou úroveň a praktické aplikace. Dikce autorova upoutá posluchače svojí srdečností a tak neminou se s žádoucím účinem tyto zdařilé májové promluvy. Duchovenstvu vřele doporučujeme.

Josef Rybák, T. J.: **Pod ochranu tvou se utíkáme.** III. cyklus májový o 32 promluvách. V Praze 1929. Nákładem Cyrillo-Methodějského knihkupectví G. Francla v Praze. 8°, str. 170. Cena Kč 16.— včetně porta. Vážený a oblíbený kazatel-misionář P. Rybák, T. J. přítomným třetím již cyklem májových promluv velice se zavděčuje duchovenstvu, neboť koncipoval svoje promluvy tak, aby byly co nejvíce praktické a k memorování snadné. V řadě 32 přednášek se dotýká všech akutních duchovních otázek dneška a dovede je včleniti pod jeden cyklus, jemuž dává případný titul „Pod ochranu tvou se utíkáme“. Pro svůj upřímný zápal vlastenecký, který úzce se snoubí s nejvyšším duchovním zájmem zvláště se hodí tyto promluvy pro letošní máj v době milenioých oslav svatováclavských. Kniha ve vkusné upravě jest opravdu levná.

DOGMA, LITURGIE, ŽIVOT.

(Pokračování.)

PŘEDEŠLE jsme viděli, že veškerá naše naděje závisí na vzájemném spojení s naším Pánem a Spasitelem, Ježíšem Kristem. Jen Jeho milostí nabývají naše činy a skutky své síly. Theologové to vysvětlují následovně: Svátosti působí ex opere operato, t. j. nepůsobí skrze zásluhu a hodnost přijímajícího, nýbrž skrze milost Ježíše Krista. Na ní především záleží.

Z toho plyne též postavení, jež zaujímá kázání a vůbec poučování v křesťanském plánu vykoupení.

Naříkáme dnes, a to právem, na náboženskou nevědomost a bylo by vše získáno jen tím, kdyby tato byla přemožena. Na druhé straně však vědění je nesmírně vzdáleno od činu i v řadě nadpřirozeném. Musí tudíž víra býti živá, musí se státi životem, ale to je možno jen prostřednictvím milosti.

Víra a hlásání víry — kázání — mají tudíž zcela podřadné postavení ve vztahu k milosti. Kázání není tudíž podstatnou částí bohoslužby, nýbrž její základnou je posvátná oběť. Kázání při svém podřízeném postavení, jež zaujímá, nabývá váhy obzvláště, je-li přičleněno ke mši sv. jsouc navázáno na Evangelium.

Pisatel těchto řádek zažil letos 1. ledna příhodu, na niž nikdy nezapomene. V tento den byla zpívána v starokřesťan-

ské basilice sv. Matyáše v Trieru slavná mše sv. Po Evangeliu měl nejdůstojnější pan opat Laurentius Zeller krátké vhodné kázání. Na to odpověděli všichni přítomní nadšeně zpívaným Credem. Tak by to mělo být všude.

Kazatelem ve mši sv. jest vlastně samotný Duch sv. Jen On nám dovede odhaliti tajemství tohoto podivuhodného děje, jen on nám dovede naznačiti, jak se máme zachovati, aby se tento děj stal pro nás užitečným a plodným. Činí to v epistoletě a evangeliu. Kazatel-člověk má kázání Ducha sv. jen krátce přetlumočiti. Tímto způsobem vnikali by věřící vždy více a více do podstaty toho velkolepého, podivuhodného děje a byli by jím uchvázeni. Porozuměli a viděli by vždy jasněji, že mše sv. skutečně pojímá v sobě celou naši sv. víru.

Ve středisku mše sv. stojí trojjediný Bůh. K jeho cti a slávě se v první řadě mše sv. obětuje. A tento trojjediný Bůh jeví se nám jakožto Bůh nekonečné lásky a milosrdenství. Každá mše sv. má býti vzpomínkou na ráj, na milost, udělenou našim prarodičům, vzpomínkou na jejich povolání k dětství Božím, na jejich štěstí a spásu v zahradě ráje. Avšak i připomínkou na nevděk a zlobu lidskou jest každá mše sv., ovšem ne, aby učinila ubohého člověka malomyslným a zoufalým, nýbrž aby ještě jasněji poukazovala na Boží milosrdenství. Neboť nad propastí lidské zloby a hříchu klene se nekonečné milosrdenství Boží projevené ve Vtělení svého Syna.

Znamenat každá mše sv. takřka nové Vtělení ve svém dokončení, znamená oběť na kříži. Každou obětí mše sv. se však také u těch, již jsou dobré vůle, obnovuje ve své podstatě stav rajský. Ze svatých svátostí, jež přýští ze mše sv., budou čerpati svoje síly, dobudou opět milostí, stanou se opět dítkami Božími a obětním pokrmem také dostanou sílu, žítí jakožto dítky Boží.

A co jest život dítek Božích? Jest to život z víry, naděje a lásky. Jinými slovy: každá mše sv. nás vyzývá a upomíná, abychom ve svém životě znovu zdůraznili tři božské ctnosti, abychom jim dali přednost ve svém životě. Nekladli jsme snad, s dobrým úmyslem sice, přec jenom však jednostranně, důraz na ctnosti mravní na úkor ctností božských? I zde je souvislost mnohem užší, než by se dalo na první pohled uhadnouti. Ctnosti mravní mají v první řadě za bezprostřední

podmět člověka, božské aneb theologické ctností však Boha samotného. Tedy i zde opět jednak anthropocentrický, jednak theocentrický názor životní. Tento je sám silou, kdežto onen čerpá svou sílu z něho. Neboť zdokonalení člověka tkví vždy spíše v silách vyšších než v podřízených.

Mravní ctností by ani neobstály bez ctností theologických. Mají je za nutný podklad. Dá se to dokázat při jednotlivých základních ctnostech, na př. při *moudrosti*, jež nám udává vhodné prostředky k dosažení pravého cíle. Kdo však pokazuje na tento cíl nadpřirozený, ne-li theologická ctnost víry, a kdo nás učí znát prostředky k jeho dosažení, ne-li opět sv. víra. Bez ní právě ctnost moudrosti není nadpřirozenou moudrostí dítek Božích, nýbrž jen prudentia carnalis hominis animalis, o níž mluví apoštol, smyslná moudrost světsky smýšlejícího člověka.

A základní *ctnost spravedlnosti*? Kolik do nebe volajícího bezpráví se dnes ve veřejném i soukromém životě páchá ve jménu spravedlnosti. Proč? Protože ctnost spravedlnosti není proniknuta božskou ctností lásky.

I *střídmost*, třetí základní ctnost, by mnoho získala, spojila-li by se s ctnostmi božskými. Uznáváme s radostí, že se v posledních letech mnoho pracovalo v kázáních, vyučování jakož i člancích pro výchovu čistého pokolení. Než, jaký byl výsledek? Podařilo se nám, zachovati naši mládež čistou a neporušenou pro věk dospělejší?

Naopak, hledíme do propasti bahna a špíny a s hrůzou pohlížíme do budoucnosti. Nedosáhli bychom snad většího úspěchu, kdybychom spíše působili nepřimo, kdybychom v životě vlastním i v životě dorůstající generace opět více zdůrazňovali velkou důstojnost, jež vzrůstá z dětství Božího, z života božských ctností? Důstojnost Božího dětství jest důstojnost nejvyšší a ukládá nám svatou povinnost, zdržeti se všeho nízkého a podlého. Tedy uvnitř duše člověka má míti boj proti zjevům časovým, plnicím všechny dobré hrůzou, svůj vznik. Jinak je veškeré úsilí dobrých o povznesení mravů marné, právě protože se děje jen zevně. Nemá významu, brojiti proti nemravné módě, dokud jsme nevychovali lidi k vnitřní mravnosti, již lze dosáhnouti jen životem Božího dětství, prýstícím z ctností božských. Pakli nevěřím v dobro vyšší a nadpřirozených statků nemiluji a s celou touhou svého srdce jich neočekávám, pak ovšem zcela při-

rozeně se vrhám na statky nízké, ať již skutečné, neb jen zdánlivé. Nikdo mi v tom nezabrání. — Jistý velice významný muž kdysi poznamenal a to vším právem, že po každé je rozhorlen, slyší-li i v kruzích katolických někoho mluvit o pohlavní krizi. Jediná strašlivá krise jest krise náboženská, jest onen velice smutný zjev, že lidé, a mezi nimi i mnozí katolíci, již nežijí z víry, naděje a lásky. Zde nechť se stane náprava, pak bude lze vidět, že ve skutečnosti žádná pohlavní krise neexistuje. A opačně, bude marné veškeré úsilí, odstranění přímo pohlavní bídu, jež následkem úpadku nadpřirozeného života skutečně existuje.

I mravní ctnost statečnosti, čtvrtá z ctností základních, může vzrůstatí jen na půdě víry, naděje a lásky. Proč obětovali první křesťané s radostí svůj majetek a život pro věc Boží? Protože věřili, doufali a milovali. Proč se u katolíků dnešní doby tak často setkáváme s nedůstojnou bázni před lidmi, tak často se zbabělou neobětavostí, proč se nám dostává při nejmenší oběti, již mají přinést pro věc Boží, vždy ihned odpovědět: „Tak tedy vystoupím z církve“; proč chtějí naopak církev jen využítovatí pro svůj vlastní zisk? Doněvadž se jim nedostává víry, naděje a lásky.

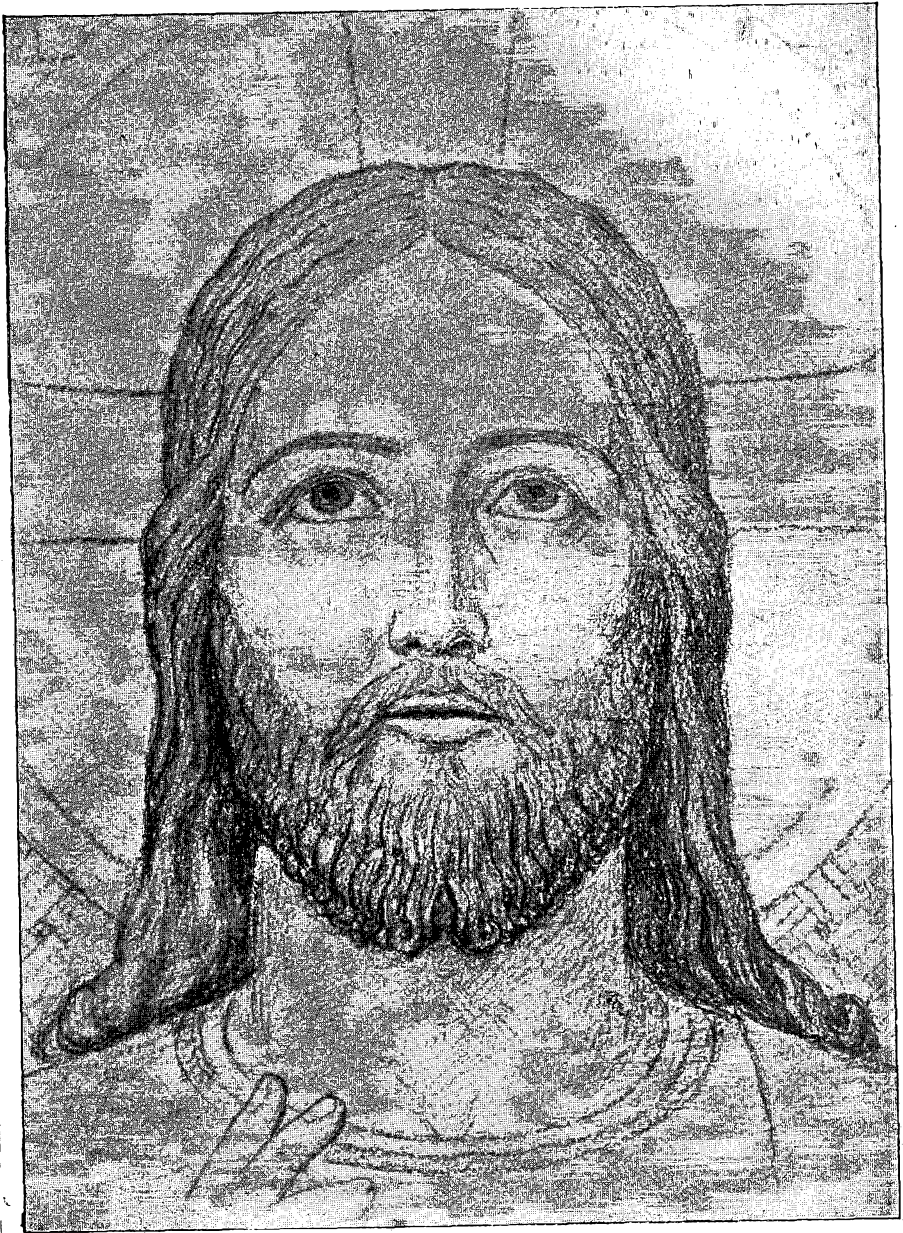
Jest tedy nezbytně důležité, aby tři božské ctnosti zaujaly v našem životě hlavní a první místo. Prostředkem k tomu však jest mše sv. s epištolou, evangeliem, kázáním a Credo, vůbec tím, že zcela spočívá na nadpřirozenosti.

Nejvíce však působí tím, že sv. svátostmi vlévá do duší nadpřirozené síly, že dává nadpřirozenému životu svůj vznik, jej zachovává a povzbuzuje. Podotkli jsme již, že poučení a kázání zaujímá ve mši sv. jen podřadné postavení. Má pouze připravití milosti cestu. Neboť na milosti v prvé řadě vše záleží. V tom spočívá význam dogmaticko-liturgického názoru životního, že není pouze naukou, nýbrž že s milostí zároveň oplodňuje i nauku a tím tvoří život.

Grüssava.

P. Justinus Albrecht.

Hlava Kristova. — Umělecká škola beuronská.

ÚCTA MARIÁNSKÁ V ŘÍMĚ. SANTA MARIA MAGGIORE.

PO vítězství císaře Konstantina a po provolání jeho proslulého tolerančního ediktu roku 313 měla církev opustiti temnoty katakomb. Kříž, jež považovali pohané za dřevo potupy, židé za symbol kletby, směl nyní odhalen vystoupiti na denní světlo a směl býti uctíván jakožto znamení a prostředek spásy. Na apsidových mosaikách starokřesťanských basilik jeví se nám často v gigantické velikosti, stojící na vrchu, z jeho úpatí prýští pramen živé vody; jest to strom života, postavený ve středu ráje, strom, v němž mají proudy milosti svůj vznik. V apsidovém výstupku (koncha) vidíme Krista Bohočlověka, vladaře vesmíru, an sedí na povýšeném trůně; v levici drží evangelium, pravici má pozdvihnutu k žehnání.

Netrvalo dlouho, tu povstaly herese, jež všechny, ačkoliv zastávaly rozličná učení, přec jen směřovaly k tomu, aby podvrátily základní pravdu našeho vykoupení, Vtělení Syna Božího. Ariánští popírali božství vtěleného Slova a pokládali je pouze za nejvyššího tvora Božího; dle Nestoriánů přebývalo Slovo Boží v Ježíši člověku pouze jako ve chrámu, Eutyches učil, že božská přirozenost (podstata) Kristova zcela pohltila lidskou přirozenost, monotheleti uznávali v Kristu Bohočlověku jen jednu vůli, popírali tedy dokonalost lidské přirozenosti Kristovy, adoptiáni opět pokládali Krista ohledně jeho lidské přirozenosti jen za přijatého (adoptovaného) syna Božího. Oproti tomu zachovala Církev sv. prastarý článek víry o spojení božské přirozenosti s dokonalou lidskou přirozeností v jednu Božskou osobu Slova; Kristus jest zároveň pravý Bůh a pravý člověk, jedna Božská osoba ve dvou podstatách. Tento článek byl dne 22. června 431 v efesském kostele P. Marie 200 biskupy za předsedání sv. Cyrilla z Alexandrie slavnostně prohlášen. Byl shrnut v jednu větu: Maria jest theotokos, Bohorodičkou, neboť v jejím lůně přijalo Slovo Boží lidskou přirozenost. Uznání Panny Marie, jakožto Bohorodičky, pojímá v sobě i víru v pravé Božství a pravé člověčenství Kristovo. Proto nazývá sv. Cyril Alexandrijský dogma o Bohomateřství P. Marie zkušebním kamenem pravosti víry katolické; kdo se

odřiká tohoto dogmatu, — vzdává se právě víry a naděje ve spásu.

Proto tak krásně mluví Církev sv. o Panně Marii: „Gau-de, Maria virgo, cunctas haereses sola interemisti, dum vir-go Deum genuisti — Raduj se, Maria Panno, neboť všechny bludy Jsi potřela tím, že Jsi, zůstávajíc pannou, porodila Boha.“

Je-li Maria Panna Bohorodičkou, pak tedy Kristus není nejvyšším tvorem Božím (jak učil Arius), pak Slovo Boží nepřebývalo v Ježíši člověku jako ve chrámu (Nestorius), pak lidská přirozenost Kristova nebyla strávena božskou přirozeností (Eutyches), pak Kristus dle své lidské přirozenosti není pouhým adoptivním synem Božím. Chápeme proto, proč věřící lid, v němž také žije a působí Duch Boží, nedá dotknouti se cti Bohorodičky; pochopujeme, že obyvatelstvo efesské, jakmile uslyšelo rozhodnutí otců dalo se do jáсотu, zpívalo písně ke cti P. Marie a doprovázelo v pochodňovém průvodu biskupy do jejich příbytků. Jáсот nezůstal však omezen na Efesus. Spisy sněmovní do-staly se v předvečer Božího Hodu vánočního do Říma, tedy v době, kdy věřící věčného města se chystali k oslavě ta-jemství Vtělení se Syna Božího. Papež Coelestin I. nechtěl věřícímu lidu zatajití tuť radostnou zvěst, proto spěchal do Liberiánské basiliky (t. zn. do basiliky Sicinini na Esquilinu, jež byla papežem Liberieť † 367 proměněna v křesťanský chrám), kde říťmští křesťané již byli shromážděni k noční bohoslužbě; sotva papež oznámil usnesení ze sněmu efesského, neznalo nadšení věřících mezí a projevovalo se radostným voláním. Učený kardinál Baronius má za to, že při této příležitosti dostalo se andělskému pozdra-vu závěrečné věty, začínající slovy: „Svatá Maria, Matko Boží...“ Usnesení sněmu efesského neznamenalо Říťmanům nic nového; bylo jim jen třeba sestoupiti do katakomb a patřit na obrazy, jež byli nakreslili jejich předkové stejné víry v dobách krvavého pronásledování, tu našli myšlenku Božího mateřství P. Marie jasně vyjádřenou. Nástupce sv. Coelestina, Sixtus III., (443—450) chtěl zvěčnití památku na rozhodnutí sněmu efesského; dal přestavěti basiliku, v níž toto usnesení bylo na Štědrý večer sdělenо říťmskému lidu, a pojmenoval ji basilica Sanctae Mariae. Později byla nazvána St. Maria Maior (Sta Maria Maggiore) a to ne snad

s ohledem na svou velikost, nýbrž protože byla nejstarším, Matce Boží zasvěceným chrámem v Římě. V době Karolingů obdržela také jméno Sta Maria ad Nives (P. Maria Sněžná), neboť dle důmyslné legendy ukázalo prý padání sněhu 5. srpna 352 neb 355 šlechtici Janovi a jeho manželce místo, kde by měli vystavěti Matce Boží chrám. Pátého srpna také skutečně chrám byl svěcen. Sixtus III. dal slavobránu basiliky ozdobiti nádhernými mosaikami, jichž předmětem jest oslava Bohorodičky a jež se nám zachovaly až podnes. Střed této slavobrány zaujímá drahokamy bohatě ozdobený trůn s křížem na opěradle a sedmi pečetmi zapečetěným závitkem na podnožce; po pravici a levici trůnu stojí knížata apoštolská, nad trůnem vznášejí se symboly čtyř evangelistů. V řecké církvi jmenuje se takový trůn Etimasia dle slov žalmu 9, 8.: „Paravit in iudicio thronum suum, — připravil trůn svůj; aby soudil,“ znamená tam tedy příchod Kristův k soudu, kdežto zde v Sta. Maria Maggiore zdá se znázorňovati Kristův úřad učitelský v jeho církvi. Ostatně církev sv. zpívá při offertoriu třetí mše sv. vánoční slova žalmu 88., 15.: *Justitia et iudicium praeparatio sedis tuae* — spravedlnost a právo jsou základem trůnu Tvého.“ Osm událostí z dětství Ježíšova má postavití důstojnost jeho i matky jeho do správného světla: Zvěstování narození Ježíšova, zpráva anděla sv. Josefovi o zázračném početí jeho nevěsty, Obětování Krista v chrámu, Klanění se tří mudrců od východu, Magové před Herodem, Útěk do Egypta, Čestné přivítání Božského dítěte knížetem Affrodisiem a Herodes káže zavraždit pacholátka Betlémská. Umělec náměty ke svým obrazům nečerpal výhradně z našich kanonických evangelií, z Matouše a Lukáše, nýbrž i apokryfních evangelií, tenkrátě velice často čítaných, hlavně z velice oblíbeného evangelia pseudo-Matouše, nazvaného také *Liber de ortu beatae Mariae et infantia*, jež zvláště středověkým představitelům života P. Marie poskytovalo mnoho pokynů. Ve 24. kapitole této knihy líčí se skvělé vítání, jimiž přijal Krista kníže Affrodisius. Zvláštní povšimnutí zasluhuje Klanění tří králů. Kristus, pacholátko, sedí na nádherném trůně, nad jeho hlavou vznáší se hvězda; za trůnem stojí čtyři andělé; po pravici a levici trůnu sedí postava ženská; postava po pravici stkví se v královské ozdobě; jest to bezpochyby nejblahoslavenější Panna, Královna, jež dle slov žalmu (44,

10) „stojí po pravici Krále mesiáše v oděvu pozlaceném, ozdobena nádherou“; postava po levici, zahalena v tmavý plášť, představuje Církev. Ze strany blíží se dva mágové ve phrygickém kroji a přinášejíce svoje dary, holdují Božskému dítěti. Obraz tento nám živě připomíná slova introitu z neděle v oktávě Zjevení Páně: „Na vznešeném trůně viděl jsem seděti člověka, jemuž se klaní množství andělů, prozpěvujících jednomyslně: Hle ten, jméno jehož říše potrvá na věky.“ Jak prostě a přec jen jak jasně a pronikavě je v těchto slovech vyjádřeno dogma o pravém Božství a pravém člověčenstvu Vykupitelově. Klaníme-li se Kristu, jakožto Bohu-Králi, pak jest Maria královnou, matkou Boží. Tyto mosaiky,* jež dosahují ještě ryzosti staroklasického slohu, jsou tedy jedním z nejkrásnějších oslavené vznešené důstojnosti Matky Boží (theotokos).

Jest nápadné, že schází obraz narození Kristova. Možno, že obraz narození Páně zdál se méně vhodným, aby vyjádřil Boží mateřství P. Marie. Někteří, mezi nimi učený P. Grisar, jsou toho názoru, že vyobrazení Kristova narození bylo opomenuto proto, že se za papeže Sixta III., v Sta. Maria Maggiore již nacházelo napodobení jeslí ze svatyně Betlémské. To samo o sobě by nebylo nemožné, nedá se to však nijak dokázati. První zmínka o jeslové svatyni (oratorium ad praesepe) v basilice P. Marie nachází se v Liber Pontificalis z doby papeže Theodora (642—649); Theodor pocházel z Jerusalema, není tudíž vyloučeno, že dal napodobiti jeskyni betlémskou v Sta. Maria Maggiore; byla by to ona Camera praesepis Domini nostri Jesu Christi, quod Basilicae S. Dei Genetricis connectitur — Komora jeslová, jež jest ve spojení s basilikou Bohorodičky, jak podotýká liber Pontificalis. Jest možno, že ke zřízení této svatyně jeslové bylo použito kamenů přímo z jeskyně Betlémské aneb z Betléma vůbec. Tato oratoř, jež měla malý objem, zachovala se v různých tvarech až ke konci 16. století; papežové horlili o výzdobu této svatyně drahým mramorem a drahými kovy, neboť zde, v této malé kapli, znázorňující jeskyni, v níž se narodil za temné noci Spasitel světa, slavívali jeho nástupcové na zemi na Boží Hod vánoční půlnoční mši sv. Zde byl roku

* Slavobrána se během století trochu posunula; nyní jsou obnovovací práce v plném chodu; při tom se opatrně oddělávají mosaiky Sixta III. a pak se znovu nanášejí.

649 při této slavnosti přepaden sv. Martin I. byzantským komořím Olympiem a zde byl ve svaté noci roku 1075 zajat žoldněří Cenciovými sv. papež Řehoř VII., a uvržen do vězení, lidem římským však ihned osvobozen, takže se mohl vrátiti do Sta. Maria Maggiore a slaviti tam třetí mši sv. Neboť druhá mše z rána Božího Hodu konala se v Sta. Anastasia, byzantském to dvorním chrámu na úpatí Palatinu. Když ve středověku papež se vracel z kostela Sta. Anastasia do Sta. Maria Maggiore ke třetí mši sv., zapálil svazečky koudele, pověšené mezi sloupy střední lodi chrámové, aby tím názorně věřícím kladl na srdce, že druhý příchod Páně se nestane v tichu jeslí, nýbrž že bude doprovázen požárem vesmíru (*conflagratio universalis*). Papež Sixtus V. dal jeslovou oratoř strhnouti; jen několik zbytků se zachovalo, jež byly umístěny pod oltářem Nejsv. Svátosti v kapli Sixtinské, vystavěné na rozkaz papeže Sixta V. Domenikem Fontana. Ale ještě dnes je na Boží Hod vánoční statio v Sta. Maria Maggiore; ještě dnes každý Říman navštíví ve svátek Narození Páně ozářenou basiliku, zasvěcenou Matce Boží, Panně Marii. Římský misál ještě připomíná doby, kdy půlnocní mše sv. se slavila v Oratoriu ad praesepe; neboť udává při první mši sv.: *Statio ad S. Mariam Maiorem ad praesepe* (Zastavení u P. Marie Větší u jeslí), při třetí mši sv. udává již jen: *Statio ad St. Mariam Maiorem*. Dříve také na hlavní svátky Bohorodičky: Hromnic (2. ledna), Zvěstování P. Marie (25. března), Nanebevzetí (15. srpna) a Narození P. Marie (8. září), bývala statio v Sta. Maria Maggiore. Duchovenstvo a věřící shromažďovali se v kostele sv. Hadriana na foru Římském a šli pak v procesí do Sta. Maria Maggiore. Zvláště velkolepé bývalo procesí v noci 14. srpna s vyhlášeným obrazem Spasitelovým, jež se uschovává ve svatyni Sancta Sanctorum u kostela v Lateráně. Tento obraz býval o půlnoci za slavného zpěvu přenesen do kostela Maria Nuova (nyní obyčejně nazvaného St. Francesca Romana) a tam byl položen na schodech chrámu Venuše a Romy; mezitím co omývali nohy Páně libovonnou vodou, zpíval lid stokrát *Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison*. Tentýž obřad opakoval se u kostela sv. Hadriana; pak se procesí ubíralo do Sta. Maria Maggiore; duchovenstvo této basiliky přicházelo mu vstříc s velmi uctívaným obrazem Bohorodičky, jež připisuje legenda sv. evangelistovi

Lukáši (skutečně však pochází asi ze 6. stol.). V Sta. Maria Maggiore zpíval papež slavnou mši sv. Později pak papež se již nesúčastňoval procesí, nýbrž očekával je v basilice. Pro zneužívání, která se časem vkradla do těchto slavností, bylo procesí sv. papežem Piem V. zakázáno.

Nyní je 16krát v roce statio v Sta. Maria Maggiore. Také dnes ještě rádi navštěvují věřící o hlavních svátcích Bohorodičky zasvěcenou ji basiliku. Papež Benedikt XV. dal po skončení ukrutné války světové postavit v tomto chrámu

Opatství Neuberger u Heidelbergu.

mramorovou sochu Panny Marie s Božským dítětem, Královnu míru (Regina pacis), neboť ona nám dala Krista, při jehož narození zvěstovali andělé lidem mír. Kdykoliv přijdeme do S. Maria Maggiore, vždy nalezneme někoho, an zbožně klečí před touto sochou, s vroucí modlitbou na rtech: Regina pacis, ora pro nobis! Královno míru, oroduj za nás!

Řím.

P. Hildebrand Höpfl.

VÝVOJ MEŠNÍCH ZPĚVŮ VE STŘEDO- VĚKU.

(Pokračování.)

Traktus.

V MEŠNÍM zpěvu, zvaném Traktus, jenž následuje v některých dnech kajícího rázu po Graduálním responsoriu na místě radostného Aleluja, setkáváme se rovněž s prastarým liturgicko-hudebním útvarem. Již ta okolnost, že jeho slovní obsah tvoří výhradně žalmy a kantika, z nichž čerpala první křesťanská století své texty pro liturgická sola, jak jest z pramenů patrné, dá tušiti jeho prastarý původ. Dále způsob jeho přednesu — Traktus byl zpíván od počátku až do konce jediným solistou bez jakékoli účasti choru nebo vybraných zpěváků — příliš živě upomíná na synagogálního kantora, a připojíme-li k těmto důvodům ještě hudební zvláštnosti, o nichž se ihned zmíníme, nemůžeme hledati jeho zdroj jinde než v židovsko-synagogální solové psalmodii.

Naši milí čtenáři nezapomněli snad dosud na pojem melismatičnosti v dřívějších pojednáních, na bohaté hudební figury nad jedinou slovní slabikou. A právě tyto různé melismy ve středu (medianta), na konci (finalis) a na některých textem podmíněných místech (caesura) v Traktu jsou dokladem, že chorální skladatelé a redaktoři chorálních zpěvů pohlíželi na jeho hudební formu jako na prastarou, svatými mysteriemi křesťanských oltářů posvěcenou tradici, takže neodvážili se průběhem celého dlouhého vývoje mešní liturgie ničeho na nich měniti, ač zřejmě není tato melismatičnost traktových kadencí latinského původu. Že jejich původ dlužno hledati v synagoze, dokazují jednak velmi podobné finální melismy starodávných, čistě synagogálních zpěvů (vydaných v Idelsohnově „Hebrejském pokladu nápěvů“) jednak nápadná shoda jejich textových umístění: tyto melismy stojí totiž v latinském textu právě tam, kde v mazo-rethské bibli nalézáme různé značky, které až dosud jsou zpívány židovskými kantory jako melismatické figury.

Nejen tato melismatická technika, toto zajímavé synagogální dědictví, jež choralisté zachovávali po celý středo-

věk s takovou pietou, ač mohli naléztí pro každý Traktus nové melismatické útvary; i způsob skladby těchto zpěvů — původní jejich nápěvy jsou složeny výhradně v druhém a osmém modu (chorální tonině), ač téměř všechny ostatní mešní zpěvy užívají všech osmi chorálních tonin — svědčí, že středověk pohlížel na Traktus jako na úctyhodnou památku liturgického zpěvu dob apoštolských a neodvážil se ji měniti.

Jméno „tractus“ odvozují liturgikové jednak od „tractim“ = bez přerušení, v jednom tahu, jednak od trahere = protahovati. První mínění zastává hlavně Tommasi, opíraje se o Amalara, jenž viděl rozdíl mezi Graduálním responsoriem a Traktem v tom, že v Graduale odpovídá solistovi sbor, kdežto Traktus zpívá solista bez přerušení od počátku až do konce sám. Druhý výklad byl ve středověku obvyklým a odůvodňoval se zdouhavějším, pomalejším přednesem, ježto prý vzhledem ke kající době, v níž liturgické rubriky Traktus předepisují, má ráz kajícího, smutečního zpěvu. Dle Hugona od Sv. Viktora „Traktus“ vyjadřuje úpěnlivý nárek a znamená slzy Svátých“. Odtud prý jeho jméno, „poněvadž Svátí až z hlubin duše v dlouhém, táhlém povzdechu úpějí k Bohu“. Tyto výklady mohou míti do sebe zrno pravdy, ale pravé podstaty jistě nedosahují: jednak přečetné Trakty — jak dokazuje P. Wagner — byly původně graduálními responsoriemi, jednak známe traktové zpěvy, které vyjadřují pravý opak bolestného nářku. Jméno „tractus“ je spíše latinským překladem řeckého „heirmos“ a znamená typický nápěv, vzor, podle něhož se zpívalo více částí obsáhlejšího hymnu tak, že se mu jednotlivé tyto části dle určitých hudebních předpisů přizpůsobily. S tímto výkladem dokonale souhlasí poměrně malý výběr traktových nápěvů, takže můžeme mu přisouditi ne-li jistotu, tedy aspoň velkou pravděpodobnost.

Graduální responsorium, pokud můžeme sledovati gregoriánskou mešní liturgii až do jejích počátků, jeví se nám stále v jediné a téže formě: úvodní zpěv s jediným veršem. Traktus naproti tomu počtem svých veršů patří mezi nejobsáhlejší mešní zpěvy vůbec. Tak ku př. Traktus na první neděli postní obsahuje téměř celý žalm 90, na Velký Pátek podobně téměř celý žalm 139 a na Květnou Neděli téměř polovinu žalmu 21. Tato rozloha Traktu je dle P. Wagnera

rovněž důkazem jeho vysokého stáří; snad se nám zachoval tak v původních traktových melodiích obraz, jak bylo mešní žalmové solo zpíváno v Itálii ještě ve 4. a 5. století až do té doby, kdy solisté je obohatili delšími melismatickými figurami a tak přivodili jeho zkrácení.

Jako Graduale, tak i Traktus se vyvinul ze starokřesťanského žalmu, zpívaného ve mši sv. mezi čteními svatého Písma. Původně byl tedy psalmodií (psalmus = žalm), jenže se jeho vývoj bral jinými cestami, než zpívání žalmů v liturgické bohoslužbě mimomešní, v tak zv. officiu. Zde se pojily žalmové texty se svými nápěvy dle určitých pravidel, které bylo lze si snadno osvojit, a které se v celém žalmu důsledně opakovaly. Tyto nápěvy byly z tohoto důvodu velmi jednoduché a mohl je lehce zpívat celý sbor. Jinak tomu bylo u psalmodie mešní, zejména solové psalmodie Traktu. Zde měl solista mnohem větší volnost, kterou užil nejprve k takové bohatosti nápěvů, která by celý zpěv příliš nezdržovala, i když se jednalo o žalm s větším počtem veršů. Ony zajímavé kadence, o nichž jsme se zmínili, jako o synagogálním dědictví, nebyly melismaticky tak obtížné a zpěv nad míru neprodložovaly. Později, asi koncem 5. nebo počátkem 6. století, a nepochybně ruku v ruce s graduálním responso-
riem, zvítězila nad svědomitým zachováváním starých tradic snaha, přiodít svaté texty v umělečtější a melismaticky bohatší roucho. Poněvadž tedy ony různé starodáné kadence byly zachovávány až s nápadnou důsledností, mohli umělci choralisté melodicky obohatit ony části nápěvů, které ležely mezi těmito mediantami, caesurami a finalemi — a také na nich nezřídka své značné umění dokázali. Čas k takovému bohatému zpěvu nestačil; bylo nutno krátit — a patrně z této liturgicko-hudební epochy se nám zachovaly ony nápěvy Traktu, s nimiž se setkáváme v nejstarších rukopisech a jež částečně i zpíváme dosud ve Vatikánském vydání. Jsou to výtvo-ry vysoké umělecké ceny, a přáli bychom svým čtenářům, aby uslyšeli přednes takového Traktu od cvičeného sboru chorálního, majícího dobrý postřeh pro různé ty melodické jemnosti, a to ve volném, lehce plynoucím rytmu: týž svatý zápal, jenž více než před tisíci léty unášel posluchače gregoriánských zpěvů ve starých kathedrálech, zanítil by i jejich srdce ve vroucí modlitbu k Bohu.

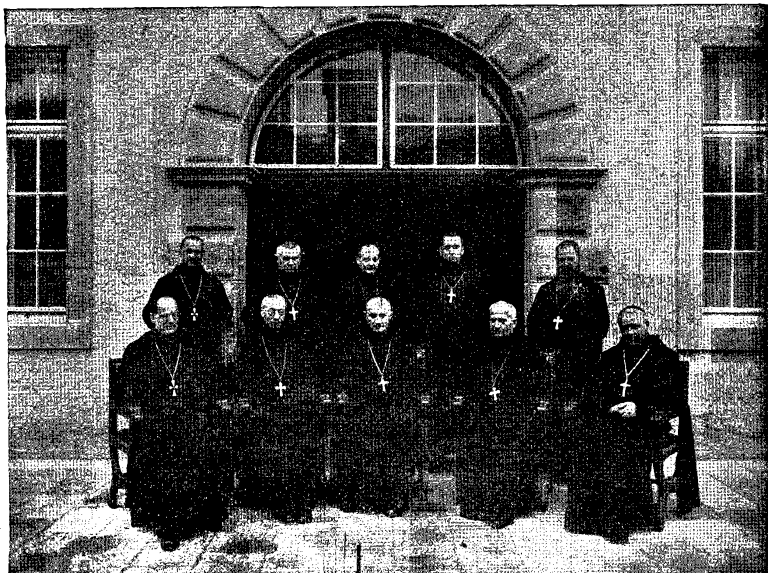
Emauzy.

P. Anselm Sedláček O. S. B.

VÝCHOD Z EGYPTA.

(Pokračování.)

SLEDOVALI jsme pochod dětí israelských ze země poroby od břehu Nilu až k západní hranici kanaanské, nyní musíme, zatím co oni v Sittim u Jordánu rozbili své poslední tábořiště, aby po krátkém odpočinku ozbrojenou rukou zmocnili se Bohem jim přisouzeného dě-

Opati beuronské kongregace, shromáždění na letošní generální kapitole v Beuronu.

dictví, obrátiti svůj zřetel na poměry panující tehdy v zemi kanaanské.

Až do předešlého století bylo období dějin, do něhož padá dobytí země „oplývající mlékem a medem“ Hebrejci, zahaleno v téměř neproniknutelné temno, poněvadž se nám o sociálních a politických poměrech země v tomto období nedostalo nijakého vysvětlení z jiných pramenů dějepisných; také žádný antický dějepisec se nezmiňuje o této, pro další vývoj Palestiny tak důležité invasi, takže byl historik poukázán jedině na údaje Písma svatého, většinou dosti stručně podané. Jednalo-li se o to, vypočtení Kanaan doby Jo-

suovy, dalo se o tomto předmětu říci jen to, čeho se dočítáme z kusého líčení vůdce Israelského. Kniha Josuova nám vlastně neposkytuje žádného jasně narysovaného obrazu země a jejího obyvatelstva; Josue právě jen píše paměti dějin, jež sám zažil, on líčí událost dobytí země zaslíbené jen pro svoje vrstevníky, kteří byli očitými svědky všech těch zázračných událostí. Jen tato okolnost, že jeho paměti platí onomu národu, jenž žije ve stejném ovzduší, jenž, obeznalý s tehdejšími kulturními poměry, srostl se zemí a lidem své nynější vlasti, nám vysvětlí neobyčejnou skrovnost údajů. Právě tyto zdánlivé nedostatky v líčení svědčí o tom, že kniha skutečně vyšla z péra toho, jehož jméno nese; neboť vše to, co zde trapně pohřešujeme, rozumělo se pro jeho národ samo sebou a nepotřebovalo podrobnějšího popisu. Novější biblická kritika často udává, že Písmo bylo sepsáno spisovatelem, žijícím teprve v době vyhnanství, jenž si přisvojil zvučné jméno slavného hrdiny Israelského; v tom případě však, byl by tento spisovatel býval nucen zdaleka začítí ve svém líčení, aby čtenářstvo mu porozumělo; neboť kmeny, o něž se tu jedná, zatím již dávno byly zmizely a na místě zřícenin bývalých osad zarývá se nyní hluboko do země, již bujnou travou porostlé, rolníkův pluh. Mnoho jiných měst bylo během tisíciletí přejmenováno a také kulturní poměry byly prodělaly během let mnohou změnu.

Můžeme přičítati zvláštnímu řízení Božské Prozřetelnosti, že nám daleký pravěk uchoval v rozličných původních listinách z dob Thutmose III. a jeho nástupců spolehlivé svědky pro věruhodnost biblických zpráv, jež vyrvou pochybovačné kritice moderního biblického badání útočnou zbraň.

Tajuplné nápisy, jež vryli vrstevníci Mojžíšovi k oslavení svého jména do téměř nezničitelného kamene zdí chrámů egyptských, začínají od té doby, kdy byly rozlušťeny hieroglyphy, opět mluvíti a to co vypravují pozdějším věkům, jest velice důležité období dějin Kanaanských. Tu se nám jeví země Kanaan, kterou dobyl Josua pro svůj národ, v charakteristických obrysech, právě tak, jak ji nám líčí vůdce Israelský ve svých pamětech.

Cena těchto starých památek dějepisných se ještě zvyšuje připojenými malbami a plastickými obrazy, jež plným světlem objasňují tehdejší kulturní poměry a jež nám předvádějí

věrně dle přírody fysiognomii oněch kmenů, jež jsme doposud znali pouze dle jména, a to většinou jen z biblických zpráv.

Země zaslíbená, kterou Israelité dobyli za vedení Josuova, byla jak úrodná, tak i hustě obydlená. Dle 5. knihy Mojžíšovy 8, kap. 7—9 verš. byl v Kanaanu nadbytek všeho: „Neboť, Hospodin, Bůh tvůj, uvede tě do výborné země, do země, kde budeš beze všeho nedostatku jísti chléb svůj v hojnosti všech věcí.“

Dovídáme se také z biblické dějepavy, že obyvatelstvo Kanaanské skládalo se z nejrůznějších kmenů jakož i že státu scházela jednotná správa. Maspero, jeden z nejvážnějších egyptologů, praví na základě zkoumání nápisů o obyvatelích tehdejší Palestiny: „Kanaanejští byli ze všech těch skupin nejčetnější a kdyby bývali měli možnost, spojití se pod jediným králem aneb alespoň vejítí ve smlouvu, bylo by egyptským vojskům bývalo nemožno prorazití ohradu, která by tak byla vznikla mezi nimi a ostatní Asií. Avšak Kanaanejští nejevili ani nejmenšího zájmu o sjednocení, nýbrž byli naopak ještě nesvornější, než některý ze sousedních kmenů. Jejich pohoří obsahovalo skoro tolik států, kolik bylo údolí, v rovinách každé město mělo svou vládu a stálo na místě, jež za účelem obrany bylo pečlivě vyvoleno. Některé státečky byly tak blízko pohromadě, že jezdec mohl za den zcela pohodlně projeti dva nebo tři takové státečky... Nejen královská města byla obehnaná zdi, nýbrž i mnohé sousední osady, kdežto hlásné věže nebo migdoly, zřízené v každém záhybu silnic, u brodů řek, u vchodů do roklí, svědčily jak o nejistotě dob, tak i o statečné sebeobraně obyvatelů.*

Co se týče válečnictví, dovidáme se z biblických údajů, že u obyvatelů Kanaanu měla v boji největší význam jízda. Jabin se svými spojenci má při pochodu od severu proti Israelitům „také koňů a vozů veliké množství“ (Jos. 11, 4.) s sebou. Ze zpráv z bojů Ramsesa II. víme, že při rozhodující bitvě u Kades, viděl, jak se proti němu hrne 2500 vozů, z nichž každý byl obsazen třemi muži. Zeměpisu knihy Josuovy dostává se velice zajímavého výkladu v t. zv. listině

* Základní zdi několika těch pevností, uvedených v knize Josua, jako Megiddo, Taanach, Gerez, Jericho, byly v posledních desetiletích objeveny systematickými vykopávkami, takže jsme velice dobře zpraveni o rozměrech starých pevností Kanaanských.

Thutmose, jež udává jménem 119 měst v Palestině, jež dobyl mocný faraó na svých válečných výpravách proti Kanaanu jen několik desetiletí před východem Israelitů z Egypta. Ačkoliv se zdá býti nápadným, že při líčení obsazení země nikde není zmínky o nepřátelské srážce s egyptskými vojsky, jelikož faraonové panovali tenkrát nad celým územím, dá se tato překvapující okolnost vysvětliti tím, že dobývání Kanaanu Josuem padá do doby, kdy státní pořádek v Palestině byl ve stálém rozvratu a kdy neschopní panovníci egyptští nebyli s to čeliti anarchistickým rejdům. O politickém stavu země v době přistěhování se Israelitů podávají nám užitečné zprávy t. zv. tabulky Tell el Amarna.

Zmínkou o nálezu hliněných tabulek v el Amarna zavadili jsme o pramen dějepisný, objevený teprve před 40 lety, jenž má pro dějiny Kanaanu v době posledních panovníků z XVIII. dynastie ohromný význam, a jenž nám dovoluje důkladně nahlédnouti do poměrů, tenkrát v Palestině panujících. Jedná se tu o 400 dokumentů sepsaných assyrskou řečí a písmem a pocházejících z egyptského státního archivu Amenophise IV., jež představují diplomatickou korespondenci, jež se konala mezi leníky, Palestinskými a dvorem faraonským. Za panování kacířského krále Chuenatena, t. j. Amenophise IV. přicházejí od různých místodržitelů a knížat Kanaanských a Syrských, kteří doposud byli leníky faraonů, pobuřující zprávy o vpádech lupičských tlup, jež prý pálíce táhnou celým nadvládě egyptské poddaným územím a dobývají město po městě, takže, nebude-li vláda všemi příhodnými prostředky brániti tomuto zlu, bylo by za krátko všechno předzemí egyptské pro faraony ztraceno. Při tom podezřívá jeden místodržitel druhého z tajného spiknutí s nepřitelem, zatím co každý z nich ujišťuje přemrštěnými frasemi svou oddanost. Jerusalemem byl tehdy podřízen královskému „Uvenu“ (znamená asi tolik jako náčelní důstojník), jenž se jmenoval Abdichiba. Jeremiády tohoto úředníka faraonovi opravdu věrně oddaného vyznamenávají se svou upřímností.

Mluví otevřeně pravdu a jeho pessimismus jest také zcela oprávněn; vážné obavy a výstrahy, vyslovené egyptskému dvoru, měly se uskutečniti rychleji, než bylo lze tušiti; neboť celá země byla za krátkou dobu pro faraony ztracena.

Přihlížíme-li na základě nejnovějších výzkumů blíže k po-

litickým poměrům Palestiny v tomto období, vidíme, že se celá země, jakož i většina Syrie dělila v četná knížetství a že každé větší město bylo sídlem knížecím.

Avšak všechna tato knížata byla jen leníky faraonů, jimž byli nuceni platiti roční poplatky. Často se pokoušeli o to, shoditi se se jho egyptské, aby si mohli počínati jako samostatní páni. Sjedenená Palestina, jež by byla dosahovala

Hrabě Vojtěch Neipperg, nový opat v Neuburgu.

včetně Syrie řeky Eufratu, byla by bývala říši faraonů stejným soupeřem; než pokusy, vybojovati si samostatnost, zpravidla ztroskotaly na nesvornosti a vzájemné žárlivosti knížat. Tomuto stranictví měla vláda egyptská co děkovati, že i s poměrně malými vojsky vždy opět ovládala situaci. Tak připomenuli první a mocní vladaři z XVIII. dynastie (15. stol.) syrským knížatům velice důtklivě jejich lenní povinnost.

Thutmosis I. prý nesl svoje polní znamení až k Eufratu, u jehož břehu prý dal vystavěti vítězný sloup, pravděpodob-

ně však toto území dlouho nepodržel. Teprve výbojnému Thutmosi III. (faraonu potlačení Menchopere), jenž v památkách el Amarnských vystupuje pod jménem Manachbiria, podařilo se docílití trvalých úspěchů.

Tento panovník, jenž podniknul neméně než 14 výprav proti Syrii, jež sáhaly až k zálivu Iskenderum, oslavuje se v historických novellách egyptských jako nejznamenitější hrdina národa egyptského.

Jeho „mocná ruka“ porazila v otevřené bitvě alianci, se skupenou kolem knížete Kadešského (u hořejší části řeky Orontes) a odrazila utíkajícího odpůrce do pevnosti Megiddo. Thutmosis III. dal tuto kanaanejskou pevnost obklíčiti hradbami a dobýval jí tak dlouho, až byla nedostatkem potravin nucena se vzdáti. K tomuto úspěchu blahopřála vítěznému faraonovi poselstvím i samotná Asyrie, vzkvétající právě ve svěží síle. Manachbiria dovedl zkrotití osvobozovací choutky svých místodržitelů a nahnati zpuřnému obyvatelstvu Palestiny takovou hrůzu, že strach z neodolatelných zbraní faraonových prospěl ještě i jeho nástupcům.

Jako jeho bojechtivý otec, zdá se i jeho dědic trůnu, Amenophis II., za jehož vlády se konal východ Israelitů, že náležitě zdůraznil nadvládu egyptskou; avšak již za Amenophise III., nástupce Thutmose IV., jevíly se známky úpadku. Nimmuria (egypt. Neb-maat-ra, jméno, pod nímž tento panovník v diplomatických dopisech el Amarnských vystupuje), nebyl žádným hrdinou, jako byli jeho obávaní předkové 18. dynastie, nýbrž vladařem, milujícím umění, jenž měl svou zálibu v nádherných stavbách a všemožných výtvarech plastických ve velikém slohu — jak dokazují t. zv. Memnonské sloupy, — a jenž byl oddaný spíše pěstování vědy, než válčení. Jinak ve vládě hrála významnou roli jeho, dle všeho velice nadaná choť Teje, mitannská princezna. Již za jeho vlády, obsahující dobu 36 let, uvolňovaly se pouta kázně, zvláště když mocně vzkvétající říše Hattů bez ostýchání provozovala v severním předzemí egyptském svou politickou agitaci a sváděla lákavým ujišťováním a podplácením leníky faraonovy k zrádným skutkům.

Jeho syn Amenophis IV., v Syrii pojmenovaný dle svého příjmení „Napchuria“ jenž již dle svého zevnějšku byl vším jiným jen ne ideálem vladaře, nebyl tím mužem, jenž by měl schopnost povznéstí slábnoucí autoritu egyptskou. Místo,

aby obrátil svůj zřetel na nebezpečí, hrozící se strany zákeřnických soupeřů, a energickými prostředky zabránil zlu ještě v zárodku, zabýval se tělesně slabý a snivě založený vladař s reformou náboženství, zaváděje místo systému polytheistického kult jednotný, jenž však v základě jevil ráz polytheistický. Jeho symbolem Božství jest koule sluneční, pod kterýmžto symbolem byl uctíván Ra v Heliopoli. V duchu této reformy změnil také svoje jméno trůnní Amenophis, spojené se jménem boha Āmona v „Chu-en-Āten“ t. j. „Odlesk sluneční koule“. Tato novota ovšem přivedla naprostý převrat v starých poměrech náboženských a bylo lze předvídati, že touto reformou, jež jistě ochromila vliv thebajské hierarchie, způsobí krutý boj s kněžstvem, doposud velice váženým. Zdá se, že právě tím svým náboženským převratem zamýšlel zkázu kněžstva jím nenáviděného, jehož politický vliv zdál se býti dynastii pomalu nebezpečným. Nevyhnutelný boj s velmocným kněžstvem se také opravdu vznítil v prvních letech panování kaceřovaného Chuenata. Napchuria, jak byl pojmenován novotářský Chuenat (Amenophis IV.) v dopisech palestinských knížat a místodržitelů, byl nucen přeložiti svou residenci z Théb do města, jež se mělo teprve stavěti u dnešního el Āmarna. Nebylo to zajisté pouhé vnuknutí jeho choutek, jež ho přimělo k tomuto kroku, toto přerušení tradice stalo se spíše pod nátlakem politických pletek, způsobených náboženskou reformou.

Politické rejdy kněžstva, jejichž vliv svým převratem hleděl zrušiti, patrně vedly k tomu, že bylo „synu slunce“ v obvodu starobylé residence pomalu nevolno. Ačkoliv dvořané a vůbec „oficiální svět“ holdovali „slunečnímu dogmatu“, přece jen obyčejný lid a cizina, podrobená egyptské nadvládě, nevšimli si těch vnitřních záležitostí, leda, že někteří místodržitelé se přizpůsobovali novému dogmatu, aby si zajistili přízeň faraonovu.

Zatím co „odlesk slunce“, vpravdě však jen stín krále, svými novotami v náboženství sil rozbije ve vlastním státě, zanedbával ve své krátkozrakosti velmi povážlivým způsobem politiku koloniální, takže následkem jeho bezstarostnosti a pletich lestných sousedů brzo kraj po kraji odpadl od říše egyptské.

Jak jsme se již zmínili, skládala se tehdy Palestina a Syrie

z četných knížetství, ovládaných králi, jež byli faraonovi, jakožto svému lennímu pánu poplatní. Tak je v knize Josua XII. 7—24, uvedeno 31 králů, v obvodu Kanaanském, již byli Israelity podmaněni. Většina těchto králů nezasluhovala nic více než titul „Šejch el Beled“ t. j. rychtáře, anebo na-nejvyšší titul okresního hejtmana; neboť jejich mocnářství se zpravidla vztahovalo jen na větší město a na osady od tohoto města odvislé. Na nejdůležitějších místech sídlili egyptští místodržitelé, jež měli k zachování pořádku k dispozici malé posádky, jež byly roztroušené po celé zemi. Místa strategicky důležitá byla silně opevněná a tam většinou měli místodržitelé faraonovi sídlo své správy. Jak vidíme z Písma sv., byla Palestina ve 2. tisíciletí obydlena četnými kmeny, většinou ani ne sourodými. Jistou jednotu — byť i jen následkem pomalého splynutí, — tvořili pod jménem Kanaanejských Amorrhejští (Amuru), Hetejští, Hevejští, Ferezejští, Gergezejští a Jebusejští; vedle nich tvořili Cinitští, Cenezejští a Cedmonité (Mojž. 15, 19.) zvláštní skupinu, jež, od ostatních kmenů dosti odloučená, byla také usazená na jihu a jihozápadě palestinském a jež se částečně připojila k Israelitům. K tomu ještě obrovské kmeny, pravděpodobně praobyvatelé země: Amalekité, Chorité a obyvatelé pěti měst. Země Kanaan již od pradávných časů asi nikdy netvořila svrchovaný stát, nýbrž byla vždy podřízena nadvládě sousedních velmocí. Za dob Abrahamových příslušela ještě jako provincie eufratské říši. Dle 1. Mojž. 14. pořádá Amraphel, král Senaarský se svými spojenci válečnou výpravu proti králům Pentapole, jižně od Mrtvého moře. Podnět k této výpravě dala okolnost, že se kananejská knížata tohoto území po dvanáctileté služebnosti zdráhala platiti povinný poplatek Elamítovi Chodorlahomorovi. Dle rozsahu, jež ona válečná expedice měla, lze souditi, že do povstání byla zapletena ještě jiná knížata; neboť jak Amalekité, tak i Chorité a Rephaimci byli zahrnuti vojskem. Tato okolnost jasně dokazuje, že v době první babylonské dynastie, jejímž 6. králem jest Amraphel (Hamurrabi), byla západní země pod nadvládou mesopotámskou. Zdá se však, že Babylon od počátku vlády dynastie Kasitské pozbyl držení západní země; jisto jest, že Thutmosis III. položil svou ruku na syrsko-palestinská území a velmi pravděpodobně jest, že panovali v mezidobí králové mitannští v Kanaaně.

Na začátku 15. století př. Kr. rychle vzkvétající říše Hattí (Hethejských) vši mocí usiluje o to, zmocníti se severního předzemí egyptského. Význam země Kanaanské pro vládu faraonů nespočíval tak v příjmech z ní plynoucích, nýbrž spíše v tom, že tvořila nárazník proti říši babylonské a vzkvétající velmoci mittanohetejských kmenů* na severu.

Tenkráté bojovala říše Mitanská se zmáhajícími se soupeři, s Hethejskými, postupujícími od severu proti Kanaanu, o nadvládu; listiny z Boghazköi jasně dosvědčují, že stará vrstva Mitanská byla nucena postoupiti svoje místo Hethejským. Dle svědectví Písma sv. tvořili Hethejští odvětví chámských národů, odvozující svůj původ od Hetha, syna Kanaanova. (1. Mojž. 10, 15.) Můžeme býti jakéhokoliv mínění o tomto etnografickém nálezu, zajisté však nemáme práva pochybovati o zprávách biblických, udávajících, že již za dob Abrahamových, t. j. kolem 2000 př. Kr. byly v jižní Palestině osady hethejské. Tak nám dokazuje Písmo sv., že praotec Abraham koupil od Hethejce Ephrona dvojitou jeskyni, aby tu pochoval Sáru (1. Mojž. 23.) Dále udává Písmo sv., že Esau pojal dvě hethejské ženy za manželky. (1. Mojž. 26, 34; 36, 3.). Zbytky tohoto obyvatelstva nalézáme ještě v době Davidově v obvodu země Kanaanské, hrálť Urias jakožto plukovník ve svém vojsku význačnou roli. (2 kn. Králů 23, 39; 1 Chr. 11, 41 Urias Hethaeus.) Jeho tragický konec líčí nám 11. kapitola druhé knihy Samuelovy; David spáchá na něm pro jeho ženu Betsabee úkladnou vraždu.

* Mittanni a Hattí původně asi tvořili jednotnou národnost, jejíž plemenná příslušnost ještě není jistě určena; jak dokazuje nejnovější badání, byl tento vždy trochu záhadný kmen již brzy proniknut arijskými prvky, kmenem Charri, jenž původně dal státu dynastii a proto asi také tvořil jistý čas nejvyšší vrstvu. Nejdůležitějším svědectvím pro Wincklerem předpokládané „arijské“ plemeno mladší vrstvy Hethejských, jest vzývání bohů Mithra, Varuna, Indra a Nasatya, jakožto ochránců smluv mezi Hattí a Mitanni vedle bohů domácích. Jmenování boží však přísluší indickému pantheonu a jistě by nebyli bývali vzýváni jako spolupřísežníci při smlouvách mezi Hethejskými a Mitanni, kdyby nebyli tito národové bývali v nejužším poměru k domovině svého kultu. Pokud můžeme doposud souditi z listin, náleží mitanskému odvětví na půdě maloasijské přednost; nápadná jest okolnost, plynoucí z důkazů asyrsko-babylonských pramenů, jež nepochybně dosvědčují, že řeč Mitanská jest zakořeněným idiomem mesopotamským. V době Amenophise III. a IV. hvězda slávy říše Mitanské již bledne; místo ní přejímá vůdčí roli říše Hattí.

Z manželství Davidova s Bethsabee Hethejkou (2 Králů 12, 10, 24.) pochází Šalamoun; rodokmen Ježíšův vede přes Davida a Bethsabee k Abrahamovi, praotci národa Israelského (Mat. 1, 6.)

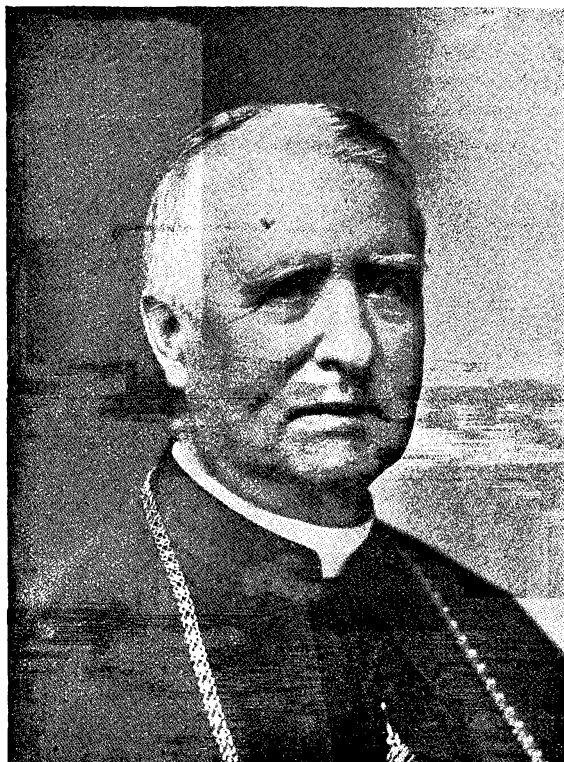
Na začátku 2. tisíciletí tvoří ovšem Hethejští nepatrnou část domorodého obyvatelstva, jež se sotva uplatnila proti Amorrhejcům, (dle nich jmenuje se země po egyptsku Amar, Amor, Amaura ... asyr. Amurru), kteří v době rozkvětu své největší moci panovali v Palestině až ke Kadesu. Zcela podobně s poměry Hethejskými mají se poměry Filišťanů, jež pocházejíce rovněž od Chama (1. Mojž. 10, 14.) stýkají se již také s Abrahamem. (1. Mojž. 20, 21, 22). Jejich osady v jižní Palestině tehdy politického významu ještě nemají, kdežto ona invase, jež se udála o půl století později, znamenala zkázu pro Palestinu.

Dějiny 15. století, líčené v dopisech Tell-Amarnských, ukazují nám závody čtyř kulturních velmocí o Syrii a Palestinu. Země tato patří Egyptu, ohrožena jsouc Babylonii, jež je pod vládou Kassitskou, dále velmocí Mitamskou, (Mesopotamie-Naharina) a králem země Chattí.

Tento byl nejnebezpečnějším odpůrcem země egyptské; neboť sleduje stopy dřívějšího přistěhování hethejského, byl již vpadl do Syrie a nyní postupoval nepřetržitě dále. Toto dobývání trvalo a pokračovalo v době následující, takže ve 14. a 13. století dorazili Hethejští jižně až k severním hranicím Palestinským, kdež sídlili na úpatí Hermonském a v nejsevernějších částech Palestiny, jak udává biblická tradice.

Jest zřejmo, že panovník rysů Amenophise IV., náboženského reformátora, nebyl způsobilým, aby bezpečně řídil kormidlo státní lodi bouřemi a návaly. Snivě založený a slabý vladař nebyl situace mocen, což kořisti chtiví sokové brzy vystihli. Pak-li vůbec, tak byla nyní doba příznivá, obohatiti se na útraty vlády egyptské a posunouti bez jakékoliv překážky hranice jižněji. Hattí věděl dobře, že podplacením úplatných zástupců vládních a lákavým ujišťováním lze všeho dosíci od lakotných knížat. Těmito prostředky, v největší míře užívanými, bylo také mnoho leníků faraonových získáno pro výbojnou politiku hethejskou a svedeno k zradě svého pána, před nímž se ve svých zprávách účetních plazí na hrudí a pokrytecky jakožto „ponížení služebníci“ líbají prach. Zdá se, že se diplomatická agi-

face nepřátel egyptských rozšířila i na Cypr, jak vysvítá z původních, nám zachovaných listin. Na začátek těchto anarchických poměrů, jež sahají již do doby panování Amenophise III. a jež konečně, jak to jasně předvídali prozíraví místodržitelé, vedly nutně k úplnému zrušení práv panských, připadá dobývání země Kanaan Hebrejci. Rozvázání

Zesnulý kardinál benediktinský Aidan Gasquet.

veškerého státního pořádku a kázně, způsobené ochablostí vlády faraonské, jež vůči podlé zradě setrvala v zmrtvělé tuposti, velice nadržovalo dobývání země Josuem. Zatím co od severu zaplavovali Syrii Hethejští a Mitannští, aniž našli zvláštního odporu, usilovali od nich podplacení lenníci o samostatnost a každý z nich, žárlivý na svého souseda, hleděl využití příznivé příležitosti, aby mohl co možná nejvíce vytěžiti z nepořádku pro svůj nejvlastnější zájem. Vzájemná nedůvěra překážela spojení, takže každý z oněch le-

níkú byl odkázán na sebe sama, jednalo-li se o to, hájíti svůj majetek proti nepřátelskému útoku. Toto sobectví, pomýšlející jen na vlastní prospěch, naprosto vylučovalo všeobecné blaho, znamenalo zradu vlasti; jelikož jednotlivé obce nevydržely nával sjednoceného kmene, stal se následkem rozptýlenosti branné moci za krátko jeden kraj za druhým kořistí nepřítelovou. Rozkol uvnitř státu způsobil jeho zkázu; zatím co knížata, každé na svou vlastní pěst, hleděla rozšířiti svůj majetek na útraty jiných, padla celá země cizímu dobyvateli do rukou, jenž s vnitřním uspokojením hleděl na nerozvážné počínání nepřítelovo.

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

OBNOVA LITURGIE V ŘÍMĚ.

VYŘEŠENÍ římské otázky vyvolává zpět k životu velkou liturgickou otázku. Můžeme v krátké době očekávati s jistotou papežský dokument, jímž obnovena budou velká kulturní podání římské církve, která událostmi z r. 1870 byla přerušena.

Tehdy, aby zločiny národů a zneuctění Boží autority se strany mocných byly potrestány, vydala církev interdikt na města, národy a celé krajiny: zakázány slavnostní bohoslužby, veřejné udílení svátostí, církevní pohřby, zvony umlkly a vůbec celý liturgický život byl zlomen. V kostelích, zastřených smutečním hávem, se jen zřídka konaly bohoslužby a byly prováděny jen nejnútnejší a nejnaléhavější náboženské úkony, a to ještě při zavřených dveřích

a zcela tajně. Prázdný svatostánek, opuštěný biskupský trůn, oltáře zbavené ozdob, zhašené lampy, smuteční roušky; krátce a dobře nálada Velkého pátku, trvajících pak měsíce i roky, jež ponořila tehdejší společnost ještě křesťansky smýšlející do nejhlubšího smutku a pokání.

Bezpochyby Pius IX. neobnovil r. 1870 velkých interdiktů Bonifáce VIII., Řehoře VII. a Innocence III., jimiž trestali títo papežové svatokrádežné přehmaty králů francouzských, německých a anglických. A přece Řím poznal od té doby mnohé z duchovních trestů; vždyť slavná liturgie je zlomena od r. 1870 a neexistuje již ani papežská liturgie, jež opravdu zaslouží si toto jméno ve městě papežů. Kterýkoli biskup na světě koná častěji své biskupské funkce, než sám sv. Otec. I při největších slavnostech liturgického roku, ani velikonoce nevyjímaje, zůstává trůn nejvyššího velekněze prázdný, jeho oltář opuštěn, ve stínu a hlubokém smutku ponořen a jeho basilika, matka a panovnice všech, je zrazena a opuštěna. Přes velký počet prelátů, slavnostní provedení obřadů i zpěvu, sv. Otec zůstává vzdálen. A zkrácené obřady na faldistoriu nebo na přenosném oltáři konané titulárním biskupem z Asie nebo z Afriky ještě více zdůrazňují a zvyšují dojem nepřítomnosti papežovy.

Nutný následek, řekněme snad, nuceného uzavření nejvyšší hlavy je, že velké množství svatyní zůstává uzavřeno. Nikterak. Od 20. září r. 1870 nevstoupil Pius IX. nikdy již do basiliky sv. Petra, ačkoli vstup mu dovolen byl; překročil práh velechrámu křesťanstva až 12. února r. 1878, kdy zde našel prozatímní místo svého věčného odpočinku. A šlo se ještě dále; liturgické funkce v Sixtinské kapli, kde papež před tímto dnem často při zavřených dveřích ve vnitřku paláce celebroid, byly odstraněny. Je téměř neuvěřitelné, že žádný obřad liturgický, ani oficiální, se nedatuje z r. 1871; a přece bylo pětadvacáté výročí panování Pia IX. neslýchanou událostí v dějinách církve. Žádná úchylnka nebyla učiněna od tohoto přísného předpisu ani při slavném korunování, jež je obyčejně tak slavnostní a populární. Lev XIII., první snad po dlouhých stoletích, byl korunován při zavřených dveřích, uvnitř Vatikánu. Nový papež sám nevěřil, že se smí objevit na vnitřní logii sv. Petra a odtud udělit své první požehnání

lidu, shromážděnému v basilice; zůstal pro lid po celý den svého korunování naprosto neviditelným.

Na začátku jeho pontifikátu rozšířila se bleskurychle zpráva, že Lev XIII. bude o velikonocích sloužiti v Sixtinské kapli mši sv., ale zpráva ta byla záhy vyvrácena uveřejněním z Vatikánu. Prvního ledna r. 1888 začalo v Římě milostivé léto při příležitosti padesátiletého kněžství. Po prvé po r. 1870 vstoupil papež do katedrály svatopetrské. Noviny podávají tuto zprávu následujícími slovy: „První leden 1888 bude významným dnem ve světových dějinách. Po více než 17 let nevstoupil papež k oltáři prvního apoštola a ohromná jeho basilika zdála se býti udivena, když viděla, třeba jen na jediný den, svého velekněze vystupovati k oltáři.“

Od toho dne zmírňovala se prvotní přísnost tohoto rozhodnutí. Při některých vyjímečných příležitostech Lev XIII. vstupoval ke sv. Petru; mezi jiným též při svém výročí r. 1903.

Pius X. byl slavnostně korunován u sv. Petra, při korunovaci Benedikta XV. naproti tomu byly obřady konány v Sixtinské kapli, ale slavnostní požehnání bylo uděleno uvnitř basiliky. Pius XI. šel poněkud dále; po slavnosti korunovace ve svatopetrské basilice dal skrze kardinála své slavnostní požehnání s vnějšího balkonu lidu, shromážděnému na náměstí.

Od té doby, až do dnešního dne, třebaš papež při častějších příležitostech pontifikuje v basilice, při obyčejných liturgických svátcích zůstává vzdálen; ani o vánocích, o velikonocích, o svatodušních svátcích, ani 29. června nemá nejvyšší biskup svou slavnostní liturgii ani u sv. Petra, ani v Sixtinské kapli. Zůstává až podnes pravdou, že papežská liturgie v Římě již neexistuje a že stav interdiktů začal piemontskou okupací r. 1870. Šťastné smíření, z něhož se celá křesťanská společnost raduje, ukončí nyní nejšší situaci a ukáže nám vznešenost liturgického, tradičního života.

Ale jaký byl tento život před r. 1870. Naše pokolení je tak uvyklé na minulý pořádek, že pokládá jej za normální a správný, diví se a téměř se leká, když slyší, že se zavedla opět stará zařízení. Bohužel tato obnova najde mnoho protivníků: mnozí řeknou zcela vážně, že tato tajuplná

skrytost, která papeže ukrývá před očima světa, že toto téměř výhradní a naprosté držení se zpět je nutné, aby při řídkých příležitostech veřejného vystoupení papežova byla zachována nejvyšší vážnost a přitažlivost výjimečné události.

Je tomu 60 let, co trvá tento stav; málo lidí zná starý řád, ale mají na něj jen nepatrné upomínky z doby svého dětství.

Á přece minulý stav věcí stojí v rozporu s podáním římské církve. Nikdy v žádné jiné církvi nevyvinul se vlastní duchovní život tou měrou, nikdy žádný biskup tak často ve středu svého lidu neslavil liturgii, jako to činil biskup veškerého křesťanstva — biskup římský.

Abychom si dostatečně uvědomili různosti a změny papežské liturgie, stačí, projdeme-li třemi rozdílnými historickými obdobími a abychom zdůraznili běh událostí, vezmeme doby panování tří papežů, již za sebou následují v časových diferencích tři století: Klementa V. (1305), Sixta V. (1585) a Pia IX. (1878).

Klement V. r. 1303 začíná exil avignonský a za doby jeho panování papežská liturgie, nazývána též palatinskou, vstupuje na cestu záhuby a zániku staré římské liturgie. Dosud papežská liturgie byla liturgií basilik a míst shromáždění (statio), šedesátkrát během církevního roku odebral se papež do určitých basilik, aby tam pontifikoval. Veškeré kněžstvo i všechen lid se zúčastnili, celá římská církev doprovázela svoji hlavu, již akty nazývají „Dominus apostolicus“ — biskupa římského. Podání nazývá to liturgií, to byla pravá římská liturgie. Existovala již před papežem Lvem Velikým (440—461), a dostoupila svého vrcholu za Řehoře Velkého (590—604), a udržela se po celé tisíciletí až do oné smutné doby.

Á všichni papežové bez výjimky a ohledu na stáří, zaměstnaní, vliv ročních období, stáli na svém stanovišti jako kníže nebo hlava státu, jenž nesmí chybět v čele svých zástupů a uprostřed svého lidu v hodinu povinnosti.

Tato liturgie míst shromáždění (statio) dělí se na tři stupně podle slavností.

1. Noční nebo velká bohoslužba, jež skládala se z prvních nešpor, půlnočního officia a v 9 hod. ráno sloužené slavné mše sv. Celé officium měl sám papež; máme o tom

přesné popisy v „Ordines romani“, jež důkladně a široce popisují celou papežskou liturgii VII. a VIII. století:

Ve středověku počítá se obyčejně průměrně dvanáct hlavních liturgických svátků: vánoce, Sv. tří králů, velikonoce, Nanebevstoupení Páně, svatodušní svátky, Narození sv. Jana Křtitele, sv. Petra a Pavla, slavnost posvěcení chrámu a svátek patrona.

Při těchto slavnostech a svátcích rozvinul se plně lesk obřadů. Ve čtyři hodiny odpoledné opustil slavnostní průvod Lateránský palác, Patriarchium (kde všichni papeži ve středověku sídlili), a táhl ke chrámu. Papež sám vstoupil na bohatě vyzdobeného bělouše, před nímž kráčel nádherný průvod papežského dvora, kardinálů, kněžstva, římské šlechty a vysokého úřednictva z celého města.

U vchodu do basiliky je papež slavnostně přijat místním kněžstvem a po přípravných obřadech usedne na trůně a začne officium — zpívají se první nešpory dotyčného dne.

Po skončeném officiu odebere se celý papežský dvůr a družina na místo přenocování.

Při štaci u sv. Petra zní nařízení: „Hospitantur in domo aculiae, et dominus hospitii debet praeparare lectos de suis bonis linteaminibus“; česky znamená to: Mají se ubytovat v hostinci u obelisku a hospodář musí ze svých nejlepších povlaků připravit lože.

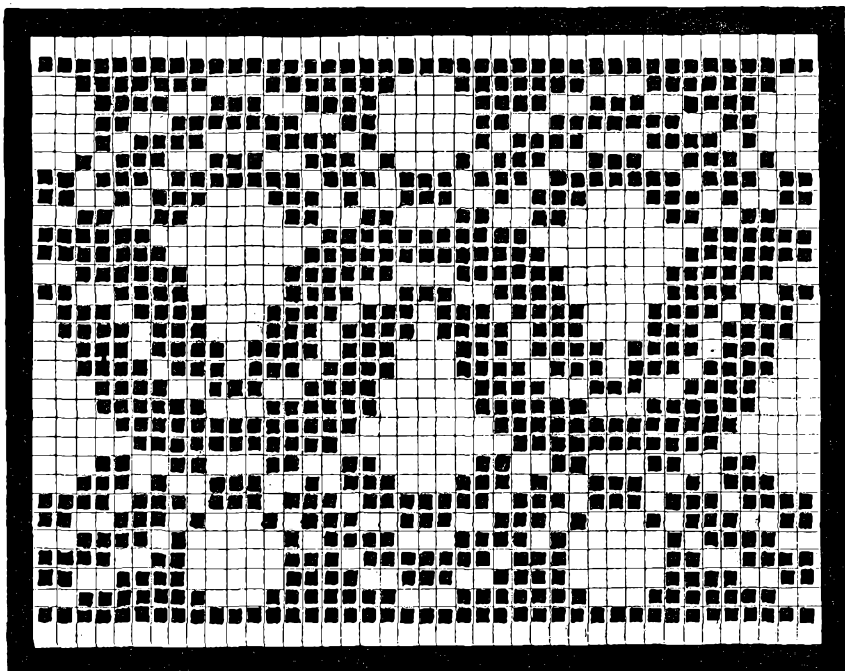
Papež uchýlí se do připravených pro něho komnat, jež můžeme ještě dnes spatřit v blízkosti chrámů a — parum pausat — poněkud si odpočine, poněvadž již o půlnoci opět volá zvon basiliky k slavnostní noční liturgii trvajícím 2—3 hodiny, již má sám papež. Po této slavnosti je druhý odpočinek až do slavných bohoslužeb v 9 hod., po nichž v průvodě vydají se na zpáteční cestu k Lateránskému paláci, k němuž se dospěje asi v poledne.

Jen malý zbytek těchto vznešených slavnostních obřadů, bohužel pro nás zcela ztracených, zachoval se v nočních hodinách Vánoční svaté noci.

2. Druhé slavnosti obsahují pouze denní officium a pontifikální bohoslužby bez nočních hodin. Dvě nejslavnější z čelných denních štací jsou v Basilice sv. Petra na pondělí velikonoční a v basilice sv. Pavla v úterý velikonoční; jsou tito světci svědky Vzkříšení. Nynější mešní knihy dosud ještě zaznamenávají tyto dvě štace.

I Karel Veliký, jenž byl za vlády papeže Hadriana I. (roku 774) přišel do Říma, aby tam slavil Velikonoce, zúčastnil se těchto slavností. Liber pontificalis, vydaný Mgr. Duchesne, (P. L. t. CXXVIII. col. 1178—1179) líčí dopodrobna slavnostní tento průvod.

Při takové příležitosti stkví se Řím ve vší své slávě. V pondělí velikonoční shromažďuje se celé obyvatelstvo

Vložka k účelům bohoslužebným, vhodná pro různé techniky ručních prací.

u sv. Petra, velkého to svědka z mrtvých vstání, jak se zpívá v officiu dne: „Surrexit Dominus vere et apparuit Simoni — vstalť Pán a objevil se Šimonovi“. Celý papežský dvůr se všemi svými hodnostáři a s celou svou nádherou vychází z Lateranu a ubírá se celým městem k sv. Petru.

Jako kdysi svým vítězům, tak vzdává nyní Řím svůj hold Kristovu náměškku a tím vítěznému Spasiteli samotnému. Na celé cestě, kterou se ubíral průvod, byly postaveny slavobrány, jejichž velikost, umístění a náklad přesně udávají ordines. V ordo kardinála Cencio, pozděj-

šího papeže Honoria II. (1216—1227) jest takových bran vyjmenováno na sto.

V ulicích jest shromážděno duchovenstvo kostelů rozličných čtvrtí městských a přináší papeži kadidlo: více než 200 kostelů je udáno v ordo Cenciovu.

Po skončeném slavení sv. tajemství doprovázejí papeže ozdobeného tiarou, opět do Lateranu, což se děje ještě za větší slávy, než byla při jeho příchodu. Celé město takřka mu spěchá vstříc: ano na některých místech bylo takové množství lidstva seskupeno, že si průvod s velkou námahou klesl cestu; za tím účelem však vymyslili si obratní ceremoniáři jiný prostředek, jenž na štěstí jest zaznamenán v ordo.

Na nárožích ulic, zvláště přeplněných házejí se do ulic peníze; tímto jednoduchým způsobem pak zcela snadno průvod přejde ulic: „Ut sic multitudo populi, quae impedimentum praestat domino Papare, removeri possit denariis ipsis colligendis intendens — aby tak mohlo býti množství lidí, tvořící papežovi překážku, odstraněno tím, že se snaží sesbíratí peníze.“

Jakmile přišel průvod do blízkosti ghetta, předstupují zástupcové židovstva a ukazují zákon a vzdávají papeži svůj hold. Štace u sv. Pavla v úterý velikonoční koná se za stejných obřadů.

3. Konečně dočítáme se ještě třetího způsobu liturgických funkcí, jež konal papež, a to svěcení, slavnostní požehnání, štace postní, procesí k hrobům nejvýznamnějších mučedníků. Tyto však pouze uvádíme, aniž jsme je podrobněji líčili.

Tak se tedy celkem konala papežská liturgie v Římě po celé tisíciletí. Clemens V. (1305—1314) přenesl sídlo své vlády do Avignonu. Toto vpravdě smutné vyhnanství dalo slavnostnímu konání štací zaniknouti. Papežská liturgie stala se kultem palácovým, postrádá v cizí zemi velké římské basiliky, hrobů mučednických a vůbec svérázu věčného města. Vyvinula se liturgie palácová, jež pak zaujala místo liturgie štací. Uvnitř svého opevněného hradu zřídil papež palácovou kapli, kdež se měla konati.

A když po více než sto letech vyhnanství a schismatu (1305—1418) Řím uvítal zase svého velekněze, zmizela i pouhá vzpomínka na dřívější slavnosti. Ani papež,

ani kardinálové, aniž kněží neb věřící neupamatovali se již na místa shromáždění neb na slavnostní hodinky. Celá generace zanikla a palatinská liturgie vytrvala. Proto též papežové, když Řím je pozvednut ze ssutin a znovuzřízen a mír zajištěn, zřizují velké kaple ve svých palácích: ve Vatikánu zřídil Sixtus IV. r. 1471 Sixtinskou kapli a Pavel III. r. 1534 Paulinskou a na Quirinále vystavěl podobnou Pavel V.

Místo lidu, jenž naplňoval dříve basiliky, má nyní přístup jen omezený počet významných: místo velkých průvodů, které dříve celému Římu dodávaly slavnostního rázu, prochází jen průvod vznešených osob ztichlými síněmi, na místě hrobů apoštolů a mučedníků stojí již jen ubohý oltář v nádherném sále, jenž nese pak jméno kaple, aniž jí jest. Tento úsudek zdá se býti tvrdý, ale palatinská liturgie zaslouží si opravdu v přirovnání s liturgií štací toto podcenění.

Po třech stoletích přerušení Sixtus V. r. 1585 vystoupil hned v prvních letech své vlády s plánem stará podání obnoviti a ohromnou liturgií míst shromáždění znovu vybudovati; za tím účelem uveřejnil 13. února 1586 apoštolenskou konstituci „Egregia“. Bohužel nemůžeme zde text tohoto slavného dokumentu vyšlého z rukou osmdesátiletého Františkána, náhle povýšeného na papežský trůn, uvéstí; tento dokument musel zajisté uvéstí v úžas celé papežovo okolí, jež se domnívalo, že papežská liturgie byla hodněji střežena uvnitř paláce. V této konstituci ustanovuje Sixtus V. celou serii míst shromáždění, ustanovuje celý ceremoniel, zaručuje vnější pořádek při průvodech, aby ulehčil lidu jeho spoluúčast, opravuje ulice pro tyto slavnostní průvody, krátce nezanedbává ničeho, co by mohlo znemožniti této obnovy, po níž touží celým srdcem. S tímto novým pořádkem bylo ještě téhož roku započato při kostele sv. Sabiny na první den postní doby.

Osmdesátiletý pontifex udílel sám při tom popelec a od této doby považoval účast na všech místech shromáždění bratří za povinnost i při špatném i nepříznivém počasí. Následovníci Sixta V. neukazovali tutéž energii a tak tato palatinská liturgie stále víc a více se vracela zpět na své čestné místo s výjimkou několika chrámů, jako

Lateránu, sv. Petra, Maria Maggiore, sv. Pavla a několika jiných.

Tak se ustálil nový pořádek, jež můžeme nazvatí smíšeným. Držíme se pevně onoho počtu svátků, jež Sixtus V. ustanovil a papež stál vždy v čele. Jen desetkrát nebo dvanáctkrát v roce byla tato místa shromáždění v basilikách, jinak se konala v Sixtinské kapli nebo Paulinské kapli na Quirinale. Tento pořádek trval v XVII., XVIII. a XIX. stol. až do roku 1870.

Slavnostní římská liturgie vykazuje tři hlavní období: liturgii výhradně pro místa shromáždění do XIV. stol., pak pouze palatinskou liturgii od XIV. do XVI. stol. a naposled po dokonalém obnovení jakýsi střed mezi obojí liturgií.

Od 20. září 1870 uložil se smutek na papežský dvůr a jakýsi druh interdiktu suspendoval nejen liturgii míst shromáždění, ale i palatinskou. Jestliže se později poněkud učinila výjimka, bylo to z výjimečných důvodů a až do dnes neslaví papež ani v basilice ani Sixtinské kapli žádný ze svátků liturgického roku. Zdrželivost od každého slavnostního vystoupení je úplná.

A nyní je římská otázka vyřešena: nemáme práva říci, že přijde nějaká liturgická otázka v úvahu? Jak se zachová Pius XI.? Přijme tuto smíšenou liturgii i s liturgií štací, nebo spatříme ještě palatinskou liturgii, památku to na nešťastnou dobu Avignonu. Nebo provede Pius XI., jakožto druhý Sixt V., novou restauraci, jež by tvořila souzvuk obou? Brzy to uvidíme.

Praha.

P. Lambert Beauduin.

LITURGICKÉ SLOVO.

Přeloženo z knihy: B. Santer, Der liturgische Choral.

VBOHOSLUŽBĚ zaujímá liturgické slovo významné, ne-li první místo. Kolikrát bylo toho výrazu „slovo“ již zneužíváno počínaje oním praotcem nevěry, jenž rouhavým posměchem přeložil „slovo, jež bylo na počátku“: „Na počátku byl smysl“ — „Na počátku byla síla“ — „Na počátku byl čin“, — až k poslednímu kazateli, jenž na rozdíl od mnohých svých kolegů vykládá a užívá slovo Písma sv. dle svého vlastního smyslu.

Poněvadž však protestanté, již se honosí, že zachovávají „slovo“ a „pravou víru“ čistou, se zálibou nazývají svoje kazatele „sluhy slova“, nám pak katolíkům vyčítají, že prý žijeme pouze z díla lidského, z pověřčivých malicherností a že prý jako slepí otroci stojíme pod jhem člověka, papeže, zatím co oni chovají klenot pravé nauky neporušený a bez lidské přísady, bylo by záhodno, abychom krátce přirovnali sebe k protestantům, abychom tak postavili pravdu v pravé světlo.

Nuže: Zakladatel a původce protestantismu, aby zakryl svoje odpadnutí od církve a tím utrpěnou ztrátu milostí a pravd, vztýčil prapor „slova biblického“ a vyhlásil se za hlasatele evangelia, za „sluhu slova“. Svoje stoupence nazýval „evangelíky“, jako by byli zvláštními nositeli, chránci, zvěstovateli a následovníky evangelia. Sám pak začínal měniti, zkracovati a vykládati obsah Písem svatých dle své libosti a dle svého rozumu. Odloučil obsah a výklad Písem sv. od příkázané učitelské pravomoci církevní, a svěřil je volnému badání a osobnímu přesvědčení jednotlivcovu. Těchto zásad se Lutherovi stoupenci a četní jeho následovníci dychtivě ujali. Utvořily se v řadách těch, již se byli odloučili od církve, brzy četné sekty, jež se rozcházely dle volného přesvědčení. Nejznamenitější učeliště protestanská mají sice svou bibli, skoro každý jednotlivec však také svoje vlastní evangelium. Ano i na kazatelnách jednotlivých modliteben každý kazatel přednáší svůj osobní výklad slova Božího a ne-li to, tak ho má u sebe. Jest tedy v kázání protestantů dobrá dávka osobního pochopení a v jejich písniích a modlitbách to sotva bude jinak.

Dle nauky naší sv. církve věčné, Božské Slovo, které již

v Starém zákoně mluvilo skrze patriarchy a proroky k našim otcům, stalo se v plnosti času člověkem a zanechalo nám svou nauku, svůj život, svoje utrpení, svou smrt a Vzkříšení a všechna tajemství říše Kristovy jak v Písmě svatém tak i v ústním podání.

Písmo a tradice, neporušené Slovo Boží, chová se v církvi svaté, jeho ochrana a věrohodný výklad jsou svěřeny její neomylné učitelské pravomoci. V lůně této pravomoci učitelské však spočívá Slovo Boží tak jistě a neporušeně, že Pán o něm mohl praviti: „Nebe a země pominou, ale slova má nepominou“ a „nepomine jediné písmě neb jediná čárka ze zákona, až se všecko stane.“

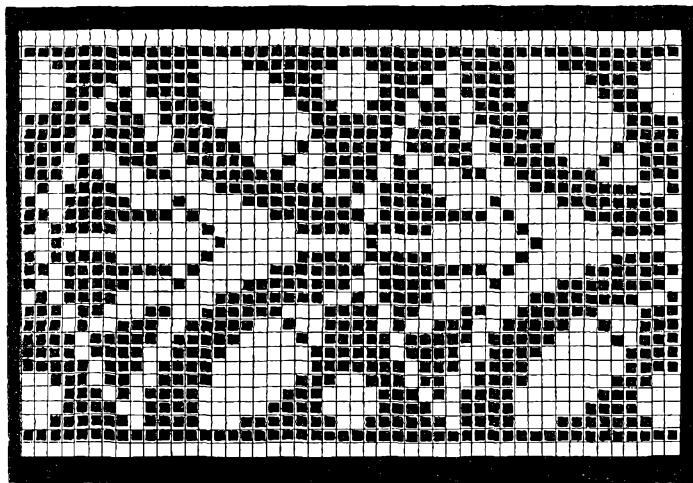
Tento poklad tedy tvoří obsah našich liturgických modliteb a zpěvů. Jest obsažen v misálu, brevíři a formulářích liturgických, jichž se užívá při bohoslužbách. To, co učil Pán náš, co stojí ve Starém a Novém zákoně, dále co hlásali apoštolové, co nám církve sv. sama jakožto ochránkyně a tlumočnice zjeveného slova Božího dává věděti svými rty prorockými, jen to, a nic jiného, tvoří obsah liturgického slova.

Protestanté zavrhli oběť mše sv., ale právě ze mše sv. vlévá se nepřetržitě oplodňující síla na sv. evangelium jakož i na celé ostatní Písmo sv., jež jest buď typem anebo vysvětlením evangelia. Chováť nejsvětější oběť v sobě nejen hojnost milostí prýstících z kříže, nýbrž i proměněného Beránka obětního, Bohočlověka, v němž věčně trvá velké tajemství naší spásy, Jeho Vtělení. Sv. eucharistie chová v sobě onen nevysychající pramen milostí, jenž prýštil z každého úkonu Spasitelova pro naši spásu. Denně tak sestupuje „Anděl velké Rady“ do vod Písma sv., aby je zachoval stále v živém pohybu pro každého, jenž se jim pln víry blíží Nestoupil-li by anděl tento ve sv. oběti, druhé to inkarnaci, — zůstalo by jen mrtvé písmeno, pouhá historická vzpomínka protestantů.

Komu by již z toho nebylo zřejmé úzké spojení Slova Božího se sv. obětí, s liturgickou službou?

Avšak ještě výše jest nám hleděti, chceme-li jasněji pochopiti úzkou souvislost mezi obětí a Písmem sv. Nejen veškeré milosti, jež nám Syn Boží zasloužil od okamžiku, kdy přijal v lůně Panny tělo lidské, až k onomu, kdy umíraje sklonil svou hlavu, nýbrž i celá věčná oslava, jež se stala

Nejsv. Trojici všemi těmito okamžiky bohočlověčenského života, o němž vypravují evangelia a na něj poukazují ostatní Písma sv. — veškerá tato nekonečná oslava Boží vystupuje jakožto věčné holdování zároveň s onou velkou obětí na Golgotě z našich oltářů vzhůru před tvář Božské velebnosti. Dá-li tedy církve sv. při slavení sv. tajemství zavznítí hlasu evangelia, žalmů, proroků a ostatních Písem sv., nestává se tak snad pouze za účelem kázání, nýbrž chce tím v prvé řadě vyjádřit oslavu Boží a chce tím zprostředkovat věřícím milosti. Avšak pokud mluví k nám Kristus z oltáře prostřednictvím sv. textů a pokud zázraky Páně líčené ve

Vložka k výzdobě rouch bohoslužebných pro různé techniky ručních prací.

sv. knihách jakožto předobrazy poukazují na ještě větší zázraky sv. svátostí, jež mají ve sv. eucharistii svůj vznik a vrchol, jest slovo Boží při nejsv. oběti ovšem i kázáním podivuhodného způsobu.

Ā nyní se tážeme: Kdo je pravým služebníkem slova, kdo jest pravým strážcem Božího Slova, kdo praktikuje Slovo Boží? Je to protestant na „volné“ kazatelně nebo katolík v ohni svých tajemství a liturgie? Věříme, že odpověď na tuto otázku by ani čestnému protestantu nebo jinému jinověrci se nezdála těžkou.

To vše, co bylo řečeno, vrhá jasné světlo na jsoucnost a význam posvátného zpěvu, který jest téměř identický s li-

turgickým slovem. Když na něj myslíme, musíme opravdu pojmy církevní hudby, figurálního zpěvu, orchestru pečlivě z významu jeho vyloučiti. Dokonce již představa chorálního zpěvu, který se stejného hlediska jako každé jiné umění je posuzován jakožto pouhý prvek služby Boží, podobně jako architektura, výzdoba obrazy, ornamentika, paramenty a pod.

Uvažujme tedy chorální zpěv se správného hlediska! Jeho místem je posvěcený dům Boží, jeho čestný trůn z něhož má celý ostatní dům Boží ovládati a řídit, je svatý obětní oltář a jeho okolí i se zástupem kněží a liturgů. Musí tudíž chorální zpěv s tohoto hlediska býti uvažován jakožto podstatná část liturgie a její spolufaktor a jako smyslový výraz milostiplného spojení mezi Bohem a lidem a opačně. Proč tato svatá rozmluva se vyjadřuje zpěvem, dá se snadno pochopiti, když pochopíme charakter bohoslužby, jejíž paprsky zasahují do věčnosti. Přece ještě později o tom šíře pojednáme.

Abychom všechny dosud pronesené myšlenky v jedno spojili, pravíme: Nejvyšším úkolem tvora je oslava Boha. — A tato oslava, pokud je od tvorů, je konečná a přirozená — stává se nadpřirozenou a nekonečnou nejsvětějším oltářním tajemstvím a oltářní obětí — liturgií.

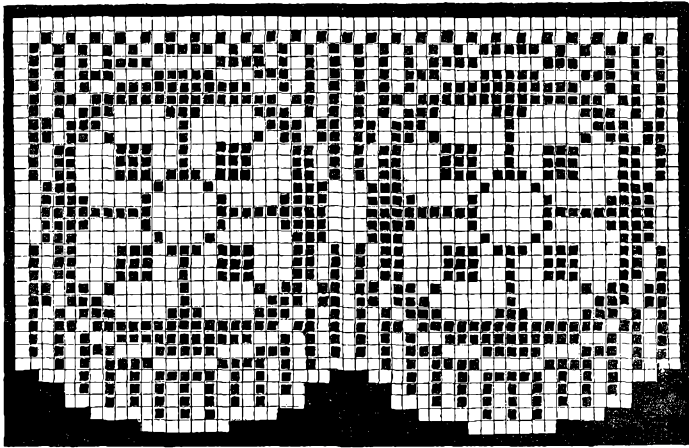
Hlavním pak činitelem v liturgii je liturgické slovo. Liturgické slovo však je zjevené slovo Boží a Slovo Církve sv., jak se nám předkládá v liturgických knihách.

Dle těchto není jen text a obsah liturgických zpěvů a modliteb dán, nýbrž je určen co do délky a způsobu výrazu. Četná zařízení mnohých papežů vůbec a provinciálních koncilů, biskupů a jiných církevních autorit a dlouhá praxe církve dokazují s dostatek, že text liturgických zpěvů a modliteb je určen přesně autoritou Boha a Církve.

Jak velké závaží je zapotřebí, aby vyvážilo velikost a vznešenost liturgického slova! Každý způsob modlitby a zpěvu musí ustoupiti před liturgickým tím dále, čím je více vzdálen od liturgického slova, třeba že je i při tom duchaplný, zbožný a harmonický. Ony slavné kompozice a zpěvy v mateřské řeči nejsou „liturgickým zpěvem“ do té míry, pokud jsou vzdáleny od liturgického slova, poněvadž nepatří do kategorie liturgického zpěvu a modlitby, nýbrž do kategorie církevní hudby a nejsou ani kněžstvem a liturgickým

chorem v bezprostředním okolí oltáře prováděny, nýbrž chorovým personálem na vyhrazeném místě u varhan nebo na jiném místě chrámové lodi. Mnohý způsob těchto zpěvů a hudby zamítá církev vůbec, jiné připouští a opět jiných neuznává nerada ačkoli jako nevěsta, která se nalézá v držení nebeského pokladu, z něhož příležitostně jen málokterí čerpají, nemůže bez bolesti pochopiti, jak tak mnozí v poušti mohou blouditi a nemíti žádné vody.

Nemůže přece žádnému pozornému pozorovateli ujíti, jak málo mše sv. nebo nešpory v mateřské řeči se shodují co do obsahu s předlohou misálu, nebo breviře. Mnohé hudební mše s polyfonní hudbou neměníce zásadní části mše, jako

Krajka k bohoslužebnému prádlu, síťovaná nebo háčkovaná.

introit, graduale, offertorium a communic, sotva odpovídají jménu, jež nesou, a nevyjadřují liturgického svátku.

Smutek musí naplniti srdce každého syna církve, když nadzvedne poněkud závoj a spatří, že frivolní pošetilost nastoupila na místo zpěvů, jež vytryskly z nejvyššího nadšení církve. — Můžeme si snadno představití, s jakým pocitem úcty před svatostí jeho světská hudba na ně pohlížela, když odhodila perlu svatého textu a nahradila ji slabou a ubohou fraseologií bídných básnických plodů. Kde texty co do obsahu se kryjí s liturgickým obsahem, tu se buď příliš hudbou zkracují nebo zase nesmyslně prodlužují.

A co bylo následkem lehkomyšlného odklonění se od liturgického textu? Nic jiného, než že zaniklo vědomí, že zpěv a liturgické obřady spolu souvisí, že pochopení těchto stále víc a více klesalo a konečně, že četné cizí elementy vnikly do svatyně posvátného zpěvu, jež dnes, Bohu díky, jsou již přemoženy a ze svatyně vytlačeny.

S vniknutím všech druhů hudby do svatyně posvátného zpěvu byla vyřazena též posvátná úcta před oltářem a obětí ze srdcí věřících. U kolika lidí ve chrámě, v němž je asi tisíc lidí shromážděno, nalezl bys v otevřené modlitební knize právě zpívané „Credo“? A podobně i při ostatních částech mše sv. Je to obraz křesťanského života, jak si jej představujeme u starých křesťanů prvních století a u lidí zbožného středověku. Je to přípustné, aby, když kněz zpívá Gloria, lid prosil o odvrácení zla? Nebo aby zatím, co kněz modlí se „Credo“, věřící činili *memento* za zemřelé a pod.

Jak je útechyplný pohled do dob prvoříční církve, kdy malý hlouček křesťanů se shromažďoval nejen ke slavení svaté oběti, nýbrž i k denním liturgickým obřadům a vzájemně se vzdělávali v posvátných hymnech a písních; — do krásných a nádherných dob, kdy hlouček kněží Bohem posvěcených hlaholil v prostorách chrámových zpěvem žalmů; — a kdy byly známy jen předpisy sv. Damassa, sv. Ambrože a hlavně sv. Řehoře Velikého co se týče liturgických zpěvů a modliteb.

I v dnešních dnech existují zástupy zbožných mnichů a Bohu zasvěcených panen, jež světu poskytují divadlo dob prvních křesťanů. Je velmi radostné, že i užívání misálu a vesperálu opět nastoupilo u věřících na mnohých místech. Přece zůstává svatou povinností těchto, modlití se, aby všechny děti církve dovedly těžit z těchto pokladů a aby se staly „radostí národů, světlem učenců, knihou malých a májí i nyní býti“, jak praví učený Guéranger.

Je samozřejmé, že by věřící měli mítí vědomosti nejen o slavení oběti mše sv., nýbrž i o „*propriu de tempore*“ a svátých liturgických roku.

Co však tufo znalost, z níž celý život křesťana tryská, drží a podmiňuje, je kromě poučení též důvěryplné vykonávání liturgie, jejíž text a obsah je již učením samým a bez níž veškeré vyučování a každá privátní pobožnost ztrácí na ceně a nepřináší žádoucího užítku.

MÉNĚ ZNÁMÍ SVĚTCOVÉ ŘÁDU BENEDIKTINŮ V ČECHÁCH.

U PŘÍLEŽITOSTI oslav tisíciletého svatováclavského jubilea, kdy takřka celý svět vzpomíná jak velikých zásluh svatého knížete, tak i veliké viny bratrovraha Boleslava a dřívějšího nevděku národa vůči knížeti Václavu, potom ale nesčíslných projevů vroucí úcty a lásky, nebude od místa, vzpomeneme-li křesťanského nadšení příští generace zbožného rodu Přemyslovců, obětavších vlastní život, plný odřikání za viny otců. A těsně k svatováclavské tisícileté tradici druží se vzpomínka aspoň stop působnosti benediktinského řádu v Čechách, i když jeho oficiální uvedení do země bylo možno teprve po založení samostatného biskupství r. 973.

Veliké dílo zbožného a tichého knížete Boleslava II., syna bratrovrahova, nedočkalo se jiného ocenění krom zmínek v legendách, kde postava tohoto panovníka ztrácí lesk vedle zářící osobnosti svatého Vojtěcha, ačkoliv on to byl, který si byl vědom veliké viny svého otce a ze všech sil se snažil, aby rodu Přemyslovců zjednal opět pověst v křesťanských kruzích valně oťřesenou. Jeho práce a snahy, přes veškerý překážky vykonané, jejichž neocenitelný význam postřehla doba budoucí, přinesly mu v úděl blahoslavenství mezi obyvateli nebes, k nimžto ho počítá od pradávna celá benediktinská tisíciletá téměř tradice hlavně pro blaženou jeho smrt.

Těžko by bylo dnes psáti životopis sestry sv. Václava, blahoslavené Přibyslavy, kteráž vychována byvši rovněž jako on od svaté Ludmily, již od útlého věku panenského vzala na se závoj řeholní a sloužila po příkladu své báby Hospodinu až do své blažené smrti. Zdali Bůh ji oslavil kdy zázraky, rovněž nelze po tolika staletích zjišťovati. Avšak kromě Benediktinů nebylo tenkrát v západní církvi téměř řádů, neboť z celého vývoje mnišství víme, že počínaje stoletím osmým nastává vítězný pochod Benediktinské řehole do klášterů, kde před tím byla užívána řehole sv. Kolumbana, řehole mnichů skotských a předpisy, namnoze zastaralé, církevních otců na poušti, které si mohl vykládati každý, jak chtěl.

A jedině šťastný talent organizační, provázející řád svět-ců, učenců a umělců po všechna ta staletí jako dědictví osobních vloh velikého kolonizátora a zakladatele řádu, rozhodl ve prospěch jeho řehole, která byla přijata později i v jiných současných mnišských domech, nikoliv jako zákon nového nějakého řádu, nýbrž jako lex dávno stávající již instituce mnišství na křesťanském západě, bez rozdílu jakýchkoli tendencí.

A tak svatováclavská doba u nás přechovává kořeny budoucí, již zcela latinské a římské observance svatovojtěšských mnichů břevnovských, přinesších do naší vlasti odnož subtilních ideálů jinošského císaře Otty III. a papeže Řehoře V., velikých to přátel a inspirátorů benediktinského směru ve vlasti naší.

Nejsme nikterak překvapeni, čteme-li o pobytu potomního mnicha břevnovského, Strachkvasa, jinak Křišťana, na Hrubé skále u Přeštic a o pobytu svaté Ludmily na Tetíně, kde snad se udržel nějaký staroslovanský basilánský klášter, zřízený pak v poustevně svatého Ivana, současníka, dle pověsti, dokonce ještě Neklanova. Doba svatováclavská u nás běží paralelně s počátky hnutí Clugnyského i když u národa sotva na víru obráceného došlo k uvědomělému jeho uplatnění až teprve za doby svatovojtěšské a snad teprve ještě v pozdějších dobách.

Byli-li snad již v Čechách dříve před tím mnichové jiní, na př. basiláni sv. Cyrilla a Methoděje, usídlení na hoře sv. Klimenta, možno si lehce vysvětliti veškerý byzantské sklony Čech a zápas obou liturgií po ztroskotání říše Velkomoravské, rozřešený geniálně Boleslavem II. a svatým Vojtěchem, založením pražského biskupství, kláštera sv. Jiří, Ostrova, Břevnova a snad i Porty Apostolorum, klášterů to vesměs liturgie římské. Kde však stály starobylé monastýry těchto neznámých mnichů v Čechách, těžko bychom dnes pátrali. Snad žili i u nás mniši obou liturgií pohromadě. Neboť ještě v době svatovojtěšské Řekové i Latiníci v samotné Itálii žili v těchto klášteřích, Řekové, sledující řeholi Basiliovu a Latiníci Benediktovu.

I svatý Cyrill a Method, mniši basilánští hory Athoské, cítili se doma mezi Benediktíny, k čemuž za tehdejších poměrů nebylo nutno měniti řeholi a ritus. Proto právem i ne-

právem nazývá břevnovský převor Bonaventura Pitter kde-
si sv. Cyrilla a Methoda benediktiny.

Kdo vzpomíná dnes svaté sestry Boleslavovy Milady, první abatyše kláštera svatojiřského, jakož i prvního opata břevnovského, blahoslaveného Anastasia, svatého Radima, družky a bratra sv. Vojtěcha, blahoslaveného Šebíře, biskupa pražského, jednoho ze šesti prvních biskupů benediktinských v Čechách, svatého poustevníka Gerarda, misionáře v zemi Uherské, svatého Vintíře s odznakem páva, kterého poustevník nechtěl jísti při hostině sv. Štěpána, krále uherského?

Kdo ví vůbec dnes co o blahoslaveném Šebestiánu, mnichu kláštera břevnovského, o blahoslaveném Vrbatovi, černém Benediktinu, jakož i dvou svatých zakladatelích obou klášterů klatovských, jejichž jména jsme nikde v přístupných pramenech nalézt nemohli?

Byli to Přemyslovci, kteří zakládali kláštery benediktinům, kde mohli. Smrt svatého Václava přinesla požehnání této rodině mnichů.

Byl to benediktin svatý Vintíř, který na loktech držel při křtu svatém rekovného knížete Břetislava, mohutného válečníka a vítěze v mnoha bitvách, kterému pomáhal svou radou a diplomatickým vlivem u dvora císařského, zdaž svatého Vintíře navštívil svatý Vojtěch v kraji Staroprachatickém, jak praví pověst tamního lidu, jest sporno. Snad již před svatým Vintířem žili tu poustevníci, jací ovšem a kterého řádu, zůstane při nedostatku veškerých listin jistě dlouho, ne-li vůbec záhadou.

Benediktini charakterisují tedy i u nás dobu basilikových staveb románských, stejně jako dobu gotickou a barokní svým zvláštním způsobem.

Zajímavo, že i u nás patronem země České uváděn bývá svatý Jimram a dávná úcta k svatému Kiliánu zdá se navštěvovati, že jeho působení v Durynsku nezůstalo zcela bez odezvy v zemích našich, i když toho nelze s bezpečností dokazovati.

Říše česká v době Boleslavově měla mnoho obdobného s dobou současnou. Povahou svou měla i rozpětím možnost činiti si naději, že jednou bude mohutným slovanským státem, rivalisujícím s Polskem a Německem o nadvládu ve střední Evropě. Za tehdejších poměrů baltičtí Slované po-

sud znamenali oblast, o kterou se bojovalo a jejíž dobytí zaručovalo úspěch té které vítězné říši. Mocný a energický panovník Otto I., po něm Otto II. a III. nedovolovali českému knížeti, vklíněnému i mezi mocné tehdejší Polsko, uplatnit veškeré své zájmy. Proto vidíme, že Uhry i Polsko daleko dříve získávají korunu královskou, první stát z obou jmenovaných nikoliv bez přičinění břevnovského mnicha Radly, v Uhrách Astrika řečeného (patrně v Itálii jméno získané, poukazující na původ odněkud ze severu), druhý zase přízní Otty III., vůči mysticky zanícenému Boleslavu Chrabrému pro úctu a lásku k svatému Vojtěchu. V Čechách však vražda libická r. 995 úplně znemožnila přímé působení kolonie světců v zemi, ba možno dokonce i souditi, že Břevnov již tenkrát byl zničen, vystaven však ihned v některém nejbližším roce.

Otto III., císař římský, nesporně byl symbolickou osobností desátého a počínajícího jedenáctého století. Dosáhnuv nejvyšších počtů a důstojností smrtelníka v poměrně mladém věku, začal přemýšlet o marnosti veškerého světského shonu. Smrt jeho přítele a důvěrníka papeže Řehoře V. otrásla jím tou měrou, že se uchýlil do jeskyně v San Clemente, kde ztrávil čtrnácte dnů v pokání a přemýšlení o pomíjejícínosti všeho pozemského, načež putoval do Gargana a s pláčem složil císařskou korunu do rukou šedivého poustevníka svatého Nila, vyznávaje, že svět, který měl v rukou on, jako císař, nemá skutečně ani zbla ceny.

Oddává se duchovním cvičením v klášteře Subiackém a na Monte Cassino, až v r. 999 volají ho neodkladné záležitosti vladařské do Německa, kde zatím zemřela jeho babička, sv. Adelheida. Setkává se r. 1000 v Řezně s Boleslavem Chrabrým, s nímž putuje ke hrobu sv. Vojtěcha. Vážil si hluboce Boleslava Chrabrého pro jeho velikou víru a ctnosti křesťanského knížete. Boleslav zřídil v Hnězdně arcibiskupství s Kolberkem, Krakovem a Vratislaví, kde byla biskupství, kdežto v Čechách čekalo se na arcibiskupství až do vlády Karla IV. Otto III. viděl v Polsku oporu svého světovládného panství římského proti Rusku a Byzanci, pročež udělil Boleslavovi moc i nad zeměmi, kterých v budoucnosti ještě dobude.

Uhry získávají královskou korunu od papeže Sylvestra II.

Choť krále Štěpána Gizela byla sestrou císaře Jindřicha Svatého a pravnučkou Jindřicha I.

Není známo, kam až rozšířil Boleslav II. svoji říši na východ. Kromě Křišťana ze Skály u Přeštic a abatyše Milady přispěla k šíření křesťanství i Doubravka, provdávši se za polského knížete Mečislava, s nímž Boleslav II. byl ve spolku r. 967 proti německým markýzům, utiskujícím Polabany.

Porážku Němců splatil Otto I. Boleslavovi tažením do Čech. Na schůzce v Quedlinburce snad r. 973 vymohl Boleslav na císaři založení biskupství v Praze, k čemuž nemálo přispěl svou apoštolskou povolností sv. Wolfgang, biskup řezenský, k jehož diecési Čechy tehdy patřily až do roku 895. Sv. Wolfgang vysvěcen byl proti vůli kanovnické kapitoly řezenské r. 972 a nejspíše ještě roku 973 sám vyhotovil se svolením Ottovým zakládací listinu. Úbytek příjmů biskupských kryt byl udělením některých statků v Čechách.

Boleslavova říše snad dá se vtěsnati do rámce listiny z r. 1086, kde se uvádějí země, patřící tehdy k říši české. Nenáleželo k ní Chebsko, poříčí Sprévy a Nisy, zato Morava s poříčím Dyje až k Váhu, Slezsko na levém břehu Odry až k Bobru, horní Povislí až k Tatrám a Váhu, k Bugu a Styru, jakož i část země ruské. Spojenectví Jindřicha Bavorského se slovanskými knížaty vedlo Ottu II., panovníka nešťastného, k podezření vůči českému knížeti co do úkladů o říši. R. 976 utekl se Jindřich do Čech k Boleslavovi. Císař pronásledoval jej až k Plzni, kdež byl od českého knížete na hlavu poražen, takže mu nezbývalo, nežli v přestrojení se navrátiti, při čemž jedva vyvázl životem, stezkou Domažlickou.

Když byl příštího roku Jindřich zajat, smířil se Boleslav opět s císařem.

Kromě s Mečislavem a Boleslavem byl Jindřich ve spojení s Mstujem, knížetem Polabanů. Po smrti Ottově Boleslav zmocnil se Míšně. Rokem 985 se této krajiny však opět vzdal, když Jindřichovi vráceno Bavorsko.

Ruský kníže Vladimír Veliký dobyl r. 981 Červené Rusi, Přemyšle a některých jiných krajin, jež tehdy náležely k české říši. Boleslav zmocnil se mnohých krajin a měst polských, jako hradu Němčí ve Slezsku.

Boleslav stál střídavě ve spolku s Polabskými Slovany, s Němci i Poláky.

Po smrti prvního pražského biskupa Dětmara navrhován za biskupa Strachkvas čili Křišťan, mnich kláštera svatého Jimrama v Řezně a později Břevnova, autor legendy o sv. Václavu a Ludmile.

Když odmítl slovy, že již všeho světského se vzdal a nebylo možno ho ničím přimět k přijetí důležitého úřadu, zvolen svatý Vojtěch, syn Slavníka a Střezislavy, vévodské rodiny kmene Zličanů.

Z doby Boleslavovy nalézáme mince s nápisem „Regina Emma“, dcera Konrádova, jež bezpochyby byla chotí Boleslava II.

Z dětí jeho jsou známy: Václav, Boleslav III., Jaromír a Oldřich.

Svatý Vojtěch dle pověstí a zpráv r. 992 přivedl své řeholníky z Říma, maje v úmyslu založití benediktinské sídlo po způsobu italského Monte Cassina, kteréž ubytoval zatím v kterési tvrzcce — kostelci neb hradisku. Během času zapomnělo se úplně, co bylo míněno slovem „kostelec“.

Byly to pevnůstky stavěné po způsobu italském, odtud cizí jejich jméno. Jejich jádrem byla hranatá věž, kolem hradby, valy a náspy. Takových kostelců používali kněží za svá sídla, aby byli jisti před útoky nepřátel a s nimi též i křesťanské obyvatelstvo. V jednom z nich umístil sv. Vojtěch své mnichy, neboť bylo všeobecným zvykem duchovních takto žítí. Klášter břevnovský založil pak, řídě se starobylou tradicí, svá probošství v Kostelci u Plzně a v Kostelci nad Vltavou, dle urbáře z r. 1406. Dle mínění některých mohl by snad i klášter Vilémovský přicházeti v úvahu, ačkoliv se to nezdá býti pravděpodobno. Jisto jest, že bratří břevnovští žili pak na těchto a jiných místech jako poustevníci, až na jejich sídlištích byly založeny kláštery.

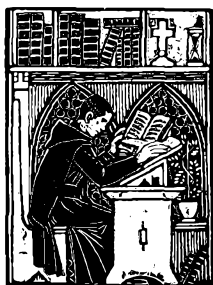
Postava Boleslavova přes všechny boje a politický ruch těsně přiléhá k mystické době ideálů, spatřujících cíl pozemského žití v mučednické smrti pro Krista, jak vidíme z krásných životopisů svatého Vojtěcha, fascinujícího svým zjevem celý tehdejší duchovní svět. Právě i životopisec svatého Vojtěcha a pěti bratří břevnovských, biskup Brun Koerfurtský, jest jednou z osobností svatému Vojtěchu nejbližší stojící, plný nezištného charakteru a apoštolského nadšení, neobávající se ani křivého podezírání císařova, ani národnostních předsudků mezi Slovy a Němci.

Ač sám jest Němcem, z každého slova jeho legendy plyne vzácná sympatie vůči Slovanům a zcela výjimečné, pravé pochopení ducha Kristova.

Bohužel, že i u nás dotýkají se trpce slova Křišťanova, že všude jinde než v Čechách dávno by byli skvělými uměleckými pracemi, malbami, v žaltářích a životopisy, legendami a responsoriemi vyzdobili dobu tak slavnou, jako byla doba svatováclavská, když v ssutinách zapomenutí leží tolik velikých pokladů a námětů další, nové a mohutné tvorby! Kéž svatý Václav shlédne na veliké očištné dílo Boleslavovo a dá aspoň starobylé rodině Benediktinů vzrůstí novým životem českým, aby se vyplnila slova známé malby pučícího pně seříznutého: *Succisa virescit!*

Břevnov.

Fr. Method Pecháček.

POD MODRÝM NEBEM ITALIE.

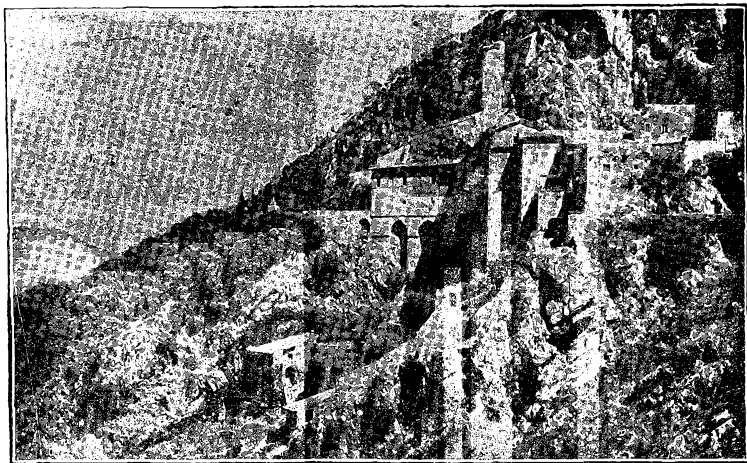
(Pokračování.)

PŘED dómem florenckým stojí křestní kaple (battisterio), zasvěcená sv. Janu; její krásou kochal se už Dante, neboť ji ve své nesmrtelné básni nazývá „mio bel S. Giovanni“. Je to osmihranná stavba, pokrytá zvenčí střídavě světlým a tmavým mramorem jako dóm. Byla to dříve katedrála, nyní v ní dostávají novorození občané slavného města křest. Ještě více než vlastní krásná stavba vzbuzují obdiv její kovové dveře, vyzdobené rozkošnými reliefy. O dveřích proti dómu se vyslovil Dante, že by byly hodny státi před vchodem do ráje.

*

Středem městského ruchu je Piazza della Signoria. Nebude mnoho náměstí na světě, která by mohla povídati jako toto. Bylo to místo shromažďování, slavností, bojů a poprav. Na tomto místě byl r. 1498 popraven také proslavený Savonarola se svými oběma druhy a jejich popel pak hozen do blízké řeky Arno.

Savonarola byl převorem dominikánského kláštera u sv. Marka, kam čtenáře ještě povedu ve svém líčení. Tento ohnivý mnich byl svého času důležitou postavou v dějinách svého města, ba celé Itálie. Svým zápalem pro věc Boží dovedl

Klášter „Sacro Speco“ nad jeskyní Subjako.

to tak daleko, že ve Florencii byla zrušena světská vláda a za jejího krále byl povolán Kristus.

Obyvatelstvo šlo slepě za ním a konalo všechno, co od nich žádal. Rozeslal po městě zástup dětí, které vnikaly do domů a odnášely třeba i násilím věci, které určil k spálení na hranici. Zpracoval svým horlením lid tak, že by býval odhodil a zničil všechno, čím umění a věda jeho město proslavily. O starých řeckých a latinských spisovatelích, kteří právě přicházeli do módy a zdáli se zastiňovati a odstrkávati díla náboženská, vyjadřoval se velmi neuctivě. Kázal: „Jediné dobré, co Plato a Aristoteles učinili, jest, že přinesli mnoho argumentů, kterých se může použití proti kacířům. Oni a jiní filosofové sedí přec v pekle. Stará žena ví více o víře než

Plato. Bylo by dobře, kdyby mnoho zdánlivě jinak užitečných kněh bylo zničeno.“

Také renesanční umění se mu zdálo pohanským: „Vy umělci krásíte Matku Boží jako své kurtisány a dáváte jí rysy svých milenek!“ — „Svaté postavy mají býti povzneseny nad obyčejnou přírodu a jako takové mají býti typicky poznatelné; jejich roucho má být vážné a bez okras a odpovídati době, ve které žili!“

Když počal míti vidění a prorokovati a pouštěl se příliš na pole politiky, bylo mu papežem zakázáno mluvit s kazatelnou. Neposlechl. Jakousi omluvou mu je, že tenkrát seděl na trů-

Bývalé opatství Cisterciáček v Třebnici.

ně papežském nehodný Alexandr VI. Nicméně si nezaslouží tento horlivec, aby jako buřič a kacír se později octnul na pomníku Lutherově ve Wormsu. Společnost tohoto pána není jeho hodna. Čím tento vážný, čistý a přísný dominikán snad ve svém životě chybil, za to učinil před Bohem a lidmi pokání svou lítostí, svou tragickou smrtí, kterou zbožně a odevzdaně na usmíření svých vin přijal. Jest to bolestné pomysliť, že tolik duševního ohně bylo sežehnuto ohněm popraviště, kam jej přivedli titíž, kteří jej před tím zbožňovali.

S jakou posvátnou úctou nosil Savonarola svůj dominikánský oděv, dokazují slova, která mluvil, když mu byl před popravou svlečen: „Svatý šate! Jak jsem po tobě toužil! Milostí Boží byl jsi mi propůjčen, a bez poskvrny jsem tě až

do dneška zachoval. Také teď tě nedám, ale ty mi budeš vzat!" —

Dlouho jsem stál na místě, kde tak bolestně skončil muž, jenž mnoho let žil jako světec v tichých prostorech svého kláštera, jenž svým nadšeným slovem s kazatelnou a ve zpovědnici přivedl tolik duší ke Kristu, ale jenž v posledních letech svým politickým nazíráním dostal se do osudného víru, v němž našel svou tragickou záhubu.

*

Sem na Piazza della Signoria se musí ráno a večer jít, chce-li se poznat, jaký život proudí ve Florencii.

Zde stojí Palazzo Vecchio nebo della Signoria, kde se po celé věky shromažďovalo představenstvo města. Je to vážný, velký, hradu podobný palác, který se svou vysokou hodinovou věží podobá se pevnosti. Před ním stojí pověstná studně Neptunova, u jehož nohou se nalézají tritoni a satyrové.

Vpravo je krásná otevřená sloupová síň, zvaná Loggia del Lanzi. Říká se jí tak, protože za časů Mediceů měli zde svou strážní síň lancknechtů. Nyní se tam nalézají krásné sochy,

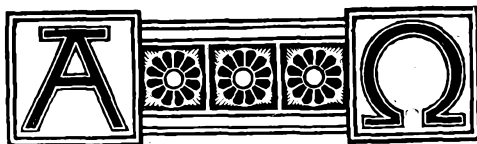
*

Nejvíce mne však v těchto místech lákal Palazzo degli Uffizi, který byl určen pro správní městské úřady. V tomto paláci nalézá se světoznámá Galleria degli Uffizi, v níž je nahromaděno všechno, co ze sebe vydala Florencie na umění a bohatství. Těmito sbírkami si postavila nehynoucí památku šlechtěná rodina Mediceů, která dala státu velké muže, církvi velké papeže a biskupy, a učencům a umělcům velké příznivce a podporovatele.

Vybíhá to z rámce mého líčení, abych popisoval zde nakupené bohatství obrazů, soch, mincí, kamení, mědirytin a ocelorytin.

Takřka v každém sále seděla nějaká umělkyně, která kopírovala některý z proslavených obrazů, obyčejně v miniatuře. Když viděla, že se někdo stává u její štafle, podala mu zvětšovací sklo, aby se podíval, jak jemně je pracováno. Nejvíce měly spadeno na Angličany a Američany, jejichž těžká valuta snadno budila touhu po takové roztomilé věcičce.

Skoro neslyšně šla v mých patách celou dobu skupina Indů, podle všeho velice bohatých. Muži měli nohy tenké skoro jako dřívka, obalené bílými přiléhavými kalhotami. Emauzy. P. Marian Schaller.

PRVNÍ OPAT V NEUBURGU U HEIDELBERGU.

Neuburg leží v Německu u řeky Neckar. Stará kronika hlásí, že roku 1130 obdržel urozený pán Anshelm v široko daleko známém klášteře Lorsch oděv sv. Benedikta. Jelikož byl „sluha Boží, velmi zbožný, založil cellu v Niwenburgu (nynější Neuburg). Dal tam postavit kostel a posvětili ke cti sv. Bartoloměje a dal také zříditi příbytky pro ty, kteří zde chtějí Bohu sloužiti“. Z Lorsch přišlo několik mnichů a zůstali zde se svým proboštem, věrni jsouce řeholi sv. Benedikta.

Roku 1195 byl Neuburg proměněn v klášter pro řeholnice. Také ty žily podle řehole sv. Benedikta. Na začátku 14. stol. se zde žilo podle řehole sv. Bernarda, ne však dlouho. Krátce na to byl klášter připojen ke kongregaci Bursfeldské. Za abatyše Margarety Folin z Irmtraut v poslední čtvrti 15. stol. dospěl klášter k největšímu rozkvětu. Brzy však bouře reformační zanechaly smutné následky.

Roku 1629 dostal se Neuburg v majetek řádu Jesuitského na krátký čas. Roku 1709 obdrželi klášter opět Jesuité, kteří v něm zůstali až do zrušení řádu v roce 1773. Klášter přišel nyní do rukou světských. Roku 1799 dostal jej v zástavu Petr Werle. Roku 1825 získal jej frankfurtský rada Bedřich Schlosser. Tento se r. 1814 vrátil do církve katolické, takže Neuburg viděl opět katolický život.

Zde se cítili jako doma Klemens Brentano, Bedřich Stolberg, Bedřich Schlegel, Sem rádi zavítali romantičtí malíři Bedřich Overbeck, Filip Veit, Eduard von Steinle. Jemnocitný překladatel Bedřich Schlosser vydal zde: „Vyznání ze života sv. Terezie z Ježíše“, „Následování chudého života Kristova“ od Jana Taulera, „Písňe sv. Františka z Assisi“. Jeho hlavním dílem je však „Církev ve svých písních všemi stoletími“. Mnohé z těchto písní často zněly ve zdech klátera Neuburgu.

Od roku 1926 patří Neuburg opět řádu sv. Benedikta, ba dokonce byl povýšen na opatství sv. Bartoloměje. O svátku Nanebevstoupení Páně dne 9. května 1929 jmenoval arcipopat Rafael z Beuronu opatem P. Vojtěcha hr. Neipperga.

Nový opat narodil se 31. března roku 1890 v Meranu, roku 1912 vykonal sliby pro arcipopatství v Beuroně, roku 1920 byl vysvěcen na kněze. Několik let byl lektorem a prefektem v Beuroně. Před nedávnem byl jmenován převorem v St. Benediktsbergu u Aach.

Opatu Vojtěchu v Neuburgu přejeme dlouhá léta šťastné vlády!

ZAJÍMAVÁ SVĚCENÍ.

Středověk, který se na všechno díval očima víry, zachoval nám zajímavé modlitby, kterými se koupel před použitím posvětila.

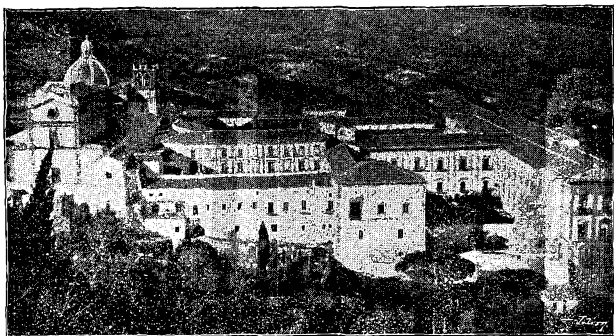
Nad vodou se říkala tato modlitba:

Všemohoucí, věčný Bože, jenž vtěliv se pro spásu lidského pokolení ráčil jsi se obmýti

vodou z Jordánu, požehnej nás a naši koupel, aby za přispění tajemné milosti tvé síly dostalo se tělům našim zdraví a duším ochrany tvého ducha.

Mýdlo, jehož se používalo k mytí, dostalo tato požehnání:

Velký Bože, který chráníš poslední, střední a nejvyšší, který prostupuješ nitro veškerého stvoření, požehnej a posvěť toto stvoření

Benediktinské opatství sv. Martina della Scale u Palermo.

mýdla, jež chceš, aby pro koupeli vodní sloužilo k očištění lidského těla.

Bože, původce veškerého stvoření, rač posvětití a požehnati toto stvoření mýdla, aby, jako se jím obmývají poskvrněná těla, tak tebou očištěny byly nečistoty duší.

Koncil. provincie pražské (z r. 1860). Za první povinnost každý pokládej zbožné slavení bohoslužby. Zvláště kláštery jsou nad jiné pověřeny tímto vynikajícím důstojenstvím, jsouce bez přitěže obráceny podobně jako Mojžíš na svaté hoře, k Bohu, zatím co v údolí jest ostatním bojovati proti nepříteli spasení. Bděmež všichni, vstávajíce v noci; povždy v žaltáři rozjímejme a svorným hlasem zpívejme Bohu milé hymny. Zatím co vše jest zastíněno nocí, a světlo ohnivě se mihá, pokorně prosme Pána všehomíra libozvučným hlasem.

TŘI NÁČRTKY PRO VÝZDOBU ROUCH LITURGICKÝCH.

I. Vložky. Lze jich užití zejména k výzdobě alby. K tomu účelu provedeny by byly buď v práci síťované, při čemž plné čtverečky měly by výplň plátenkovou nebo láťací, buď háčkováním, střídáním direk a sloupků. V tom případě pracovatí je krajkou nejlépe po délce, aby všechny řady byly na líci. Obě vložky mohly by se provéstí i vyšíváním křížkovým nebo gobelinovým ve dvou neb i více barvách. Takto pracované činí dojem mosaiky a lze jich vhodně užití i na pruhy k mešnímu rouchu.

II. Krajka háčkováná nebo síťovaná našla by upotřebení k oltářnímu plátnu, k rochetě nebo k plátnu na mřížku pro komunikanty.

Praha.

Škola Panny Marie.

Dr. Bruno: Mojžíš, či lépe Hospodin sám, kterého Mojžíš zastupoval, rozkázal, aby tí knížata a tí, kteří žezla třímají, kopali studně, otvírali Písma. Jak mnoho jich poslechlo a jak hluboké studně mnozí vykopali. A jaké množství vody z hlubin na povrch vyvedli. Vody živé, proudící do života věčného. Co mám říci o sv. Benediktu, který tak význačnou studnici svou svatou řeholí vykopal, z níž přesladká a zdravá voda slouží všem žíznivým a těm, kteří žádají pítí jak k občerstvení, tak i k spasení. Nikdo po sv. apoštolech a evangelistech nezanechal po sobě takové studnice, která by tolik lidí byla nasýtila a od nebezpečí smrti a všelikého utrpení ochránila. Kdokoliv z nás, bratří, byl by jakoukoliv prací znaven, pospěš ku znamení, kde nalezneš Ježíše, který jsa sám unaven, sedí u studně a rozmlouvá se ženou Samaritánkou.

Sv. Augustin: Cokoliv jest malé, malé jest. Avšak býti věrným v malém, veliké jest.

Sv. Anselm: Tam, kde se nedbá na malé poklesky, tam se poznenáhlu celý řád uvolňuje a ničí.

Opus dei. Innocenc I. (†417). Společnou a střídavou modlitbou víc zmůžeme, než jednotlivou a soukromou.

Z ŘÁDU BENEDEKTINSKÉHO.

Úmrtí. Dne 26. března zemřel nejdůst. pán Sigisbert Liebert, opat benediktinského kláštera v Schäftlarn v Bavořích, v 79. roce svého věku. R. i. p. Nástupcem zesnulého se stal Dr. P. Sigisbert Mitterer, mnich téhož kláštera. — V Brasílii zemřel 1. dubna nejdůst. pán Michael Kruse, opat benediktinského kláštera sv. Pavla (Sao Paulo), v státě téhož jména. Narodil se ve Vestfálsku r. 1864, po gymnasiálních studiích se odebral do Spojených států severoamerických a studoval filosofii a teologii u benediktinů v opatství sv. Vincence v Pensylvanii. Na universitě v Georgetown si získal hodnost doktora theologie. R. 1887 se odebral do Ecuadoru a byv tu vysvěcen na kněze, spravoval farní osadu Jipijapa, téměř tak velkou, jako je Belgie. Po osmi letech namáhavé práce musel hledati zotavení v Evropě. Zatím vypuklo v Equadoru pronásledování proti katolické církvi, takže se tam nemohl vrátiti. Ale Jižní Amerika mu přirostla k srdci a když se dověděl o-obnovení brasiliánské benediktinské kongregace, beuronskými benediktiny, prosil opata Gerarda van Caloen o přijetí v klášteře Olindě. Zde vstoupil r. 1897 do noviciátu, r. 1898 složil svaté sliby a byl jmenován převorem. K poučení lidu a na obhájení katolické víry založil list „Zandarte Catholico“, který se brzy velice rozšířil. Se svým listem se zanedlouho stěhoval do Bahiy, do Sao Paulo, do Rio de Janeiro a posléze zpět do Sao Paulo, kdež se r. 1903 trvale usadil. R. 1907 se stal opatem tohoto kláštera. Pracoval-li již jako převor neúnavně k zvelebení benediktinského řádu a katolického života, pracoval nyní jako opat ještě více. Jelikož staré budovy kostela a kláštera již nevyhovovaly, započal opat Kruse se stavbou nového kostela a kláštera. Plány vypracoval mnichovský architekt prof. R. Berndl. Nová basilika, nádherně vymalovaná v slohu beuronské školy malířské, byla vysvěcena r. 1922 papežským legátem kardinálem Gasquetem z řádu sv. Benedikta. Již jako převor založil P. Michael Kruse při klášteře Sao Bento v Sao Paulo katolické gymnasium, které letos mělo 650 žáků, z nich 230 internistů. S gymnasiem je spojena filosofická fakulta (asi 80 studujících), která je přičleněna k universitě lovaňské (v Belgii). Kromě toho založil několik bezplatných obecných škol, dále večerní školu pro prodavače novin (navštěvovalo ji asi 400 žáků), jakož i večerní školy pro dělníky a řemeslníky a nezapomněl ani na sirotčinec, který pojmenoval po objeviteli Ameriky „Christovae Colombo“. Konečně založil v S. Paulo také klášter panen benediktinek. Zesnulý opat byl pochován v kostele, který sám vystavěl. Jeho duši přejeme pokoj věčný a jeho dílu, aby trvalo do věků. Nástupcem zesnulého opata se stal posavadní převor téhož kláštera, Dominik Schelhorn. Nový opat je také německý rodák, ale byl v Brasílii od mladých let, takže může bez obtíže pokračovati v díle svého předchůdce.

Nový arcibiskup a kardinál O. S. B. Velkého významání dostalo se opět řádu sv. Benedikta. Sv. Otec jmenoval nedávno opata kláštera sv. Pavla v Římě, Ildefonsa Schustra, arcibiskupem v Miláně a zároveň kardinálem. Kardinálský klobouk obdržel ve veřejné konsistoři dne 18. července a v neděli, dne 21. července vysvětil ho sv. Otec sám na

biskupa. — Nový arcibiskup-kardinál má sice německé jméno, ale narodil se v Římě dne 11. ledna 1880. Byl vychován v klášteře sv. Pavla, později studoval v benediktinské koleji sv. Anselma v Římě, r. 1904 byl vysvěcen na kněze a r. 1918 byl zvolen za opata. Od té doby mu bylo svěřeno apoštolskou Stolicí nejedno důležité poslání, na př. visitace seminářů v Kalabrii, Neapolsku a v Lombardsku. Ildefons Schuster vynikl také jako spisovatel, hlavně v oboru liturgie. Kéž také jako arcibiskup-kardinál vykoná mnoho k zvelebení liturgie a řádu sv. Benedikta.

Montmartre. Snad ne jeden z našich čtenářů zná pařížský vrch „Montmartre“ (z latinského „Mons martyr“, t. j. hora mučedníků). Zde byli v 1. století přý umučeni sv. Dionys (Diviš) a jeho druzi. R. 1135 po Kr. zde založil král Ludvík VI. opatství panen benediktinek, které trvalo až do velké francouzské revoluce (konec 18. století). Po roce 1875 zde byla vystavěna nádherná basilika nejsv. Srdce Páně (vysvěcena 1891). Na dohotovení vnitřku se pracovalo až do nejnovější doby. Bývalý arcibiskup pařížský, kardinál Richard, založil tu ženský klášter. Zákon o kongregacích vypudil také tyto sestry. Vystěhovaly se do Anglie a usadily se v Londýně na místě zvaném „Tyburn“, kde mnoho anglických katolíků bylo za Jindřicha VIII. a později pro své katolické přesvědčení ukrutně popraveno. Později přijaly sestry kláštera „Tyburn“ řeholi sv. Benedikta. Rozžehnou-li také na Montmartru benediktini nebo benediktinky znova oheň neustálé chvály Boží? Zatím se tu shromáždili francouzští obláti řádu sv. Benedikta. Dne 20. a 21. dubna t. r. sjeli se „ze všech koutů Francie“, jak o tom čteme ve francouzském měsíčníku „Bulletin de St. Martin et de St. Benoît“. Začali s chorálním Requiem v opatském chrámu Sainte Marie, 5, rue de la Source v Paříži, a pak se shromažďovali na Montmartru k přednáškám, kázáním, k službám Božím, k adoraci. „Ó, jak by oživila ještě více basilika, jež vedoucí Paříži, kdyby tu svaté officium (nešpory, matutinum, chvály atd.) zaznívalo každý den!“ Tak čteme opět ve zmíněném Bulletinu. Ale co bylo účelem tohoto sjezdu? Odpověď na to čteme v tomtéž listě: „Všecbecný dojem je, že obláti chtějí naléztí hojný duchovní život ve své příslušnosti k velkému benediktinskému řádu, kterýž milují.“ Poznamenejme ještě, že kromě opatství v ulici „de la Source“ mají také benediktinky v Paříži svůj klášter v rue Monsieur, že mnichové ze Solesmes se mohli již r. 1922 vrátiti do svého domova (Solesmes v diecési Le Mans) a povzdechne si: Kdy bude u nás možno obnoviti některý starý benediktinský klášter, nebo kdy bude možno založiti klášter benediktinek?

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.

CYRILOMETODĚJSKÁ TRADICE V ČECHÁCH.

Přednáška při Sjezdu pro Východní studie v Praze dne
13. srpna 1929.

TRADICE a idea svatováclavská, jejíž tisíciletí letos oslavujeme, ssaje život, který hned na počátku vydal dva krásné květy — Lidmilu a Václava — z dvou kořenů, z nichž jeden tkví v Čechách, druhý na Moravě, jeden ve víře, kterou hlásali svatí věrozvěstové Cyril a Metoděj, druhý ve víře, kterou z Moravy přijal Bořivoj a kterou krví svou zúrodnili sv. Lidmila a sv. Václav. Jedna je to víra, jedna tradice vedoucí i z Moravy i z Čech k soluňským bratřím.

Je-li cyrilometodějská tradice na Moravě jasná a historickými památkami utvrzená, v Čechách se tomu nezdá tak býti, anebo alespoň to bylo často a jest až do dneška mnohými popíráno. Není třeba, abychom se přidržovali mínění některých starších historiků, že sv. Metod v Čechách byl. To se ze známých dosud pramenů dokázati nedá; není to ale pro vznik tradice rozhodující. My můžeme i v Čechách sledovati přímo od moravských apoštolů linii po staletí více méně souvislou, i v Čechách je možno mluvíti o tradici cyrilometodějské.

Co rozumíme touto tradicí? Jakým směrem se brala na počátku a má nás vésti i dnes?

Tradice cyrilometodějská je jedna pravá víra, která nám však byla podána Cyrilem a Metodějem v rouše slovanském

a spojena s leckterými příznaky kulturního prostředí řeckovýchodního. Můžeme jí tedy rozumětí víru, slovanskou liturgii, kulturu.

Přinesli nám Cyril a Metoděj i do Čech *víru*? Ano. Základem a hlavním svědkem pro náš důkaz o tradici cyrilometodějské v Čechách je *Vita et passio sancti Venceslai et sancte Ludmilae aviae eius* — život a umučení sv. Václava a sv. Lidmily, jeho babičky. Je to známá legenda, psaná latinsky mnichem Kristianem v letech 992—994. Její pravost byla a je popírána. Činí tak i letos německý historik Naegle a český spisovatel Vacek. Ale dodnes stojí velká studie Pekařova na pevných základech, jeho argumenty nejsou zviklané. Kristianova legenda je vzácnou památkou desátého století, nejstarší památkou našeho českého písemnictví.

Proto možno zcela jistě trvatí na zprávě Kristianově, že prvním knížetem českým, který byl pokřtěn, a to od sv. Metoda, byl Bořivoj se svými třiceti průvodci; později, nevíme kde, byla pokřtěna i jeho manželka Lidmila. To je počátek tradice cyrilometodějské v naší zemi. Netvrdíme, že nebyla před Bořivojem víra křesťanská v Čechách známa, jako i na Moravě byl křesťanem Rostislav, který povolal bratry soluňské, a byli křesťany i mnozí z lidu. Víra křesťanská od dvora knížecího se šířila dál a byla štípena sv. Lidmilou zvláště v srdce vnuka Bořivojova, sv. Václava. A tak co nazýváme vírou svatováclavskou, možno docela jistě nazvatí též vírou cyrilometodějskou. Bohu díky, trvá tato tradice až do dneška.

Víra je jedna, a víra, kterou dal sv. Metoděj Bořivojovi, byla táž víra, římsko-katolická, jako víra, která přišla k nám z jihu nebo od západu.

Ale co charakterisuje hlásání víry našimi apoštoly, je právě, že ji hlásali jazykem slovanským a že slavili *slovanskou liturgii*. Kníže Rostislav chtěl výslovně misionáře, kteří by vysvětlovali lidu moravskému víru v jeho řeči, aby lépe porozuměl, a ne latinsky. O to žádal nejprve v Římě u papeže Hadriána II. Řím slovanských věrozvěstů neposlal, poněvadž jich tehdy neměl. Proto se obrátil Rostislav do Cařihradu a odtamtud přišli Konstantin a Metoděj. Přeložili Písmo svaté do jazyka slovanského a upravili liturgii v tomtéž jazyku. Liturgie slovanská byla při svých začátcích schválena autoritou římskou a proto se úplně legitimně šířila.

Do Čech přišla slovanská liturgie současně s vírou, již přijal Bořivoj od sv. Metoděje. Doprovázeli totiž kněze, jak nám Kristián sděluje, slovanský kněz jménem Kaich. A když po smrti sv. Metoděje jeho učedníci byli z Moravy vypuzeni, možno oprávněně usuzovat, že někteří se utekli též

Kostelík sv. Václava, Kosmy a Damiána v Emauzích.

do Čech. A ta slovanská liturgie u nás žila. Vnuk Bořivojův, svatý Václav, se učil od slovanských kněží řecky a slovansky a i od latinských latinsky. Po mučednické smrti Václavově trvá slovanský obřad dále a vedle něho vzniká i česká literatura v jazyku slovanském. Je to překlad latinské legendy Gumpoldovy o sv. Václavu, jež pořizuje v desátém století neznámý autor a dává nám tak zvanou druhou legendu staroslovanskou, kterou objevil nedávno profesor Nikolski. Mnich Kristián, soudobý se sv. Vojtěchem, oslavuje slovanskou liturgií, jako i za jeho doby, tedy na sklonku desátého století, trvajícím; praví o sv. Cyrilu, že vymohl u papeže schválení slovanské mše, „jak až podnes namnoze se děje v krajinách slovanských, zejména v Bulharsku, a mnoho tím duší Kristu Pánu se získává“.

Když se kolem roku 973 vyjednávalo o založení biskupství pražského, tu snad se jednalo též o povolení slovanské liturgie. Listina Jana XIII., kterou se liturgie zakazuje, jak dokázáno, je falsifikátem Kosmou složeným. Ale podstata listiny, že se o slovanskou liturgii jednalo, může být pravdivá. Tak tedy jdeme v Čechách za tradicí cyrilometodějskou již na konec desátého století.

Tradice se udržuje dále. Na začátku jedenáctého století, roku asi 1032, zakládá sv. Prokop s pomocí knížete Oldřicha klášter na Sázavě a zavádí tam liturgii slovanskou. Neudržela se tam ani do konce století. Nepřátelství proti ní začíná ihned po smrti sv. Prokopa roku 1053 a sám kníže Spytihněv II. se stává jeho exponentem. Nástupce Prokopův, opat Vít, věrný strážce slovanské liturgie, musí po smrti knížete Břetislava (roku 1056) opustit se svými mnichy Sázavu a utéci se do Uher. Teprve po smrti Spytihněva II. (roku 1061) se dějí opět pokusy vzkrésiti slovanskou liturgii na Sázavě. Ba ještě více.

Král Vratislav II. prosí r. 1079 v Římě, aby liturgie slovanská se směla slaviti nejen v Sázavě, ale i jinde v Čechách. V Římě seděl tehdy na papežském trůně veliký bojovník a reformátor církevního života Řehoř VII. (1073—1085). Ten žádost Vratislavovu kategoricky zamítl. Nebyla to zaujatost proti Čechům, byl to nový směr, složka jeho programu, snaha veškerý život církevní soustřediti, sjednotiti a tím ustáliti. Stejně jako v Čechách proti slovanské, vydal Řehoř VII. ve Španělsku zákaz liturgie mozarabské a v Miláně zákaz liturgie ambrosiánské. Ať neuskutečněna, dosvědčuje nám žádost Vratislavova, že i v druhé polovici XII. století byli, jak praví prof. Pekař, v okolí knížete-krále vynikající duchovní, kteří se za slovanský jazyk přimlouvali a jej tedy i znali; ale je též známo, že tábor nenáviděného biskupa na Hradčanech — bratra králova Jaromíra — byl rozhodně proti této žádosti. Vysloveným stoupencem Jaromírovy politiky byl i Kosmas a proto nutno bráti všechny jeho zprávy o slovanské liturgii s velikou opatrností.

Ve století třináctém upozorňuji na nepovšimnutou snad dosud poznámku v kronice Zbraslavské, sepsané opatem zbraslavským Petrem z Žitavy. Psal svůj cenný spis od začátku čtrnáctého století a pokračoval v něm až do své smrti asi v roce 1339. Petr nám vypravuje v kapitole 59. o králi

Vnitřek kostela sv. Václava, Kosmy a Damiána v Emauzích.

Václavu II. (1278—1305), jak miloval kněze a řeholníky a jak mnoho jich ze všech zemí k němu přicházelo. A tu praví: „Quorum quidam... suo ritu in graeco, quandoque etiam in slavico idiomate celebrarunt missarum solemnia saepius coram rege — z nichž někteří... podle svého řeckého obřadu, někdy též slovanským jazykem slavili před králem —

a to častěji — slavně mši svatou (Emler, *Fontes rerum Bohem.*, sv. IV. str. 70—71. Praha 1884). Zájem a porozumění pro staroslovanskou liturgii je tedy koncem třináctého a počátkem čtrnáctého století v Čechách nebo aspoň při dvoře královském. Ale ti, kteří slovanskou liturgii konají, jsou cizinci příšlí z krajin jiných, z nich „jedni měli — jak praví opat Petr — podle cizího zvyku dlouhé vousy, jiní dlouhé vlasy“.

Zanedlouho měla mítí slovanská liturgie svůj vlastní důstojný stan v zemi české. Byl to otec vlasti, Karel IV., který ještě jako markrabě moravský prosí papeže Klimenta VI. roku 1346, aby povolil slaviti liturgii slovanskou při farním kostelíku svatých Kosmy a Damiána na Novém městě pražském. Papež svolil a dne 21. listopadu 1347 vydává Karel IV. v Norimberku zakládající listinu pro klášter slovanských Benediktinů a přiděluje jim stálé důchody; následujícího pak dne 22. listopadu ukládá Karel novou listinu arcibiskupu pražskému Arnoštu z Pardubic, aby vůli císařovu co nejdříve provedl. Tak byl založen klášter emauzský. Všimněme si, že vedle Panny Marie, sv. Jeronýma, Vojtěcha a Prokopa jsou klášter a kostel zasvěceny svatým Cyrilu a Metoději, patronům království českého, jak Karel výslovně podotýká. Máme listinu z roku 1355, kterou Karel zabezpečuje roční důchod desíti hřiven písaři slovanských knih. Roku 1372 v pondělí velikonoční, kdy se čte evangelium o učednících do Emauz jdoucích, byl chrám slavnostně posvěcen. Světitelem byl arcibiskup pražský Jan Očko z Vlašimě a přítomni byli Karel IV., králevic Václav a mnoho biskupů a knížat. — Jak slavný a slibný byl začátek, konec díla Karlova byl méně útěšný. Již roku 1419 byl klášter emauzský husity vydrancován a proměněn v utrakvistickou konsistoř. Slovanská liturgie v Emauzích sice potlačena nebyla, ale při nedostatku mnichů jen živořila, až zašla koncem šestnáctého století. Staroslovanské knihy se nám z té doby žádné nezachovaly.

S osudem slovanských Emauz ve století patnáctém a šestnáctém je prozatím uzavřena tradice cyrilometodějská v Čechách, pokud jí rozumíme právě slovanskou liturgii.

Musila minouti skoro čtyři století, musila se přehnat přes naše kraje světová válka, musil přijít smutný v některých svých zjevech převrat po válce, aby tradice cyrilometo-

Oltářní obraz v kostelíku sv. Václava, Kosmy a Damiána v Emauzích.

dějská opět oživila i v podobě liturgie slovanské v Čechách a skrze Čechy též na Moravě. Sv. Otec Benedikt XV. nám dovolil, aby se liturgie jazykem slovanským směla slaviti na některých významných místech a o svátcích našich svatých patronů. Jsou to v Praze: u sv. Víta hrob sv. Jana Nepomuckého, chrám sv. Jiří, Vyšehrad, Emauzy a u sv. Cy-

rila a Metoděje v Karlíně; mimo Prahu: Sázava, Stará Boleslav, Svatá Hora. Na Moravě Velehrad a Hostýn. A dnů, o nichž se staroslovanská liturgie slaví, je pět, totiž svátky sv. Cyrila a Metoděje, sv. Václava a sv. Lidmily, sv. Prokopa a sv. Jana Nepomuckého. Toto dovození Svaté Stolicí je velkým významným pro naši zemi a zároveň radostným dozvukem dědictví sv. Cyrila a Metoděje v naší zemi.

Pravili jsme, že tradicí cyrilometodějskou možno za třetí rozumět i to, co nazýváme *kulturou*, a proto se ptáme: Přinesli nám sv. Cyril a Metoděj novou, snad východní kulturu?

Zajisté s vírou šířila se vždy a všude kultura, to jest obohacení rozumu vznešenými poznatky a zušlechtnutím vůle křesťanskými mravy. Je dokázaným historickým faktem, že na počátku veškerého písemnictví národního stojí všude písemnictví náboženské, církevní. Tak nám dali sv. Cyril a Metoděj naše slovanské písemnictví, dali nám písmo — cyrilici — dali nám překlady Písma svatého a knih bohoslužebných. Na tomto základě pracovalo deváté a desáté století dál: máme staroslovanské legendy sv. Václava, máme i překlady církevních Otců. To je kultura ducha a za ní následovala, byť i někdy pomalu, kultura mravů. Je to, co dává celému postupu ideovému a mravnímu, společenskému i národnímu, zvláštní ráz, na což měli sv. Cyril a Metoděj největší vliv — je to kultura řecká, byzantská, je to „přeorientování“ Moravy a Čech, obrácení ke kultuře východu? Ne.

Nemožno zajisté upřít, že Byzance uplatňovala svůj vliv, jak to nejnověji dokazuje profesor Dvorník. A se slovanskou liturgií byly spojeny zajisté leckteré složky církevní praxe východní. Ale kulturou východní pro nás tradice cyrilometodějská nebyla a není.

Za prvé nutno uvážit, že působení soluňských apoštolů trvalo na Moravě jen asi dvacet let. Učedníků nebylo mnoho. Po smrti Metoděje roku 885 byli rozptýleni. Ale co je rozhodující, prostředí, do něhož sv. Cyril a Metoděj přišli, bylo již prosáknuto, alespoň částečně, kulturou jinou, kulturou západní, římskou. Kolem Moravy a Čech byl celý řetěz klášterů benediktinských, které z Monte Cassina pocházejíce, šířily všude kulturou křesťanskou, římskou. Snad na to nebylo dosud dosti poukázáno, ale vzpomeňme si, že v Solno-

Socha sv. Václava v Emauzích.

hradě existoval klášter sv. Petra od roku 700, v Kremsmünsteru v Horních Rakousích 777, v Bavorsku Dolní Altaich 741, Tegernsee 756, Sv. Emmeram v Řezně po roku 700, Schäftlarn 762, Ottobeuren 764, Metten 770. Poslední klášter

je na výběžcích Šumavy, takřka na hranicích Čech. Ať činnost Benediktinů byla vždy tichá, nevybojná, přece nutno uvážit, že žili a pracovali již 100, 150 i více let kolem naší země. Není takřka myslitelné, aby z těchto ohnisek římsko-benediktinské kultury nebyly vyzařovaly vlivy na Moravu a do Čech již před příchodem sv. Cyrila a Metoděje.

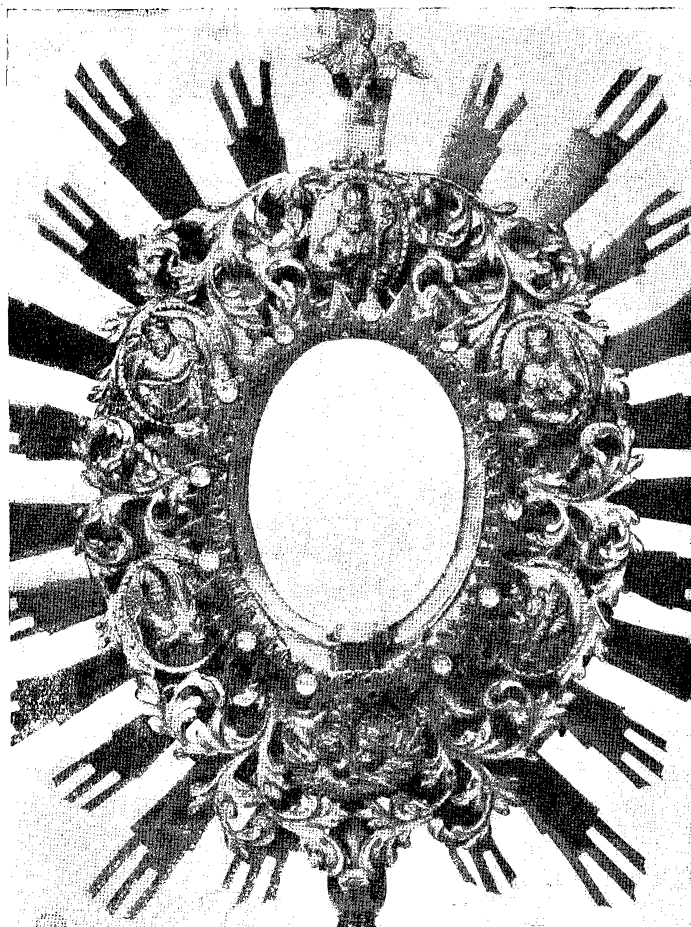
Jděme dál. Když na půdě takto připravené založili svatí bratři svou tradici, na Moravě záhy zahynula a jen v Čechách žila dál pod péčí Přemyslovců. A právě Přemyslovec sv. Václav se přiklonil rozhodně ke kultuře západní, jak ani jinak činiti nemohl. A v tom směru se brala — řekněme Bohu díky — tradice cyrilometodějská dále, je a zůstává tradicí západní, římskou. Tím jsme u otázky: Jaký význam měla vždy a má dosud tradice cyrilometodějská?

Leckde v českém dějepisectví a ještě častěji ve stranickém využívání našich dějin byli stavěni Cyril a Metoděj proti papeži, Cařihrad proti Římu, liturgie slovanská proti liturgii latinské, kultura cyrilometodějská proti kultuře západní. Ve skutečnosti tomu tak nebylo. To jsou názory z dnešní ideologie, to jsou bojovná hesla pozdějších národnostních třenic. Dějinná skutečnost se tváří jinak.

Sv. Cyril a Metoděj přišli z Cařihradu. Byli odchováni kulturou řeckou. Měli na začátku zcela pravděpodobně jen liturgii řeckou, to je liturgii sv. Chrysostoma, a zajisté i ostatní církevní praxi.

Ale přišedše na Moravu, ke dvoru knížete Rostislava, křesťana, a do země, v níž již křesťanství bylo, začali sice kázat jazykem slovanským a slavili slovansky liturgii, ale prostředím a brzy se dostavující odpor dosavadních misionářů jim ukazuje cestu, již jedině mohli kráčet. Jdou roku 867 do Říma, z Říma dostávají pověření ve svém úřadě, v Římě si vyprošují schválení slovanské liturgie, do Říma posílají své učedníky, aby tam byli posvěceni, do Říma se utíkají o pomoc a právo. A jestliže přišedše na Moravu měli liturgii řeckou, zajisté již před cestou do Říma (867), ale rozhodně po ní mají liturgii v jazyku sice slovanském, ale podle obřadu latinského. Tak to dokazují nejnovější výzkumy Benediktina z Maria Laachu, P. Cuniberta Mohlberga, který dokázal, že nejstarší zlomky liturgie slovanské jsou překladem sakramentáře neboli mešní knihy latinské, jejíž opis máme uschovaný v knihovně v Padově.

Jako Konstantin a Metoděj tak i pozdější celá tradice česká spěje vždy do Říma. Do Říma jde s žádostí o povolení slovanské liturgie Mlada, do Říma se obrací s touž žádostí kníže Vladislav roku 1079 a roku 1346 markrabě Karel IV.

Monstrance s reliefy českých sv. patronů v Emauzích.

Celý tento směr díla, tradice cyrilometodějské, vystihuje správně náš historik profesor Pekař, praví-li:

„Ze všeho, co víme o slovanské liturgii v Čechách, třeba uzavíratí, že v ní nemáme práva spatřovati znamení nebo božovné heslo v domnělém zápase dvou církví na naší půdě nebo konkrétněji řečeno heslo protiřímské; v Čechách té

doby nejde o boj řecké církve s římskou, nýbrž o výsadu českých Slovanů užívati lidového jazyka v římské církvi.“

Slovanští kněží v Čechách se řídili v desátém století kalendářem římským, nikoli řeckým. Bavorský sv. Emmeram byl i světcem slovanskému spisovateli — to patrno z legendy Vostokovy. Do slovanštiny se překládá italský biskup Gumpold se všim aparátem německo-latinským — to zřejmo z legendy Nikolského.

Metod doporučuje Gorazda za nástupce svého především proto, že je „dobře znalý v knihách latinských“. Nad mrtvolou Metodovou konají se modlitby latinsky, řecky a slovansky. Otázka slovanského jazyka bohoslužebného stala se bitevním heslem u Čechů teprve tenkrát (za Vratislava, v druhé polovici jedenáctého století), když se jí zmocnila nenávisť zneprátelených domácích stran; byla zbraní v boji Čechů proti Čechům — že by jí byla někdy, aspoň v Čechách, také v boji proti Němcům, nevyplývá z dat historických již s takovou pravděpodobností. (Český Čas. Hist. 1922, XXVIII., 437 a n.)

Shrňme-li výsledek své úvahy dohromady, možno nám bezpečně říci: na Moravě byli a žili Cyril a Metoděj, o Čechách se to dokázati nedá. Na Moravě hlásali víru jazykem slovanským a slavili slovanskou liturgii. Ale též do Čech přišla víra skrz Bořivoje, Lidmilu a Václava od Metoděje. Víra cyrilometodějská trvá dodnes na Moravě i v Čechách. Ale kdežto na Moravě tradice liturgie slovanské násilně je potlačena, nikdy již se nevzpamatovala, žije tradice slovanské liturgie dále v zemi České. Přemyslovci Václav, Vratislav, Václav II. a podle matky syn Přemyslovny Elišky Karel IV. tento odkaz cyrilometodějský uchovávají. A jestliže dnes v našich zemích můžeme zaslechnouti pětkrát do roka řeč, již mluvili a se modlili naši svatí věrozvěstové — je to zásluhou těch našich Přemyslovců, na předním místě sv. Václava. Tak se snoubí víra cyrilometodějská s vírou svatováclavskou v jednu tradici, tak je tradice svatováclavská tradicí cyrilometodějskou, tradicí moravskou a ještě více snad českou, ale nejvíce byla vždy, je a bude pravou, skálopevnou tradicí římskou.

Emauzy.

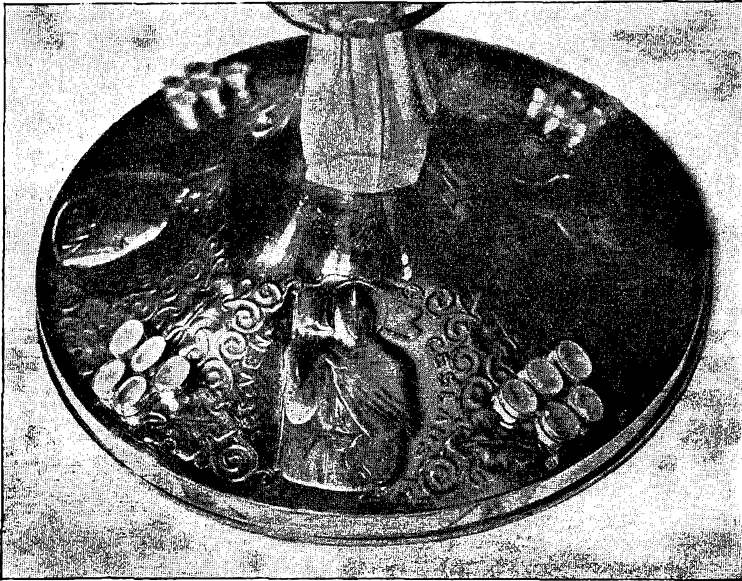
Opat Arnošt Vykoukal.

BŘEVNOVSKÉ SVATOVÁCLAVSKÉ GLOSY.

NEJSTARŠÍ benediktinský klášter český choval za starodávné doby mnohou vzácnou relikvií se vztahem k našemu národnímu svěťci, jehož ctí každý Čech, ať se obdivuje jeho svatosti či jeho vladařskému důmyslu.

Nejstarší kronika, Kosmův letopis, uchoval se právě v opise tohoto kláštera, v němž zasluhuje zmínky věštba Libušina,

Relief sv. Václava na noze kalichu v Emauzích.

jak ji snad cituje odtamtud starý papír, vysvětlující malby v západním ambitu:

Libušino proroctví: V tomto městě pražském toto se stane: Vyrostou dvě zlaté olivy, jež svým vrcholkem dotknou se až sedmého nebe a sláva roznese se po celém světě o jejich znameních a zázracích.

Jedna z nich sloutí bude Větší Sláva, druhá Voje Utěšení.

Zdali můžeme věřití dalšímu obrazu, nelze nám rozhodovati. Zdá se však, že navrhovatel obrazů řídil se domácí

tradici břevnovskou, která rod sv. Vojtěcha odvozovala ze tří větví a vždy se tím mínila Křišťanova zmínka o příbuzenství samotného Křišťana, jenž byl synovcem sv. Václava a týmž Strachkvasem, jenž snad kdysi seděl na trůně biskupském se sv. Vojtěchem. Tato nejkrásnější legenda česká, břevnovská a benediktinská, napsána byla v Břevnově dle souhlasného mínění mnoha odborníků.

Zdá se, že by nebylo příliš chybělo, kdyby při provozování této legendy byl býval Křišťan, vystupující v jednom ze symbolických obrazů, vyjádřen co Benediktin v tradičním kroji této řehole.

Legenda biskupa Bruna Querfurtského praví, že byl Vojtěchův otec Slavník příbuzným s panujícím rodem německým a to vnukem krále Jindřicha. Svatý Vojtěch sám byl velikým ctitelem sv. Václava. Sám Křišťan uvádí, že ze zvláštního rozkazu Vojtěchova sepsal legendu o Václavu a Ludmile, aby tím jaksi vyplnil mezeru v literatuře, tenkráté zajisté působením Benediktinů teprve v život vstupující.

Svatý Václav sám choval k Benediktinům zvláštní sklon, maje v úmyslu vzdáti se trůnu ve prospěch svého bratra a vstoupiti do kláštera v Řezně, kde žil později jeho synovec Křišťan ze Skály u Přeštic, kde podivnou shodou okolností shledáváme, v Přešticích, benediktinský klášter mnichů kladrubských. Skála byla starým pohraničním skorohradem a dávána v úděl Přemyslovcům vedlejší větve jako apanáž.

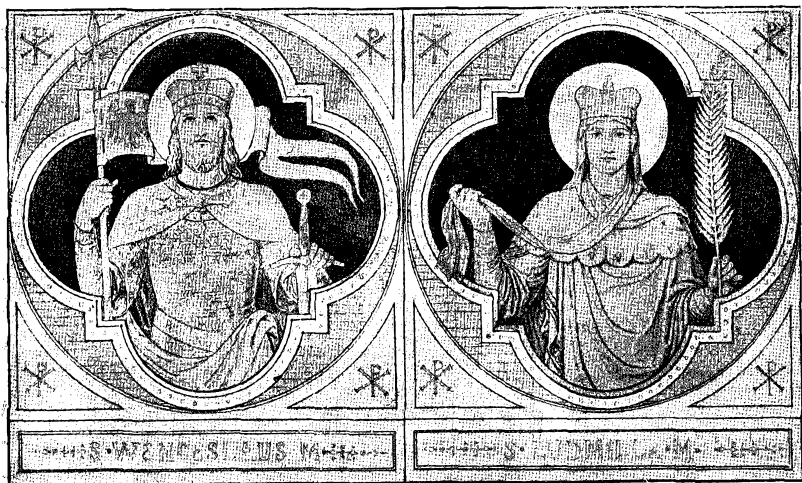
Že Benediktiny sv. Václav znal, o tom není sporu. Určitě byli i oni z misionářů západních, jež bez rozdílu ritu dle slov starosl. legendy do Čech zval. Svatováclavská doba nese pečeť počínajícího hnutí Clugnyského, pro nějž nebylo v Čechách vzhledem k poměrům v této ještě za Vojtěcha pohanské zemi porozumění u neovladatelné šlechty, hlavně Vršovců, kteří jako Slavník i Přemyslovci byli svými vlastními pány a suverénními knížaty.

Snad to byl Václav, jenž byl v jakémsi vztahu k záhadnému klášteru ve Staré Boleslavi, o němž praví Kosmas, otec českého dějepisu a tudíž pramen co do zpráv zajisté zcela spolehlivý, že v Boleslavi jest Antiquissimum coenobium, kde veliký počet bratří slouží pod představeným Bohu. Praepositurou nazývají se toliko benediktinská převorství a proboštví kanovníků, o kterém by Kosmas však nebyl užil slova Antisquissimum, a dále nikoliv Coenobium, neboť

jakožto nejvzdělanější dignitář své doby by se ani v básnické své mluvě nebyl dopustil takové konfuse, ježto byl sám kanovníkem.

Kanovnický kostel sv. Václava stavěn kolem r. 1039—1046 od Břetislava za odčinění vpádu do Polska, odkudž rekovný kníže přinesl ostatky sv. Vojtěcha a pěti bratří břevnovských, jejichž relikvie tuto uloženy.

Je záhadou, proč ostatky nebyly dodány do Břevnova, kde snad touž dobou se setkali sv. Vintíř a sv. Prokop,

Karton k obrazům sv. Václava a sv. Lidmily. Emauzy.

z nichž poslední dle tvrzení některých ostatky sám na vlastních ramenou nesl.

Jako staré kláštery Benediktinů svěřovány byly Cisterciánům a Premonstrátům, tak probošství kanovnická byla jen obměnou starobylých kapitul mnišských, které měli s sebou všude misionářští biskupové, sv. Cyril i Metod, sv. Vojtěch u nás a na západě vůbec, zvláště v Anglii. Misionář biskup si přivedl klerus, své pracovníky, obyčejně Benediktiny, jak vidíme v Prusku, Polsku i Uhrách.

O sv. Cyrilu bezpečně víme, že na hoře sv. Klimenta společně se sv. Methodem založili klášter Basiliánů, aby si vychovávali domácí dorost. Velehradská církev, kostel sv. Víta, nazývá se ve staroslověnské legendě sbornou církví. Maně napadá shoda jmen z doby tak dávné se sv. Vítem pražským,

kde od nejdávnějších dob rovněž žil klerus nižší i vyšší, jak praví rovněž staroslověnská legenda o sv. Václavu, že „Váček slav cerekvi že bě ustrojil po včem gradom dobřě, velmi božija rab by sobrav oto všech jazyk“.

Václav sbíral všechny kněží, latinské i slovanské, a usídlaval je po vší zemi.

Takové středisko basilianů či kněží obřadu východního možno spatřovati na prastaré tvrzi Tetíně, odkud kněz navštívil sv. Ivana, obyvatele nejstarší svatyně české snad vůbec, jeskyně ve sv. Janě pod Skalou.

Tu stávala kaple zasvěcená sv. Janu Křtiteli, jehožto úctu shledáváme v dobách nejstarších u Benediktinů. Čekali bychom však spíše, že kaple tato, jejíž starobylost jest nepopíratelná, by byla zasvěcena samotnému sv. Ivanu. Jest to důkazem, že ústní podání, spojující Ludmilu s Ivanem, jde vskutku do dob velice dávných. Zda tu ve sv. Janě pod Skalou, pokud nebyl posud sv. poustevník tu pochovaný kanonisován, stával klášter, zdá se tomu nasvědčovati jednak tato úcta k sv. Janu Křtiteli, světci tak ryze východnímu, jehožto relikvie odpočívají v mešitě v Damašku, a jehož kaple založena tu dle pověsti pro byzantské kněze, kteří tu v poušti žili. Jiný řád východní krom Basiliánů není v naší vlasti znám. Ztracená nyní břevnovská kronika by nám zajisté pověděla více o těchto vztazích našeho národního světce k řádu, jenž se změněnými poměry zdědil tradici cyrilometodějskou v naší vlasti a kterou přizpůsobil západu. Vynikající současník Kosmův, opat Klement, jemuž dějepisec věnoval třetí knihu svých pamětí, určitě tato podání sepsal a jest se možno nadíti, že se v klášteřích východních ritů najdou aspoň narážky, související s otázkou dosud nevysvětlenou, jak se chovali Benediktini latinští k liturgii staroslověnské.

Velehrad sám, pozdější sídlo Cisterciánů, má vztah k Benediktinům litomyšlským, kteří přišli z Břevnova, snad v důsledku vztahu krajiny k hradu Libice k tomuto klášteru a kteří dostali na Velehradě, proč kdo ví, kostelíček sv. Jana za Břetislava II.

Možno se domnívati, že sv. Václav znal poustevnu sv. Ivana, a že tam se svojí bábou Ludmilou i blahosladenou sestrou Přibyslavou též přicházel, vzhledem k úctě, jakou Ludmila již za života světci prokazovala.

V Brunonově legendě o sv. Vojtěchu činí se zmínka o sv. Václavu jako důkaz, jak nejen Boleslav, ale i celá říše německá byla z hloubi dotčena hrůzoplnou událostí bratrovraždy, že Boleslav II., syn bratrovrahův, neustává se modlití a bdítí a povzbuzen viděním, zakládá kláštery, aby odčinil strašný čin svého otce: Práví se tam o pohřební glosse k libické vraždě nešťastných bratří, sv. Vojtěcha, v čemž autor vidí všeobecné neštěstí své doby, nesoudě vinníků: „Ó, běda našim zlým časům! Nazýváme toho výborným, kdo nechá rozumu a dovede míti v ústech med, v srdci jed! Ejhle, druhý Jidáš, jenž nabízejí mír, přichází s bojem a slibuje život, dává však smrt. Nehledejme dlouho po příkladu:

Zlatá pečeť Přemysla Otakara I. se sv. Václavem. Břevnov.

Bolizlav nabízí hostinu bratrovi, aby jej zavraždil. V tomtěž rodě zabil Bolizlav bratr přesvatého Ventizlava.

Vypálení Libice uvádí se v souvislosti se svátkem sv. Václava na znamení, že bratrovražedný duch veskrze posedl nepřátele křesťanství:

„Šestého dne ve vigílii sv. Václava, mučedníka, započnou boj, neustávající bojovati ani v sobotu. Nehodlají světití svátku, neboť milují zločin jako ty nejlepší hody. Nic nedbají, že měšťané chtějí světití svatý den, nýbrž ještě naopak urážejí je z venčí pyšnými slovy. Říkají: Je-li vašim Ventizlav, našim Bolizlav.“ (Tvar Ventizlav charakterisuje velké stáří a věrohodnost legendy.)

Někteří uvádějí Střezislavu, matku sv. Vojtěcha, jako

sestru sv. Václava. Křišťan dle vlastních slov dovolává se příbuzenství se sv. Vojtěchem:

„Nyní, prosím vás, slovučný biskupe a nejdražší vnuku, jakož jste mne nehodného k práci přiměl, byste modlitbami u společného nám přímluvce mne podporoval.“ Výraz nepos není však rozhodujícím, neboť v latině znamená příbuzenský poměr jakýkoliv.

Staroslověnský život sv. Václava uvádí na dvoře Vratislavově biskupa Notaria, jenž patrně udělil Václavovi tonsuru. Před založením latinského, stálého biskupství při klášteře sv. Jiří, založeném již Vratislavem, byla jakási kapitula slovanského obřadu o devíti duchovních, spravující klášter po 50 let.

Svatý Václav se svolením biskupa Tuta, k jehož diecési Čechy patřily, (894—930) stavěl chrám sv. Víta, dostav od Jindřicha I. rámě světcovo. Dle verse Kosmovy byl to však teprve biskup Michael, jenž kostel vysvětil dne 22. září r. 950. na žádost Boleslava, jenž se od říše odtrhl. Kostel svatovítský byl dle všech známek obřadu staroslovanského, asi dle vzoru katedrálního chrámu na Velehradě, nesoucího jméno téhož světce.

Když Boleslav I. stal se knížetem, rozšířil říši tak, jak ji shledáváme již za vlády Boleslava II., sahající na východ až k oblasti moskevského knížete. Boleslav II. i Břetislav postřehli význam Benediktinů a jejich snahou bylo pomocí organizačního ducha tohoto řádu držeti říši západních Slovanů též v duchu liturgie slovanské, v níž viděli mocnou oporu a založení kláštera sv. Prokopa na Sázavě nebylo rovněž zcela bez důvodů. Avšak úpadek politické moci Přemyslůvců zhroutil i tento plán, jehož dohrou bylo konečné vítězství liturgie latinské a románská doba kláštera břevnovského už jeví v celku tytéž sklony, jako je diktovala pozdější zcela již evropská a západnická doba gotická.

Kromě těchto starobylých památek a reminiscencí z doby nejstarší svatováclavské tradice břevnovská má nesčetné miniatury a iniciály ve všech starých kodexech, jako v kodexu Vyšehradském, jehožto původ klade se do Břevnova, jež by zasloužily zvláštního objemného díla. Stejně i Mater Verborum, jenž byl dle všeho zapůjčen svatohavelským klášterem k opisu břevnovské malířské školy miniatur.

Břevnovský archiv přechovává převážnou památku, ruč-

ní breviářik, malovaný na pergameně se zlatem vykládanými iniciálami. V tomto slohu býval malován i svatý Václav školou břevnovskou. Tento breviář však neobsahuje žádnou z iniciál se sv. Václavem.

Z barokních památek zaslouží zmínky oltářní obraz Petra Brandla, reprodukováný v poslední době. Dále obraz, visící v oratoři kostelní, kde sv. Václav drží mezi nebešťany červecobílou korouhev.

Obraz, poprsí světce od neznámého mistra barokního, visící u prelatury, s mučednickou palmou vítězství.

V kapitule stojí nad břevnovským znakem, nade třemi tradičními růžemi postava světce s praporkem, po pás vyčnívající spíše co ozdoba kapitulních sedadel. Na ostatních vysokých opěradlech jsou sv. Petr a Mojžíš, sv. Ludmila, sv. Markéta a Panna Maria s Ježíškem, jakožto zvláštní ochránkové břevnovských růží.

Překrásná a nesmírně drahocenná jest zlatá velká pečeť na listině z doby Přemysla Otakara II. se svatým Václavem, dále vosková, jednoduchá pečeť z téže doby, přivěšená k této listině.

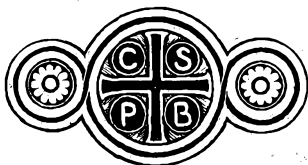
V kodexu Wolfenbüttelském spatřujeme kněžnu Hemmu, manželku Boleslavovu a velkou ctitelku sv. Václava, jak padá na tvář před postavou, již na hlavu vkládá s nebe Kristus trojnásobnou korunu.

Kolem se čte nápis: Hunc libellum Hemma, venerabilis principissa pro remedio animae suae in honorem beati Venceslavi martyris fieri jussit. Kodex tento obsahuje známou legendu Gumpoldovu.

Niederle počítá tento kodex mezi západoslovanské výtvary a není zcela vyloučena možnost jeho vztahu k břevnovské škole malířské, jejíž výtvary jsou porůznu rozptýleny, co vůbec nevzalo za své v dobách husitských.

Břevnov.

Fr. Methodius Pecháček.

PÍSEŇ SVATOVÁCLAVSKÁ.

K nejstarobylejším pozůstatkům staročeských písní duchovních vedle velebné hymny, připisované podle staré tradice sv. Vojtěchu, „Hospodine, pomiluj ny“ (z druhé čtvrti XII. století), náleží slavný chorál českého národa „Píseň Svatováclavská“, vzniklá asi v pohnuté době braniborského řádění v Čechách v letech 1278—1283.

Nejstarší její text podává teprve v r. 1368 Beneš Krabice z Weitmile, kanovník na hradě pražském, ve své latinsky psané České kronice (skládané v letech 1372—1375).

V tomto nejstarším zapsání obsahuje „Píseň Svatováclavská“ jen tyto tři sloky:

Svatý Václave,
vévodo české země,
kníže náš!
pros za ny Boha,
Svatého Ducha. Kyrieleison.

Nebeskef jest dvorstvo krásné,
blazě tomu, ktož tam pójde:
v život věčný,
oheň jasný
Svatého Ducha. Kyrieleison.

Pomoci tvé žádámy,
smiluj se nad námi;
utěš smutné,
otžeň vše zlé,
svatý Václave! Kyrieleison.

S textem tuto uvedeným shoduje se celkem text rkp. olomouckého z doby 1471—1484, jenž však klade 3. strofu před druhou.

Okolo roku 1400 (u Husa, v usnesení synody pražské 1408, atd.) zněl první verš: „Svatý náš Václave“.

Za století XV. byly přibázněny k slavným třem slokám starým dvě sloky nové:

Tys náš dědic české země,
rozpomeň se na své plémě!

nedaj zahynúti
nám i budúcím,
svatý Václave. Kriste eleison.

Maria, matko žádúcí,
tys královna všemohúcí,
prosiž za ny,
za křesťany
Svatého Ducha. Kriste eleison.

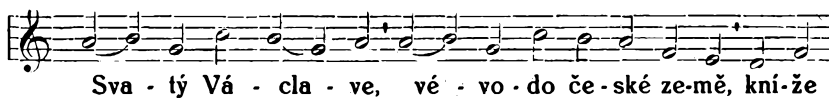
Tato pátá sloka dává podnět k tomu, že ještě v XV. století byl rozšířen počet orodovníků o další svaté: Víta, Vojtěcha, Zikmunda, Prokopa a Ludmilu.

Těmito litanickými invokacemi vzrostla píseň Svatováclavská nepochybně za vlivu zpívaných litaní na způsob volné parafrase na deset slok.

Pozdější zapisovatelé píseň upravovali a obměňovali individuálně, přizpůsobující ji náladám a zálibám svých dob, takže nynější její forma s tak rozhojněným textem jest útvarem pomalým věku XV.—XVIII.

Dávnověkost písně Svatováclavské dosvědčuje nejen první uvedení její k roku 1368, kdy Krabice ji však nazývá „písni ode dávna obvyklou“, nadání její odpustky, její jazyk, nesusoucí ráz sklonku XIII. stol. a prostá, rýmem ještě pohrdající úprava slovesná, ale i starobylý její nápěv.

Nejstarší zapsání nápěvu naší písně — pouze první její sloky — pochází podle nového badání až z doby asi 200 let po jejím vzniku: jest dochován v latinském graduale katolickém z roku 1473 (pražský mus. rkp.*) a zní v dnešní notaci takto:

* Není nezajímavou poznámka písaře Barty Berounského v tomto rkp. mus., svědčící, že r. 1437 v chrámech pražských byla zpívána píseň Svatováclavská, 40denními odpustky nadaná. O tomto rkp. psal i nejdp. opat P. Arnošt Vykoukal O. S. B. v Č. Č. M. 1911, str. 61 násl.

Nejstarší tento zápis — bez mensury — svědčí, že to byla původně píseň recitativní, v níž o přízvuku, délce i pauzách rozhodoval text. Poněvadž ostatní sloky se počínaly delším veršem než bylo „Svatý Václave“, vypomáhal si lid zcela po způsobu žalmu: opakoval první notu na tolik slabik, kolik jich bylo před posledními čtyřmi, na něž připadala žalmová figura melodická. Melodie složena jest již ze dvou frází; první se opakuje dvakrát s dopěvkem „kníže náš“, načež nastupuje druhá též dvakrát se závěrečným „Kyrieleison“.

Původní tonina podle tohoto zápisu jest dorická a nikoli frygická, jak se druhdy usuzovalo. Jsou-li fráze v tonině dorické tu neobvyklé, vysvětlíme to snadno vznikem naší písně v době u nás ne dosti hudebně vzdělané i u lidu nevážajícího se do poslední tečky hudebními předpisy. Nerozhoduje také, že nápěv písně vzat snad z frygické fráze slavné, starobylé sekvence mnicha kláštera svatohavelského Notkera Balbula († 912) „Media vita in morte sumus — uprostřed života ve smrti jsme“.

Končím slovy našeho literárního dějepisce: Pravil-li — a správně — Kalousek v „Obraně knížete Václava svatého“, že úcta svatého Václava rostla a klesala s mocí a významem národa českého, můžeme tímž právem říci, že píseň Svatováclavská jest této úcty znamením nejjasnějším a nejvelebnějším. Podnes ozývá se pod klenbami našich svatyní prostá tato a v prostotě své tak mohutná hymna na počest dědice země české: spolu s hymnou Svatovojtěšskou živě ztělesnění slov básníkůvých, že verš pěvce Bohem nadšeného přetrvá mramor i kov...

Praha.

Min. r. Jan Kakš.

SVATÝ VÁCLAV VE ZWIEFALTEN.

NA dráze z knížecího města Sigmaringen do Ulmu leží póněkud roztroušeno do údolí, děleného zamyšleným modrým potokem, městečko Zwiefalten, známé svým slavným benediktinským opatstvím, založeným asi 1089, které bylo roku 1803 zrušeno a saekularisováno. Má

Socha sv. Václava v kapitulní síni v Břevnově.

oslňující barokový kostel z let 1783—53, s mimořádně hýřivým rokokem uvnitř. Čecha při vstupu příjemně překvapí když spatří oltář svatého Václava a sv. Jana Nepomuckého. Oba oltáře jsou na levé straně hlavní lodi rotundově vycházející apsidové kaple svatého Štěpána, jehož oltář tu tvoří střední hlavní pohled. Vlevo od dominujícího oltáře svato-

štěpánského je oltář sv. Václava postavený pohledem k hlavnímu oltáři kostelní lodi; proti němu vpravo oltář sv. Jana Nepomuckého, s pohledem ve směru chrámového portálu. Oba oltáře stojí proti sobě.

Baroková socha sv. Václava je v nadživotní velikosti, celá krásně bílá a dívá se jako na oltář; světec stojí tu oděný do knížecího pláště. Po obou jeho stranách stojí andělé a drží v ruce pšeničné klasy a hrozny vína. Nahoře na oltáři vpravo je 7 chlebů, uprostřed kalich a hostie, jako symboly Nejsvětější oběti a Svátosti Oltářní, kterých byl sv. Václav obzvláštním činitelem.

Svatý Jan Nepomucký je stejně bílý a velký a dívá se, jako se dívají opravdoví svatí, kteří dokonávají, kdy se jim líbí a trpí, dokavad neuznají, že nemají již čeho trpěti. U něho stojí vpravo anděl se zapečetěným dopisem, s prstem položeným na ústa (zpovědní tajemství), vlevo druhý s nástroji pro muka a vězenskými klíči. Nad oltářem jazyk v záři paprsků.

Oltáře sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého byly pořízeny proto, že z opatství zwiefaltenského byli vysláni první mniši (P. Wizimann † 3. listopadu neznámého roku; P. Berthold, † 4. dubna 1131; P. Eberhard † 17. dubna 1140) jako opatové do benediktinského kláštera v Kladrubech v Čechách, a jako vzpomínka na úzké přátelské vztahy mezi oběma slavnými opatstvími. Kladrubské opatství bylo sice založeno (as 1108) knížetem Svatoplukem pro české Benediktiny z Břevnova respektive z Ostrova, ale 1115 knížetem Vladislavem po úpadku nově obnoveno a osazeno zprvu německými Benediktiny z opatství zwiefaltenského ve Württenbersku. 1785 zanikly i Kladruby.

Mimo oltáře obou našich svatých patronů jsou ve zwiefaltenském chrámu v severním příčném křídle ještě jejich obrazy malované společně s obrazem smrti svatého Štěpána od malíře Giosué Scotti.

LEGENDA O SV. KRIŠTOFU.

(Pokračování.)

ROZPŘÁHL ruce Krištof, v znamení kříže
klečí tu titán, nebe a zemi víze,
k zemi se sklání, jakoby světa tíže
na plece jeho nesmírnou tíhou padla,
ale tvář jeho nevinným dětstvím mládlá.

„Ježíši Kriste, Pane můj, Spasiteli,
tebe jsem nesl a v tobě svět sám celý,
smiluj se nyní, spoj divem, hřích co dělí!
Rozpomeň se na kající Magdalenu,
veřejnou hříšnici a potom na svatou ženu.
Slzami lítosti bláto s tvých nohou myla
z nesmírné lásky, třeba se provinila;
ve žhavých slzách hanba se utopila,
minulé hříchy se ztrávily lítosti žarem,
milost tvá bezzmezná byla jí za to darem.
Prameny vlasů nádherných rozpustila,
nohy tvé svaté s bázní utírala;
ó slzy vzácné, Mojžíšova skála,
zázrakem lítosti proudy spasně lila....
Voňavkou nejdražší mazala nohy tvoje
v posvátném obřadu, trýzněna z nepokoje,
zdali ji zaženeš jako ten Šimon krutý,
který tu pyšně přihlížel nepohnutý.
Ale ty, Pane, věčná jsi Láska sama!
do srdcí lidských hledíš tajemné na dno,
tobě je jedině celá pravda známa,
z hříšnice světici vytvořit tobě je snadno.

„Odpouštějí se tobě hříchové tvoji!
řekl jsi slavně, „mnoho jsi milovala!“
Z Magdaleny velká se svěťice stala,
velká ji láska ke Kristu navždy pojí — —
Pane můj, shlédni na tyto kajícnice,
táhni je k sobě, nečisté proměň v čisté,
krví svou pokrop těla dvě, Jezu Kriste,
nebude hříchu, nebude hanby více!“

Jako když bouře náhlá rachotí hromem,
zatmí se nocí, kymácí plotem a stromem,
v úzkostném děsu padají, bubnují kroupy,
ničící obilí, větrné pracují stoupy,
všecko, co stojí, porazí, lámou a drtí,
poslové zhouby a nenadálé smrti,
tak obě dívky s úpěním padají na zem,
v přívalu slzném se koupou a čistí rázem.

Krištof se modlí a hlas jeho roste a touží,
zvedá se k nebi a k trůnu se Božímu hrouží — —

Zvedly se dívky a po kolenou se šinou
k zachránci svému, s očí jim slzy se řinou:
„Věříme všemu, čemu jsi, dobrý, nás učil,
věříme v Krista, kterého hřích náš zmučil,
pros za nás, spas dvě kající Magdaleny,
trpět chcem rády, pro nebe zachráněny!“

Zvedl se Krištof, zdá se, že ještě roste,
promlouvá vlídně, po třetí vidění vidí:
popravní místo, zástupy věřících lidí,
soudce a kata, vyznání dívek prosté
s radostí slyší, krásné dvě kajícnice
sklánějí hlavy, Boží dvě mučednice...

Uchopil nádobu s vodou a srdce mu buchá:
„Ve jménu Otce i Syna i svatého Ducha
křtím tebe, Nikéto, křtím tebe, Ākvilino,
smazán je hřích a nebe je připravíno!“

Za ňadra sáhl a vyňal ukrytou schránu;
přesvaté tajemství chovají plátna čistá,
ztajena světu svátosti pro ochranu.
A již pravicí uchopil zářící mannu:
„Tělo Pána našeho Ježíše Krista
chraň vás k životu věčně blaženému!
Poklekly dívky, Ježíši svátostnému
vroucně se klanějí, Kristus je zázračně sytí
vlastním Tělem k věčnému živobytí — —

XVIII.

TRUDÍ se Dagnus neznámým nepokojem.
Něco se děje... nebezpečí větří,
jakoby stanul před hrozícím bojem...
Nač jen stále toho Křištofa šetří?

Podezřele zmizely milostnice.
Kde je Nikéta, kde je Akvilina?
marně by vábila jejich sličná líce?
mávl rukou... ve vzteku obě stíná...

Ne, to nemožno! třeba se přesvědčiti!
jistě Křištof v objetí jejich ramen
poznal teprve, co je lásky plamen,
který dvoje vnady dívčí nítí...

Zavolá stráž a přivéstí dívky káže.
Pobíhá sálem, vyhlédá nedočkavě...
Konečně vešly. Po zdaru díla se táže,
ale zmaten klopí zraky právě.

Oděny cudně, jako dvě bohyně stojí
mlčice dívky; jsou to, či nejsou ony?
jaké to oči! světla jsou nového zdroji,
novou krásou září nad miliony.

Hrdě stojí. Jsou to dvě císařovny?
kdo je změnil, postoj dal bohorovný?
půvab rajský plyne z nich nevýslovný — —
proč se ostýchá Dagnus? není jim rovný?

Hrdě stojí. Zdá se, že kol a kolem
světlo z nich line nebeské, nepřístupné,
nejvíc září na jasném čele holém,
poráží všecko, co jim vstříc vyjde zpupné.

Bojí se Dagnus, neznámou moc cítí větší,
nového cosi vyššího, lepšího cítí,
nelze to pochopit, nelze to říci řečí,
zatměl se sál a všecko, jen dívky dvě svítí.

Usedl vladař v mramorovém křesle
vábený zrakem děv a zemdlený sklesle.
Satan sám je zaražen, křídla dračí
schlípl zmateně jako mládě ptačí.

„Proč se bojíš?“ dráždí ho Satan znovu,
„nejsou-li to tvoje dvě fanečnice?
třeba důraz dáti vladaře slovu,
jsou, co byly, pouze dvě milostnice!“

„Co dělá Křištofor?“ konečně Dagnus se zeptá.
„Modlí se ke Kristu!“ odpověď pevnou slyší.
„Ke Kristu! Ke Kristu!“ Dagnus rozhněván reptá,
z jeho slov zloba a posměch nevěrce číší.

„Vy jste také ve Krista uvěřily?“
„Buď Bohu chvála, také věříme v něho,
v Syna Božího, věčného, jediného,
tebou svedeny v něm jsme se prohřešily!

Ne chtíče těla, srdce on žádá čistá,
z panenské matky zrozený, k čistotě vede,
pokání žádá vznešené učení Krista,
toho tvůj Zeus nikdy nedovede.“

Vyskočil vladař: „Proto jsem poslal vás k němu,
abyste propadly učení pověrečnému?
ve vás jsem doufal, ve vás se hanebně zklamal!
Křištofe, Křištofe, marně jsi okovy lámal!

Tupíte Zeva, boha nejvyššího,
běda vám!... Ved'te je ihned v jeho chrám,
nechať zanítí oltáře jeho plam,
běda však tomu, kdo snad urazí ho!“

Mlčky jdou dívky, jak by dvě vladařky byly,
jejich pohled vládnoucí vladaře stihl,
jak by bičik katanův ve tvář ho švihl,
vyšly mlčky, hrdě, nepromluvíly.

V chrámě Zevově pohanští čekají kněží.
Lidstvo se kupí, průvod projde stěží,
vedoucí Nikétu a s ní Ākvilinu
před oltář zlatý v mramorové budovy stínu.

Hrnou se pohané divadla žádostiví.
Známý jsou krásky, diváci v nad jsou chtiví.
Hrnou se křesťané, hrdinky obdivují,
modlí se za ně, vírou je posilují.

Oltářek zlatý žhavým uhlím dýmá, ...
Velekněz káže: nechať rukama svýma
obě děvy kadidlo na oheň hodí,
ku počtě Zeva, z něhož se božstva rodí.

Na podstavci nad bílým schodištěm trůní
Zevova socha, sedící orel u ní;
Zeus třímá blesky, bůh prý je hromovládny,
jehož moci neunikne žádný.

Znamení kříže činí křesťanky mladé.
Znamení kříže posílí, znamení spásy.
Potom náhle rozvazují pásy,
řítí se vzhůru — zděšení výkřik všade!

Po schodech bílých bělostné nožky pádí ...
Skočily k soše, do vzduchu pásy letí,
šíjí Zevovu jaly do objetí,
trhly prudce, zřítíl se v pásy hadí.

Volání hrůzy božištěm zahřímalo,
ale to děvy zarazilo málo,
za pásy vlekou po dláždění boha,
po jeho těle čtverá tančí noha.

Zdřevěněl velekněz, ztuhnuly zástupy v kole,
nerušen vlečen je Zeus po dlažbě holé,
jásají děvy a s posměchem kopají v něho,
v neživou modlu boha neživého.

Konečně přestala ztuhlost pohanských oudů.
Zatknuli dívky a táhnou je s řevem k soudu.

Dagnus ohromen o svatokrádeži slyší,
vyslychá, soudí, hlučící zástupy ztiší.

Prudkým slovem hájí se Nikéta děva:
„My jsme šlapaly na kousek mrtvého dřeva!
Jaký to bůh, jež žena po zemi vládí,
malá síla zničit ho úplně stačí!

Kde jsou tvé blesky, Joviši hromovládny?
Kde jsou tví bozi? nepomoh' tobě žádný?
mátoho bídná, podlý záletníku,
smutné jsi božstvo ubohých smrtelníků!“

Zařičel Dagnus: „Dosti těch rouhavých řečí,
zmrskajte obě, až padnou v bolestné křeči!“
Jásají dívky, za ruce vedou se spolu,
trpěti budou příkladem apoštolů.

ZPĚV NIKÉTY.

POZEHNÁN budiž svatý bič,
jenž tělo hříšné drásá,
co provinil dřív hnusný chtíč,
to smývá moje spása,
ó, každou ranou k nebi blíž
se, duše moje, přiblížíš!

Ó, jenom bij a v tělo ryj
ty zkrvavené pruhy,
ó, lij se, krvi, hojně lij,
to spásy budou struhy;
byl Kristus za nás bičován,
tož trpme stejně jako Pán!

Dřív lákaly jsme nahotou
a mnohé smilně svedly,
hloub klesaly jsme mrákotou
a poslední šat zvedly,
teď přšte rány, blahý trest
nás přioděje v řiši hvězd.

Krev naše, necudná ta krev
se s krví Krista smísí,
a tělu bude za oděv
a smyje hříchu rysy,
ó svatý biči, smývej hřích
s dvou duší dívek kajících.

ZPĚV AKVILINY.

MŮJ Milý divukrásný jest,
sám Bůh je roven Bohu,
a jeho pohled světlo hvězd,
jej zbožňuji,
jej miluji,
jak dovedu, jak mohu.

Můj Milý ubičován jest
a korunu má z trní,
plášť rudý, třtinu musí nést,
on můj je Král,
on zmučen dál
krev roní jako zrní.

I naše krev tu zrním jest,
z ní vzejde setba svatá,
ve stínu kříže bude kvést
a vydá plod
pro Boží hod,
žeň bude přebohatá!

Ó, cítím: Láska slaví vjezd,
já srdce dala Bohu,
by v Bohu mohlo věčně kvést!
A jeho zjev,
chce moji krev,
to dal mi za úlohu!

Z MUČENÉ děvy vedou na popravu.
 Setnou je mečem, oddělí krásnou hlavu,
 zbrocené krví v rudém Kristově hávu.
 Tisíce diváků. Jedni v své nevěře šlí,
 druzí pláčou, modlí se, tiše kvílí.

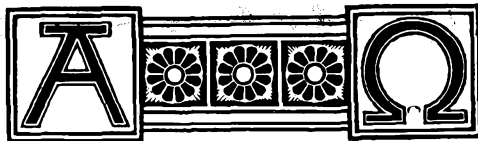
Pojednou děvy Zjevení nehnuté vidí
 nad hlučnou masou rozrušených lidí
 zjevení obrovské: Křištofor nehnuté hledí,
 muky je svědkem, mlčí, slovíčka nedí,
 sílí je pohledem, ovoce setby své klidí — —

V žaláři zatím Křištof u vytržení
 v sochu se neživou divem velikým mění.
 Popravné místo vidí. Tisíce lidstva kolem.
 Soudce a kafi. Krev se tu rozlévá polem.
 U špalku děvy: *Nikéta, Ākvilina.**)
 On blíže nich. A děvy v Kristu kážou — —
 Spanilé údy katané ke špalku vážou — —

Diváci trnou, poprava započíná.
 Pojednou světlo nadzemské zaplane v kříži
 nad hlavou děv a Kristus se v oblace zjeví,
 odměna věčná mučednicím se blíží.
 Āndělé zpívají, na prsou křídla kříží,
 Kristus sám do nebe uvádí svaté děvy — —

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

* 24. červenec je svátek sv. mučednic Nikéty a Ākviliny (Orličny) a 25. července sv. Křištofora.

PAMÁTKY ÚCTY SVATOVÁCLAVSKÉ V KRAJI BROUMOVSKÉM A POLIČSKÉM.

Kostel sv. Václava v Broumově.

LECKTERÝ z cizinců, navštěvujících Broumov, když byl viděl benediktinský klášter s jeho památkami, zeptá se také, kde se nachází onen kostel, jehož kdysi používali protestanté při svých bohoslužbách a jehož zrušení tvořilo jednu z příčin, jež vedla k vypuknutí třicetileté války. Jest to kostel sv. Václava, jenž se nachází před Českou čili Nižší branou, z níž se ovšem již nezachovaly ani stopy. Tento, svým čistým barokem a v poměru k ostatní velikosti dosti značnou výškou významný kostel jest stavba z 18. století, zřízená místo bývalého protestantského kostela. Již r. 1676 dal tehdejší opat Tomáš Schneider (Sartorius) vystavěti nad zříceninami bývalého protestantského kostela *kapli ke cti sv. Václava*. Opat Tomáš stavěl většinou jen se skromnými prostředky, takže lze se domnívati, že tato kaple byla jen ze dřeva. Jeho nástupce, opat Otmar Zinke, ji dal proto odstraniti a vystavěl roku 1729 na jejím místě nynější skvostnou svatyni. Nutno podotknouti, že tento nový kostel nestojí na témže místě, na němž stál kostel protestantský, nýbrž severně od něho, blíže ke zdi městské. Kostel protestantský stál asi tam, kde se nyní nachází předdvorí ženského kláštera.

Význam díla opata Tomáše a jeho nástupce Otmara spočívá v tom, že zřízením kostela sv. Václava úplně zahladili stopy z doby protestantské a že vzkřísili staroslavné místo středověké katolické zbožnosti k novému životu. Zároveň s tím povznesli i úctu k sv. Václavu, patronu země, zasvěcující kostel nikoliv sv. Křištofu, kdysi zde uctívanému, nýbrž světcí z českého rodu Přemyslovců. Po celé století zůstalo toto místo zasvěceno svému posvátnému účelu až do doby, kdy duch osvícenský svým mrazivým dechem dal zaniknouti tak velkolepému dílu. Císař Josef II. zrušil totiž roku 1785 kostel sv. Václava; byl zneuctěn a uschovávalo se v něm po 100 let pohřební náradí a podobné. Zdálo se, jako by se

měla krásná stavba opata Otmara úplně rozpadnouti; tomu však zabránil opat Jan Nep. Rotter. Dal r. 1882 kostel vně i uvnitř úplně obnoviti a vrátil jej svému náboženskému účelu. Za doby opatů Ruperta Smolíka a Brunona Čtvrtečky byl pak u tohoto kostela zřízen klášter sester sv. Karla Bormejského; tím se dostalo této svatyni velice pečlivých opatrovnic a denně se zde od té doby přináší nejsv. oběť. Od roku 1919 konají se zde bohoslužby i pro české katolíky.

Kostel sv. Václava představuje vsutku důstojnou svatyni. Na vysokém kamenném podkladu strmí kamenná stavba k značné výšce. Rozčlenění jest tak souladné a jemné, že nelze o tom pochybovati, že Kilian Dienzenhofer, odpovědný stavitel opata Otmara Zinkeho, navrhl plány i pro kostel sv. Václava.

Kopulová stavba je obrácena k západu, kdež se k ní připojuje v polokulatém zakončení jednoobloukové kněžiště; kdežto na východě tvoří rovněž jednooblouková předsíň se zpěváckou kruchtou zakončení rovné. Tím dominuje štít a hlavní vchod celým průčelím. Jest ve směru svislém trojčlenný, střední část však s poměrně malým vchodem a velkým oknem před ostatními dvěma částmi silně vystupuje. Toskánské barokové pilíře sloupové, rozdělující i stěny postranní, jakož i dva polosloupky, jež pokračují ještě nad římsou až k zakončení štítu, zesilují vertikální rozčlenění a dojem příkré výšky, mezitím co ostře vyrýsovaná římsa odlučuje štít od ostatního průčelí a zdůrazňuje směr vodorovný. Tři výklenky, barokové vykroužení a ozdoba sloupovými pilíři, jakož i polosloupky velice zvyšují bohatost rozčlenění.

Vnitřku svatyně dostává se hojného světla třemi velkými okny v lodi chrámové a dvěma menšími v kněžišti. Výzdoba kostela z roku 1882 a doby následující, bohužel, neodpovídá uměleckým požadavkům. Totéž platí o obrazu na hlavním oltáři, jenž představuje české patrony, sv. Václava a Jana Nepomuckého. Avšak nádherná centrální stavba se svou krásnou plochou bání dá nám zapomenouti těchto vad a nádherná stropní malba Felixe Antonína Scheffera nás přímo uchvacuje. Tato malba nesmírné ceny zobrazuje patrony české, ani jsou seskupeni kolem Nejsv. Trojice, avšak tak, že sv. Václav, ochránce kostela, zaujímá místo v popředí. Sv. Josef a sv. Benedikt jej jaksi představují Pánu nebes a země. Vznešená postava sv. Václava jest vzpřímená, hlava

jeho jest ozářena svatozáří. Ušlechtilá jeho tvář, ozdobená vousem, předčívá všechny ostatní postavy světců. Velice pěkně působí kontrast mezi šarlatovým pláštěm knížecím a bílým hermelínovým límcem. Anděl třímá znak knížecí, v němž se stkví orel. Žezlo a koruna sice schází, za to však poukazuje světec na bílý prapor, jakožto symbol svého vítězství. V šesti různě sestavených skupinách pak následují ostatní patronové čeští; zakončení celého toho cyklu tvoří skupina svatých, seřazených kolem sv. Jana Nepomuckého. Čtyři klíny, jež se připojují k okrouhlení báně, obsahují

Kostel a klášter sv. Václava v Broumově.

v medajlonech události ze života sv. Václava, v provedení fialovém a bílém: pomazání světce na knížete, sv. Václav přijímá insignie své hodnosti, korunu, žezlo a plášť, sv. Václav přisluhuje knězi při mši sv. Čtvrtý medajlon vyobrazuje sv. knížete, an nese chudým chléb. Další dvě freskové malby, rovněž od Scheffera pocházející, ozdobují chrám, a to v presbytáři a nad chórem. Nutno ještě poznamenati, že uvedené stropní malby byly roku 1882 malířem Adolfem Tinzmannem velice zdařile obnoveny.

II. Jiné památky.

Kostel sv. Václava jest s uměleckého stanoviska zajisté nejdůležitější památkou úcty svatováclavské nejen v broumovsko-poličském kraji, nýbrž i širého okolí, a proto za-

sluhoval delšího pojednání, tím spíše, ježto ostatní památky svatováclavské ve východočeském kraji benediktinském jsou daleko menšího významu.

V opatském chrámu broumovském, jenž jest zasvěcen sv. Vojtěchu, nalézá se na jednom z postranních oltářů obraz českých patronů zemských se sv. Václavem v popředí. Jest to zdařilý obraz Václava Rainera, známého malíře z doby barokové, od něhož pochází stropní malby v loretánské kapli v Praze na Hradčanech. (Obraz nutno obnoviti, ježto jest velmi nezřetelný.) Mimo to chová opatský chrám ještě 2 pozlacené dřevěné sochy sv. Václava. Na epištolní straně hlavního oltáře s obrazem sv. Vojtěcha nachází se socha sv. Václava, souběžně se sv. Janem Nep., jehož socha se nachází na straně evangelní. Obě sochy v životní velikosti, jakož i celý hlavní oltář pocházejí z polovice 19. století. Zobrazení obou těchto patronů jest velmi názorné. Sv. Václav oděn jsa brněním rytířským a opásán jsa mečem, podpírá levou svou ruku na svůj štít, mezitím co pravá se chápe praporem. Hlavu zdobí knížecí koruna, na ramenou má plášť. Dále zasluhuje zmínky oltář v postranní části opatského chrámu, nazvané capitulum. Střed oltářní stěny tvoří obraz „Poslední večeře“. Na straně epištolní stojí pozlacená socha sv. Vojtěcha, na evangelní socha sv. Václava. Světec se nám jeví stejným způsobem jako na hlavním oltáři, jenže je to socha mnohem menší. Představuje velmi dobrou práci z nejskvělejší doby barokové. I v jiných kostelích v okolí broumovském nacházející se sochy sv. Václava, tak ve Verneřovicích, Martinkovicích. Také podstavec mariánského sloupu na broumovském náměstí je ozdoben soškou světcovou.

Mnoho památek svatováclavských lze očekávati v klášteře benediktinském, neboť tento jest postaven pod ochranu tohoto světce. Jsou to hlavně tři freskové malby mezi oblouky v dolejší chodbě konventní od neznámého malíře 18. století. První z nich ukazuje nám světce na trůně, druhá zavraždění světcovo a třetí konečně převezení mrtvolky jeho ze Staré Boleslavě do Prahy. Mimo tyto tři uvedené fresky nutno jmenovati ještě velké fresko v kamenném sále opatství, rovněž od neznámého mistra. Jest velice dobře zachováno a zaujímá celou oválovou kopuli sálu. Předvádí nám sv. Benedikta, an doporučuje broumovský klášter a kostel sv. Václava a Vojtěchu, tedy patronům kláštera a kostela. Z jiných

památek uvádíme pouze ještě vzácnou mitru s obrazem sv. Václava. Uschovává se v zimní kapli opatské.

Cesta z Broumova k Polici vede také přes most, jenž přepíná mírné údolí. Na tomto mostě, vystavěném roku 1819, nalézáme sochy sv. patronů českých, skoro v životní veli-

Kostel sv. Václava v Broumově.

kosti. Kamenné tyto sochy sice nemají žádné umělecké ceny, nicméně se však zcela dobře vyjímají. Jedná se zde o památky, jež pocházejí od domorodého německého obyvatelstva.

V kraji poličském zasluhuje naší pozornosti soška sv. Václava, jež má svůj vznik rovněž ve zbožnosti lidu. Mám tu

na myslí onu sošku z pískovce, jež stojí na cestě z Police do Žďár proti sadu Strážnice na vršku a jež byla zřízena roku 1743 poličským občanem W. Bémem. Na čtyřhranném podstavci vypíná se sloup asi $1\frac{1}{2}$ m dlouhý, neuměle ozdobený čtyřmi volutami, na němž stojí světec s praporem a štítem, s korunou knížecí na hlavě. Postava je jen malá, asi $\frac{3}{4}$ m vysoká. Dříve každoročně na den sv. Václava vedl kněz procesí k této soše, aby tu vykonal pobožnost. Nyní se toto procesí koná k daleko významnější soše sv. Václava, jež stojí ve vzdálenosti 10 minut od poličského kláštera na cestě do Běl v širém poli. Na první pohled lze viděti, že se tu jedná o vzácné umělecké dílo z 18. století. Pouze podstavec jest obnoven ($1\frac{1}{2}$ m vysoký) a nese nápis: L. P. 1903.

Nedej zahynouti

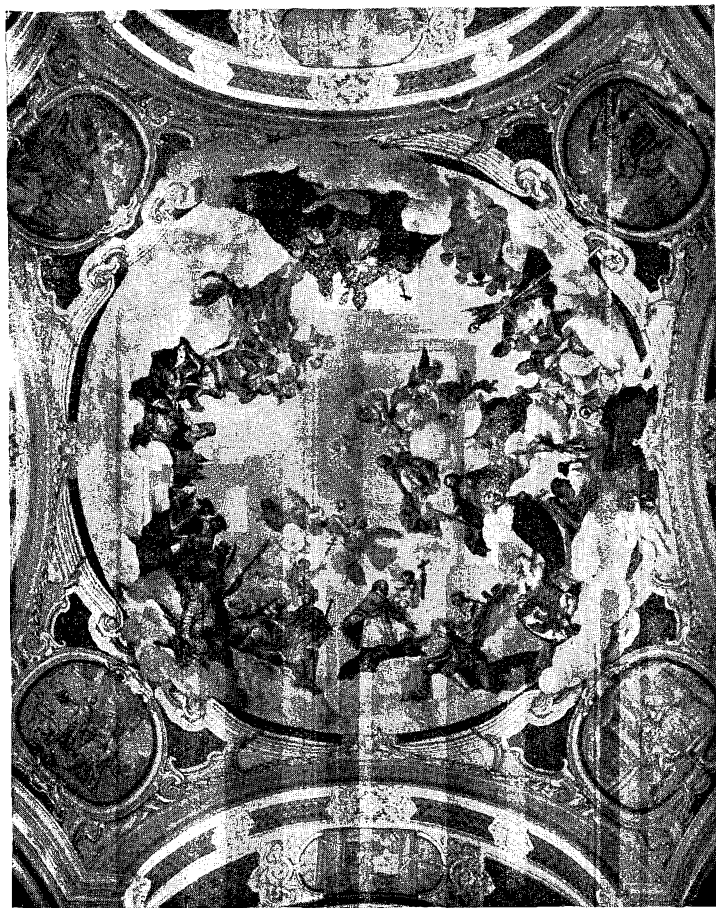
nám ni budoucím

sv. Václave!

Na tomto podstavci stojí přes dva metry vysoká socha světcova. Svatý kníže opírá se levicí o štít, ozdobený orlicí, horní část těla jest poněkud nakloněna, levou nohou vykročuje vpřed. Rysy jeho jsou ušlechtilé, jeho pohled pln laskavosti a dobrotivosti. Tato socha patří zajisté k nejznamenitějším památkám barokovým. Jak se však toto umělecké dílo dostalo na toto osamělé pole? Návštěvníci broumovského kláštera benediktinského všeobecně se obdivují krásnému zábradlí, jež odlučuje vnější klášterní dvůr od klášterních schodů a náměstí. Toto zábradlí jakož i portál a průčelí je ozdobeno řadou krásných soch, jež mají ke klášteru nějaký vztah. Jest nápadno, že právě socha sv. Václava tam chybí. Tato okolnost však se dá vysvětliti tím, že severní portál kláštera dříve byl ozdoben dvěma sochami, z nichž jedna představovala sv. Floriána a druhá sv. Václava. Roku 1857 pak byly obě sochy odstraněny, neboť hrozilo nebezpečí, že by se mohly se svých vysokých sloupových podstavců zřítiti. Socha sv. Floriána byla umístěna na náměstí u Nižší brány (proto náměstí sv. Floriána), druhá byla uschována v klášteře až do roku 1903, kdy pak byla dopravena do Police a postavena u *Bělské silnice*.

Tím se dá vysvětliti, že tak umělecké dílo se nachází na tomto nepříznivém místě. Alespoň některé, ne-li všechny sochy na zábradlí broumovského opatského chrámu, jakož i sochy před klášterem v Polici prý pocházejí od Jana Bro-

koffa. Pravděpodobně zhotovil také jeden z Brokoffů ony dvě sochy na severním portále broumovského kláštera. Po-
něvadž však klášterní budova byla dokončena teprve roku
1733 a obě tyto sochy dříve nemohly být postaveny, jedná
se zde spíše o Ferdinanda Brokoffa. Příklad s jinými

Nástrovní malba v kostele sv. Václava v Broumově.

pracemi umělcovými by snad zjednálo jistotu. V této soše
českého patrona chová okres poličský nejvzácnější památku
úcty k sv. Václavu. Farní kostel v Machově jest sice zasvě-
cen našemu světcu, než obraz na hlavním oltáři, líčící jeho
zavraždění, jest nepatrná práce malíře Markovského z roku
1835. Sv. Václav jest tu vyobrazen, jak u chrámových dveří
po smrtící ráně klesá k zemi. Kromě toho nalézá se ještě

v témže kostele na pravé straně lodi vyřezávaná socha svět-cova. Dříve stála také na mostě na rozhraní Machova a Níz-ké Srbské socha sv. Václava z pískovce, jež však před ně-kolika lety byla převrhnuta a odstraněna. Na konec zmi-ňuji se ještě o oltářním obraze, jenž se nalézá na postran-ním oltáři farního kostela v Bezděkově n. M.

Tím jsem vyjmenoval nejdůležitější památky úcty svato-václavské v kraji broumovském a poličském. Nechť obrátí moje řádky zřetel čtených čtenářů i na památky našeho kraje, jež byly povstaly během času ke cti a slávě sv. Vác-lava. Nechť přispějí k zmohutnění úcty a zbožnosti k tomuto velkému světcí. Měl bych pak radostné dostiučinění, že jsem při letošním tisíciletí spolupřispěl k oslavení patrona čes-kého byť i v míře zcela nepatrné.

Broumov.

Dr. P. Alban Prause.

SVATOVÁCLAVSKÉ PAMÁTKY V EMAUZÍCH.

VZPOMÍNKAMI na svatého Václava slaví letos celý národ tisícileté jubileum jeho tragické smrti.

K těm slavným dnům rádi zapalujeme i u nás malou lampičku darem sv. Václavovi, aby vděčnou láskou hořela na tom našem Slovanském vrchu, kam tak často sv. Václav kdysi chodíval.

Tedy něco na památku, abychom nedluhovali.

Západně před průčelím dnešního opatského chrámu stojí v bezprostřední blízkosti tak zvaná *Václavská kaple*, starý románský kostelík, zasvěcený sv. Kosmu a Damiánovi, ctě-ným u nás od dob sv. Cyrila a Metoděje. Podle vypravo-vání bylo na jejím místě a na celém slovanském vrchu po-hřebiště pohanských Pražanů s posvátným hájem z doby kněžny Libuše. V háji stála socha Morany, bohyně smrti. Za dob křesťanství dal sv. Václav sochu Morany skáceti a po-hanský háj vymýtil. Na místě oné sochy vystavěl prý dodnes

stojící kostelík k počtě sv. Kosmy a Damiána. Sv. Václav dal jej vystavěti roku 928 ve 40 dnech a sám často prý se tu jako vévoda zastavoval k modlitbě, kdykoliv měl cestu s Vyšehradu na pražský hrad. Jiná legenda podotýká, že se sem vydával se svým věrným průvodcem Podivenem z Hradčan i mnohdy v noci a v zimě, aby knězi odevzdal připravené hostie a víno. A když v jedné kruté noci napadlo mnoho sněhu, naříkal Podiven, jak ho zebou nohy. Sv. Václav

Socha sv. Václava u Police.

mu jen poradil, aby šel za ním a vstupoval do jeho šlépějí ve sněhu. Podiven prý už zimy necítil.

Podle Hájka konali tu bohoslužby i sv. Vojtěch a svatý Prokop.

Ať jsou to jen vypravování nebo ústní podání, zajisté románský tento chrámek bude starší než z roku 1178, kdy máme o něm první zmínku v Soběslavově věnovací listině vyšehradské. Původně románský, později poněkud jen pozměněný a k západu prodloužený, byl farním kostelem pro

osadu Podskalskou a náležel podacím právem kapitule vyšehradské; později pak, když byl vedle zbudován opatský chrám, stal se kaplí.

Při tomto farním kostelíku založil Karel IV. Emauzy a Benediktini převzali jej r. 1368 do správy. Od té doby patří svatováclavský kostelíček Benediktinům a Emauzům. Byl několikrát restaurován, jak svědčily nápisy na vnitřních stěnách kostelíka, z nichž jeden se nám dodnes zachoval na stěně nad východem:

„Tento chrám Boží z vroucí a srdečné pravé lásky křesťanské, kterouž jest měl ku Pánu Bohu a svatým mučedníkům jeho Kozmovi a Damianovi a hnutí jsa zvláštním viděním svatý Václav, kníže český XII. svou vlastní rukou založil a na svůj náklad vystavěti a posvětití dal; ve 40 dnech jest dokonán léta od narození Božího 928, do něhož bosýma nohama v zimě i v létě s nejuvěrnějším komorníkem svým Podivínem z Vyšehradu k službám Božím dnem i nocí chodíval, horas říkáje. Svatý Vojtěch, svatý Prokop, i jiní mnozí křesťané nábožní v tomto místě s velkým náboženstvím služby Boží vykonávali. Mnoho časův ve své celosti ten kostel zůstával, až potom nevěrní z něho lis udělali. Nyní pak důkladněji přičiněním kněze Isidora de la Cruz, tohoto kláštera Blahoslavené Panny Marie de Monte Serrato od starodávna Slovanského, praesidenta, kterýž k tomu od opata téhož kláštera Jana Caramuele měl povolení, nákladem téhož konventu začal se stavěti a obnovovati 6. dne měsíce června léta Páně MDCLVII.“

V kostelíčku na oltářním obraze v akantovém rámci s nápisem v nástavci „Honorii SS. Cosmae et Damiani“ je vyobrazen svatý Václav stojí uprostřed mezi sv. Kosmou a Damiánem, v černém brnění, přepásán mečem u levého boku, v nachovém plášti, na prsou sepiatém. V pravé ruce drží bílý vlající praporec s černou orlicí, druhou rukou opírá se o štít s černou orlicí v bílém poli. Hlava s plnovousem, vlasy splývají na ramena. Na hlavě má knížecí korunu, obrácenou směrem k pravému rameni; za hlavou kruhová svatozář s latinským nápisem nad ní: „Venceslaus“. Malíř tohoto obrazu: oltářního je neznámý a je sporné i to, není-li tento obraz zcelením původních dvou obrazů, jednoho se sv. Kosmou a Damiánem s druhým obrazem sv. Václava.

V opatském chrámu Páně je v levé boční lodi na oltáři

svatojeronýmském v prvném výklenku na evangelní straně vedle sv. českých patronů sv. Vojtěcha a Jana Nep. socha sv. Václava. Vidíme jej v drátěné kroužkové košili, v sukničce přes kolena, přepásaného, s mečem u levého boku, má přes ramena plášť sepiatý na prsou; v levici drží korouhev, pravicí se opírá o štít s orlicí. Na hlavě má knížecí korunu a kolem je gloriola. Socha byla původně sádrová a chromovaná v šedých barvách jako její dnešní dřevěná kopie. Je kompoziční myšlenkou P. Gabriela Wügera O. S. B., který společně s P. Desideriem Lenzem O. S. B. a P. Lukášem Steinerem O. S. B. malovali po roce 1880 Emauzskou svatyni. Sádrové provedení kompozice Wügerovy bylo uloženo bratru laikovi Gebhardu Faller-ovi O. S. B., který již dávno odpočívá v našem Emauzském pohřebišti na Vyšehradě. Bratr Gebhard nebyl jen zručným sochařem, ale i výtečným řezbářem. A přece nynější dřevěná kopie původního sádrového originálu není jeho prací. V letech 1889—1891 byl totiž v Emauzích tyrolský řezbář Josef Hofer, ze slavné školy grödenské, aby u nás studoval beuronské umění, které tehdy vedle montekassinských památníků bylo v Emauzích nejkrásnějším. Tomu byla svěřena dřevěná řezba svatého Václava podle sádrového originálu bratra Gebharda. Dřevěná kopie byla chromována stejně jako bývalá ona sádrová a postavena na oltář sv. Jeronýma.

V Emauzské svatyni přímo máme ještě medallionový obraz sv. Václava, o kterém leckdo neví. Je na klenbové stěně zadního chóru přímo proti hlavnímu oltáři veliké lodi a je v harmonii s obrazem sv. Lidmily. Poprsí sv. Václava s podpisem S. Wenceslaus M. je v pravé polovině. Svatý Václav v drátěné košili, přepásán, v plášti u krku spiatém sponou, drží v pravici korouhev s orlicí, levicí se opírá o meč. Na hlavě s plnovousem a dlouhým vlasem knížecí koruna s křížkem. Obrácen do předu pohlíží sv. Václav před sebe vzhůru. Za hlavou světlá kruhová svatozář. Karton tento je sice malován v beuronském stylu, ale od Josefa Güntermanna, Vestfála, malíře z düsseldorfské školy (nyní je slavným profesorem v Mnichově), kterému arcipopat Maurus Wolter, tehdejší administrátor emauzský, dovolil v letech 1881—83, aby v Emauzích studoval beuronské umění. Güntermann maloval ještě více obrazů v Emauzích, zejména na severní části chrámové (sv. Prokopa, Cyrilla, Methoděje).

P. Desiderius Lenz O. S. B. vytvořil osobně komposicí i vypracováním obraz sv. Václava v bývalém opatství Benediktinek u sv. Gabriela v Praze-Smíchově, jehož malovanou malou kopii spatřujeme na pražské svatováclavské výstavě v oddělení 44, zapůjčenou sem opatstvím Emauzským.

Ve sbírkách liturgických předmětů nacházíme monstranci z prvé poloviny 18. století. Monstrance má na hořejší části v paprscích 5 medailonů s reliefy sv. Prokopa, sv. Václava, sv. Víta, sv. Vojtěcha a sv. Jana Nepomuckého. Sv. Václav je v brnění a v plášti s hermelínovým límcem; v levici drží vlající korouhev, pravicí se opírá o štít. Na hlavě s plnovousem má knížecí korunu s křížkem. Pak je tu kalich, pracovaný emauzským rytcem Fr. Eligiem Penkerem O. S. B. z r. 1928. Na tepané noze jsou reliefy sv. patronů: sv. Václava, sv. Vojtěcha, sv. Prokopa a sv. Jana Nepomuckého. Sv. Václav je v brnění, přepásán, v plášti spiatém na pravém rameni; v pravé ruce drží korouhev, levicí se opírá o štít s orlicí. Na hlavě má přilbici a kolem hlavy svatozář. Týž mistr vytvořil letos 1929 nákladem opatství Emauzského dva druhy medailek svatováclavských, s českým a latinským nápisem. Medailka první má na vrchní straně vyobrazeného svatého Václava, držícího v levici korouhev a pravicí žehnajícího. Pod rozhaleným pláštěm, sepiatým u krku sponou, spatřujeme na spodním šatě pásem upevněný meč; kolem nápis: Svatý Václave, pros za nás Boha. Na spodní straně je vyryta v paprscích svatováclavská koruna s tisící periodou 929 až 1929, pod níž je větévka s 3 lípovými listy. Druhá medailka latinská má na přední straně sv. Václava, poněkud jinak pracovaného než na medailce první. Svatému Václavu mimo to visí na prsou kříž. Nápis zní: Se. Venceslae ora pro nobis. Na druhé straně vidíme pootevřené dveře svatováclavské kaple v pražském dómě s památným kruhem, nad nimi jubilejní nápis 929—1929, v rozích dveří meč s lípovými listy a palmu, dole pak znaky s orlicí a se lvem; na dvě části dělený nápis zní: Sanguinea et terram calefacientia post se relinquens vertigia. Tyto medailky nacházíme také na svatováclavské výstavě pražské v 55. oddělení mezi ostatními medailkami svatováclavskými a i jinak jsou dnes již velmi rozšířeny, vykonávajíce nejjednodušší, ale překrásný úkol: u-pomínku na svatováclavské jubileum!

Není těch památek mnoho. Mluví jak vzpomínky v albech,

a působí jako biblický text. Vzpomínky na sv. Václava jsou krásné vzpomínky! Svatého Václava máme všichni rádi! I u nás v Emauzích! Tím více, čím nám byl bližší svými návštěvami na Slovanském vrchu.

Pros za nás Boha, nedej zahynouti nám ni budoucím! Svätý Václave! Kriste eleison!

Emauzy.

Fr. Cyrill Petr.

ČTENÍ O SV. VÁCLAVU V BENEDIKTINSKÉM BREVÍŘI.

MEZI rukopisy bohatého obsahu veliké bibliothéky arcioopatství v Beuroně u Sigmaringen nalézáme dvě české památky rukop.: Missale plenarium v quartovém formátu, na pergameně, z 15. stol. a Breviarium monasticum, rukopis na pergameně ze 14. století. Jak se tyto rukopisné vzácné památky dostaly do rukou veledůstoj. pána konsistorního rady Münzenbergra z Frankfurtu n. M., který je v roce 1882 věnoval beuronské knihovně, je nám neznámo. Benediktinský brevír je z knihovny benediktinského kláštera v Břevnově, jak svědčí na první straně nahoře nepěkně čitelný nápis: Liber bibliothecae Břewnowiensis. Gotické písmo červené a černé s pěknými tu a tam iniciálami je čitelné, ale zkracované. Na straně 380 (paginace je z doby nejmladší) je za krátkým čtením: De S. Benedicto hystoria, matutinové čtení o sv. Václavu: De S. Wenceslao hystoria, krátce líčící život, posvěcení a smrt svatého knížete. Památka jistě pozoruhodná v době millenia jeho mučednické smrti.

PO ŠPANĚLSKU.

ŠPANĚLSKO je pro nás dosud opravdovou „španělskou vesnicí“. Není to země turisticky známá, jako na př. Itálie. Ta chová zvláště pro pohodlného turistu dosti zřejmých krás, které nemusí, jako ve Španělich, teprve namáhavě hledat. Španělsko je krajinově zajímavo pouze na severu — v Pyrenejích — a na jihu. Střed země je místy úplně poušť. Ta povrchního turistu ovšem nenadchne. Cestuje-li však tudy umělec, jehož oko vniká hlouběji, odnese si jistě hojnou a bohatou kořist.

Lid je hodný, ušlechtilých typů, postavy vyšší než Itálové. Ačkoliv horkorevný, dovede býti Španěl velice klidný a rytířský. Španělská dvornost je pověstná. Majetkově jsou nápadné velké kontrasty. Na jedné straně zříš velký nedostatek, ačkoliv se snáší trpělivě; na druhé straně — zvláště obchodně nadaní Katalánci — dovedou ve svých rukou soustředit velký kapitál. Ke chvále bohatých je však říci, že dovedou se získaným majetkem rozumně nakládati. Velice si potrpí na mecenášství, jímž slouží často celému národu.

Železnice nejsou v rukou státu, nýbrž jsou vedeny asi dvaceti společnostmi. Odtud časté střídání zřízenců za jízdy. Vozy jsou širší než u nás. Cestování ve třetí třídě na delší vzdálenost je velice namáhavé, ačkoliv je jedinečnou příležitostí poznávat lid při všech jeho projevech. Mnohdy ti však jiného nezbyvá, než abys si šel sednouti do měkkých podušek druhé nebo první třídy, neboť jsou vlaky, které vedou pouze tyto třídy.

Nesmíš poklesnouti na mysl, vidíš-li při vstupu do vlaku všechna místa obsazena. Stačí, abys se zeptal kolik míst je obsazeno, a může se státi, že zůstane sedět pouze jediná osoba, ostatní ji šli pouze doprovodit. Loučení trvá ještě za jízdy, teprve když vlak už povážlivě se rozjíždí, vyskakují z něho truchlíci známi a příbuzní. Nejvíce při loučení zakusí malá robátka, neboť na něm ústy pracují všichni kolem stojící. Nestačí však pouhý polibek, musí být doprovázen důkladným mlasknutím, aby byla demonstrována jeho upřímnost. Vystřídá-li se tímto způsobem na dítěti celé příbuzenstvo, nedivte se, pakli cestou dítě spí jako zabitě.

Na nádražích zřídka kdy ti přijdou ke vlaku prodati nějaké občerstvení, musíš sám vystoupit a vyhledat nádražní restauraci. Mezitím zakusíš dost strachu, zdali ti vlak neujede, neboť konduktér často sám neví, kdy se pojede. Chceš-li však mermomocí od něho zvědět dobu odjezdu, řekne ti úplně šalomounsky: „Až se zazvoní.“ Mají tam totiž na nádražích zvony, jako byly u nás v dávných časech. Cestující, kteří si chtějí něco koupit a musí se proto vzdálit

Socha sv. Václava na mostě u Broumova.

od vlaku, stále pošilhávají, zda se už nerozjíždí. Někde hlasitě a táhle volají před odjezdem cestující do vlaku.

Španěl ve své zdvořilosti, dříve nežli začne sám jísti, nabízí spolucestujícím, což tito ve stejné zdvořilosti obyčejně odmítnou. Jenom po cigaretě skoro vždy sáhne ten, jemuž byla nabídnuta. Španělsko je zemí cigarety, ale jistě by naši kuřáci byli velice nespokojeni, kdyby se jim u nás prodávaly cigarety tak špatného tabáku, a přec statně ssají kouř z papirosek i dámy — o klucích ani nemluvě.

Ačkoliv se Španělsko zdá ležeti stranou ostatní kulturní

Evropy, mají jeho města modernější vzhled než města, která leží mimo Španělsko. Madrid se může dokonce chlubit opravdovým mrakodrapem a tak moderním zřízením komunikace, že v Praze na to budeme asi ještě dlouho čekat.

Častým zjevem ve Španělsku jsou žebráci a žebračky. Dokonce už děti bývají cvičeny v tomto řemesle. Všude potkáš žebráka: na rozích ulic a hlavně u dveří chrámových. Může se ti dokonce stát na nádraží, když si kupuješ u pokladny lístek, že se k tobě natáhne ruka žebráka. Cizinci často pociťují nepříjemně tuto dotěrnou žebrotu. Stát se o to stará, aby zamezil její výstřelky. Avšak i žebráci jsou si toho vědomi, že jednota činí silným, a proto se spojují ve svazy, jako u nás průmyslníci. Španělové sami však udělují hojně almužen. Je také nerozčilí, když k nim žebrák natahuje jednu ruku o dárek, zatím co druhá si labužnický zapaluje cigaretu.

Zakrytou žebrotou jsou také časté zjevy pouličních muzikantů. Většinou to bývá slepec nebo mrzáček, jenž hraje na housle nebo mandolinu, zatím co zdravý sbírá almužnu. V neděli skoro na každé stanici vstupuje takový muzikant, aby šel vůz od vozu a při tom hrál a zpíval. Je to ovšem hořce vydělaný chléb.

Jinými žebráky jsou prodavači loterních losů. Člověk na ně narazí v každé kavárně, na ulicích, na nádražích nejodlehlejších stanic, v elektrice a ve vlacích. Ceny losů jsou poměrně dosti vysoké, 40—50 peset, avšak prodávají se po desetínách. Výdělek těchto prodavačů pozůstává ze zpropitného, jež obdrží. Je to úžasné, s jakou houževnatostí probíhají tentýž vagon, ačkoliv už tolikrát tam byli odmrštěni. A ne pouze jeden u téhož vlaku, nýbrž vždycky alespoň dva tři. Při tom slibují každému hlavní výhru, která činí průměrně 100.000—150.000 peset. Obvykle však z velkého losu nepadne na jednotlivce mnoho neboť bývá rozdělen na mnoho menších částí. Stát na tom získává nejvíce.

K pouličnímu stálému obrazu patří také prodavači novin. Bývají to rozcuchaní kluci s rozbitými kalhotami, mladé matky s kojenci na jedné ruce a s balíkem novin na druhé, staré babičky s rozrytým obličejem. Ovšem také staří a mladí muži. Na rozdíl však od našich prodavačů novin

španělští nepovykují, nýbrž i při tomto zaměstnání zachovávají většinou svůj důstojný klid.

Obraz španělského velkoměsta, ale i venkova, ukazuje některé rysy, které se velmi různí od způsobu našeho života. Jestliže se různí, neznamená to ještě, že by španělský způsob života musil býti horší našeho. Nebylo by nic tak pochybeného, jako kdyby člověk soudil podle prvních letných dojmů. Kdo žije delší dobu v této zemi slunce, nachází zdejší způsob života zrovna tak přirozeným, jako způsob svého života doma.

Mezi španělské speciality patří také býčí zápasy. Není snad městečka, jež by nemělo svou arénu pro býčí zápasy. Znalci španělských zvyků to vykládají jako vzdálenou vzpomínku na dřívější boje obyvatelstva s divokými býky ve volné přírodě. Teď ovšem ten boj mnoho ztrácí se své divokosti, ačkoliv i teď je člověk při něm často ve velikém nebezpečí života. Toto zbytečné hazardování životem svým a zbytečné týrání zvířat vyvolává u jemněji cítících lidí odpor proti býčím zápasům, ačkoliv asi uplyne ještě hodně času, než bude tento národní zvyk vykořeněn.

Tento rok svolává Španělsko na své území celý svět, neboť otevřelo v Barceloně světovou výstavu. Bylo by si přát, aby Španělsko, které v minulosti hrálo na světovém jevišti důležitou, ba vedoucí úlohu, objevilo svou ztracenou velkou kulturu a darovalo lidstvu všecko krásné v umění a vědě, co stvořili její synové.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

MĚSTO MARIINO.

PŘI návštěvě věčného Říma neodolá poutník jedné okolnosti, zvláště nápadné, a to té, jak úcta Rodičky Boží, tohoto nesmírného mysteria sama pro sebe, tak úzce spjata jest a srostlá s katolicismem vůbec, že prostě je oddělit od sebe nelze. Na každém téměř rohu ulic v obrazech a soškách mariánských jsou toho nesčetné doklady, jak od prvopočátku vzdávána byla nadměrná úcta té Hvězdě mořské a Bráně nebeské, oné Královně mučedníků a Královně srdcí... Vždyť tato Koruna tvorstva a Kristova máti z celého počtu římských kastelů vlastní asi na 80 míst posvátných, leckterých i nádherně vypravených. Tedy Řím oceňuje plně význam Propasti tajemství — Marie, této Pomocnice křesťanů. A srdečná skutečná úcta k ní proniká bytostí Římanů obojího pohlaví. Nikde neviděl jsem, kromě Lurd, tak vroucí prosebníky a prosebnice k této Matičce nebeské, jako na př. u Matky Sedmibolestné. Až jsem se tomu nestačil diviti, když i lidé, zřejmě vysoce inteligentní, neostýchali se zcela veřejně projevovati úctu, již jim srdce přetévalo... Jediná myšlenka však stačila k vysvětlení: daleko, daleko odtud leží Hulvátov, kde sebe menší výraz náboženského cítění jest vysmíván a poplván, jako zpátečnický klerikalism!

Á což teprve musea a obrazárny římské a italské vůbec. Jaký to byl úžasný impuls umělců, přirozeně, oněch skutečných, zobrazovat důstojně toto mysterium Matky s dítětem. Jak ubozí, až k zvracení protivní, jsou oni břídilové moderní, jimž kurtisána, hubená a ošklivá, stala se symbolem jak jich bezzásadového nitra, tak i sujetem důstojným jich lžiumění. Jako lékař viděl jsem takovou světovou výstavu nejmodernějších výtvorů v Benátkách roku 1925. Á toho ubohého samoprznění ducha lidského, na dobrou třetinu těch „pláten“ bylo věru škoda i toho nejhoršího plátna na pytle. Ostatně i osud jejich nelišil se mnoho od osudu hadrářských odpadků. Myslím pak jako lékař, že postavit výtvary t. zv. klasického umění vedle hypnoticko-suggestivní čmáraniny a posérství moderních slabochů, jen tímto trikem primitivismu zakrývajících svoji absolutní neschopnost umělecké práce, aneb svoje psychologické zrůdnosti, že by účinkovalo jako nejspolehlivější emeticum,

t. j. prostředek, vyprázdnění žaludku působící. To jen tak per parenthesis.

Obrázek Mariin! Mámeť ho již zachycený v první polovici II. století po Kr., a to v katakombách sv. Priscilly jako doklad, že tato úcta v církvi od prvopočátku existovala. Ostatně v basilice S. Maria Maggiore uctívá se prastarý byzantský obraz, dle tradice samotným sv. Lukášem malovaný. Od III. století křesťanského nalzáme čím dále,

Sv. Kateřina Sienská na Pinci.

tím více dokladů této vroucí úcty mariánské, ať v katakombách, či v podzemí chrámů a hlavně pak v kostelích veřejných, jakmile ediktem milánským jich stavba byla povolena. Tak již v druhé polovině téhož století vznikla basilika P. Marie Sněžné (Maggiore) r. 352. Ale primát mezi mariánskými chrámy v Římě udržela si svatyně, zvaná S. Maria Antica, postavená či vzniklá ze samotné knihovny chrámu Augustova na forum, tam, těsně v úbočí pahorku palatínského, hned pod rampou paláce Kalligulova a na

svahu vítězném (clivus Victoriae). Jest nejstarší a nejpamát-
nější vůbec, protože v pěti vrstvách na sobě chová fresky
ještě pohanské, nad nimi pak křesťanské ze čtyř různých
period. Jak dojemnými a mocně působivými jsou tyto obra-
zy Rodičky Boží s děťátkem, tři svatých matek, sv. Ondře-
je, čtyř sv. mučedníků korunovaných. Sv. Abacyra, mu-
čedník alexandrijský a Kristus na trůně, učící mezi sva-
tými. Ale nejmocněji tiskne se každému návštěvníku do
duše v postranní lodi skvělý byzantský obraz ukřižování,
živých barev, kde Spasitel přibit je na na kříž v dlouhém
rouše modrém s dvěma červenými pruhy. Podle kříže stojí
Matička Páně a Miláček Jeho, jako jediní věrní až k smrti.

Jinou význačnou památkou z těchže dob a to poblíže
ústí hlavní stoky římské (cloaca maxima), již 2400 let sta-
ré, na troskách chrámu Césarova vystavěnou, jest svatyně
S. Maria in Cosmedin, ukazující svojí kosmatskou dlažbou
i ambony i stolcem biskupským za oltářem svoje úctyhod-
né stáří. Před vchodem chrámovým chová se pověstná
Bocca della veritá, jež dítky římské nabádala k pravdo-
mluvnosti. Přirozeně, že i naše nejmodernější vyspělost
v každém ohledu dávno byla odvrhla takovou zaostalost,
jako mluvití pravdu! Naopak, heslem jejím jest: calum-
niare audacter, semper aliquid haeret! — jen co nejprohna-
něji tupití protivníka, vždycky aspoň něčemu se uvěří.
Bohužel, v otázkách náboženských sahá se i k těmto pro-
středkům, jež účel, zostudit církve, pak dostatečně posvě-
cuje. V sakristii téhož starobylého kostela spatřil jsem
nadmíru půvabnou mosaiku Marie s Ježíškem a andělem
papeže Jana VII. (705—707), jejíž kopii marně jsem shá-
něl po knihkupectvích. Zaradoval jsem se pak nesmírně,
když v knize Roma Sacra nalezl jsem její krásnou barevnou
reprodukcí.

Památníkem útrap křesťanů, nad jiné mocným, jest z do-
by Diokleciánovy na Viminálu několik zachovalých sálů
obrovských lázní téhož císaře, jež pak na rozkaz papeže
Dia IV. slavný Michelangelo použil k zřízení svatyně S.
Maria degli Angeli. Stojí velkolepý pomník ten hned
zrovna proti hlavnímu nádraží v Římě za Museo Nazionale.
Toto použilo ke svým sbírkám ostatní zbytky, jakož i zkon-
fiskované sousední kláštery. Imposantní to chrámová loď
s mohutným sloupovým kolem, dává jen matnou představu

o velkoleposti oněch císařských lázní. Ačkoli dojem vstupu, na jiném místě umístěného, než projektoval její geniální zakladatel, jest poněkud zmenšen, působí přes to mocně na diváka, zvyklého menším prostorám chrámovým naší vlasti. Měříť 90 m délky, 28 m výšky a 27 m šířky. Nalézá se tam spousta obrazů proslulých mistrů a zvláště pěkná socha Houdonova: sv. Bruno, zakladatel řádu Certosínů (Kartusiánů), jimž klášter ten patřil.

Podobným, pravým museem náhrobků, obrazů a soch jest slavný chrám Mariin na náměstí národů Piazza del Popolo, stejnojmenně s tímto nazývaný. Stával tu prý hrob Neronův a Domitiánův. Chrám nynější chová starobylý obraz Panny Marie, přenešený sem z kaple Sancta Sanctorum, dále celou sbírku skvostných a cenných obrazů předních mistrů, pak Rafaelovu sochu Jonáše, sochy Berniniho atd. Kostel opatruje řád augustiniánů, jehož klášter je pamětihodný zvláště tím, že v něm svého času bydlel též odpadlý mnich Luther, původce nešťastného severského schismatu. Blízko téhož v kapucínském kostele mariánském chovají se ostatky hrdinného apoštolu prvokřesťanství sv. Justina, mučedníka, a známá krypta mrtvol kapucínských.

Pro tuto stať pak schválně jsem si ponechal zmínku o nejvýznačnějším chrámu mariánském, v pohanské svatyni vzniklém, a to o Pantheonu, započatém zetěm Augustovým Agrippou r. 27 po Kr., a dokončeném císařem Hadriánem. Týž předsíň, Agrippou zbudovanou, doplnil imponantní klenbou a věnoval úctě všech i cizokrajných bohů. Proto její název byl Pantheon (Všebožství). Ve století VII. papež Bonifác IV. toto pohanské božiště zasvětil Marii, Královně mučedníků. Proto nazýván byl S. Maria dei Martiri. Na den Všech svatých vzpomínáno pokřesťanění této velkolepé budovy, jež jedině moci papežské má co děkovati, že byla uchráněna od zkázy a neporušená dochovala se našim časům. Tedy opak toho, co tvrdí mistr různého básnění. Kopule je uchvacujících rozměrů: 44 m šířky a 43 m výšky. Vedle oltáře mariánského chová hrob malíře Rafaela Sanzio a stala se královskou hrobkou rodu savojského. Zejména tu pochován sjednotitel Itálie Vittorio Emanuele II., královna Margeritta a v Monze zavražděný Humbert I.

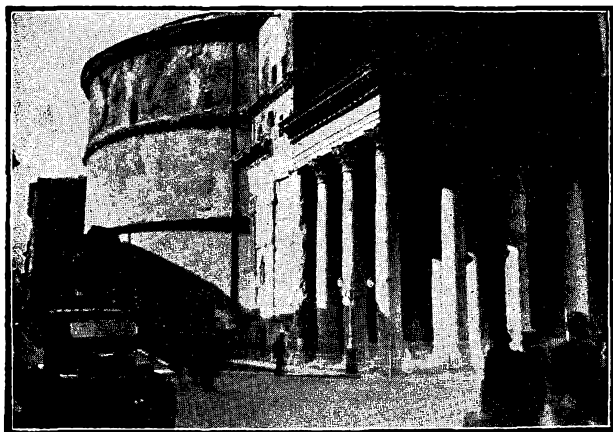
Vedle Pantheonu nemožno nevzpomenouti zcela blízké-

ho chrámu S. Maria sopra Minerva, opět na místě antického božiště vybudovaného. Jest to jediný kostel v Římě, v goticko-florentinském slohu vybudovaný, náležitější dominikánům. Na náměstíčku před kostelem na hřbetě slona nesen je egyptský obelisk, půvabná to hříčka Berniniho. Vnitřek tohoto chrámu je vskutku uchvacující. Nejen sochami Michelangelovými: sv. Jan Křtitel (příliš idealisticko-anticky koncipovaný), ale i zcela prostým náhrobkem andělského vskutku a nejspirituálnějšího malíře posvátných obrazů bl. Fra Angelica. Perlou však chrámovou je náhrobek a jednoduché pokojíky prosté sienské dívky, terciářky dominikánské, jež ve svém mládí a nadšení provedla věc, o které se bylo marně pokoušelo tolik učených mužů. Prosbami svými dosáhla, že papež Řehoř XI. navrátil se z Avignonu zpět do Říma, čímž odstraněno bylo neblahé schisma, dlouholetý rozvrat, působící v církvi. Navrátila Itálii její skutečnou hlavu duchovní, čímž tato 33letá dívka získala si srdce nejen Říma, jenž si ji byl vyvolil za svoji patronku, ale i celé vlasti. Stejně nesmrtelných pak zásluh vydobyla si tato příslušnice slabého pohlaví o celou komunitu, t. j. o obec křesťanskou po veškerém světě. Ký div, že jest za to vroucně vzývána a velebena. Právě začátkem letošního května konaly se v Sieně, překrásném to jejím rodišti, velké staleté její veřejné slavnosti. U takovéto ženy jest vskutku na místě svrchovaná úcta a respekt k ní..., něco zcela jiného, než ono slabošské respektování všech i nejnemožnějších vrtochů, vnitřně prázdné, anglosaské ženy, jak před nimi v prachu leží stejně prázdní gentlemani.

Na Matce Kristově, na této světici a ještě větší, než tato mystická snoubenka ze Sieny, na sv. Terezii španělské z Avily, může kdokoli nepředpojatý posouditi, k jaké to závratné výši povzneslo právě ženu, dřívější to otrokyni mužovu v antice, křesťanství, jemuž se pravý opak předhazuje lidmi neznalými či zlomyslnými. Vždyť již ono mysterium mateřství v panně neposkvřené zosobněné -- jaké to nesmírné vyvýšení ženy nad veškeré schopnosti a možnosti mužovy! K tomu že by byl něčím přispěl t. zv. pokrok, jehož ideálů nejvyšším zosobněním byla nahá nevěstka, nošená jako symbol čistého rozumu za revoluce francouzské v chrámě notredamském v Paříži?!

I zápasy věků tu zachyceny v chrámech mariánských.

Tak na bývalém foru Trajanově (podle množství koček, volně tu běhajících i volně přezděném „kočičím“), vedle kostela mariánského u Lorety, máme hned kostelík Jména P. Marie, zbudovaný na památku osvobození Vídně od Turků r. 1683. Vyjmenovav dříve již ostatní velké svatyně mariánské, letmo povím něco o dalších: Tak o S. Maria della Anima, s kaplí zasvěcenou sv. Janu Nepomuckému, slavně to v „době bahna“ rehabilitovanému světci „doby temna“. Dále S. Maria della Pace, se sídlem prvního a hlavního spolku Bratrstva Nejsvětějšího Srdce Páně. Za Tiberou pak kostelík S. Maria della Scala, jenž chová v relikviích

Chrám Matky Boží v Pantheonu.

dobře zachovalou nohu sv. Terezie španělské s viditelnými stigmaty.

Končím jedním z velikých a slavných kostelů mariánských S. Maria in Chiesa Nuova, na druhé hlavní tepně Říma, na Corso Vittorio Emanuele stojícím a přestavěným ze sešlého kostelíčku mariánského na velkolepý nynější chrám a to apoštolem Říma sv. Filipem Neri. Na hlavním oltáři Rubensovi andělé drží divotvorný obraz Mariin, již od starých dob tu uctívány. Dále jest tu hrqb téhož „veselého světce“, jak byl současníky nazýván, jeho skromné pokojíčky, jakož i oratorium, chovající památky zvláštního umění hudebního jeho následovníků. Kostel ten mi utkvěl v mysli zvláště ještě tím, že za druhé své návštěvy

v Římě zde jsme slézávali z tramvaje pouliční elektrické dráhy a spěchali do českého hospice k sestřičkám Františkánkám za Tiberou, via delle Mantellate 22. Mohu jej co nejdříve každému doporučit, kdo hodlá déle se zdržeti v tomto městě nesmírných památností. Tam s paní vzpomínáme blahých dob našeho pobytu, zvláště, když spolustoloval s námi nadmíru ušlechtilý biskup slovenský, J. M. Marian Blaho a veselý společník, p. Myslivec s chotí z Českých Budějovic.

* Vy všechny obrázky, mosaiky, kostely i chrámy mariánské, jakož i kapličky, zvláště v zahradách vatikánských, jste stále vzpomínány tam na severu v srdci Evropy. Budtež pozdraveny na tisíckrát!

Praha.

Dr. R. W. Hynek.*

* Vynato z knihy: Dr. R. W. Hynek, Obrození Římem (dojmy konvertitovy z věčného Města). Díl I. V. gener. komisi naklad. ČAT. v Praze II., Panská 1.

BOŽSKÉ DĚTÁTKO.

„Děťátko narodilo“ se nám...“ Is.

*J*E to zvláštní, že Vykupitel, na jehož Božský rozmach vůči ďáblu už tak netrpělivě čekalo lidstvo, ukázal se mezi námi jako děťátko, odkázané na ošetřování své Matičky. Mohl přec s nebe sestoupiti s tělem dospělého muže, jenž okamžitě se mohl dáti do svého vykupitelského díla — nechat se umučit na kříži.

Nechtěl nás však pouze vykoupit, nýbrž také poučit, jak si máme vésti na tomto světě, jak žiti, choditi, mluvíti a pracovati, abychom se líbili jeho Otci.

Jediná duše na světě, jež se Bohu líbí, je duše dítěte. Řekl to sám Vykupitel jednou: „Nebudete-li jako jedno z těchto maličkých, nevejdete do království nebeského.“ Jenom pokora, prostota a čistota dětská otvírá nebe.

Chtěl, abychom se s Ním zabývali jako s dítětem, abychom se opět vmyslili do duše dítěte a tím sami pro sebe našli vchod do Nebe, jež jsme si zavrhlí domýšlivostí a pýchou dospělých. Takovým se však Bůh protiví.

Všichni světci stali se ve svém životě znova dětmi.

I božské Děťátko si hrálo. Jeho hračkami pak byla prostá a dětinná srdce lidská. Srdce jeho Matičky, Pěstouna, pastýřů a Tří králů. Takovou hračkou v rukou Božích toužili býti světci na vrcholném bodě své dráhy dokonalosti. —

*Áž se postavíme k jesličkám, nabídneme i my svá srdce
za hračku Jezulátka, abychom od nich odešli se stejnou ne-
beskou blažeností, jak dětinní a pokorní návštěvníci u jesli-
ček v Betlemě.*

Emauzy.

P. Marian Schaller.

ZLATÉ KNĚŽSKÉ JUBILEUM SV. OTCE.

OTEC křesťanstva, viditelná hlava Církve, slaví jedno z nejkrásnějších jubilejí. 20. prosince tomu bude padesát let, co byl vysvěcen na kněze. Co to znamená pro kněze — padesát let přistupovat denně k oltáři, denně používat sobě svěřené moci a otvírat svým slovem Nebe a svolávat Spasitele na oltář! Kolik slastných okamžiků pro něho v tomto slzavém údolí! Kolik příležitosti ku posvěcení! Pověz mi, s kým zacházíš, a já ti povím, jaký jsi.

Co to však znamená i pro věřící, jejichž jménem přinášel denně sv. Oběť a jimž byl prostředníkem! Jak jsou takové kněžské ruce vskutku hodny uctivých polibků, neboť lámaly tak často chléb života pro nasycení našich duší a tak často znamením kříže svolávaly na zem požehnání, smiřovaly s Bohem a zaháněly černé moci.

Kolik darů duchovního milosrdenství rozdávaly jeho rty s kazatelnou, ve zpovědnici, u lůžek nemocných! Kolik kroků učinily jeho apoštolské nohy ve prospěch duší, strádajících a zbloudilých! Chodí po světě větší a nezištnější dobrodinci nad kněze?

Kněžské padesátiny jsou opravdu velice vhodnou příležitostí, aby kněz i věřící děkovali z vděčného srdce Bohu za všechny prokázané a rozdané milosti.

Svému ušlechtilému Veleknězi Piu XI. přeje jistě celé křesťanstvo, aby byl odměněn už zde na světě vyplněním jeho přání: „Pax Christi in regno Christi — mír Kristův v království Kristově!“

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Sv. Otec Pius XI.

ADVENT.

PROŽÍVÁME-LI církevní rok a pozorujeme-li jednotlivé svátky a roční doby, rozjímáme po řadě velká tajemství Božího vykupitelského díla. Nechme je zapůsobiti na svou duši, jak se jednotlivě projevují svým zvláštním osobitým rázem.

Advent nám otevírá církevní rok. Připravuje nás na vánoční Boží hod. Uvádí nás do posledního dílu židovských dějin, který bezprostředně již předcházal příchodu Páně. Do té doby, kdy zoufalé volání lidstva o milost a slitování stále mocněji a důtklivěji stoupalo z tohoto slzavého údolí k nebi, kdy lidstvo v horečné touze po přebývání ve ztraceném ráji prahlo po Vykupiteli. Po Vykupiteli, který by je vyvedl z bídy a smrti a z dědictví hříchu — a který byl přislíben již prarodičům v ráji. Adamovi potomci v zoufalství došli konečně k přesvědčení, že tak to nemůže jíti dále. Současně však poznali, že jedině přímý zásah Boží je s to způsobiti obrát. Jedině Bůh slovem své všemohoucnosti, dobroty a moudrosti je s to tento chaos osvítiti. A tak obnoviti tvářnost země.

Církev svatá liturgií rorátů vede nás k vážnému uvažování o sobě. Kající horlivostí a opravdovou touhou po spáse připravuje nás na druhý příchod Vykupitelův v Nejsvětější Svátosti. Abychom s rozžatými lampami a oděni svatebními rouchy milosti šli mu vstříc, až v den slávy přijde na zemi, aby každému odplatil podle zásluh.

Národové očekávali Vykupitele a doba před jeho příchodem je zcela zvláštní. Už od prvotního hříchu lidstvo tonulo stále hloub. Nemravnost a bezbožnost ruku v ruce s ní se roztahovaly, až konečně se stalo, že neřest byla zbožněna. Na velikém obratu dějin, když mladé císařství slavilo své triumfy, zvrhlost se rozmohla tak, že římský spisovatel Tacitus dává období Augustovu toto smutné vysvědčení: „Všecka naděje zmizela, a zbývá jen zoufalství.“ Současní básníci kreslí o mravech tehdejšího kulturního světa žalostné obrazy. Splnilo se proroctví: „Mrákota pokrývala zemi a temno národy.“ Již Izaiáš při pohledu na mravní zkázu národů zvolal pln pohnutí: „Hledím na zemi a všude vidím mrákoty a bídu a světlo ztlumené nocí.“ (Is. 5, 30.) Mudrosloví tehdejších filosofů ve svých prů-

povědích zachovalo celou ruinu té doby. Chtěli bloudící lidstvo přivést na cestu ctnosti. Ale jejich naučení zaniká ve větru. Čím více se rozvíjeli, tím se zjevovala hlubší touha po zjevení a pevnější tušení nutného vykoupení z kletby a hříchu. Četnými doklady toho jsou spisy Platonovy.

Pohanská mythologie a kult nejen naprosto není s to, aby zastavila potopu, jež vše strhuje s sebou, nýbrž naopak je plodným pařeňštěm mravního bloudění všeho druhu. A tak zvrhlé náboženství bylo stále více na posměch osvěcených duchů. Na jeho místě se šířila lhostejnost, nihilismus a mysteria tajných spolků. Proto se nic nedivíme, když představitel tehdejšího kulturního světa — římský místodržitel Pontius Pilatus — skepticky krče rameny dává tomu, jenž se mu představil jako „Cesta, Pravda a Život“, otázku: „Co jest to pravda?“

Nezodpovědná lhostejnost, rozervanost, bezútěšnost a zoufalství našly tu své hrůzné vyjádření — a jím se uzavírá duchaprázdný vývoj klasického starověku.

V Izraeli zmizely poslední hvězdy, jež svým leskem osvětlovaly temnotu. Zachariáš, Malachiáš a Aggaeus byli poslední proroci, jichž ústy mluvil Hospodin k svému lidu. V příštích stoletích zmlkla již věštba. Svět tonul v zlobě a Bůh dal zvrhlému lidstvu hořce vychutnati jeho bídu hříchu, třeba z hloubi srdce v dojemném DE PROFUNDIS vysílalo až do nebe zoufalé výkřiky o milost a slitování. A skutečně šlo lidstvem podivuhodné tušení a touha po pomoci v bídě a těžkostech. Konečně i srdce i ruce zdvihly se prosebně k Otci o smilování: prvotní zaslíbení z ráje v srdcích dosud dřímalo. Šlo nyní jen o to, aby lidstvo procitlo a pohnulo svou duši k adventní písni, provanuté svatou vroucností, aby Bůh otevřel nebe a seslal očekávaného Vykupitele. Zrozeného z Panny, jež potřela hlavu pekelnému draku. Již Sokrates mnil, že se stala osudná věc s jejich úctou k bohům. Kdo prý ručí měšťákům za to, že to, čím Boha chtěli ctít, je Bohu skutečně příjemné a ne snad dokonce protivné? Prý lze čekati, že některý z nebešťanů přijde a poučí je, co mají dělat a jak se mají k bohům chovat.

V posledním století před Kristem prochvívá lidstvem tajemné tušení, jakoby dějiny světa se chýlily ku konci a

měl bezprostředně nastati „zlatý věk“. Kdežto v Izraeli prorokování bylo dávno již skončeno, pohanský svět naopak Sibylám důvěřoval. Víme, jakou důležitost římský stát přikládal tajemným vaticiniím, jež se vši energií pracovaly na mravním obrození lidstva a svými eschatologickými naukami uváděly svět v úžas, ba bázeň.

Není zde místo, abychom se obširně rozepisovali o původu a rázu této literatury, plné záhad, stačí, poukážeme-li na to, že v tomto písemnictví vidíme jádro židovské propagandy, jež se mocně šířila v době klasicismu. Jde o básnické plody rázu náboženského. Požívaly velké vážnosti. Od II. stol. př. Kr. se již šířily do všech zemí. Byla to židovská agitace s pohanskou maskou. Vystupovala pseudonymně pod jmény, jež požívala v pohanském světě jakési autority. Měla vychovávací cíl: býti srozumitelnou pohanskému čtenáři a získati tak ušlechtilého Řeka a Řimana pro židovstvo. Židé roztroušení po římském imperiu předstoupili před pohanský svět v úloze moralistů a hlasatelů pokání. Volba právě této mythologicky záhadné formy byla správným předpokladem. Pyšný duch Hellady a Říma se neskloní před židem všeobecně opovrženým, aby přijal jeho náboženské výklady a umravňovací kázání. Ale jména autorit požívajících všeobecné úcty ve vlastním národě bezpochyby potáhnou. Tak mnohým věštkyním zaslých dob byla do úst vkládána proroctví, jež zdánlivě byla vnuknuta Duchem Božím a hlásala světu pokání. Praví hlasatelé pokání se pak skryli stranou.

Lid izraelský svou vlastní vinou byl rozptýlen a pokolení Abrahamovo daleko od vlasti mělo se očistiti utrpením a bédami. Pak teprve použila ho Boží Prozřetelnost za misionáře pro šíření zjeveného náboženství. A teprve pak, když Izrael byl vytržen ze své odloučenosti a uzavřenosti a rozptýlen po okrsku zemském, byl s to, aby obrátil svůj duchovní zrak na pohany, kteří ho obklopovali. Tak to odpovídalo úmyslům Božím. Tak to odpovídalo i správnému názoru na svět: 1. Bůh je Stvořitelem a Pánem veškerenstva; 2. Jeho vůlí vyšlo lidstvo z *jediné rodiny* potomstva Abrahamova; 3. Bůh nepovažuje za své *jediné* děti toliko syny Jakubovy; 4. Bůh chce, aby všichni národové byli účastni podílu zaslíbení.

Toto správné pojetí všehomíra uzrálo v myslích všech

židů ušlechtilého smýšlení teprve ustavičným stykem s pohanským okolím. Závěr vyplynul z toho již sám sebou: izraelský lid je vyvoleným nositelem Božího zjevení. Proto je mu Bohem svěřena úloha majáku spásy: ponořen v pohanský svět má ozařovati temnoty modlářství. Tomuto poslání se věnovali židé v době vyhnanství v Babylonii, Medii, Persii a dále všude v římském imperiu, kamkoli jeho syny zanesl pak boj o život.

Je nápadné, s jak živou horlivostí židé za dob Kristových propagovali víru ve zjevení. Klasickým dokladem pro skutečnost, že židé z římské říše rozvinuli živou agitaci, je nám ostrá důtka Spasitelova u sv. Matouše (23, 15): „Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci, že obcházíte moře i zemi, abyste získali jediného novověrce, a když se jím stane, dvakrát spíš z něho uděláte syna pekla než jste sami!“ Ba ani Horácovi horlivá činnost židů při obracení na víru nebyla neznáma, neboť ve své satíře (I., 4) posmívá se jejich vtíravosti. Z listu k Římanům (2., 19) vidíme, jaký vznešený cit a sebevědomí dmulo prsa tohoto misionáře pohanů: „Ty však sloveš židem a spoléháš na zákon... také se domýlíš, že jsi vůdcem slepých, světlem těch, kteří jsou ve tmě, vychovatelem nemoudrých, učitelem nedospělých, a to proto, že v zákoně máš obraz poznání a pravdy... ty se honoší zákonem — a přestupováním zákona Boha zneuctíváš. Neboť, jak psáno je, jméno Boží bývá mezi pohany právě vámi pohaněno.“ Narážky apoštola národů jsou docela jasné. Vychází z nich zřejmě najevo, že náboženští horlivci se snažili dáti pohanskému světu poznání jediného a pravého Boha. Ale při své misionářské práci sami chápali království srdcí jen povrchně. Těmto věrozvěstům chybělo především vzorné chování. A právě jejich špatný příklad vadil mravnímu přetvoření nových souvěrců.

Že tato židovská agitace měla ve světě značný úspěch, dokazuje současný historik. Podle žida Josepha Flavia (Apion. II., 10—39 a násl.) „nebylo města ať v Helladě či mezi barbary anebo kdekoli, nebylo národu, kam by nebylo vniklo slavení soboty, jak my ji slavíme, a kde by se nezachovával půst, rozsvěcování svící a mnoho našich předpisů o pokrmech...“ A stejně i Seneca u sv. Augustína (De civitate Dei VI., 11) a Dio Cassius (XXXVII., 17). Se zjevnou pýchou líčí Josephus Flavius obrácení královského domu v Adiabene na židovskou víru a stále a znovu se k tomu vrací. V Damašku téměř všechno ženské obyvatelstvo bylo židům oddáno (Bel. Jud. II., 20., 2). Kde židovské obce byly obklopeny většinou pohanskou, záhy se k nim připojovali i bohobojní pohané. Časem přijali při nejmenším monotheistické pojetí Boha a židovský způsob uctívání nejvyšší bytosti, třeba se v obřadech spokojili jen s nejdůležitějšími předpisy.

A tak židovská propaganda upravila cestu Evangelium. U bohobojných proselytů Apoštolové našli mnohé body, na něž mohli navázat své svaté Poselství.

Tak na počátku křesťanské éry valil se proud mesián-

ských předpovědi v podvržených spisech t. zv. Sibyl a oplodňoval ducha pohanského světa.

Nejvýznačnější básník Augustova století Publius Vergilius Maro dochoval nám ve své IV. Ekloze (věnované konsulovi Āsiniu Polliovi) zlomek Sibylly z Cum, jenž pochází asi z roku 40 před Kristem.

Sbírka Sibiliných proroctví byla prý založena Tarquiniem Superbem a pochází z městečka Cumae. Chovali ji v Římě v chrámě Jova Kapitolského. Byla zničena při požáru Kapitolia roku 83 před Kristem. Na přímělu konsula C. Curiona vyslal senát r. 76 př. Kr. do Malé Asie zvláštní komisi, jež v Erythreách a jiných městech sbírala proroctví. Komise se vrátila se sbírkou asi 1000 veršů (?), jež pak byla zase uložena na Kapitoliu. Dochovala se až do IV. století po Kristu a teprve Stilichem (404—408) byla spálena. Byly to tajemné a několikasmyslné výroky. Brávaly se na radu při všech možných příležitostech. Tak bylo nebezpečí, že kněží zneužijí dvojsmyslnosti při výkladu „vůle boží“.

Bezpochyby i císař Augustus znal některé mesiánské předpovědi od tehdejších věštíren. V poblouznění tato proroctví potahoval na sebe a tak dal na svých mincích raziti nabubřelý název: „Salus generis humani — spása lidského pokolení“, ačkoli předpovědi jasně označovaly orient jako východisko Spasitelovo (Sueton, Vesp. c. IV., Tacitus, Hist. 5., 13.).

Sibylina proroctví tanula básníku na mysl a mylně si je vykládal. Ale praví-li, že již začíná „zlatý věk“, nelze z jeho nejasné předpovědi říci, zda to vztahoval na konsula Āsinia Pollia, či spíš očekával spásu od jeho syna. Svět důvěřivě očekával Vykupitele každou chvíli. Zde jsou hlavní myšlenky prorockého zpěvu básníkovy:

„Sicilidské Musy, zapějme trochu vážnější píseň:

Nadchází již poslední období proroctví Sibylly z Cum.

Znovu začíná velká řada věků:

Již se vrací panna a nastává vláda Saturnova,

S výše nebes se již sesílá nové potomstvo.

Prostě se k narozenému hochu, s nímž železný věk nejdříve

Dokoná a celému světu vzejde nové zlaté pokolení,

Přidej, ctná Lucino; — — — — —

Zbudou-li jaké stopy našich hříchů, pod tvým vedením

Budou zahlazeny a země se zbaví věčné hrůzy.

On bude požívatí života bohů a spatří nebesťany

Spolu s heroy, ba sám se s nimi shledá:

Bude řídití zemi, již ovládne ctnostmi po otcích zděděnými.“

Stejně v době násilnické vlády Antoniovy a Kleopatřiny v Egyptě jedna mladší židovská Sibylly očekávala příchod mesiánské doby. Podle ní slavná vláda *nesmrtelného* Krále nad lidstvem měla nastati, až Řím vztáhne hrabivou ruku

své politiky i na Egypt: „Dak se objeví svatý Vládce, který na věky bude vládnouti svým žezlem nad celým světem“ (ve všech dobách rychle ubíhajícího času).

S podobnými myšlenkami se setkáváme u řady římských spisovatelů, kteří se dostali ve styk se židy. Podle Suetona (Vespasian IV.) a Tacita (Hist. V., 13) panovalo v těchto žalostných poměrech jakési radostné rozčilení a lidé si stěžovali do pověstí šířených hlavně od židů, jakoby očekávaný Vládce a Vykupitel mohl přijít jen z východu.

V očekávání a touze znovu a znovu se tázali s Izaiášem (21., 11): „Custos, quid de nocte? — Strážný, mnoho-li zbývá ještě z noci?“

Za Augusta tedy skutečně nastala plnost času. Skončil pátý den světových dějin a svítalo jitro šestého dne stvoření, po němž lidstvo minulosti volalo. Šestý světový den přinesl nového Adama, Obnovitele pořádku, Vykupitele...

V předpokladu, že dny Mesiášovy patří ještě k tomuto Olamu (světu), je Talmud rozdělen na 3 periody: 2000 let bez zákona, 2000 let pod zákonem, 2000 let mesiánského období.

Ale podle moderního židovského názoru období pod zákonem nepočíná teprve dnem, kdy byl dán zákon na hoře Sinai (asi r. 1450 př. Kr.), nýbrž již vyvolením Abrahamovým (asi kolem r. 2000 př. Kr.). A tak by druhé období uplynulo právě v době Augustově a počátek mesiánské doby by spadal do počátku nové éry. Také skutečně vycházíme od narození Kristova jako od rozhraní světových dějin. Tedy podle talmundského počítání měl by Mesiáš již dávno přijít: právě v časovém rozhraní mezi Starým a Novým zákonem — a to rozhraní je označeno jménem Kristovým!

Na otázku: „Proč tedy Mesiáš nepřišel v té době?“ dostáváme odpověď: „Mesiáš nemohl přijít pro viny národa“ (Sanhedrin 97a; Aboda sara 9a). Kdy však přestanou viny Izraele? Patrně tedy za tohoto předpokladu nepřijde nikdy!

Předpovědi Izraele platily o době Augustově. Národní svatyně židovská byla pod římským dozorem, římskému vládci vzdával vyvolený národ povinnou poctu jako svému pánu a zákonitému bohu, jeho synové sloužili v římských legiích. Nikdy nebylo potupnějšího pokoření pro Izraele.

„Noc ve svém běhu na půl cestě byla, všemohoucí slovo tvé s nebe od královského trůnu seskočilo“ (Kniha Moudrosti 18., 14.).

Napětí dostoupilo vrcholu, země odpočívala v hlubokém mlčení (Orosius VI., 22: „Per totum oceani circum cunctis gentibus una pace compositis, Jani portas tertio ipse tunc clausit sc. Caesar Augustus“ k roku 752 města

Říma!). V tajemném tušení očekávalo lidstvo světodějnou událost. Mravní svět se podobal chaosu na počátku stvoření světa: „...země byla pustá a holá a tma ležela nad propastí.“ A jako při stvoření světa Duch Boží se vznášel nad vodami a propastmi a pak vyšlo z Božích úst Stvořitelovo slovo: „Budiž světlo!“, tak i při obnově země týž Duch Svátý sestoupil na zemi hříchem zatemněnou a lidstvo pocítilo tajemný van jeho křídel. „Duch Svátý v tebe sestoupí a moc Nejvyššího tě zastíní“ — zvěstoval Archanděl nevystižitelné Tajemství.

Nyní přišel veliký okamžik, na nějž se vztahovala slova prorokova: „Viz! Mrákoty pokrývají zemi a ledová noc halí národy, ale nad tebou vzejde Pán a jeho vznešenost se uvidí na tobě.“

A zatím co svět toužebně vzhlížel k nejbližší budoucnosti, připravovalo se Boží Slunce Milosti na svůj slavný východ. Najednou zazářila na východním nebi jitřenka. Neklamný hlasatel nadcházejícího dne. Nerozlučný přítel ranních červánků. Ten, kdo měl od hvězdy k hvězdě připravovati dráhu. Narodil se svatý Jan. Poslední prorok Starého zákona. Příbuzný a předchůdce Páně. Nebyl ještě očekávaným světlem. Pouze Mu předcházel. Aby světu dal svědectví o pravém Světle a Jeho paprsky sám byl ozářen. Jako jitřenka přijímá své světlo od slunce, tak měl i předchůdce Páně své prorocké světlo a milost vznešenosti od věčného Slunce, jež připraveno očekávalo hodinu svého východu. A jako mizí jitřenka, když slunce se vítězně vyhouplo nad obzor, tak ustoupil Křtítel Božímu Synu, jenž se stal člověkem („On musí růsti, já pak se menšiti.“ Jan 3., 30.).

Na tohoto muže Božího se později obrátilo židovské poselstvo s významnou otázkou: „Jsi ten, kdo má přijít, či máme čekat jiného?“ Tento oficiální dotaz ukazuje, že mesiánská myšlenka stále ještě byla zakotvena hluboko v srdci lidu a že očekávali příchod Vykupitelův právě v té době. Jan — poslední prorok — neodpovídá již záhadně, nýbrž rukou ukazuje na toho, kdo připraven stál uprostřed nich. Ale Izrael ještě nevěděl, že to je Mesiáš.

Přišla doba, kdy byla utišena touha věčných pahrbků, jak o ní v prorockém duchu hovořil umírající patriarcha Jakob. Maria — Panna bez poskvrny — svým „FIAT“

obnovila svět spolu s Duchem Svatým. Svým dobrovolným svolením se stala v nevyzpytatelném plánu Božím hlavním spolučinitelem Božího vykupitelského díla. První „FIAT“ za jitra stvoření vyšlo z úst Všemohoucího. A vyvolalo přirozené světlo v minulosti. Druhé „FIAT“ — staniž se! — splynulo poslušně se rtů pokorné dívky Páně. A přineslo Světlo světél z lůna Otce světél na svět zatemnělý hříchem.

V tomto okamžiku — nejvýznamnějším z celých dějin — prozářil plamen Ducha Svatého neposkvřenou Pannu. Stala se jeho Nevěstou.

Když sluneční paprsek ráno míří k zemi, prochází na svítající obloze mraky a odívá se krásou jejich mlhavé tkáně. Tak také světlo za světlem pronikalo z lůna panenské Matky, až ji zaplavilo gloriolou Matky Boží. Blahoslavená Panna se stala jitřenkou lidskému pokolení. Její roucho je beze skvrny. Bílé jako hermelín. Je počata bez poskvrny prvotního hříchu. Třpytí se purpurem a draho-kamy. Je prozářena Duchem Svatým. Okrášlena všemi Jeho dary, nejdražšími to skvosty nebeské klenotnice. A však nejdrahocennější Klenot, jež nebe Jí svěřilo, nese rozkošná Jitřenka ve svém Lůně jako vznešená panenská Matka.

„Vstaň a sviť, ó Jerusaleme, vzešloť tvé světlo a vznešenost Boží je nad tebou!“ — tak volá Izaiáš (60., 1), uchvácen pohledem do daleké budoucnosti. A prorocký stařec kněz Zachariáš jása vstříc Požehnané mezi ženami (Lukáš 1., 79), když přišla na návštěvu k své tetě Alžbětě: „Posvítí těm, kdo sedí ve tmách a stínu smrti, aby řídil jejich kroky na cestu pokoje.“ Jen ještě několik měsíců a země uslyší radostné poselství, že světu vzešlo Světlo minulosti. Plnost času již nadešla.

Císař Augustus vydal rozkaz, aby byli sepsáni všichni poddaní římské říše. Pyšný římský imperátor netušil celý dosah svého nařízení, jímž podle věčného Božího úradku se mělo naplnit proroctví Micheášovo (5., 2): „Ale ty, Betleme Efratský, maličký mezi rody Judovými — z tebe mi vyjde ten, jenž má býti vladařem v Izraeli.“

Nazaretský tesař Josef, poslušen jsa tohoto rozkazu, vydal se se svou zasnoubenou manželkou Marií na cestu do rodného města, aby se tam přihlásil. Pocházeli z kmene

Davidova a tak měli přijít *do Betlema*, aby byli zapsáni do seznamu. Bylo to při sčítání u Židů zvykem (srovnej I. Esdr. 2., 59–62: každý rod měl seznam svých příslušníků v místě původu svých předků).

Jak tiše a pokojně putovali tito omilostnění pocestní z královského rodu Davidova! Nikdo si také nevšímal prostých poutníků. Ponoření v myšlenky na Boha vykonali cestu z Galileje do Jerusalema ve dvou dnech. Za to Boží oko se zalíbením spočívalo na manželské dvojici. A nebešťané skrytí lidským zrakům a plni údivu a úcty doprovázeli potomky Davidovy, kteří mlčky do sebe usebrání v chudém oděvu putovali k Betlemu. Jerusalem je první zastávkou, kde si cestou odpočali.

Kdysi královský předek měl na baště Sionu nádherný palác. Nyní ve výši nad svatým městem čněla pyšná, zlacená residence Idumejce Herodesa. Hromada mramorových kvádrů z daleka viditelná v modrém azuru. Bylo to dokonalé znamení cizí nadvlády. Neboť žezlo bylo Judovi vzato a panovnická berla snata s jeho beder. Mohou oba ubozí židé čekatí vlídné přijetí v nádherných zdech královského zámku? Oh, ne! Herodes je nepřitelem na smrt příštího Mesiáše. Vždyť je to jeho sok! A právě okolnost, že Idumejec nosí na hlavě korunu Judovu, je nejvýznačjším dokladem, že Očekávaný národy stojí před branami města. Ano, ten, jemuž patří žezlo vlády nad celým světem, přišel inkognito před nabubřelý královský palác.

Maria s Josefem. Přímí potomci Davidovi. Dva šlechtici ducha. Nemyslí na korunu a žezlo. To je cetka pozemského panování. Milovali skrytý život v Bohu, vzdálený světa, v tichém soukromí. Byli chudí na pozemské statky: rádi se jich vzdali a spokojili se tím, co si vydělali vlastníma rukama. A přece nebylo na zemi šťastnějších lidí nad tyto dvě duše! Celou svou myslí byli spojeni s Bohem a Nejvyšší svými nejvýznačnějšími anděly. Byl s nimi ve vzájemném styku. Konečně si vyvolil pokornou Dívku Páně za Nevěstu Ducha Svatého, jak k tomu byla od věčnosti předurčena. Nebeský vyslanec v úloze námluvčího Ducha Svatého pozdravil nazaretskou Pannu oslovením „MILOSTIPLNA“: vždyť v krátkém čase budou ji všechna pokolení země oslavovati jako Matku Vykupitele. A skutečně „veliké věci učinil jí ten, jenž je mocný a svaté jméno jeho“

(Lukáš I., 49). Byl to obraz nepopsatelné krásy a věruhodný zrak andělů Božích: nejsvětější z žen v doprovodu svého panického ochránce pokorně cestuje do Betlema, aby poslušni jsouce světské vrchnosti se dali zapsati do sčítacích seznamů!

Dosud nikdo na své životní pouti se ještě nemodlil s takovou vroucností a horoucí láskou jako Josef a nejblahoslavenější Panna. Podle nevyzpytatelného úradku Božího byla vyvolena, aby dala světu Spasitele, na nějž čekali národové po tisíciletí.

Jedinečné umělecké dílo chrámu právě dostavěného zazářilo čarovnou krásou. Ale co byl lesklý mramor jeho zdí a marnotratný nadbytek zlata jeho dekorací proti nebeské kráse živého Stánku Božího, v němž živý trůnil Emanuel — Bůh s námi?

Pokorná Dívka Páně chovala Tajemství Nejvyššího v hloubi duše. Nevyhledávala pocty a pozornosti lidí. Jasně pochopila, že Boží Syn nesestoupí na zemi, aby slavil vítězství, jako je slaví smrtelníci, nýbrž aby vlastním ponížením a hořkým utrpením odpykal naši pýchu a svým utrpením a křížem konečně vešel do své slávy. Této vůli Boží Matka Páně se zcela podvolila.

Krátký zimní den se schyloval ke konci, když galilejští poutníci dorazili do města Davidova. Ba soumrak již padal nad krajem, když dům od domu bušili na dveře a žádali o nocleh. A viz! Zákonití potomci vznešeného královského rodu nenalézají přístřeší. Nikdo jich nepřijímá. Všude zní tvrdá odpověď: „Vše je obsazeno, není již pro vás místa.“ A přece v srdci neposkvrněné Panny odpočíval ten, o němž královský prorok David slavnostně zvěstoval: „Řekl Hospodin Pánu mému: zasedni po pravici mé, dokud nepoložím nepřátele tvých za podnože nohou tvých!“ (Žalm 109.) Jaké ponížení! A svaté duše je přijímají mlčky a v odevzdanosti do vůle Boží. Již nyní plnilo se v duchovním smyslu slovo sv. Jana (I., 11): „Do vlastního přišel a svoji ho nepřijali.“ A pravdu měl Spasitel, když později pravil: „Lišky mají doupata a nebeské ptactvo hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil.“ (Matouš 8., 20; Lukáš 9., 58.)

A zatím co svatá Rodina marně hledala v Betlemě přístřeší, hvězdy na obloze plny údivu shlížely k zemi. Leskla

se v dálce jako zářící ametyst. A hvězdy jako věčná světla svou jasnou září pěly chválu tomu, který v dávné minulosti je stvořil — a nyní přichází na svět jako bezmocné dítě. To byl příchod na svět! Rovnocenný Syn Otce světla, jenž všemohoucí rukou vše objímá, nenašel v rodné zemi přístřeší! Skutečně zbožným trpitelům zbylo jediné: spokojiti se jeskyní za městem a přenocovati s volem a oslem. Jak vytýkal prorok Izaiáš (I., 3), svému lidu jeho nevděk? — „Zná vůl hospodáře a osel jesle svého pána; Izrael však mne nezná, lid můj rozum nemá!“

Tak již při svém příchodu na svět Spasitel poznal utrpení. Ale setkal se i s dobrými pastýři, které poslal na svět, aby přivedli zbloudilé ovce izraelského domu do Otcova Ovčince. Stáj byla prvním přístřeším Slova, jež se stalo člověkem. Pastýři byli prvními povolánými, kteří Mu vzdali chválu. Pastýřská píseň šalmají byla první ukolébavkou, jež Očekávaného národů pozdravila v městě Davidově. Vůl a osel svým teplým dechem zahřívali Dítě sténající v jeslích. A jehňátko s pastviny svým radostným mečením vítalo Beránka Božího.

Půlnoc přešla. Vše bylo ponořeno v hluboký spánek. Čas vypršel. Světlo světa vystupovalo nad obzor, aby prosvítilo mrákoty a prolomilo led srdcí. Naplnila se velebná prococtví (Izaiáš 9., 6) o příchodu Spasitelově:

„.... dítě narodí se nám a syn bude nám dán, vladařství na rameni bude míti a nazýván bude: Zázračný, Rádce, Bůh silný, Otec na budoucí věky, Kníže pokoje...“

Ale jeho božský původ dosvědčují nebesa. Podivuhodné světlo ozářilo zatemnělá města a proměnilo noc v den. Vzduchem se nesly radostné sbory pějících nebešťanů, jaké dosud neslyšelo lidské ucho: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ (Lukáš 2., 14.)

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

DOGMA, LITURGIE A ŽIVOT.

(Pokračování.)

KNĚZ nestojí u oltáře toliko ve vlastní osobě, nýbrž ve jménu všeho lidu. Věřící s ním spolu oběťují. To musí vyjadřovati též celé chování jejich při oběti přesvaté. Nesmí klečeti v některém zastrčeném koutku chrámovém a tam se něco modlití, co s modlitbou kněze nemá ničeho společného. Musí se činně účastniti při oběti mše sv. Toto činné účastenství má rozličné stupně, a může rozličným způsobem se uplatniti.

Nejjednodušší způsob by byl, kdyby všechen lid odpovídal na to, co kněz k němu praví. Když jsem po prvé tuto úvahu psal, dlel jsem právě v jednom z větších měst Horního Slezska v rozlehlém ústavu mrzáčků, v pokoji hned vedle kaple. Působilo to na mne mohutným dojmem, kterak těchto 600—700 ubožáků odpovídalo knězi při zpívané mši svaté. Nebylo by to v každém kostele možné? Ku všem praví kněz: „Dominus vobiscum — Pán s vámi.“ Všichni by ho měli proto uznati za hodna odpovědi: „Et cum spiritu tuo — I s duchem tvým.“ Všechny míní, když při prefaci zpívá: „Sursum corda! — Vzhůru srdce!“ Všichni mají proto též mu odvětit: „Habemus ad Dominum — máme k Hospodinu.“ A tak tomu jest i při ostatních responsoriích. Tím si věřící uvědomí, že se při mši sv. o jejich zájem jedná a že to není věcí toliko kněze samotného. Tím si též zamilují více návštěvu mše sv., a tato stane se jim něčím radostným, neboť nebudou při ní již jako cizí, jich se celá ta věc netýká, při které smí býti toliko přítomni. ne, nyní se jí budou činně moci účastniti. Neboť nemůže ani býti jinak, než že když jednou s nejnepatrnějším začali, tím, že knězi na jeho oslovení odpověděli, budou si později též žádati, aby mohli chorálně též spoluzpívati Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus a Agnus Dei. Neříkejme, že to jest bezduché a bez života, když lid nerozumí latinsky. To, čeho k tomu zapotřebí, může se lid snadno naučiti, aby tomu, co říká, rozuměl. A pak, vždyť má též většinou překlad v lidové řeči v rukou. Známe úplně prostou dědinu vesnickou, kde všechny tyto zpěvy zpíval všechen lid s sebou a to s velkým nadšením a pochopením. To má kromě jiné-

ho ještě tu přednost, že bohoslužba nebude nevhodně protahována. Vzpomeňme jen na bohoslužbu v našem nádherném velechrámě Svatovítském, na tisící výročí mučednické smrti sv. Václava. Bohoslužba trvala celé hodiny a pochybujeme, byli-li věřící s to býti jí nábožně přítomni, jak by to přece mělo býti. Co však prodlužovalo zcela zbytečně tuto pontifikální mši svatou? Nebyly to obřady, ani modlitby velekněze, ani proměňování ani sv. přijímání. Nikoliv, nýbrž dlouhé Gloria a Credo atd. zpívané chrámovým sborem, jež samy o sobě, pravda, byly uměleckou skladbou, avšak nejsou nikterak podstatnou částí mše sv. Kdybychom se vždy omezovali jen na to, co jest skutečně podstatné, zadostučinili bychom též přání moderního člověka, aby bohoslužba byla co možno krátká, a bylo by možno též při ní zůstatí nábožným. V neděli nato, co jsem byl přítomen bohoslužbě v dómě Svatovítském, měl jsem nedělní služby Boží v menším městečku v Horním Slezsku. asi pro 250 členů katol. sdružení mládeže. Byla to chorální mše svatá, mládež zpívala s bujarým nadšením a s celým srdcem, po Evangeliu byla krátká promluva, všech 250 účastníků přistoupilo ke stolu Páně a vše to trvalo — 65 minut, t. j. 1 hodinu a 5 minut. A co jest hlavní věcí při tom: byla to skutečná bohoslužba. Tito mladí lidé byli skutečně dojatai a unesení, připadali si svou činnou přítomností při mši sv. velmi důležitými. A s tuplovanou radostí a nadšením oddávali se pak svému sportu.

Další prostředek k umožnění činné účasti lidu při mši sv. jest tiché spolumodlení se modliteb mešních s knězem. Vždyť jest to vydáním římského misálu v řeči lidové tak neobyčejně ulehčeno. Nesmí se však i zde nic přenáhlovati, nebo by se mohl snadno dosáhnouti pravý opak, toho, oč jsme se snažili. Obzvláště kdyby se chtěl nováček, který není ještě zvyklý modliti se z misálu, všechny části, ano i každé slovo s knězem modliti, darmo by jen přišel do nesnází a modlil by se snad sice všechny modlitby, ale bez porozumění a bez nábožnosti. Spokojme se se začátku s tím, že se na příklad budeme modliti jen ty části, jež zůstávají vždy tytéž, pak můžeme pomalu říkati i něco z toho, co se měnívá, na př. vstupní žalm, mešní oraci — ne všechny modlitby — epištolu a Evangelium. Časem nabudeme zručností a pak se budeme moci vše modliti spolu s

knězem, aniž bychom byli při tom vytrhováni ve zbožnosti. Naopak, čím dále, tím více budeme si ceniti a vážiti krásy těchto církevních modliteb a tak si je oblíbíme. Při tom však nesmíme nikdy ztratiti s očí základní myšlenky mše sv. Celá naše pozornost musí především býti obrácena na proměňování a na sv. přijímání. Při proměňování nám ukazuje náš Spasitel, že naší úlohou jest, plniti vůli Boží a ve sv. přijímání dává nám sílu k tomu. Pod zorným úhlem těchto základních idejí, dostávají jednotlivé texty zcela zvláštní ráz. V téměř lidské proměnlivosti promítají se zá-

Jezulátko v Emauzích.

kladní myšlenky a tak se stává, že se nikdy nepřesytíme těmito texty, a že si jich tím neznechutíme. V každém novém roce církevním modlíme se je vždy s novou a větší radostí a nalézáme na nich vždy nové a nové krásy. Bylo by to jednoduše nesnesitelné, kdybychom měli vždy znovu a znovu tak zvané „modlitby“ jistých moderních modlitebních knížek říkati.

Zde jest též na místě zmíniti se též o tak zv. „Missa recitata“, jež může, děje-li se pravým způsobem, v mnohém přispěti k pravému porozumění mše sv. a k činnému účastenství věřících na přesvaté oběti. Missa recitata jest tichá mše sv., při níž se věřící, pokud to jest možno, modlí

spolu s knězem. I to může se konati rozličným způsobem. Vždy však se může lid modlíti celou stupňovou modlitbu s knězem, na responsoria společně latinsky odpovídati. Ostatní možno rozličně upravití. Gloria však, Credo, Sanktus a Agnus Dei, bude nejlépe, modlí-li se všechen lid latinsky spolu s knězem.

Šlo by však též, aby, co se kněz modlí latinsky, lid říkal v lidové řeči, nebo že se je jeden předmodlívá. Vstupní verš, oraci, epištolu a Evangelium může kněz, obzvláště rozumí-li účastníci latinsky, poněkud hlasitěji předčítati, nebo je může někdo v lidové řeči předříkávati. Prefaci a Pater noster modlí se kněz hlasitě, Kánon říká se však úplně potichu. Jak již řečeno, jest zde mnoho možností a veliká svoboda, kterak tuto missu recitatu slavíti. Hlavním cílem musí však zůstatí: spolupůsobení kněze s lidem. Tento pocit sounáležitosti jest missou recitatu zcela jistě podporován. Obzvláště velikou přednost však má, že se totiž věřící modlí skutečně mši sv., a ne jiné modlitby, které mohou býti sice jinak docela pěkné a dobré, ale v jiné době a ne při mši sv.

Lid nemusí tím vzdáti se svých soukromých pobožností, má toliko věděti, že se tyto nemohou nikterak co do požehnání a významu rovnati mši svaté. Celou svou sílu čerpají ze mše svaté a proto mají též státi zcela ve službách mše sv. Tak má na příklad modlitba sv. růžence napomáhati k tomu, abychom si tajemství života, utrpení a smrti Spasitele našeho, jenž jest ve mši sv. veleknězem a obětním Beránkem, tím více vážili a milovali.

Grüssava.

P. Justin Albrecht.

Z NEJSTARŠÍ VÁNOČNÍ HYMNODIE.

SNAD bude na místě v době vzrůstající lásky k liturgii přiblížení širším kruhům aspoň dva, tři významné starokřesťanské hymny vánoční, které náležejí k nejstarším památkám a k nejzajímavějším zjevům vánoční písně duchovní.

První století křesťanská vykazují v přebohatém jinak pokladu latinských hymnů poměrně málo hymnů přímo vánočních.

Otci latinské poesie hymnické, *sv. Ambroži* (kolem r. 340—397), připisuje se hymnus „Veni Redemptor gentium — Přijď, Spasiteli národů“, jež jako hymnus *sv. Ambrože* cituje již *sv. Augustin* (*Sermo 372, De Nativitate Domini, 4, 3*).

Zpěv ten byl i u nás v překladech odedávna velmi oblíbený. Nalézáme jej již v rukopise kapituly mikulovské z polovice XV. století, v katolických kancionálech Rozenplutově z r. 1601 a Hlohovského z r. 1622, roku 1659 byl přeložen Komenským a poté až k Sušilovi mnohokrát. Podle sdělení slovního liturga beuronského P. Anselma Mansera O. S. B. byl však tento zpěv od nejstarších dob hymnem pouze *vigilie* vánoční a z té příčiny v oficiu vynechán.

Sv. Ambroži se také přičítá — ovšem s menší jistotou — slavný hymnus na Hod Boží vánoční k nešporám „Christe, Redemptor omnium — Kriste, Vykupiteli všech“, vyskytující se v českém překladu již r. 1601 ve zmíněném katolickém kancionále Rozenplutově.

Výstižný, nový český překlad tohoto hymnu citují z knížky „Hod Boží vánoční, církevní hodinky a mše svatá o vánočních“, kterou vydalo r. 1926 opatství emauzské v Praze.

Ó Kriste, Vykupce jsi všech,
Z Otce Otcův Jediný,
Sám před prvopočátkem jsi
zrozen nevypravitelně.
Ty světlo, ty zář Otce jsi,
Tys od věků všech naděje,
Na prosby sluhů shlédni svých,
Jež vysílají na světě.
I vzpomeň, Tvůrce spasení,

Že kdysi těla našeho
Vzals na se tvar, když zrodils se
Ze lůna Panny přečisté.
Tak o tom svědčí dnešní den,
Jenž ročním kruhem vrací se,
Že ze sídla jsi Otce sám
Ke spáse světa přispěchal.
Tě nebe, země, tě moře,
Tě všechno, co v nich jenom jest,
Původce tvého příchodu
Jásavě písni velebí.
My rovněž, kteří přesvatou
Jsme vykoupeni krví tvou,
Že den je tvého zrození
Chcem hymnus nový zazpívat.
Bud' sláva tobě, Pane náš,
Jenž z Panny jsi se narodil,
I Otci, Duchu Svatému
Až nekonečných do věků.

Amen.

Z nejoblíbenějších, i u nás, liturgických písni křesťanského starověku jest hymnus na Hod Boží vánoční ke Chválám „A solis ortus cardine — Od brány slunce východu“, připisovaný *Caeliu Seduliovi* (kolem r. 450). Staročeský překlad jeho („Od východu až k západu všichni lidé vzdejme chválu“) jest rovněž v uvedeném katolickém kancionálu Rozenplutově r. 1601.

Nový český překlad otištěn v citovaných Hodinkách emauzských a zní takto:

Od brány slunce východu
Do končin země nejzazších
Kristu zpívejme knížeti
Narozenému z Marie.
Blažený Tvůrce vesmíru
Vzal tvářnost lidskou na sebe,
By tělem tělo vykoupil,
Těch pak, jež stvořil, neztratil.
Ve život čisté Rodičky
Vstupuje milost nebeská,
A dívčí život ukrývá
Tajemství, která neznala.

A stánek nítra cudného
Se náhle mění v Boží chrám,
Ta, která muže neznala,
Jen slovem Syna počala.
A na svět toho zrodila,
Jež Gabriel jí zvěstoval,
A jehož Jan, se raduje,
Poznal, ač v lůně matky byl.
Snížil se lehnout na seno,
Ba, nepohrdnul jeslemi,
A trochou mléka sytí se,
Jež nedá ptáku trpět hlad.
Chor nebeský se raduje,
A pějí Bohu andělé,
Dává se shlížet pastýřům
Pastýř, Stvořitel lidí všech.
Sláva buď tobě, Pane náš,
Jenž z Panny jsi se narodil,
S Otcem i Duchem přesvatým
Až nekonečných do věků.

Amen.

Již z těchto příkladů zjevno, jak nejstarší hymny vánoční jsou hluboké, dogmaticky jasné a formálně ucelené. Pozdější latinské duchovní písně vánoční mají již namnoze lidovější, prostší výraz a lehkou, ač druhdy umělkovanou formu, z kteréž příčiny v četných překladech, parafrázích a zpracováních v mateřských jazycích staly se záhy majetkem nejširších vrstev lidových jak u nás, tak i v cizině.

Praha.

Jan Kakš.

SLÁVA MONTE CASSINA.

ŘÍM, hlava křesťanství, je přeplněn příslušníky všech řádů a spoustami kleriků nejmožnějších národností a ras. Je středem studia katolické teologie. Proto vidíme a potkáváme tak často alumny, spěchající do přednášek, do kolejí, do Biblického ústavu, do Paláce propagandy víry, do Paláce posvátných obřadů atd., atd. Jedním z nejstarších a nejzasloužilejších duchovních řádů jsou Benediktíni, jejichž majestátní klášter i kostel San Anselmo vévodí Aventinu. Také náš světec-mučedník, svatý Vojtěch, byl rovněž členem tohoto řádu a v jeho římském klášteře pobyl asi 5 let. To vše mi bylo pobídkou, abych z Říma si učinil výlet do místa jeho založení, na posvátnou horu Montecassinskou, přes jejíž klášter na temeni letos se přehnal 14 dlouhých věků.

Od nádraží serpentinou asi 9 km dlouhou, stoupáme v autobusu na výšiny této hory téměř osaměle se pnoucí do výše 515 m nad mořskou hladinou. Cestou se kocháme nadmíru malebným panoramatem jižní krajiny, kde v údolí hluboko pod námi lze spatřiti zbytky antických staveb, najmě divadla a amfiteatru. Dostí zblízka mjíme na skalním výběžku zříceniny středověkého hradu Rocca Janula. Nad údolím napravo i nalevo vyrůstají hory, značně porostlé lesy. Mezi nimi do dále se vine bílá rovná silnice...

V tom objeví se našim zrakům na nejvyšším temeni hory masivní a vysoká i široká budova kláštera. Sotva ji zrakem zachycujeme, když autobus se zatáčí a kolem vysokých pinií vjíždí vnější klášterní branou k cíli naší cesty.

Věru úctyhodný klášter, vypínající se do jasného, modrého italského nebe svými mohutnými zdmi o třech patrech. Svou širokou frontou překvapuje jakékoli očekávání a představu návštěvníkovu. Je jakoby napolo tvrzí, napolo sídlem vědy, umění a hlavně služebníků živého Boha.

Vstupujeme dovnitř. Laskavý mnich se ujímá našeho vedení. Za klášterním nádvořím vede nás po imponantním schodišti do nádherné svatyně, kde ve zvláštní kryptě odpočívají těla zakladatele řádu sv. Benedikta a jeho sestry svaté Scholastiky. Jak krásné jest jméno BENEDIKT: „Po-

žehnaný“, jenž se běře ve jménu Páně! Skvostný a prvotřídní výtvar moderního umění řádu, v Beuroně pěstovaného, naskytá se úžasnému zrakům příchozího. Poslední dvě desetiletí nešetřila tu ani práce ani obětí ani nákladu, aby se zvláštní péčí a vkusem toto místo bylo vyzdobeno nádhernými mosaikami a cizokrajnými cennými mramory.

V celé postavě a tváři svatého mnicha se zračí majestátní vznešenost. Nadpřirozený a mužný klid duše. Dlouhý šedivý vous mu dodává výraz neobyčejné vážnosti a usebranosti. Jeho svatá sestra zbožně a půvabně sedí vedle něho s rukama sepjatýma a ze svého obličej vydechuje půvab rajske něhy a radosti v Pánu. Obě svatá dvojčata byla k sobě připoutána již v lůně mateřském a... obě zahorela stejně vroucím zápalom srdcí k Bohu a Pánu svému. Obě dala podnět k zřízení nejmocnějších duchovních řádů pro následující staletí. Po svatém a vzorném životě oba v jednom měsíci opustili údolí utrpení a slz a odebrali se v nadhvězdné výšiny. Pod jedním oltářem ve společné svatyni obě jejich svatá těla leží dodnes pochována.

Jaká krása, jaká píle, jaké nadšení a láska se projevují a vespolek závodí v jejich chrámě! Ani neskvostnější chrám v Římě, chrám Panny Marie Vítězné, není tak vyšňořen pyšnými mramorovými vložkami (intarsiemi). Kam jen oko dopadne: oltáře, klenby, stěny, pilíře, ba i sama podlaha je plna překrásných různobarevných mramorových ornamentů. Pracných a spolu uměleckých. Odevšad, i ze starobylého a vzácného dřeva chóru, ve středověku bohatě vyřezávaného, volá na nás staré benediktinské heslo: „ORA ET LABORÁ — modli se a pracuj.“

Po prohlídce chrámu jdeme skvostnou klášterní křížovou chodbou, která podle Bramantových návrhů je vybudována na vysokých sloupořadích. Právem nese své pyšné jméno „rajské loggie“. Nemohlo býti voleno případnějšího jména pro veškeru nádheru rozhledu, pro rajský klid v duši, pro modré, vysoké nebe nad hlavami, pro zářivé slunko, zaplavující vše kolem zlatem své lásky!

Pak spěcháme dolů nádvořím tam, kde ve staré antické věži stávala původní a nejstarší část kláštera, jenž asi 40 let po smrti zakladatelově byl Longobardy strašlivě zpusťošen. Za čtrnáct věků bylo toto posvátné místo čtyřikrát pobořeno, opuštěno. Leč vždy vbrzku opět znovu vy-

budováno a osídleno. Sestupujeme v posvátnou tu část, v níž asi v pěti poschodích nad sebou jsou umístěny svatyně a kapličky, vkusně nábožensky i umělecky vyzdobené. Jedna krásnější a dojímavější druhé. Posvátné beuronské umění hýří zde ve svých nástěnných malbách. Jak poeticky mile a jemně je zde zobrazeno poslední setkání obou svatých duší, kdy mocný liják držel je v zajetí po celou noc v malé opuštěné chýšce. Bezprostředně před tím, co na zlatém světelném paprsku jako holubička vystupovala duše svaté Scholastiky vzhůru k nebesům. Jak mocně působí na návštěvníka konečně místnost, kde veliký muž sám bydlil, kde napsal svou řeholi, meditoval a nazíral úžasná nebeská tajemství... Kde posléze stoje uprostřed bratří — pouhé tři neděle po smrti své milované sestry — vydechl i sám svůj poslední dech.

Velký člověk a mocný duchovní organisátor. Vždyť jeho spolubratři, zrozeni z kořene jeho duchovního života, z jeho vnitřního osvětlení a přikázání, odtud vycházeli po dlouhých 14 věků, aby všem — zejména barbarským a divokým národům středověku — přinášeli poselství Kristovy lásky. S ním pak spolu zasévali v jejich duše símě románské vzdělanosti a přinášeli mu poklad všech umění. V těch divokých dobách byli spolu prvními civilisačními borci. Mýtili pralesy, vzdělávali úhory, zakládali sady, štípili vinice, budovali chrámy, školy, kláštery atd., atd. Svými odnožemi zaplavili celou Evropu, přispívajíc nesmírně k vybudování onoho duchovního kosmu, pořádku a harmonie, jak se nám jeví v raném středověku bezprostředně po stěhování národů. Několik tisíc podobných klášterů se rozšířilo po celém světě. Nespočetné legie černě oděných řeholníků, oddaných Bohu a modlitbám, ve svatém prvokřesťanském komunismu při zachovávaní tří evangelických rad oraly dějinami lidstva první přehluboké brázdy jeho duchovního znovuzrození v Kristu. A působnost jejich podnes je znáta na tak četných místech. Vedle světoznámého Beuronu a jeho uměleckých pokladů dlužno zde vzpomenouti našich klášterů v Emauzích, Břevnově, Broumově, Sázavě, Třebíči, Rajhradě atd., atd., jichž jména se chvalně zapsala v naší historii. Jako přímé odnože z tohoto řádu vznikly řehole: cisterciátská, trapistická a kartusiánská. Z těchto prostých a mohutných zdí vzešla ohromná duchovní rodina. Pro-

kázala světu tolik dobra, že se nikdy nikomu nepodaří je vystihnouti a vypočísti... Vpravdě „černí benediktinští mniši celým svým životem jsou zde hlasem věčné radosti. Jsou zpěvem o životě sebepřemáhání, oběti a lásky, která přemáhá a přetvořuje svět. Lásky svaté a krásné, které právě potřebuje svět, jenž zaměnil lásku za vášeň...“

„Obrození Římem“, II. díl.

Dr. R. W. Hynek.

ARCIOPAT PLACIDUS WOLTER, SPOLUZAKLADATEL BEURONSKÉ KONGREGACE.

ARCIOPAT Placidus byl již 62 let stár, když se v Beuroně ujal dědictví po svém zvěčnělém bratru. Bylo možno míti při jeho volbě vážné obavy, ježto nebyl již při plném zdraví, jak tomu nasvědčují stále se opakující vážná onemocnění v době jeho 18 let trvajících arciopatského působení. Avšak úcta k jeho předchůdci, bohaté zkušenosti jeho života a jeho vytříbená osobnost podávaly s druhé strany dostatečné záruky o jeho požehnané a zdárné působnosti. Skutečně vyvinul též, jsa podporován schopnými a jemu věrně oddanými silami, neobyčejně plodnou působnost. Možno-li nazvati arciopata Maura mužem tvůrčího života, který ukázal na nové cesty a který uchvátil svými velikými myšlenkami v řeči a spisech srdce všech, možno právem v jeho bratru a nástupci spatřovati zakladatele nových klášterů a bystrozrakého organisátora, který pomohl vývoji beuronské kongregace o mohutný krok kupředu a jí vymohl téměř mezinárodní pozornost. Do jeho vlády spadá založení čtyř nových opatství a důležitá poslání svěřená papežem Lvem XIII. Beuronu k novému oživení ohrožených klášterů benediktinských v Portugalsku a Brasilii. Členové jeho kongregace byli po-

volání na stolec opatský i v jiných sdruženích klášterních. Vážnost a vliv beuronských klášterů stoupl i v Římě, ba i u svatého Otce samotného.

Obzvláště pro Beuron a jeho dceřinné kláštery byl nový arciopat pravým mužem. Všichni mohli k tomuto s počátku sice poněkud drsnému, ale rozumnému a nadpřirozeně smýšlejícímu řeholníku, plnému svaté horlivosti a příkladností vzhlížeti. Jak se v beuronských konstitucích o arciopatu praví, byl on, senior a spoluzakladatel kongregace, všem opatům a mnichům otcem. Patriarchou byl všem svým, kteří k němu vzhlíželi plni úcty a oddaností a rádi s ním spolupracovali. Pro Beuron byla jeho vláda veliké důležitosti. Klášter se vyvíjel uvnitř i zvenčí. Stavební ruch a silný příliv povolání šly stejným krokem kupředu. Odchodem kněžny-zakladatelky Kateřiny Hohenzollernové, která se pro pokročilý věk a drsné podnebí beuronské uchýlila do mírnějšího Frýburku (zemřela r. 1893), uprázdnilo se jedno křídlo klášterní, zároveň dokončena byla též novostavba východního křídla. V téže době obdržel Beuron otevřením dráhy podunajské dobré železniční spojení, což mělo za následek nejen zvýšení přílivu poutníků, nýbrž i silnou frekvenci návštěv z řad světského i řádového duchovenstva. Následkem četného chóru vyvíjelo se též slavení liturgické bohoslužby. Bylo též umožněno věnovati větší péči a pili solidnímu vzdělání dorostu, nejen po stránce monasticko-asketické, na což byla kladena vždy veliká váha, ale i ve filosoficko-teologických oborech. Taktéž mohli se i jednotliví Patres věnovati spíše vědě. Alespoň o jednom důležitém díle nutno se zde zmíniti (celou řadu menších děl pomíneme mčením): dějiny brevíře: „Geschichte des Breviers“ od P. Suitberta Bäumera. Velké důležitosti je též vydání „Rituale monasticum“ (1895) a „Caeremoniale monasticum“ (1908) tiskem, čímž byla v jistém smyslu uzavřena první epocha založení beuronské kongregace, její životní a bohoslužebná forma sanktiována a její další klidný vývoj zabezpečen. Vzrostly též úlohy na pastoračním poli. Nehledě k stále vzrůstajícímu počtu věřících, kteří rádi obnovovali v Beuroně svůj náboženský život přijetím svatých svátostí a zúčastnili se důstojné bohoslužby, byly zde konány též jednotlivé kursy exerciční, pro něž bylo postaveno zvláštní křídlo hostinských poko-

jů. Založena též škola pro chrámovou hudbu a konány četné kursy v tomto oboru vzhledem k přáním papeže Pia X., aby varhaníci nabyli přiměřeného vzdělání v chóru.

Apoštolátem bylo též posvátné umění, jež rozkvetlo za jeho vlády a jemuž arcioopat Placidus věnoval živý zájem a vybudoval mu dokonce i zvláštní stánek. S tohoto vyššího hlediska založil též vlastní tiskárnu v Beuroně. Touto cestou měl býti zjednan uměleckým a liturgicko-asketickým produktům jeho kláštera přístup do světa a přispěti tak k pozdvižení náboženského života. Tak ukazoval též osobní zájem (sympatii) monasticko-liturgickému písemnictví ve svém bývalém opatství Maredsous, jež dosáhla nádherného rozkvětu, a v nejširších kruzích oblíbenému časopisu „St. Benedikt-Stimmen“, vycházejícímu od let osmdesátých v Emauzích. I když snad nedal k jmenovaným pracem a podnikům své iniciativy, nesmí přece býti zapomenuto, že jeho radost a zájem na tom tvořilo pro Patres a bratry práci příznivou atmosféru a dodávalo podnět k další práci. I bratři mohli následkem stálého vzrůstu povolání značně rozšířiti pole své působnosti. Umožněno bylo přejmouti v nájem knížecí statek a samostatně jej obdělávati a rozmnožiti tak ekonomický základ stále rostoucího klášterního organismu. Mimo v umění a v tiskárně zaměstnání byli bratři v četných dílnách rozličných řemesel. Krátce řečeno, arcioopatství beuronské rozvíjelo se za jeho panování netušenou měrou. Duši celého mikrokosmu byl přes své stáří a četné nemoci všemi ctěný a milovaný arcioopat. Nejen že všem duchovním a praktickým úkolům, jak bylo řečeno, když shledal, že jsou ve shodě s povoláním řeholním, věnoval otcovský zájem a pozornost, nýbrž svým nadpřirozeným smýšlením vtiskl všemu snažení v domě pečeť nadpřirozena. V tom spatřoval důležitou stránku svého úřadu, pěstovati totiž tohoto pravého ducha církevního a řeholního u svých poddaných. „Vždy mě to velice zabolí,“ píše v jednom ze svých dopisů, „vidím-li, že někdo z naší kongregace pustil s očí nadpřirozené hledisko, po lidsku smýšlí, mluví a usuzuje.“ Jeho konference směřovaly vždy k tomu cíli, podpořiti nadpřirozené smýšlení. Prostým způsobem připojil vždy své myšlenky k církevní liturgii, jejíž texty učinil tlumočnickem svých ideí a snah, nebo čer-

pal z nádherného odkazu svého zvěčnělého bratra, z pěti-svazkového díla: „Psallite sapienter“ a z „Elementa vitae monasticae“. Ke všemu, co bylo ve styku s bohoslužbou, jevil vždy posvátnou úctu. Slavení liturgie v duchu a pravdě leželo mu především na srdci. Ona vtiskla celé jeho bytosti svou známku a podle jeho přesvědčení měla býti liturgie každému Benediktinu školou v ustálení a zdokonalení charakteru. Z jeho vznešených rysů vyzařovalo obzvláště ku konci jeho životní pouti posvěcení hojné, z části bolestné, zkušenosti životní a oduševnělost, pocházející z dlouholetého přebývání v předsíních Hospodinových. Slova žalmisty: „Domine, dilexi decorem domus tuae — Pane, miloval jsem krásu stánku tvého,“ byla též výrazem jeho Boha milující duše. Nejen že se svými mnichy-umělci ozdobil velkou řadu svatyní, především arcikláster sv. Benedikta na Monte Cassinu, též v Beuroně učinil vše možné k okrase chrámu Páně a bohoslužby. Byť mu nebylo dopřáno uskutečnití plán novostavby chrámové, přece byla za něho rozšířena svatyně beuronská tím, že přistavěna příčná loď, klasické krásy, zasvěcená Sedmiboletné královně mučedníků, v níž měl později nabýti též místa k odpočinku svých tělesných pozůstatků.

Arciopát Placidus měl veliký vliv v celé kongregaci beuronské. Čilou korespondenci se všemi opaty a jednotlivými mnichy mohl téhož ducha, jež pěstoval ve vlastním domě, pěstovati též v ostatních klášteřích. Obzvláště skýtaly mu k tomu možnost kanonické visitace a jiné příležitostné návštěvy. Tak byl vždy, obklopen úprímnou vážností a dětinou úctou, ve svém živlu. Při generálních kapitulách byl jako otec obklopen svými. První z nich, či lépe řečeno ukončení oné, jež smrtí arciojata Maura byla náhle přerušena, konala se r. 1891 v Emauzích. Při druhé kapitule konané r. 1894 v Maredsous, k počtě jeho tamnějšího nástupce, který byl mezitím ustanoven první hlavou celého řádu sv. Benedikta, opata-primasa Hildebranda de Hemptině, pravil mezi jiným též: „Ne příliš zákonů, spíše více ducha svobody a zbožnosti“ jest třeba při správě kongregace. Do roku 1893 spadá ustanovení a benedikce první abatyše Adelgundy Berlinghoffové od sv. Gabriele na Smíchově. Velikou radost mu způsobilo též znovuotevření starobylého kláštera benediktinského v jeho porýnské

vlasti Maria-Laachu. Velkodušně ustanovil hlavou nové komunity tamější, o níž otcovsky se staral a kterou vším potřebným vybavil, svého osvědčeného dlouholetého převora Williharda Beuzlera, jehož povýšení na biskupský stolec Metské katedrály o několik let později se rovněž dočkal. O misijním úkolu beuronské kongregace v Portugalsku a Brasílii (1894 a 1895) jsme se již nahoře v krátkosti zmínili. Byť to pro něho vždy znamenalo vážné rozhodnutí při podobném podniku, přece jen, jakmile v tom poznal vůli Boží, považoval to vždy za posvátnou povinnost ve službě Církve a řádu. Radostnou událostí bylo pro něho též jmenování prvních opatů v klášteřích Sidingtonu v Anglii a Lovani v Belgii, jakož i založení druhého ženského kláštera v Maredret u Maredsous. Na posvátné hoře Sionské v Jerusalemě založen převorát a převorát ve Westfalsku, sv. Josef u Coesfeldu pozdvížen na opatství r. 1906. Dny veliké radosti byly pro něho oslava jeho zlatého kněžského jubilea v roce 1901 a s velkým leskem oslavené jubileum padesátiletí jeho profese r. 1906, při čemž měl slavnostní kázání přátelsky mu nakloněný biskup-homilet Pavel W. Keppler z Rottenburku. To byly večerní červánky jeho bohubilého života. R. 1907 zúčastnil se ještě v Římě konference opatů-praesesů jednotlivých kongregací jakožto senior všech opatů. V předtuše své blízké smrti vyprosil si již tehda u zástupce Kristova, papeže Pia X., jeho požehnání pro hodinku smrti. Z jara 1908 hlásily se první známky těžkého onemocnění. V březnu tohoto roku překročil sice práh svého 9. decenia, avšak jeho síly vůči hledě ochabovaly. Poslední vycházka koncem srpna platila ještě kapli sv. Maura u Beuronu. Osm dní nato ulehl, aby již více nepovstal. Všichni opati beuronské kongregace — vyjímaje jeho nástupce na stolci arcidiocézním, sehovského opata Ildefonsa Schobra, který byl tehda zaneprázdněn, a jeho mniši seskupili se nedělního večera 13. srpna 1908 kol jeho smrtelného lůžka. Život muže, který mnoho velkého udělal pro církev a řád sv. Benedikta, chýlil se ku konci.

S vysokých míst státu a církve věnována byla tomuto prostému mnichu vřelá slova uznání, jehož ve svém životě nikdy nehledal.

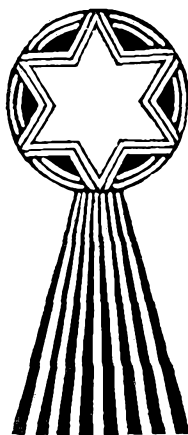
Jeho cesta byla Bohem předurčena; dobrá hvězda jej

vedla, přes to, že mu nebylo uspořeno prožití mnohého bolu a těžké zkoušky. Moto jeho poslední řeči mohlo právem znít: „Byl mnichem.“ Kráčeje po této světlá i trní plné stezce, stal se tím, co konstituce jeho kongregace nazývají zralým plodem kněžského a mnišského života:

„Byl mužem Božím a Církve sv.“ A jeho beznáročné plnění povinností doslova na něm splnilo slova Písma: „Skutky jeho v hojně míře ho následují!“

Beuron.

P. Justin Uttenweiler.

VÝCHOD Z EGYPTA.

Poslední hodinka.

TĚŽKÉ životní dílo, jež Bůh svému vždy věrnému služebníku, Mojžíšovi, uložil, bylo dokonáno. Nadešel předvečer pohnutého života, kdy sobě měl staříčkový vůdce Izraelův ode všech trampot a starostí, jež vznešené, ale zároveň též odpovědné povolání na jeho bedra bylo složilo, odpočinouti. Přímou na prahu země Kanaanejské, přislíbené a vytoužené zemi jeho otců, mělo jeho putování skončiti, tak bylo ustanoveno v nezbadatelném úradku Božím.

Když byl Mojžíš zanechal písemně svou poslední vůli a v podivuhodném patření do vzdálené budoucnosti Izraele se se svým lidem rozloučil, vystoupil na pokyn Hospodinův z nížiny Moabské, kde se zástupy synů Jakubo-

vých utábořily, na horu Nebo, vrcholek to v pohoří Phasgavském, který ční východně proti Jerichu. Josua a Elezach, jeho synovec, který po smrti Aronově nastoupil dědictví důstojností velekněžské, doprovázeli ctihodného služebníka Božího. Osamělí poutníci stáli pod ohromujícím dojmem povznášejících proroctví, o budoucí slávě vyvoleného národa, jež před nedávnem pronesla ústa pohanského proroka Balaama na vrcholku Phogoru ku moabitskému králi Balakovi při pohledu na lid izraelský tábořící na rovině. Slunce již dávno překročilo zenit a obrátilo se na své pouti k západu, když Mojžíš mlčky zamířil se svými průvodci k jedné z výšin pohoří, jež svou dominující polohou skýtala široký rozhled do země prostírající se na západě. Probouzející se jaro (koncem ledna či na začátku února) odělo kraj ve vonný sváteční šat a všude pozdravovaly první poselkyně jara, sametovou červení zářící anemony(?) a krokusy v mlčení pohroužené chodce a s drobící se vápenité skalní stěny kývaly na pozdrav alpské fialky a jiná květena, při čemž bujně kvetoucí tymián naplňoval vzduch svou kořeněnou silnou vůní. Pomalu vystoupili tito tři služebníci Hospodinovi na výšinu, která se rozpíná téměř 1200 m nad hladinou Mrtvého moře a hodí se tak výborně za rozhlednu, neboť Nebo, tvořící severní hranici Moabitské vysočiny, jest položen přímo východně proti Jerichu, kde měl býti proveden po překročení Jordánu první průlom do zaslíbené země. Vpravdě překvapující panorama otevřelo se s této dominující výše blahem zpitým očím pozorovatelů. Dole v hlubině vtěsnal přírodní horský násep se svými příkrými stráněmi Mrtvé moře s obou stran do svého hlubokého koryta. Bez pohnutí rozprostíraly se temně modré slané vodní spousty, moře sotva dýchalo, jen jemně a tiše líbaly blyštivé vlny pobřeží, žádná lodní plachta neoživovala zářící vodní hladinu, v níž se odráželi fantasticky seskupení skalní obři, již tu a tam, namnoze přímo příkře, se tyčili do závratné výše z lasturové modře mořské vody. Již první pohled prozrazoval zřejmě, že zde před pradávnými časy působil Vulkán, jenž elementární silou vyhloubil Mrtvému moři jeho hluboké koryto, do něhož svádí Jordán v prudkém běhu své vodní spousty.

Směrem k jihu shlédlo právě ještě oko na protějším břehu v palmovém stínu skryté městečko Engaddi, jež se

malebně opíralo o příkré skalní stěny pohoří Judského, nalézajíc se poblíže strmého pobřeží. Za své jméno „Kozlí pramen“ vděčí teplému vřídлу, jež svému okolí dává vzhled oasy uprostřed pustiny vápenité pouště. Vinice v Engaddi (Velepíseň 14.), palmy (Plinius) a keř balsamový (Flavius Josefus) těšily se vždy výborné pověsti. Pramen v okolí starobylé oasy skýtal samozřejmě oblíbené dostaveníčko kamzíků a gazel, již měli v osamělé horské krajině své rejdiště. Za onoho času sídlily ještě v oněch místech zbytky Amoritů, praobyvatelů země Kananejské (Amura = západní země Assyřanů), již dali při osazení zemi jméno „Chasasen“, t. zn. ořezání palem (1. Mojž. 14, 7; 2 Chron. 20, 2). Na jižním konci Mrtvého moře rozkládala se kdysi Pentapolis, jež byla zničena ohnivým deštěm (1. Mojžíš 19, 34) a nad jejímiž zříceninami rozlévalo Mrtvé moře svoje vody. V této romantické krajině vystavěl Lot svůj stan, když se byl od Mojžíše oddělil. V bažinatých nížinách, obklopených četnými asfaltovými jamami, vlastních vulkanickému území této prolákliny, odehrála se bitva mezi Amraphelem a knížaty Pentapole, jež zakončila úplnou porážku posledních a jež měla za následek Lotovo odvedení do zajetí (1. Mojž. 14). Od hor v okolí Hebronu, zahalených ve vzdušnou modř, jež ohraničují na dálném jihozápadě horizont, sahá rozhled na severu až ku Galileji, ke Karmelu, daleko k moři se rozhlížejícímu a k Velkému Hermonu, jenž u vědomí své nádhery pyšně tyčí svůj zářící diadém do světlem zpitého azuru. Hluboce proryté údolí Jordánu se svou subtropickou vegetací (Mrtvé moře leží 400 m pod hladinou Středoziemního moře) tvoří hranici mezi zemí Kananejskou a územím synů Moabových a Amonových. Město palem, Jericho, položené nedaleko ústí Jordánu, bylo pohraniční pevností, jež chránila a pečlivě ostříhala přebrody a horské sedlo. Jericho mělo býti prvním městem, jež v krátkosti zakusí na sobě ostří vítězného meče Josuova a nepřemožitelnou sílu ramene Hospodinova.

Všechna ta místa, roztroušená v zorném poli, jež ostré oko dějepisce pradoby bylo s to spatřiti, budila veliké vzpomínky z doby patriarchů, kteří svého času na těchto místech tábořili a svá stáda pásli. Vždyť krajina od Bersabee, na pokraji pouště Sinajské, až ku pramenům Jordánu

v dálném severu, kde kynul na pozdrav slunečním zlatem ozářený Hermon, byla krajem putování ctihodných praotců, Abrahama a jeho potomků.

Tam ve vonném pozadí za amoritskou osadou Engaddi, bylo čtyřměstí Hebron (Kiriath Arba, Jos. 14, 15; 15, 13; 21, 11), obklopené bujnými vinohrady, prastaré to město, jehož založení (4. Mojž. 13, 23) stalo se o 7 let dříve, než egyptské residence Zoan (Tanis). V jeho okolí řádili podle poplašné zprávy vyzvědači, obávaní synové Enakovi (4. Mojž. 13, 23). Z okolí města v údolí Eskol přinesli též vyzvědači s sebou na svědectví o neslýchané úrodnosti země onen neobyčejný hrozen vína, kromě granátových jablek a fíků, jež musili dva muži nésti. Zde, v Kiriath Arba, t. j. v Hebronu, zbudoval vznešený praotec Abraham svůj stan pod terebintami z Mambre (Ramet el Chalil, severně od Hebronu na vyvýšenině). Ve dvojité jeskyni Makfela, kterou zakoupil od Hethity Ephrona (1. Mojž. 23, 7 a násl.), uložil manželku svou Sáru k věčnému odpočinku. Toto místo mělo býti napříště dědičnou hrobkou jeho rodiny. Zde byly též uloženy jeho i jeho syna Izáka tělesné pozůstatky. Hebron bylo vůbec oblíbeným místem patriarchů (1. Mojž. 35, 27; 37, 14); odtud vytáhl též Jakub se svými syny do Egypta (1. Mojž. 37, 14 a 46, 1). Synové Jakubovi, kteří rok co rok kočující se svými stády, prošli celou zemi od jihu až daleko na sever, znali každou cestu i stezku a všechna ta místa, jež na těchto rozsáhlých pastviskách byla rozseta. Severně od Hebronu obklopovalo pohoří městečko Betlehem, v jehož okolí odešla Rachel na věčnost, zrodivši Benjamina. Proti-lehle na sever zakrývala vyčnívající výška hory Olivové zraku diváka město míru, Salem. Tam putoval z Bersabee Abraham se svým synem Izákem, aby na hoře Moriah obětoval svého přemilého prvorozeného Hospodinu. Zde se událo, když královský kněz Melchisedech ze Salema se setkal s praotcem Abrahamem po jeho vítězném návratu z bitvy proti Amraphelovi, a na poděkování za velkomyslné osvobození přinesl nejvyššímu za obět tajuplné dary obětní: chléb a víno (1. Mojž. 14, 18—20). Cesta na sever vedla zde přes Rama, Gibea do Bethelu, starého to kanaanjského města, jež se původně nazývalo Luz (1. Mojž. 28, 19; 35, 6), avšak od Jakuba po podivuhodném zjevení

Božím vhodně přezváno bylo v „Beth-El, dům Boží“. Posunul-li se zrak s tohoto, již praotci Abrahamu ctihodného místa, dále na sever, označovaly efraimitské hory — Ebal a Garizim (přibližně 870 m vysoké) — polohu na jich úpatí se prostírajícího Sichemu, kde Jakob rozbil po svém návratu z dálné země dvojího toku. Na prameny bohatá krajina Samařská (kolem dnešního Nablus leží na 80 pramenů), se svou bujnou květenou, bylo vlastním jevištěm dějin Jakubových a jeho synů, kteří hlavně v této krajině pásli svá četná stáda. Na sever od Schomronu (Samarie) leží Dethan, kde byl miláček Jakubův, Josef, od svých žárlivých a závistivých bratří hanebně prodán.

Severozápadní horizont ohraničovalo pohoří Karmelské, vystupující až do Středoziemního moře, zatím co na dálném severu kynuly na pozdrav výběžky cedrem vonícího Libanonu. Tam tyčí pohoří Sanirské (5. Mojž. 3, 9) svůj čarovný ledovcový diadém do modrého azuru. S knížecí vznešeností nese Hermon (2680 m), v odlesku zapadajícího slunce se stkvíci hermelín kolem svých ramen. Tento obr z pravěku stojí již po tisíciletí na prahu zaslíbené země na stráž a dívá se svobodným čelem přes moře a země, měře národy v jich příchodu a odchodu, vzniku i zániku. Na jeho úpatí pramení Jordán, který, opustiv jezero Genezaretské, vysokým spádem vrhá své, na ryby bohaté, vody, hlubokou prorvou Arabahu (dnešního Ghoru) a ústí nakonec v Mrtvém moři.* Hermon měl býti severní hranicí

* Jordán vzniká ze 3 pramenů. Nejsevernější, značně silný pramen, vyvěrá něco severně od osady Chasbeja na západním úpatí Hermonu. Proudí hlubokým, na způsob propastí se zužujícím Wadí el Teim a v prudkém běhu protéká úrodnou rovinou na východním úpatí severního Galilejského pohoří. Uprostřed této roviny leží osamoceně vulkanický pahorek „Tel el Kadi — pahorek soudců“. Zde stálo kdysi město, jež dobyl a podle sebe pojmenoval kmen Dan; původně se jmenovalo Saisa, bylo, jak se zdá, filiálkou Sidonu. Dnešní arabské pojmenování „Kadi“ jest překlad hebrejského Dan — soudce a označuje tak původní polohu této nejsevernější osady izraelské. Na západní straně tohoto pahorku proudí z kotliny, asi 60 kroků široké, vodní pramen (asi 154 m nad hladinou mořskou). Jest to jeden z největších pramenů světa, střední, nejkratší síce, ale vodou nejbohatší pramen Jordánu — malý Jordán Josefův. Arabové nazývají jej el Seddan a považují jej, ježto má dvakráte tolik vody co pramen u Banjas a třikráte tolik, co pramen Hasbani, za hlavní pramen Jordánu. Právě jmenovaný třetí, východní přítok — Nahu Banjas — vyvěrá na západním konci vysokého hradního zámku v Banajas. Tento leží 329 m nad mořem

izraelských výbojů (5. Mojž. 3, 8; 4, 48; Jos. 11, 17; 12, 1; 1. Chron. 6, 23); u Jericha musil však nastatí průlom Izraelitů do jim zaslíbeného dědictví.

„Hospodin ukázal svému služebníkovi celou zemi Galaad až po Dan, a celé Neftali a zemi Efraim a Manasse, celou zemi Judskou až k samému moři, střední zemi a daleké území Jerišské, města palem, až k Segoru.“**

a 175 nad Tell el Kadí a odpovídá řeckému Paneas; kdysi označoval Bohu Panovi zasvěcenou jeskyni nad pramenem Jordánským. Pod massou skalních balvanů, jež úplně zatarasují jeskyni, přírodními erupcemi úplně zpustošenou, vyvěrá silný pramen čisté křišťálové vody. Tyto 3 přítoky spojují se asi po hodině cesty u Šech Jusuf. kde šířka Jordánu měří 14 m, jeho koryto 27 m. Nejprve protéká Jordán jezerem Chule-Meromským. S hukotem vrhá se pak ve velkém spádu do prohlubně 2 hodiny cesty dlouhé, zúžen pohořím, dokud nevyústí asi 3 km nad jezerem Genezaretským do úrodné roviny el Baticha. Vinulým tokem vlévá se do Galilejského moře. Eš Šeri a el Kebir = veliké napajedlo, jak Arabové nazývají Jordán, má také ve svém horním toku dvojí shromaždiště: nejprve horní, menší jezero Chule-Meromské, 2 m nad mořem a druhé větší, jezero Tiberiadské, 208 m pod hladinou mořskou. Od vystoupení z jezera Genezaretského, až do vyústění do Moře mrtvého obnáší jeho spád 186 m v délce 300 km; skutečná vzdálenost však obou jezer obnáší ve vzdušné přímce pouze 100 km. Z toho plyne, že střední a dolní tok Jordánu vine se četnými záhyby hluboce prorývaným údolím, dnes el Ghor, od Hebrejů však Araba zvaným. Severní část této prolákliny jest velmi úrodná, v jižní pak střídají se pustiny se zelenými oasami. Nahoře jmenovaná jezera, jejichž hladina na jaře poněkud stoupá, slouží samozřejmě za regulátory vodního stavu, takže nastane-li na jaře na Hermonu tání sněhu a pozdní déšť, přidá řece ještě mnohý přítok, jest jistě Jordán „plným ve svých březích“ (Jos. 3, 15.; 1. Chr. 13, 15.) v té době bývají též zaplaveny nižší pobřežní terasy. Proto též vykazují se jen pobřeží povodní zaplavovaná bujnější vegetací. (Zach. 11, 3. Jerem. 12, 5.; 48, 19.) V houštinách rákosí tamaryšku, topolů, platanů a rozličných keřů nalézali dříve lvi svá doupata; dnes se zde skrývají ještě divocí kanci a jiná zvěř. S počátku jasná a průhledná voda Jordánu kalí se rychle v jeho středním toku a smíšením s hlinou koryta nabývá barvy špinavě-hnědé, přes to však zůstává pitnou, ba, praví se o ní, že jest i chutnou.

* Segor (Zoar) náležel k Pětiměstí (Pentapolis) na jižním břehu Mrtvého moře v t. zv. údolí Siddim (srv. Kniha Moudr. 10, 6.). Pětiměstí skládalo se z těchto měst: Sodem, Gomorrhá, Adama, Zeboim a Zoar. Tofo poslední město slulo původně Bela, t. j. Propast. Tento kraj Pětiměstský byl proslulý rajskou úrodností (1. Mojž. 13, 10.; 14, 2. 8.). Při katastrofě již propadla Sodoma, byl od pohrom na přímluvu Lotovu ušetřen, jeho původní jméno však Bela bylo pro jeho nepatrnost změněno v Zoar (1. Mojž. 19, 18.—23.). Zoar byl jedním z jižních pohraničních bodů země kananejské (5. Mojž. 34, 3.), sám však nebyl již do její domény počítán

Oko starce sotva se mohlo dosyta nadvívatí na všechnu tuto krásu, zatím, co tisíce vzpomínek na paměťihodné události ze života ctihodných patriarchů se před jeho duševním zrakem vystřídalo. Avšak slunce chýlilo se k západu. Ve vzdušné modři nad vzdáleným mořem, v jehož vlnách se slunce pomalu ponořovalo, zastkvěly se červánky v zlatu a purpuru. Jejich ztrácející se lesk byl posledním pozdravem na rozloučenou muži Božímu, který vylíčil stvoření a vznik světa tak prostým, a přece vznešeným způsobem. Temnota počala již prostíratí svá křídla nad hlubokým údolím Jordánu a nafialovělé stíny šplhaly se stále výše po srázných skalních stěnách pohoří, když průvodci Mojžíšovi nabádali ho k návratu.

Mojžíš rozhlédl se ještě jednou po nejbližším okolí hory Nebo. Na protějším břehu Jordánu, těsně na úpatí jadejského horského náspu, za pískovými nánosy solných vln a bizarními křídovými skalami, jež vulkanické síly přemodelovaly v groteskní věže a strašidelné hrady, leželo silně opevněné město Jericho. Položena v palmových hájích a úrodných polích, tvořila tato pevnost, ovládající celý horský pás, oasu, zásobenou četnými vodními prameny; její šťavnatá zeleň, promíšená skvělými barvami květeny, jež dovede vykouzliti jen subtropické klima, tvořila proti holým skalám Karandalu v pozadí neobyčejně působivý kontrast.

Za Olivetskou horou zazářila Večernice; tajuplné ticho sobotní rozkládalo se nad zmlklou horskou krajinou, Solné moře v hloubce zatajilo svého dechu: všude vládla tak slavnostní nálada, jako kdyby Hospodin kráčel krajinou. Tu zaslechl Mojžíš ve svém nitru hlas: „Toto jest ta země, kterou jsem Abrahamovi, Izákovi a Jakobovi přísahou zaslíbil, řka: Tvým potomkům ji dám. Spatřils ji nyní svýma očima, avšak nohou do ní nevstročíš.“

Poslední pohled na sever, tam, kam Večernice lákala zraky. Co to bylo? Tvář sluhy Božího pokryla se jasem oslavení, zrak jeho byl upřen do neznámé dálky; spatřil něco, co zrakům jeho průvodců zůstalo zastřeno: bylo to podivuhodné patření nad svět povzneseného vidoucího. Podobal se v tomto okamžiku alabastrové soše, jeho ústa

(1. Mojž. 13, 12.), ježto se děje o něm vždy zmínka jakožto o městu moabském.

lehce pootevřená, jeho rysy pokryty lehkým nádechem bolesti, jako by před jeho duší objevil se obraz vše přemáhající výsosti, scéna, která zachvěje do nejhlubších záhybů duše. Co asi spatřil svými ekstaticky široce otevřenými zraky? Spatřil toho, který byl tajemně předobrazem měděným hadem, viděl pravdivého Izáka, jehož Otec obětoval, viděl vtěleného Syna Božího, rozpjatého na kříži, velikonočního Beránka, jenž pro naše hříchy byl obětován, v nevýslovné muce smrtelné. Slyšel též pronikavý křik zástupů: „Jeho krev přijď na nás a naše syny!“ Pak se

Emauzské jesličky.

jeho zrak rozjasnil a po tváři se rozhostil předpodivný nádech blaženého nadšení. Viděl, kterak se hrob Spasitelův náhle otvírá a z temna hrobky vystupuje zavražděný Mesiáš v nevýslovné nádheře a slávě a jeho ucho naslouchá v zanícení jásavému Alleluja, které zaznívá z říše blažené věčnosti do tohoto světa. Zmrtvýchvstalý vystupuje se svými učedníky na horu Olivetskou, zde se úchvatnými slovy loučí se svými miláčky a pak vznáší se jako král slávy, obklopen vítězným jásotem nebeských mocností, vzhůru ku světelným výšinám. Miliony blažených vyvolených, všichni ozáření nevýslovnou krásou, následují ho, aby s ním vešli do otcovského domu Božího, kde měl nyní přijmouti

korunu a žezlo věčnosti z rukou Otče. Uprostřed tohoto patření klesla jeho hlava na hrud', dech se zatajil, srdce přestalo tlouci... Vydechl, a duši svou odevzdal do rukou Nejvyššího.

„A Mojžíš, sluha Hospodinův, zemřel v zemi Moab, jakož byl Bůh ustanovil; i byl pohřben v údolí Moab, naproti Phogeru, a žádný z lidí nezná jeho hrobu až po dnešní den. Mojžíš byl 120 let stár, když skončil; jeho zrak se nezatemnil a zuby mu nevypadaly. Synové Izraelští oplakávali jeho smrt v rovině Moabské po 30 dní, dokud nebyly ukončeny dni smutku nad Mojžíšem.*

Josue však, syn Nunův, byl naplněn duchem moudrosti, ježto Mojžíš vložil na něho ruce své. I poslouchali ho synové Izraelští a činili, jak Hospodin jim rozkázal. A nadále nebyl v Izraeli žádný prorok roven Mojžíšovi, s nímž Hospodin mluvil tváří v tvář, a skrze něhož vykonal všechny

* Musí se státi nápadným, že Písmo sv. nám nezaznamenalo úmrtní den muže, kterého Hospodin podle Ježíše Siracha 45, 1. a násl. „vzdvihl nad krále, jej ctíl a oslavil jako svaté a jemuž ukázal svou slávu“, o smrti jeho bratra Arona ale udává přesně datum: „Aron vystoupil tedy na horu Hor, jak byl Hospodin ustanovil a tam zemřel ve 40. roce po východu synů Izraelských z Egypta, v 5. měsíci, prvního dne tohoto měsíce, dosáhnuv věku 123 let.“ (Num. 33, 38.) Rovněž o jeho pohřbu není ničeho známo; legenda praví, že mrtvola Mojžíšova byla pohřbena archandělem Michaelem, strážným duchem vyvoleného národa. Rozšíření této pověsti bylo podporováno nápadným výrokem Písma sv.: „i pohřbil ho“, jakož i okolností, že nikdo není jmenován jakožto svědek jeho smrti a jeho hrobka zůstala úplně neznámou. Tohoto názoru použila již záhy židovská tradice, jak z dopisu sv. apoštola Judy Thadeáše vychází najevo a jak apokryfní spisy o nanebevzetí Mojžíšově jasně dokazují. Hlubší důvod pečlivého utajení leží patrně v starosti Josuově a Eleazarově, že by upomínka na tohoto neobyčejného služebníka Božího snadno mohla později svést lid k prokazování božské pocty; též strach před zneuctěním hrobu a mrtvého těla mohly spolupůsobiti při přísném zachavávání tohoto tajemství. Septuaginta překládá též ono záhadné slovo číslem množným: „i pohřbili ho“.

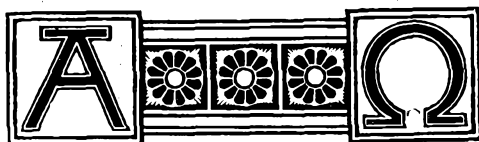
Udává-li Flavius Josefus (židovské starožitnosti 2, 8.) za datum smrti Mojžíšovy 1. den 12. měsíce ve 40. roku po východu z Egypta, opírá se ztěží při tom o důvěryhodné podání. Jeho počet spočívá čistě na přibližném odhadu. Přechod Jordánem byl uskutečněn 10. dne 1. měsíce dle Josue 4, 19. Na smrt Mojžíšovu následoval 30denní smutek nad zemřelým vůdcem lidu; dále byli vyzvědači vysláni, kteří se navrátili teprve po 3 dnech do ležení (2, 22.). Pak uplynuly ještě další 3 dni, než byl přechod uskutečněn (1, 10.), takže by padla smrt Mojžíšova na dobu mezi 4.—7. Adavem.

ty zázraky v Egyptě a všechny ty velkolepé a veliké divy, jež Mojžíš vykonal před tváří všeho Izraele.“

Tímto krátkým, avšak obsažným doslovem a vzpomínkou na nezapomenutelného vůdce Izraele a důvěrného přítele Božího končí se Deuteronomium, dějiny zázračného osvobození vyvoleného národa z poroby egyptské.

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

SVATOVÁCLAVSKÁ MEDAILKA.

VELKÁ sbírka svatováclavských medailí na jubilejní výstavě prokázala závažnost i musejní dokumentárnost tohoto odvětví rytectví v kovu. V této skříni se svatováclavskými svátostkami vlastně byly znázorněny dějiny našeho medailérství až po moderní dobu, kdy přední naši umělci použili mileniových slavností, aby rytecky vyjádřili svou úctu ke svatému našemu patronu. Mohli jsme se tázati, až přijdou tisícové poutníků do Prahy ke hrobu svatého knížete, kdo použije té krásné příležitosti a na památku krásných dnů věnuje svatováclavským poutníkům malý dárek z kovu, který by trvale nositi mohla i příští pokolení?

Emauzské opatství v Praze, sledující slavné tradice benediktinské řehole, samo chopilo se této krásné myšlenky a vydalo jemné a ušlechtilé dílo. Tato snaha mu byla značně ulehčena, že v členu řádu Eligiu Peukerovi nalezlo znamenitého umělce a rytce. Jako by se vracely slavné chvíle slavného biskupa hildesheimského Bernvarda, jenž tollk krásných kovových památek zanechal v Hildesheimě. Peuker je znamenitě připraven na úkol pokračovati v křesťanské ikonografii a pěstovati rytectví a medailérství; po čtyři roky studoval rytectví v Jablonci na umělecko-prů-

myslové škole, pak přešel na umělecko-průmyslovou školu do Prahy, kde pracoval dvě léta; nyní se zdokonaluje dále na pražské akademii.

Peukerem O. S. B. aspoň v rytectví vrátily se skvělé doby starého umění, kdy umělci ovládali své řemeslo s absolutní dokonalostí a sami tesali, dlabali, vyřezávali. Známa je dovednost starých řezbářů, freskářů i sochařů a zvláště tito se proslavili dovedností v opracování kamene, čímž pro nás jsou staré sochy technicky nedosažitelné. Peuker v rytectví dosáhl takové přesnosti a technické výkonnosti, že bez větších hliněných či sádrových modelů ihned negativy ryje do ocelových ploten. Nemá zapotřebí pomocných modelů. Je patrné, že tu je zapotřebí suverénního ovládnutí materiálu, jakým byli proslaveni starší mistři. Hotové medailky pak podle těchto negativů přímo se razí v kremnické mincovně na Slovensku.

Jen touto naprostou technickou pohotovostí bylo Peukerovi možno podati tak přesná a dokonalá díla, precisní a jistou kresbu, bezvadné modelování. Je mistrem určitého a pevného obrysu a jasné linie. Touto precisností se tyto medailky šťastně odlišují od běžného zboží a stávají se uměleckým předmětem. Jak potěšuje, že krásně bylo užito těchto slavnostních chvil, aby se našemu lidu dostalo vkusné i jemné památky.

Vydání uspořádáno české i latinské; na lici obou vydání zříme vlídně skloněnou postavu sv. Václava po kolena, pravicí žehná a v levé ruce třímá vladařskou korouhev. Nápis kolem obruby mince praví: Sv. Václave, pros za nás Boha a latinský: St. Venceslae, ora pro nobis. Mladistvá postava je oblévána širokým pláštěm a ze širokých drapeří se odráží mladá tvář, jež pozadím má svatozář a praporec. Neméně zdařilý je i rub medailky, kde rytec zvláště mohl osvědčiti svou naprostou dovednost. Na rubu českého vydání zříme svatováclavskou korunu v paprscích minuciesně vyrytou, pod korunou umístěna data 929—1929 a pod nimi lipové lístky. Je tato kresba lapidární a monumentální.

Skvěle též je vypraven rub latinského vydání; zde zříme portál svatováclavské kaple u sv. Víta a data 929—1929 zde umístěna na oblouku nad portálem. Dveře jsou dobře podány, a je zcela správné, že lví maska s kruhem pro-

porcionelně je poněkud větší, nežli ve skutečnosti, neboť tím získáno na zřetelnosti. Dole u vchodu zříme meč i mučednickou palmu a pod portálem dva znaky šikmo postavené, čímž si umělec ztížil svou kresbu; jsou to svatováclavská orlice a český lev se dvěma ohony. Znalce heraldiky potěší správný detail, že orlice, umístěná na heraldicky pravé straně, má hlavu otočenou ku levé straně. Tohoto detailu naši umělci zpravidla neznají. Jako nápisu užil krásných slov z hodinek brevíře ze druhé lekce: *Sanguinea et terram calefacientia post se relinquens vestigia* — krvavé a zemi zahřívající šlépěje za sebou zůstávají. K těmto slovům krásně se druží mučednické odznaky.

Medailky raženy z bronzu, niklu, stříbra a podle objednávky i ze zlata; bronzové po 1 Kč, niklové po 1'20 Kč, postříbřené po 3 Kč, pozlacené po 4 Kč, stříbrné po 15 Kč, zlaté podle váhy dukátového zlata za 280 Kč.

Jsou vydány lidově a pro lid a je zajisté ku cti emauzskému opatství, že našemu lidu dalo památku velmi přiměřenou vkusně a umělecky. Bohu a jeho svatým to naše nejlepší!

Praha.

Dr. V. Hrudka.

Modlitba z první mše svaté vánoční — půlnoční.

Modleme se! Bože, jenž jsi tuto přesvatou noc jaseš pravého světla ozářil, dej, prosíme, abychom téhož světla, jehož tajemství jsme poznali na zemi, také radostí požívali v nebi. Jenž s tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha Svatého Bůh, po všechny věky věkův. Amen.

Modlitba z druhé mše svaté vánoční — jilňní.

Modleme se! Dej nám, prosíme, všemohoucí Bože, aby nové světlo vtěleného Slova tvého, jímž jsme ozářeni, v našem odráželo se díle, jako skrze víru plane v mysl. Skrze téhož Pána našeho Ježíše Krista, Syna tvého, jenž s tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha Svatého Bůh, po všechny věky věkův. Amen.

Modlitba z třetí mše svaté vánoční — ve dne.

Modleme se! Popřej, prosíme, všemohoucí Bože, aby tělesné znovuzrození Jednorozeného vysvobodilo nás, jež pode jhem hříchu staré otroctví drží. Skrze téhož Pána našeho Ježíše Krista, Syna tvého, jenž s tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha Svatého Bůh, po všechny věky věkův. Amen.

LITURGICKÉ KNIŽNÍ UMĚNÍ A NOVÁ MEŠNÍ KNIHA.

OD vynálezu knihtisku je kniha stále přístupnější širším kruhům. V dnešní době sázecího stroje a rychlolisu stala se dokonce už něčím všedním. Není pochyby, že se tím ztrácí porozumění pro důstojnost vyjádření ducha, jenž je písmem zachycen, ba i pro samu knihu jako výraz duševní činnosti. A platí to i o knihách, jež mají dosud svou cenu jako vyjádření myšlenky.

Ve středověku, kdy kniha vznikala ještě dokonce duševní námahou a byla přístupna toliko duchovnějším lidem, byla také mnohem váženější jako projev ducha. Při opisování přecházela část duchovního rázu obsahu i na tvar písma knihy a činila jej tak účastným i ceny a cti svého duchovního obsahu.

To platí především o knihách, jež byly pořizovány pro bohoslužbu. Neboť zde se nejednalo jen o to, aby se našel výraz přiměřený duchovním veličinám, nýbrž šlo o to, aby se dostalo vůbec tvaru tomu, co bylo vnuknuto Duchem Svatým. Bohoslužebná kniha byla symbolem Kristovým, naplněným prožitou skutečností. Evangeliáři, ležícímu na oltáři, byla prokazována stejná úcta jako Kristovu kříži. Při průvodech (hlavně při průvodě o Květné neděli) se nesl evangeliář jako představitel Krista Pána. Na Zelený čtvrtek byl v Božím hrobě uložen spolu s Nejsvětější Svátostí i evangeliář. Při všeobecných i místních koncilech kladen evangeliář na nejpřednější trůn. Ano i při světských soudech před soudcem leželo Evangelium, aby se naznačilo, že je přítomen věčný Soudce. Důležité přísahy se skládaly pouze na evangeliář. Pro svůj charakter symbolu Kristova bylo Evangelium opisováno jen vyvolenými písaři. Používalo se vzácného materiálu, k ozdobě sloužily drahokamy a uschovávali je do drahocenných skříní. Kdo se chtěl Evangelia jen dotknouti, směl tak učiniti maje hlavu nepokrytu a napřed si musil umýti ruce. Tato velká vážnost k evangeliáři ve středověku vládla i ve veřejném životě. Dnes jen ještě v Církvi svaté. Patrnější je to v Církvi východní a při slavné Mši svaté podle ritu dominikánského řádu, ač i v římském ritu je to dosti zřejmé. Evangeliář se líbá a okuřuje, a nese-li jej jáhen slavnostně, neklaní

se ani před biskupem (jako náměstkem Kristovým), ba ani před Nejsvětější Svátostí, neboť sám nese Krista ve skutečném symbolu!

Evangeliář chová slova Kristova a tento zvláštní vztah k Němu zajišťuje mu přednost přede všemi ostatními knihami liturgickými. V jakémsi odstupňování mají i ostatní

knihy podíl na vážnosti: jsou v nich výňatky z Písma svatého potřebné k slavnostem liturgickým (epištoly a čtení) nebo zpěvné části (introit, graduale, alleluja, obětování a verš k Přijímání), jež jsou sebrány v t. zv. Graduale. Tyto knihy jsou sestaveny z Písma svatého. Druží se k nim ještě Sakramentář s eucharistickými modlitbami (mešní orace, sekrety, modlitby po svatém Přijímání, preface a nejvzácnější část: posvátný Kánon). Sakramentář je tedy sbírka modliteb Církve pro ty posvátné chvíle, kdy je nejúžeji s Kristem spojena a kdy Jím přináší svou oběť Otcí.

V raném středověku byl Evangeliář, lekcionář, graduál a sakramentář každý samostatnou knihou. Později všechny tyto knihy byly sebrány v knihu jedinou, a tak vznikl náš mešní misál. V mešní knize spojuje se tedy důstojnost všech knih: v ní mluví a žije Kristus bezprostředně i prostřednictvím, jako *Verbum Dei a Verbum Ecclesiae* — Slovo Boží a slovo Církve.

Misál není proto knihou, jakou jsou ostatní knihy. A není ani nejuzácnější jako *knih*a, nýbrž je bohoslužebným předmětem, a to ze všech předmětů k liturgii potřebných nejuzácnější právě svou *vnitřní cenou*. Všechny ostatní předměty, než se jich může použití, musí býti napřed posvěceny nebo požehnány: oltář i oltářní příkrývky, kalich i patena, roucha i světlo, vše musí býti nejprve posvěceno. Jen mešní kniha nepotřebuje svěcení: jako Slovo Boží a slovo Církve jest již sama sebou svatá jako podstatný symbol Kristův.

Z toho, co bylo řečeno, dalo by se souditi, že ze všech druhů umění, jež slouží svatostánku, právě knižní umění zaujímá prvé místo. Lze to však říci toliko o době románské, kdy celkový stav kultury tak se shodoval se stavem liturgie, že vzniklo něco, čeho nikdy později již nedosáhlo. Vzniklo to z ochotné služby, již umění prokazovalo liturgii, a z pochopeného porozumění pro postavení liturgické knihy v kulturním životě. Z té doby máme nádherné Evangeliáře a sakramentáře. Jejich krása jakož i krása veškerého umění té doby dá se vysvětliti jedině jejím vztahem k liturgii. Celkové mešní knihy z pozdějších dob nedosáhly již onoho vysokého stupně liturgického umění. Předně nestál již celkový umělecký stav v takovém kontaktu s podstatou liturgického mysteria a pak vědomí symbolické přítomnosti Kristovy liturgickou knihou ustupovalo do pozadí před vědomím jeho skutečné přítomnosti v Eucharistii. Liturgická kniha víc a více se stávala pouhým užitkovým předmětem, který — jak se zdálo — měl jedinou úlohu, aby skýtal mešní text, a to co nejčitelněji a nejpraktičtěji.

Knihtisk záhy poskytoval skutečně dokonalé výrobky vědeckých a literárních knih. Ale nebyl s to pochopiti, co vyžaduje tisk liturgické knihy ani po stránce umělecké ani po stránce liturgické. Také doba rozkvětu typografického umění byla příliš cizí sféře liturgického mysteria, než aby

její elegantní tisk mešní knihy mohl se státi liturgickým uměleckým dílem. Byl by jím, kdyby byl vznikl jako rukopis románské doby, totiž na půdě zúrodněné uměleckou kulturou liturgie.

Zdá se, že teprve dnes se uskutečnily předpoklady, podle nichž možno doufat, že práce pro uskutečnění liturgického umění knižního nebude prací marnou. Jen typograf, jenž má porozumění pro liturgii Církve svaté, jenž ji opravdu vážně zažívá a prohlubuje historickým studiem, je s to chápati místo, jež misál má v Bohoslužbě. Podle toho pak se zařídí při jeho knižní umělecké úpravě. Ostatně novodobá typografie se konečně odvrací od čistě formálních estetických zásad a snaží se vybrati písmo a celou úpravu knihy spíš podle jejího vnitřního obsahu.

To bylo pro rukopis věci mnohem snazší, protože práce sama byla mnohem duchovnějši a osobitějši a úkol sám tedy byl zcela jiný. Proto se nemůže jednat o to, aby typografie a knižní umění kopírovalo snad nějaký románský rukopis. Knihtisk s pohyblivými písmenkami se řídí jinými uměleckými zákony. Ale i knihtisk, chce-li být dokonalý, musí hledět vyjádřit duchovní skutečnost knihy a jejího slova. Hledá-li liturgický knihtisk vzor v minulosti, musí jíti tam, kde liturgický a umělecký zájem se nejvíce stýkají. Neboť to se právě postupem století vytratilo: aby knižní umění vědělo o postavení knihy v bohoslužbě a uvědomilo si, že stojí v posvátné službě.

Románské či kterékoli jiné historické liturgické umění knižní může tedy sloužiti za vzor při tisku mešní knihy pouze potud, pokud forma je výrazem duchovního přibuzenství liturgie. Tedy nikoli výsledek (konkrétní forma), nýbrž vztah, z něhož forma mohla vzniknouti, může tu býti vzorem. Liturgické knižní umění (u nové mešní knihy teprve!) nesmí býti výrazem ani historické ani moderní vůle umělcovy, nýbrž výrazem liturgie v celém jejím duchovním rozsahu, jinak řečeno: liturgické umění nesmí býti subjektivní, nýbrž objektivní! Pak teprve lze doufat, že se nepracovalo jen pro okamžik.

Nelze si proto ani dost představit, jak nesnadná je úloha liturgického knižního umění. Často se projevovala touha po typografickém vydání mešní knihy, jež by sku-

tečně stálo na výši doby. Je-li přání dosud nevyplněno, nese na tom vinu nepochybně obtížnost tohoto úkolu. Úloha se nerozřeší prostě tím, že se misál vyzdobí jinými obrazy. Třeba obrazy obyčejných vydání nebyly právě nejmělečtější, nebyly proto nejslabší stránkou misálu. Není tak snadné odpovědět na otázku, dají-li se nyní najednou pořídit jiné, lepší obrazy (to je nejen modernější, nýbrž i posvátnější). Neboť u obrazů mešní knihy nejedná se o to, aby povzbuzovaly k meditaci. Jde tu o to, aby to byly obrazy mohutné síly a plné posvátnosti, aby se vřadily do bohoslužebného významu liturgické knihy: býti skutečným symbolem Kristovým. Zcela jistě nová mešní kniha musí mít několik takových obrazů. Lze však toto (samo sebou nutné) měřítko vzítí pro velký počet obrazů? A připustíme, že to je možné. Pak však ze snahy o novou výzdobu obrazovou nelze přehlédnouti podstatnější a vlastní úlohu: naléztí vhodný výraz pro Slovo Boží a slovo Církve. A to je mnohem těžší a i v nejlepší případě lze to uskutečnit jen jako pokus. Již to je významné, pozná-li se a zvolí správné východisko.

Po základních úvahách a dlouholetém studiu mešní knihy toto východisko spojilo k společnému dílu opatství v Maria-Laachu s tiskárnou „Bremer Presse“ v Mnichově. Ze všech německých tiskáren „Bremer Presse“ se nejuvědoměleji a nejúspěšněji pokusila o to, aby knihu učinila výrazem jejího duchovního obsahu. Vytiskla již monumentální vydání díla svatého Augustina „De Civitate Dei“ a věnovala jeden exemplář Jeho Svatosti Piu XI. Listem Jeho Eminence kardinála státního sekretáře (č. 44204 z 12. července 1925) vyslovil Sv. Otec o díle obzvláštní chválu a povzbudil k dalším podobným dílům. Jeho chvála a záruka, že opatství v Maria-Laachu povede celý podnik v duchu svaté římské liturgie a přesně podle předpisů Kongregace posvátných obřadů, povzbudily firmu Herderovu ve Freiburgu a Filserovu v Augsburku, že se díla ujali jako nakladatelé. Dílo má již většinou potřebnou aprobaci a vyjde ještě letos v zimě.

V sebe pravidelnějším rukopisu nejsou všechna písmena úplně stejná a již tím výrazová schopnost je proměnlivá. Za to typografie se vyznačuje tím, že litá písmenka jsou na vlas stejná a opakují se vždy v téže podobě. U rukopisu

podléhá činnost písaře rozhodnému (byť i snad podvědomému nebo i neuvědomělému) vlivu řeči a duchovního pojetí obsahu. A ráz rukopisu, jeho příbuznost s řečí a duchem, uskutečňuje se často teprve spolupůsobením četných, snadno proměnlivých tvarů písemných, jež vždy vyjadřují toliko jedinou stránku duchovní skutečnosti. Kdežto typografické písmeno, lité ve svém neproměnlivém tvaru, musí co nejvšestranněji být přizpůsobeno povuze řeči a duchovního díla, jež se tiskne. Každému, kdo si jednou uvědomil vztah písma a řeči (viz o tom poučný článek „Ueber Schrift und Sprache“ ředitele „Bremer Presse“ v 16. sešitě „Mitteilungen der deutschen Akademie“), je ihned jasné, že typy pořízené pro vydání francouzských klasiků nejsou vhodné pro tisk římského misálu: čeká se od nich vše možné, jen ne posvátný ráz! Jak z uvedeného umělecko-historického přehledu vysvítá, nelze vůbec očekávat, že by pro mešní knihu s tak vznešenými ideály mohlo přijít v úvahu některé z dnešních písem „Antiqua“, třeba ho již bylo použito na liturgický tisk. Proto též pro mešní knihu, jejíž vydání řídí opatství v Marla-Laachu, byla písmena zvlášť nově řezána. A to ne snad proto, abychom měli nějaké nové „Antiqua“ pro rozličné tisky, nýbrž pořizují se jen pro tisk děl liturgických! Toto nové písmo chce vyjádřiti důstojnost Slova Božího a slova Církve a úctyhodnost Bohoslužby svým posvátným klidem a monumentálností. Inspirovalo se křesťanskou latinou, „mateřskou řečí Církve“, jak se nejdokonaleji jeví v gregoriánském chorálu. Je to písmo monumentální a spolu jasné, posvátné a proměněné, živé i zvučné. Není tak čitelné jako je písmo novinové, jež se jen tak přelétne, jeho čitelnost usebírá kněze k pobožnosti, je to čitelnost spořádaného hovoru, jak to liturgie na celebrujícím knězi žádá. Posvátný ráz tohoto písma se ještě stupňuje a zmnohonásobňuje různými stupni výzdoby a inicálkami, na jejichž tvarech písmo se jeví tím zřetelněji.

Klidný, jasný a velký sloh písma má též správný podklad v papíru. Je zhotoven z nejvzácnějšího materiálu, s velikou pečlivostí a vyniká neobyčejnou trvanlivostí. Barvu papíru a jeho povrch zesilují přednosti písma při každém osvětlení. Svou jakostí dodává misálu trvanlivost, jež odpovídá věčnému Slovu Božímu.

Uspořádání jednotlivých mešních textů věnována všemožná péče. Z ohledu na kněze je vše upraveno tak, aby se předešlo všemu, co by mohlo rušit nebo obtěžovat. To se též podařilo tak, že na př. kněz, modlí-li se s rozpjatýma rukama, nepotřebuje listovat. Nad to byl učiněn ještě jeden kladný pokus: řádným rozčleněním textu, nadpisů a iniciálek dáti jednotlivým sloupcům, stránkám a listům klidnou vyrovnanost a ucelenost bez jakéhokoli pomocného rámování. To vše pak slouží k tomu, aby při slavení svatých Tajemství udrželo kněze v jasné koncentraci. Uspořádání písma působí jistě podvědomě, či aniž si to kdo uvědomí, ale je to neobyčejně důležitá věc. Teprve tehdy se to pozná, použije-li se nového vydání vedle dosavadních starších. Vzhledem k objektivnosti Mše svaté byl učiněn pokus, aby části patřící dohromady se spojily také stejnou výzdobou. Tak na př. Evangelia, epištoly a čtení mají černé iniciálky (Evangelium jako nejvznešenější část o něco větší), kdežto části sakramentární — tedy orace, sekrety, postkomunia, jakož i preface a modlitby Kánonu — jsou ozdobeny červenou iniciálkou. Podřadnost druhé a třetí modlitby je naznačena menší velikostí začáteční písmeny. V dosavadních vydáních vůbec nevynikaly antifonární části; zde jsou naznačeny zdůrazněným začátkem na počátku linie. A jubilus v Alleluja vyznívá dokonce zvláštními tvary „A“. A tak lze říci, že při tom při všem i typografickým obrazem vyniká životně a jasně vnitřní ucelenost Mše svaté.

Jako nejvznešenější část liturgie je Kánon s konsekračními slovy tištěn zvláště monumentálním a slavnostním písmem. Jeho vnitřní učlenění a jasnost se jeví v odměřeném a spolu praktickém rozdělení na jednotlivé stránky. Čím se to dokonale podařilo? Nebylo prostě třeba se vázati na dosavadní druhy písma, nýbrž písmo se volilo podle toho, jak toho vyžadovalo nejúčelnější rozdělení textu.

Preface je úvodem Kánonu, a tak její vnitřní vztah k němu je naznačen tím, že Praefatio communis jako vzor ostatních prefací je tištěna písmem Kánonu. Na protilehlé stránce podle tradice sakramentářů bude znázorněna sláva Kristova. Bude to Kristus, v němž všechno lidstvo a všechno tvorstvo je spojeno a zdokonaleno. Kristus, v němž člověčenstvo stojí před Otcem v chvalozpěvu Eucharistie.

Protějškem začátku Kánonu („Te igitur“) bude obraz Ukřižování. Nemá však zachycovati historickou událost na Golgotě, nýbrž její zpřítomnění v tajemství Eucharistie, kde se oslavený a vítězný Kristus nekrvavým způsobem obětuje svému Otci, a to ne již sám, nýbrž v lásce spojen se svou panensko-kněžskou Církví, jež je znázorněna Pannou Marií a svatým Janem.

Stavba celého misálu vynikne označením všech jeho hlavních dílů a tím, že přehledné a důmyslné rozčlenění celku se rozšíří i na všechny jeho části. Tím též zřetelněji vynikne rytmus celého církevního roku.

Každý jistě pochopí, že při tak důkladném a úctyplném zpracování tisku i vazbu tohoto díla mohou navrhnouti jen ti, kdo pracující na něm od prvopočátku pochopili vnitřní zákony a slohovou důslednost této práce. Misál bude se posílati tedy jen ve vazbě, jež pro něj zvlášť je navržena a zhotovena. Právě tato okolnost umožní i vhodnou cenu. Neboť kdežto doposud kniha vázaná v lepší kožené vazbě byla nepoměrně dražší než kniha brožovaná, jsou u nového misálu náklad na tisk a vazbu tak rozvrženy, že exemplář dobře a umělecky v kůži vázaný bude jen o málo dražší než nyní v kvalitě jen trochu lepší. Neodpovídá to totiž poměru vnitřní (textu) a vnější (vazby) ceny, vydá-li se vše za vazbu, kdežto nic se nedělá pro text, jenž je vlastně podstatou celého díla a kde je jeho vnitřní cena. Kdo tedy po vydání nového misálu bude si přát něco pěkného a dobrého, nemusí se omeziti toliko na dobrou a pěknou vazbu. Horlivost pro dům Boží a jeho výzdobu bude v novém misálu i v tomto směru „rationabile obsequium“.

Kdo spojili své síly k dílu této mešní knihy, nebyli snad jati bibliofilskou či estetickou touhou, nýbrž měli jediné přání: jasně a věrně sloužiti objektivnímu duchu liturgie a úctyplné horlivosti pro církevní bohoslužbu. Svě vyřešení nepovažují za jediné možné, doufají však, že je alespoň správné, to jest, že skutečně z liturgie vyplývá.

Maria-Laach.

P. Athanasius Wintersig.

KNIHA JAKO DÁREK K VÁNOCŮM A K NOVÉMU ROKU:

(Posudky viz v příštím ročníku.)

- Dr. R. W. Hynek: *Obrození Římem*. Dojmy konvertitovy z Věčného města. Díl I. a II. V gen. komisi nakladatelství ČAT., Praha II., Karlovo nám. 5.
- Bořivoj Benetka: *Služebníci a přátelé Boží v české zemi*. Vydáno v mi-
lienu svatováclavském. Nákladem vlastním.
- Z nakladatelství L. Kuncíře, Praha, Voršilská č. 3:*
- Křišťan: *Život a umučení sv. Václava a báby jeho sv. Ludmily*.
S úvodní studií a poznámkami Josefa Dekaře.
- Giovanni Papini: *Život Kristův*. Cena Kč 30.—.
- F. Prat T. J.: *Svatý Pavel*. Přeložil K. Vrátný. Cena 15 Kč.
Život svatého Otce Františka. Přeložil A. Stříž.
Život svatého Antonína Velikého, poustevníka a opata. Přeložil A. Stříž.
Cena Kč 10.—.
- P. Féval: *Suanové a modři*. Přeložil Dr. F. Odvalil. Cena Kč 18.—.
- Giovanni Papini: *Hotový člověk*. Přeložil J. Skalický. Cena Kč 27.—.
Život a pochvala sv. Cyrila, učitele slovanského národa. Přeložil Dr.
Josef Vašica. Nákladem „Dobrého díla“ ve Staré Říši na Moravě.
- Mary T. Waggamanová: *Lisbetka*. Přeložily a vydaly Školské sestry
O. S. F., Praha-Vinohrady, Korunní 4.
- P. Kassian Karg O. M. Cap.: *Ve škole Spasitelově*. Nákladem kongre-
gace sester Dominikánek, Olomouc-Řepčín.
- P. J. Roberti: *Neúhledné ctnosti*. Upravily a vydaly Školské sestry
O. S. F., Vinohrady, Korunní 4.
- R. Plus T. J.: *Bůh v nás*. Přeložily a vydaly Sestry Neposkvrněného
Početí Panny Marie v Přerově na Moravě, Šířava 7.
- Kalendář katolického studentstva na r. 1929—1930*. Nákladem Spolku
katol. akademiků v Brně. Cena pro studenty Kč 5.—, pro nestu-
denty Kč 7.—.
- Jan Pauly: *Brána do štěstí života*. Ty a tvá známost, tvé manželství a
tvé děti. Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. Cena
Kč 15.—.
- Biskup Dr. K. Kašpar: *Dojmy z Konnersreuthu*. V. Kotrba, Praha II.
Cena Kč 7.—.
- K. Lutislav: *Život dítek Božích*. Gustav Franci v Praze.

